

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ακαδημαϊκό Έτος 2002- 2004

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : Καθ. Ιάκωβος Φαρσεδάκης , Δ/ντής Τομέα Εγκληματολογίας

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ : Γρ. Λάζος , Επ Καθηγητής Κοινωνιολογίας .

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΡΙΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ : Μ. Παπαγιαννοπούλου , Μ.Α Εγκληματολογίας .

ΘΕΜΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ : ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΑΝΘΡΩΠΩΝ .

Α΄ ΜΕΡΟΣ : ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

ΘΕΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ : « Παγκόσμια μεταναστευτικά ρεύματα και παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων .»

ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ : Ιωάννης Ταμιχτσής

**ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ : Καθ. Ιάκωβος Φαρσεδάκης
Καθ. Αντώνης Μαγγανάς
Επ. Καθ. Γρηγόρης Λάζος**

Ιούνιος 2004

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ .

I. Διατύπωση - σημασία του θέματος εργασίας	σελ 3
II. Διατύπωση της υπόθεσης εργασίας	σελ 3
III. Εννοιολογική προσέγγιση του θέματος εργασίας	σελ 4

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ :

ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

I. Οικονομικές προσεγγίσεις	σελ 16
1. Η Μαρξιστική -λενινιστική προσέγγιση	σελ 16
2. Η Νεοκλασική προσέγγιση της μετανάστευσης	σελ 20
II. Κοινωνιολογική προσέγγιση της μετανάστευσης	σελ 23
1. Η μακροκοινωνιολογική προσέγγιση	σελ 23
2. Η μικροκοινωνιολογική οπτική	σελ 24
3. Οι επιπτώσεις της μετανάστευσης	σελ 24

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ :

Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΜΕ ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ .

I. Έννοια , μορφή και τάσεις της μεταναστευτικής πολιτικής	σελ 34
II. Η μεταναστευτική πολιτική των χωρών υποδοχής –αποστολής	σελ 39
III. Η μεταναστευτική πολιτική της Ελλάδας	σελ 49
IV. Η μεταναστευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης	σελ 58
V. Η μεταναστευτική πολιτική και η σχέση της με το φαινόμενο της εμπορίας και εκμετάλλευσης ανθρώπων	σελ 63

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ :

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΑ ΡΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΑΝΘΡΩΠΩΝ .

I. Αποικιοκρατία - σκλάβοι και εξαναγκαστική εργασία	σελ 73
1. Γενικά	σελ 73
2. Η αποικιοκρατία και το δουλεμπόριο των Ιβήρων, των Γάλλων και των Εγγλέζων	σελ 75
3. Το δρομολόγιο του δουλεμπορίου την περίοδο της αποικιοκρατίας.....	σελ 76
4. Αποικιοκρατία και εξαναγκαστική εργασία με συμβόλαιο	σελ 76
II. Προπολεμική μετανάστευση	σελ 77
1. Ενδοευρωπαϊκή μετανάστευση.....	σελ 77
2. Υπερπόντια μετανάστευση ...	σελ 78
III. Μεταπολεμική μετανάστευση	σελ 79
1. Υπερπόντια μετανάστευση	σελ 79
2. Ενδοευρωπαϊκή μετανάστευση	σελ 80
IV. Η περίοδος 1989 – 2000 .	
1. Η σκοτεινή πλευρά των μεταναστευτικών ρευμάτων	σελ 82
2. Μεταναστευτικά ρεύματα στην Ευρώπη και τα Βαλκάνια και παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων.	σελ 88
3. Διεθνή μεταναστευτικά ρεύματα και παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων	σελ 94
V. Μεταναστευτικές τάσεις	σελ 97
1. Οι μεταναστευτικές τάσεις διεθνώς .	σελ 97
2. Οι μεταναστευτικές τάσεις στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη.	σελ 99
3. Συμπεράσματα και προβληματισμοί για το μέλλον	σελ 102

Βιβλιογραφικές πηγές	σελ 104
Περίληψη	σελ 110
Summary of the paper.....	σελ 112
Conclusions and thoughts for the future.....	σελ 113
Παράρτημα (χάρτες - πίνακες – διαγράμματα).....	σελ 115

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I. Διατύπωση –σημασία του θέματος εργασίας .

Το θέμα αφορά στη μελέτη και διερεύνηση της συσχέτισης ,συνάφειας ,εκλεκτικής συγγένειας που μπορεί να υπάρχει ανάμεσα στις μεταναστευτικές ροές και την παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων .

Η προβληματική του υπό διερεύνηση προβλήματος εστιάζει την προσπάθεια της παρούσας εργασίας στη σχέση που μπορεί να έχει η μετανάστευση με το εγκληματικό φαινόμενο της παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων (trafficking in human beings).

Τα επιμέρους ερωτήματα –ζητήματα που προκύπτουν από τη διατύπωση του θέματος και θα προσεγγισθούν στα πλαίσια της μελέτης αφορούν τα εξής σημεία : :

1^{ov} Το φαινόμενο της εμπορίας και εκμετάλλευσης ανθρώπων αφορά μόνο την περίπτωση των μεταναστών που διακινούνται παράνομα (λαθρομετανάστευση) ή μήπως και περιπτώσεις νόμιμης μετανάστευσης ,αλλά και προσφυγικών ρευμάτων ;

2^{ov} Ποια είναι τα θύματα της εμπορίας και εκμετάλλευσης ανθρώπων στο πλαίσιο των μεταναστευτικών ροών ;

3^{ov} Ποιοι είναι οι αιτιολογικοί παράγοντες ,πολιτικοί ,οικονομικοί ,δημογραφικοί ,κοινωνικοί ,προσωπικοί ,κλπ οι οποίοι συνδέουν τα μεταναστευτικά ρεύματα με την εμπορία και εκμετάλλευση ανθρώπων ;

4^{ov} Ποιος ή ποιοι από αυτούς τους παράγοντες είναι κυρίαρχοι ;

5^{ov} Ποια η κατανομή των φύλων στη διαμόρφωση των μεταναστευτικών ροών ;

6^{ov} Ποια η ιστορική πορεία και εξέλιξη της σχέσης μεταναστευτικών ρευμάτων και trafficking προσώπων παγκοσμίως ;

7^{ov} Ποιος ο ρόλος και η σημασία της μεταναστευτικής πολιτικής των κρατών υποδοχής και προέλευσης γενικά αλλά και ειδικότερα σε σχέση με το trafficking προσώπων ;

8^{ov} Ποιες οι συνέπειες (θετικές –αρνητικές) από το trafficking προσώπων στις χώρες υποδοχής και προέλευσης ,αλλά και στα θύματα της παράνομης διακίνησης και εκμετάλλευσης ;

9^{ov} Ποιες είναι οι μελλοντικές προβλέψεις και εκτιμήσεις σε ό,τι αφορά την εξέλιξη και διαμόρφωση των μεταναστευτικών ρευμάτων και κυρίως ποια η σχέση τους με την εγκληματική πράξη της παράνομης διακίνησης και εκμετάλλευσης ανθρώπων ; (trafficking of human beings).

II. Διατύπωση της υπόθεσης εργασίας .

Διατυπώνεται η υπόθεση μονόπλευρης κατεύθυνσης πώς ο παράγοντας μετανάστευση και ειδικότερα η περίπτωση της παράνομης μετανάστευσης (λαθρομετανάστευση) και η παρουσία προσφυγικού ρεύματος ,έχουν επίδραση θετική στην εμπορία και εκμετάλλευση ανθρώπων (trafficking in human beings).

Η διαδικασία μετανάστευσης και η δημιουργία προσφυγικών ρευμάτων διαμορφώνουν, ευνοούν και εξελίσσουν, δηλαδή συνδράμουν τη δημιουργία και συντήρηση του εγκληματικού φαινομένου της εκμετάλλευσης ανθρώπων ,ιδίως των γυναικών και των παιδιών.

Η κοινωνική, πολιτική και οικονομική κρίση και αστάθεια στις διάφορες χώρες (κρίση και αλλαγή πολιτικών συστημάτων ,κοινωνικές αναταραχές και συγκρούσεις ,έκρηξη πολέμων , ανεργία, φτώχεια, έλλειψη οικονομικών ευκαιριών κλπ) παράλληλα με την ύπαρξη και λειτουργία της ελεύθερης και παγκοσμιοποιημένης αγοράς (ζήτηση φθηνής εργασίας , εμπορευματοποίηση των σεξουαλικών υπηρεσιών),αποτελούν τις πηγές άντλησης ανθρώπινου δυναμικού (μεταναστευτικά και προσφυγικά ρεύματα) για την διεθνή βιομηχανία της παράνομης διακίνησης και εκμετάλλευσης ανθρώπων .

III. Εννοιολογική προσέγγιση του θέματος εργασίας .

1. Μετανάστευση και μεταναστευτικά ρεύματα .

Μετανάστευση¹ είναι η μεταβολή του τόπου εγκατάστασης (γεωγραφικού και κοινωνικού χώρου) ενός ατόμου ή ενός κοινωνικού συνόλου με τη θέληση τους .Αυτά έχουν τη δυνατότητα επιστροφής στην πατρίδα τους στην οποία έχουν τη συνήθη διαμονή τους .

Χαρακτηριστικά – γνωρίσματα² της μετανάστευσης .

- i) Ανάλογα με τα γεωγραφικά όρια πραγματοποίησης της διακρίνεται σε «εσωτερική μετανάστευση» όταν γίνεται στα γεωγραφικά όρια της εθνικής επικράτειας και σε «εξωτερική μετανάστευση» όταν πραγματοποιείται στο διεθνή χώρο .
 - ii) Ανάλογα με τον τόπο προορισμού διακρίνουμε τη μετανάστευση σε ευρωπαϊκή ή ενδοευρωπαϊκή και σε υπερπόντια ή διηπειρωτική .
 - iii). Σύμφωνα με τη χρονική περίοδο πραγματοποίησής της μετανάστευσης πριν ή μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο διακρίνεται σε προπολεμική και μεταπολεμική.
 - iv). Γίνεται για οικονομικούς λόγους που σχετίζονται με τη λειτουργία της αγοράς.
 - v) Συνδέεται με τη βιομηχανική ανάπτυξη και τότε μιλάμε για τη σύγχρονη μετανάστευση που χαρακτηρίζει τη μεταπολεμική ενδοευρωπαϊκή μετανάστευση σε αντιδιαστολή με την «παραδοσιακή» την υπερπόντια μετανάστευση.
- Με τον όρο νεωτερική μετανάστευση αναφερόμαστε στη σύγχρονη μετανάστευση που συνδέεται απολύτως με την εκβιομηχάνιση ,είναι δηλαδή συνάρτηση της κοινωνικο-οικονομικής ανάπτυξης (καπιταλιστική –βιομηχανική ανάπτυξη) που η εκβιομηχάνιση συνεπάγεται και ταυτίζεται με τη μεταβολή του τόπου εγκατάστασης του εργατικού δυναμικού .
- vi.) Οι μετανάστες βρίσκονται σε αντιδιαστολή με τα προσφυγικά κύματα και τις μετακινήσεις πληθυσμών στα πλαίσια ρυθμιζόμενης οικονομίας .Το φαινόμενο της μετανάστευσης δεν αποτελεί παθολογική κατάσταση και συνδέεται άρρηκτα με τη λειτουργία των κανόνων της ελεύθερης αγοράς (ελεύθερη οικονομία).
 - vii) Η μετανάστευση μπορεί να είναι μόνιμη ή προσωρινή (ανάλογα με το χρόνο παραμονής) στη χώρα υποδοχής.
 - viii) Νόμιμη ή παράνομη, ανάλογα με την εκπλήρωση των νόμιμων υποχρεώσεων για είσοδο στη χώρα υποδοχής.
 - viii)) Ως χώρες αποστολής θεωρούμε τις χώρες που εξάγουν εργατικό δυναμικό και αποστέλλουν μετανάστες σε άλλες χώρες .Ως χώρες υποδοχής μεταναστών θεωρούνται οι χώρες που δέχονται το αντίστοιχο εργατικό δυναμικό .

Αλληλένδετη σχέση με τη μετανάστευση έχει η παλιννόστηση ως φυσικό επακόλουθό της, κατά την οποία άτομα που έχουν την ίδια καταγωγή με τη χώρα υποδοχής και όχι πάντα την ίδια ιθαγένεια ,αλλά διαφορετικά κοινωνιολογικά και οικονομικά χαρακτηριστικά επιστρέφουν στα πάτρια εδάφη .

Στην Ελλάδα δυο βασικά ρεύματα παλιννόστησης³ σημειώθηκαν στις δεκαετίες του 1970 και 1980 από πολιτικούς πρόσφυγες και άτομα που είχαν εγκαταλείψει την Ελλάδα στο μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα της περιόδου 1955-1983 .

1. Χ. Μπάγκαβος ,Δ Παπαδοπούλου , Μεταναστευτικές τάσεις και Ευρωπαϊκή Μεταναστευτική πολιτική ,σελ 11 για το ίδιο θέμα βλ Δ.Τσαούσης στο Χρηστικό Λεξικό Κοινωνιολογίας ,εκδόσεις Gutenberg , σελ 180- 181 .

2Χ Μπάγκαβος ,Δ Παπαδοπούλου , Μεταναστευτικές τάσεις και Ευρωπαϊκή Μεταναστευτική πολιτική , σελ 13-14 ,ειδικά για τη νεωτερική μετανάστευση -Λουκία Μουσούρου στο Μετανάστευση και Μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη ,1991 ,σελ 18-20 .

3.βλ σχετικά Λ. Μουσούρου ,στο Μετανάστευση και Μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη, 1991 ,σελ 48 ,50 ,111 - Σ. Σούλης «Το ξένο παράνομο εργατικό δυναμικό στην Ελλάδα» στο Διαστάσεις της Κοινωνικής Πολιτικής Σήμερα» ,1993 ,σελ 443.

Στα πλαίσια της σύγχρονης βιομηχανικής εποχής κατά τον 19^ο -20^ο αιώνα ωριμάζει και εξαπλώνεται ως έννοια και ως κοινωνικο-πολιτική πραγματικότητα το εθνικό κράτος⁴ .

Η επικράτηση κράτους αυτής της μορφής δημιουργεί την έννοια του πρόσφυγα .

Το πρόβλημα των προσφύγων αρχίζει να τίθεται πραγματικά με την εμφάνιση των σταθερών και κλειστών συνόρων κατά το τέλος του 19^{ου} αιώνα με το διαμοιρασμό της υφελίου μεταξύ κυρίαρχων κρατών που υπεράσπιζαν τα προνόμιά τους , με κύρια επιδίωξη από τις χώρες αυτές την επίτευξη της εθνικής ομοιογένειας και την αντίστοιχη έλλειψη εθνικών μειονοτήτων .

Όταν οι λόγοι μετακίνησης του πληθυσμού δεν είναι οικονομικοί υπονοείται ότι αυτή είναι αναγκαστική. Φυλετικές ,κοινωνικές εθνικές ή και πολιτικές διώξεις (ή ο φόβος τέτοιων διώξεων) εμφύλιες συρράξεις ή πολεμικές εχθροπραξίες οδηγούν τους ανθρώπους να εγκαταλείψουν τον τόπο τους και να ζητήσουν άσυλο σε άλλη χώρα, τότε μιλάμε για πρόσφυγες⁵.

Βασικό στοιχείο διαφοροποίησης των προσφύγων από τους μετανάστες είναι ο φόβος που τους χαρακτηρίζει για την πορεία και το μέλλον της προσωπικής και οικογενειακής τους ζωής .

Καθώς λοιπόν ο κοσμοπολιτισμός του 18^{ου} αιώνα δίνει τη θέση του στον εθνισμό του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα, τα σύνορα κλείνουν και η ιδιότητα του αλλοδαπού είτε με την ιδιότητα του μετανάστη είτε αυτή του πρόσφυγα αποκτά το νόημά της : και ο ένας και ο άλλος αποτελούν πολίτη άλλης χώρας .

Ποια είναι τα στοιχεία εκείνα που επηρεάζουν θετικά τα μεταναστευτικά ρεύματα ;

1^ο) Ο βαθμός εκβιομηχάνισης και ειδικότερα της καπιταλιστικής βιομηχανικής ανάπτυξης των χωρών υποδοχής .

2^ο) Η υπογεννητικότητα στη χώρα υποδοχής εξαιτίας της οποίας οφείλονται οι κενές θέσεις εργασίας .

3^ο) Η επάρκεια προσφοράς εργασίας στη χώρα υποδοχής και η ύπαρξη σημαντικής ανεργίας και οικονομικής κρίσης στη χώρα προέλευσης .

4^ο) Η μισθολογική διαφορά στην αγορά εργασίας μεταξύ χώρας υποδοχής και χώρας προέλευσης .

5^ο) Η δυνατότητα πληροφόρησης για τη χώρα υποδοχής και ο ρόλος των δικτύων της .

6^ο) Τα νομικά –αστυνομικά μέτρα που λαμβάνονται από τη χώρα υποδοχής και προέλευσης για την καλύτερη απορρόφηση των μεταναστευτικών ρευμάτων .

Η σύγχρονη μετανάστευση συνίσταται τελικά στη μετακίνηση από :

αναπτυσσόμενες προς αναπτυγμένες χώρες και από μη αναπτυγμένες βιομηχανικά προς βιομηχανικές χώρες .

Τα μεταναστευτικά ρεύματα που διαμορφώνονται κάτω από το γενικό αυτό σχήμα αλλάζουν κατεύθυνση και διαφοροποιούνται ανάλογα με δύο παράγοντες⁶ :

α) την εξέλιξη των αναγκών των χωρών υποδοχής και αποστολής μεταναστών .

β) τη διεθνή συγκυρία (παγκοσμιοποίηση , διεθνής καταμερισμός εργασίας κλπ) .

Για παράδειγμα η ανάπτυξη της εμπορευματικής γεωργίας και της προσανατολισμένης στις εξαγωγές τυποποιημένης βιομηχανίας έχουν αποδιορθώσει τις παραδοσιακές οικονομίες και έχουν εξαφανίσει τους μικρούς παραγωγούς .Επιπρόσθετα έχουν συμβάλλει στη διαμόρφωση συνθηκών κάτω από τις οποίες μπορούν να εισέλθουν οι μετανάστες στις οικονομίες των χωρών υποδοχής .

Για παράδειγμα ,οι αυξανόμενες ανταγωνιστικές πιέσεις που δημιουργεί η διεθνοποίηση της παραγωγής κάνουν τις επιχειρήσεις να προτιμούν τους χαμηλόμισθους εργαζόμενους και όχι εκείνους που ανήκουν σε συνδικάτα ,έτσι ώστε να μπορούν να ανταγωνισθούν τα φτηνά εισαγόμενα προϊόντα που προέρχονται από τις χώρες του Τρίτου Κόσμου .

4. βλ σχετικά Λ. Μουσούρου στο Μετανάστευση και Μεταναστευτική Πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη, 1991 ,σελ 21-24 .

5 βλ σχετικά στο Πρόσφυγες του κόσμου 2000 ,Πενήντα χρόνια ανθρωπιστικής δράσης , Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες ,σελ 351-376 βλ επίσης το άρθρο στην εφημερίδα «Ελευθεροτυπία» Πού βρίσκονται οι πρόσφυγες ; 5/06/1999 .

6. βλ σχετικά Σάσκια Σάσεν στο χωρίς έλεγχο ; Η εθνική κυριαρχία ,η μετανάστευση και η ιδιότητα του πολίτη την εποχή της παγκοσμιοποίησης ,2001 ,σελ 148 .

Από την άλλη πλευρά οι μηχανισμοί⁷ που φαίνεται να κυριαρχούν στη σύνδεση ανάμεσα στις χώρες που εισάγουν με αυτές που εξάγουν μετανάστες είναι :

α) η μορφή των μεταποικιακών ή νέο –αποικιακών δεσμών τύπου Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής με τις Φιλιππίνες ή το Ελ Σαλβαδόρ .

β) η μορφή των οικονομικών δεσμών που δημιούργησε η διεθνοποίηση ,όπως για παράδειγμα η μεταφορά της παραγωγής σε υπεράκτιες εταιρείες, η επιβολή της εξαγωγικής γεωργίας μέσω ξένων επενδύσεων ,η ισχύς των πολυεθνικών στις καταναλωτικές αγορές των χωρών εξαγωγής μεταναστών.

γ) η οργανωμένη στρατολόγηση εργαζομένων είτε απευθείας από κάποια κυβέρνηση είτε μέσω συγγενικών ή οικογενειακών δικτύων .

Το γεγονός ότι τα μεταναστευτικά ρεύματα έχουν μια συγκεκριμένη δομή αντανάκλαται και στο μερίδιο επί της παγκόσμιας μετανάστευσης που προσελκύουν οι Ηνωμένες Πολιτείες⁸ ,που στα μέσα της δεκαετίας του ' 80 δέχονταν περίπου το 19 % της παγκόσμιας μετανάστευσης .

Επιπλέον ,ο ισχυρισμός ότι υπάρχει μια γεωπολιτική⁹ της μετανάστευσης επιβεβαιώνεται από τα σχήματα που ακολουθεί η μετανάστευση στην Ευρώπη. Για παράδειγμα ένα 60 % των αλλοδαπών κατοίκου του Ηνωμένου Βασιλείου προέρχονται από τις ασιατικές ή αφρικανικές χώρες που είτε ήταν βρετανικές αποικίες είτε ήταν υπό βρετανική κατοχή .

Κατά την δεκαετία που ακολούθησε τον Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο ,στη μεγάλη τους πλειονότητα οι υποτιθέμενοι μετανάστες προς την Δυτική Γερμανία ανήκαν στα οκτώ εκατομμύρια εκτοπισμένων Γερμανικής εθνικότητας που επανεγκαταστάθηκαν ,όπως και τα τρία εκατομμύρια που ήρθαν από την Ανατολική Γερμανία πριν από την ανέγερση του τείχους του Βερολίνου .Το ίδιο ισχύει με το 86 % των Ελλήνων μεταναστών στην Ευρώπη ,το 80 % των Τούρκων μεταναστών και το 76 % των Γιουγκοσλάβων που διαμένουν στη Γερμανία .Όπως συμβαίνει το ίδιο με τους Αλγερινούς της Ευρώπης που κατοικούν στην Γαλλία ,το 86% των Τυνησίων και το 61 % των Μαροκινών ,καθώς επίσης και των μεταναστών που προέρχονται από τις πρώην αποικιακές αυτοκρατορίες της Ολλανδίας και του Βελγίου.

Σήμερα ,τα μεταναστευτικά ρεύματα τείνουν να διαφοροποιούνται και αναπτύσσουν μια κάποια αυτονομία από τους παλιότερους αποικιακούς δεσμούς .Για παράδειγμα οι μετανάστες από την Ιταλία και την Ισπανία κατανέμονται μεταξύ αρκετών χωρών .Το 1/3 των Ιταλών μεταναστών στην Ευρώπη διαμένουν στη Γερμανία ,το 27% στη Γαλλία ,το 24 % στην Ελβετία και το 15 % στο Βέλγιο .

Οι μεταναστευτικές διεργασίες¹⁰ φαίνεται να λαμβάνουν χώρα σε όλες τις μεγάλες αναπτυγμένες οικονομίες όπου οι διεθνείς δραστηριότητες των κυβερνήσεων και εταιρειών που υποδέχονται μετανάστες το πιο πιθανόν έχουν συμβάλει στην διαμόρφωση τέτοιων οικονομικών δεσμών με τις χώρες μεταναστών που ευνοούν τη μετακίνηση τόσο των ανθρώπων όσο και των κεφαλαίων .

Οι διαφορές καταγωγής των μεταναστευτικών ρευμάτων στις χώρες υποδοχής θα πρέπει να αναζητηθούν πέρα από την επιρροή του οικονομικού παράγοντα και στις ιδιαιτερότητες της κουλτούρας και της ιστορίας της κάθε χώρας .

Ποια όμως είναι η κατανομή των φύλων¹¹ στα μεταναστευτικά ρεύματα ;

Σε πολλές περιπτώσεις εσωτερικής μετανάστευσης και μικρής απόστασης στην Ευρώπη (στη Γαλλία για παράδειγμα) οι γυναίκες αποτελούν πλειονότητα .Στην Λατινική Αμερική υπερέχουν αριθμητικώς στις μετακινήσεις από την επαρχία προς τις πόλεις (προς την Μπογκοτά και το Σαν Ντιέγκο, στο Μεξικό και την Αϊτή),Συνήθως είναι νέα κορίτσια και γυναίκες κάτω των 20 χρόνων στην Αφρική αντιθέτως πέραν από κάποιες περιπτώσεις αυτόνομων μεταναστεύσεων γυναικών , τα ρεύματα μεταναστών απαρτίζονται από άνδρες. Στην Ασία υπάρχει ανόμοια κατανομή :στη Νότια Κορέα και στις Φιλιππίνες οι γυναίκες είναι η πλειονότητα ,στην Ταϊλάνδη και την Ινδονησία μετακινούνται εξίσου άνδρες και γυναίκες ,ενώ στην Ιαπωνία ,την Ινδία και τη Μαλαισία οι άνδρες είναι κατά πολύ περισσότεροι .

7. βλ σχετικά Σάσκια Σάσεν στο ίδιο σύγγραμμα ,σελ 148-149 .

8. στο ίδιο σύγγραμμα της Σάσκια Σάσεν ,σελ 152 .

9. στο ίδιο σύγγραμμα της Σάσκια Σάσεν ,σελ 154 .

10. στο ίδιο σύγγραμμα της Σάσκια Σάσεν ,σελ 159 .

11. βλ άρθρο του Mirjana Morokvasic ,Η Μετανάστευση είναι γένους θηλυκού ; στο αφιέρωμα της εφημερίδας « ΤΟ ΒΗΜΑ» για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες ,Ειδική έκδοση της 16^η Ιουνίου 1991 .

Στη διεθνή σκηνή ο πίνακας εμφανίζει ακόμη περισσότερη ποικιλία. Στην πλειονότητα των Αφρικανικών χωρών η μετα-αποικιοκρατική περίοδος σημαδεύτηκε από οικονομική κατάρρευση, πολέμους, λιμούς, επιδημίες και μια παράξενη δημογραφική έξαρση. Αυτή η κατάσταση αποτελεί το βασικό λόγο των μετακινήσεων του πληθυσμού από τη μια χώρα στην άλλη και καθιστά την αφρικανική ήπειρο μια από τις κύριες δεξαμενές μεταναστευτικών ρευμάτων στο μέλλον.

Γενικώς, οι άνδρες μετακινούνται πιο συχνά από τις γυναίκες: στη Νότια Αφρική όπου οι μετανάστες από το Λεσότο, την Μποτσουάνα και τη Σουαζιλάνδη αποτελούν την πλειονότητα των εργαζομένων στα χρυσωρυχεία, οι γυναίκες δεν είναι ούτε το 1/5 των μεταναστών. Μετά το νόμο (1963) που απαγόρευε στις γυναίκες και τα παιδιά να ακολουθούν τους άνδρες, το ποσοστό των γυναικών μειώθηκε στο 2%. Στον πληθυσμό που μετακινήθηκε στην Ευρώπη, οι άνδρες πλεονεκτούν ελαφρώς, αλλά ορισμένες χώρες όπως η Σουηδία και η Ελβετία έχουν εδώ και χρόνια ίσο αριθμό ανδρών και γυναικών μεταναστών. Στη Γαλλία και τη Γερμανία όπου η μετανάστευση έχει συχνά οριστεί ως ανδρικό φαινόμενο, παρατηρείται μια σταθερή αύξηση των γυναικών στο μεταναστευτικό σώμα, ηπιότερη στη Γαλλία (38% γυναίκες τη δεκαετία του 1960, 42% τη δεκαετία του 1980) και πιο έντονη στη Γερμανία (31% και 49% αντιστοίχως). Τα μεταναστευτικά ρεύματα από ορισμένες χώρες ωστόσο είναι καθαρά γυναικεία: για παράδειγμα οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν το 70% -90% αντιστοίχως του συνόλου των μεταναστών από τις Φιλιππίνες και το Πράσινο Ακρωτήριο προς τη Ιταλία.

Μετακινήσεις που έχουν επιφέρει αυξομειώσεις εκατομμυρίων ανθρώπων, αλλάζοντας το σκηνικό διεθνώς, παρουσιάζουν την εξής εικόνα: στις μεταναστεύσεις προς τις χώρες του Κόλπου οι άνδρες αποτελούν την πλειονότητα. Αντιθέτως, η μετανάστευση στις Ηνωμένες Πολιτείες από τη δεκαετία του 1930 ως τις μέρες μας χαρακτηρίζεται από γυναικεία αριθμητική υπεροχή. Τέλος, υπάρχει η περίπτωση των «aussiedler», των μεταναστών από τις πρώην κομμουνιστικές χώρες (κυρίως Πολωνία, τη Σοβιετική Ένωση και τη Ρουμανία), γερμανικής καταγωγής, από το 1945 έως το 1990.

Παραδοσιακά κατά τη διάρκεια μια μακροχρόνιας περιόδου ρητά ή σιωπηρά θεωρήθηκε ότι την απόλυτη πλειονότητα των «ανεξάρτητων» μεταναστών εργασίας αποτελούσαν άνδρες. Οι γυναίκες θεωρήθηκαν ως «εξαρτώμενοι» ή «δευτεροβάθμιοι» μετανάστες που δεν έχουν τους δικούς τους προσωπικούς στόχους αλλά απλά ακολουθούν την οικογένεια ή το σύζυγο.

Από το 1980, κάτω από την επιρροή των φεμινιστικών κινημάτων¹² και της ιδεολογίας που αναπτύσσουν, διεθνείς οργανώσεις και συλλογικές κινήσεις άρχισαν να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για να αναδείξουν ως ορατό το πρόβλημα της γυναικείας μετανάστευσης στο κοινωνικό επίπεδο και να το θέσουν ως θέμα κοινωνικής πολιτικής (συμπεριλαμβανομένης και της μεταναστευτικής).

Το 1990, ομάδα εμπειρογνομόνων¹³ αναφορικά με τη διεθνή μεταναστευτική πολιτική και τη θέση των γυναικών μεταναστών, η οποία συστήθηκε από το τμήμα πληθυσμού του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, θεωρήθηκε πως αποτελεί το κλειδί για την ανάπτυξη μιας φυλετικής ευαίσθητης προσέγγισης στο θέμα της μετανάστευσης. Η συνάντηση της ομάδας εμπειρογνομόνων κατάληξε στο βασικό συμπέρασμα πως οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν παράλληλα με τους άνδρες εργαζόμενους τους βασικούς «δράστες» στη διεθνή μετανάστευση, αλλά είναι ανεξάρτητες και ενεργά συμμετέχουσες στη διαδικασία μετανάστευσης.

Κατά συνέπεια, από ένα υψηλό διεθνές επίπεδο έρχεται να καταστραφεί ο μύθος που ήθελε τη γυναίκα να έχει το δεύτερο ρόλο στη μετανάστευση και καμία πρωτοβουλία, αλλά να ακολουθεί το σύζυγο της. Ακόμη και η χρησιμοποίηση του ειδικού όρου «ασύνδετος μετανάστης» υποδηλώνει ξεκάθαρα στο σκεπτικό του συμπεράσματος των εμπειρογνομόνων πως η γυναίκα ως μετανάστρια μπορεί να είναι ανεξάρτητη και να μην προσκολλάται στην οικογένεια ή το σύζυγο της.

Οι στατιστικές¹⁴ επιβεβαιώνουν πως η συμμετοχή των γυναικών στη διεθνή μετανάστευση είναι περίπου ίση με εκείνη των ανδρών. Σύμφωνα με στοιχεία απογραφής των κύριων χωρών υποδοχής οι γυναίκες αποτελούν το 48% του συνόλου των μεταναστών. Και υπάρχουν κάποιοι τομείς στην αγορά, όπως για παράδειγμα στη βιομηχανία της ψυχαγωγίας, όπου οι γυναίκες αποτελούν τον απόλυτο αριθμό εργαζομένων.

12. βλ εισήγηση της Elena Tiuriukanova, «legitimizing migration space, migrant women's labor, trafficking and illegal migration (problems in conjunction), international meeting of experts "trafficking in women from East Europe to Countries of EU"», 29-30/6-1/7/ 2001, Ioannina, Greece.

13. ό.π

14. ό.π

Η αύξηση της κινητικότητας των πληθυσμών (όπως συμβαίνει και με την περίπτωση αγαθών, κεφαλαίων πληροφοριών) οδηγεί στην ανάγκη χειρισμού των αναγκαίων διαδικασιών από το κράτος ή την κυβερνητική διαχείριση .Η αντίφαση μεταξύ του διεθνικού χαρακτήρα των οικονομικών και κοινωνικών διαδικασιών και θεσμών αφενός και της εθνικής έννοιας διαχείρισης αυτών των διαδικασιών και θεσμών αφετέρου γίνεται ολοένα και πιο προφανής .Αυτή η αντίφαση εκφράζεται μέσα από τον όρο **κρίση της διαχείρισης**¹⁵ .

Ακριβώς όπως οι κυβερνήσεις χάνουν τεράστια χρηματικά ποσά από τους ετήσιους φόρους λόγω της διεθνοποίησης της οικονομίας και της ανάπτυξης των διεθνών οικονομικών συναλλαγών, κατά τον ίδιο τρόπο καθίσταται αδύνατο για το κράτος να ασκήσει έλεγχο πάνω στους μετακινούμενους πληθυσμούς. Αυτή η εγγενής αδυναμία οδηγεί στην τεράστια αύξηση της παράνομης μετανάστευσης. Σύμφωνα με την Αμερικάνικη Υπηρεσία Μετανάστευσης και Πληθυσμιακής Κίνησης ο αριθμός των παράνομων μεταναστών στις Η.Π.Α το 1996 υπολογίστηκε από 4,6 έως 5,4 εκατομμύρια .Στη Ρωσία υπάρχει η εκτίμηση για περισσότερους από 3,5 εκατομμύρια εργαζόμενους παράνομους μετανάστες. Οι γυναίκες εξαιτίας διαφορετικών λόγων που θα αναπτυχθούν στις επόμενες ενότητες συγκεντρώνονται σε έναν παράνομο πόλο της μετανάστευσης .

Στο προηγούμενο πολύπλοκο θέμα των αντίρροπων δυνάμεων αφενός της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας αφετέρου της κρατικής κυριαρχίας και εδαφικότητας πολύ ενδιαφέρον παρουσιάζει η θέση και άποψη που διατυπώνει η Σάσκια Σάσεν¹⁶ η οποία υποστηρίζει πως η οικονομική παγκοσμιοποίηση αποεθνικοποιεί τις εθνικές οικονομίες ,ενώ αντιθέτως η μετανάστευση επανεθνικοποιεί την πολιτική. Επισημαίνει ουσιαστικά το παράδοξο της συμπεριφοράς των εθνικών καθεστώτων ,τα οποία συναινούν και ενθαρρύνουν με εθνικές ρυθμίσεις και ανάλογες υποχωρήσεις μεταξύ τους την κινητικότητα του κεφαλαίου ,των υπηρεσιών και των πληροφοριών ,αλλά όταν πρόκειται για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες το εθνικό κράτος αδιάφορο αν βρίσκεται στην Βόρεια Αμερική ή στην Δυτική Ευρώπη ασκεί με όλη του την μεγαλοπρέπεια το κυριαρχικό του δικαίωμα να ελέγχει τα σύνορα ,με τη συναίνεση βέβαια και της κοινότητας των κρατών .Διερωτάται λοιπόν πώς είναι δυνατόν σε κάποια πεδία το κράτος να απεμπολεί την κυριαρχία του, ενώ σε κάποια άλλα να προσκολλάται σε αυτήν .

Υποστηρίζει πως το κράτος ,σε ό,τι αφορά τη μετανάστευση ,πέρα από τις πραγματικότητες της οικονομικής διεθνοποίησης ,αντιμετωπίζει και το αυξανόμενη βαρύτητα καθεστώτων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων .Ισχυρίζεται πως οι μετανάστες ,νόμιμοι και παράνομοι ,φέρνουν στο προσκήνιο την ένταση που προκαλούν οι αντιτιθέμενες προτεραιότητες της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τη μια και της προστασίας της κρατικής κυριαρχίας από την άλλη. Θεωρεί λοιπόν ότι η μετανάστευση και οι σχετικές με αυτήν κυβερνητικές πρακτικές εμπεριέχουν δυνατότητες μετατροπής τους σε ζητήματα διεθνών σχέσεων .Μια τάση που ενισχύεται από την παρουσία των αποκαλούμενων εθνικών ομάδων πίεσης ,των λεγόμενων Μη κυβερνητικών Οργανώσεων ή κατά άλλους της λεγόμενης « κοινωνίας των πολιτών» .Έτσι ,το φαινόμενο της μετανάστευσης μπορεί να ιδωθεί ως ένα ερευνητικό πεδίο εξέτασης της σχέσης , της έντασης ,της διάστασης μεταξύ της ιδέας της εθνικής κυριαρχίας ,ως ελέγχου ποιος εισέρχεται αφενός, και των περιορισμών που τα κράτη αντιμετωπίζουν στην υλοποίηση της συγκεκριμένης πολιτικής πάνω στα ζητήματα της ίδιας της μετανάστευσης .

Διεθνές και Ευρωπαϊκό πλαίσιο υποστήριξης των μεταναστών .

Σήμερα οι παλιές ιεραρχίες που διέθεταν ισχύ και επιρροή στο εσωτερικό ενός κράτους αναδιατάσσονται υπό την πίεση της εντεινόμενης οικονομικής παγκοσμιοποίησης και της αυξανόμενης επιρροής του διεθνούς νομικού καθεστώτος για τα ανθρώπινα δικαιώματα .

Το γεγονός ότι οι διεθνείς κώδικες και θεσμοί για τα ανθρώπινα δικαιώματα μπορούν σε αυξανόμενο βαθμό να ελέγχουν πλέον τα κράτη ,καθώς και το γεγονός ότι άτομα και μη κρατικοί φορείς μπορούν να προβάλλουν αιτήματα που στηρίζονται σε αυτούς τους κώδικες και θεσμούς σηματοδοτούν μια εξέλιξη που υπερβαίνει τα όρια της αύξησης της επιρροής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο εσωτερικό των εθνικών κρατών . Η εξέλιξη αυτή οδηγεί σε έναν επαναπροσδιορισμό των νομιμοποιητικών στηριγμάτων του κράτους δικαίου και της έννοιας της εθνικότητας ,όπως υποστηρίζει η Σάσκια Σάσεν ¹⁷.

15. ό.π

16. βλ Σάσκια Σάσεν ,στο σχετικό σύγγραμμα , σελ 125 -147

17. βλ Σάσκια Σάσεν στο σχετικό σύγγραμμα στην ενότητα : ανθρώπινα δικαιώματα και κρατική κυριαρχία, σελ 164-172 και μετανάστευση και ανθρώπινα δικαιώματα και κρατική κυριαρχία , σελ 172- 178 .

Σπουδαίες Διεθνείς Συμβάσεις με διατάξεις κατά των διακρίσεων είναι:

- το άρθρο 1 της Σύμβασης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε ,1966) για την εξάλειψη όλων των μορφών φυλετικών διακρίσεων .
- η Σύμβαση της UNESCO κατά των διακρίσεων στην εκπαίδευση .
- η Σύμβαση του Ο.Η.Ε για την κατάργηση των διακρίσεων κατά των γυναικών .
- η Σύμβαση αριθμός 111 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας για την κατάργηση των διακρίσεων στον τομέα της εργασίας .
- η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών .
- η Σύμβαση της Γενεύης (1951)για την προστασία των πολιτικών προσφύγων .
- η Διεθνής Σύμβαση του Ο.Η.Ε (1990) για την προστασία των δικαιωμάτων των μεταναστών εργαζομένων και των μελών των οικογενειών τους .

Η ανατολή του 21^{ου} αιώνα βρήκε στο πεδίο της γεωγραφικής κινητικότητας και του συσχετισμού πληθυσμιακών μετακινήσεων μια σειρά από νέες χώρες ¹⁸, πρώην χώρες αποστολής, που ήδη εισέρχονταν στη διαδικασία εκσυγχρονισμού και συμμετείχαν στην ανάπτυξη της μεταβιομηχανικής περιόδου.

Είναι κατά κανόνα όλες οι χώρες του Ευρωπαϊκού νότου ,που από τη δεκαετία του 1980 ,με πρώτη την Ιταλία ,άρχισαν να εισέρχονται στην φάση της μετακαπιταλιστικής ανάπτυξης και δημιούργησαν τις συνθήκες και τις προϋποθέσεις εκείνες που τους επέτρεψαν αφενός να διεκδικήσουν πίσω τους πληθυσμούς τους που είχαν αποστείλει σε ολόκληρο τον κόσμο για δυο αιώνες (Η.Π.Α , Καναδάς , Γαλλία , Γερμανία και Βέλγιο) αφετέρου να μεταβληθούν σε κέντρο υποδοχής μεταναστών τόσο από την Αφρική ,τη Μέση και Απω Ανατολή ,όσο και από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη . Το παράδειγμα της Ιταλίας ακολούθησαν η Ισπανία και λίγο αργότερα η Ελλάδα .

Η σύγκλιση των φαινομένων μετανάστευσης στις Ευρωπαϊκές χώρες και η θέση που αυτές κατέχουν στο γεωπολιτικό χάρτη των μεταναστεύσεων αποτελεί μια πραγματικότητα .Κατά τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται μια τάση αύξησης του αριθμού μεταναστών στις Ευρωπαϊκές χώρες .Με την πάροδο του χρόνου ο αριθμός και η καταγωγή των μεταναστών διαφέρουν σημαντικά ανάλογα με την οικονομική και πολιτική κατάσταση που επικρατεί στις διάφορες περιοχές του κόσμου. Η αύξηση εισροής μεταναστών ήταν ιδιαίτερα σημαντική στα μέσα της δεκαετίας του '80 κυρίως από την Ανατολική Ευρώπη .Μεγάλο κύμα μεταναστών διαμορφώνεται κυρίως από τις χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας και της Αλβανίας ως αποτέλεσμα του πολέμου στην πρώην Γιουγκοσλαβία και της πολιτικής αστάθειας στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων .Επίσης μεγάλος αριθμός μεταναστευτικών εισροών πραγματοποιήθηκε από άλλα μέρη του κόσμου ,κυρίως από διάφορες περιοχές της Ασίας και Βόρειας Αφρικής ,που οφείλονταν στο συνδυασμό δημογραφικών , πολιτικών και κοινωνικών παραγόντων .

Στους χάρτες ¹⁹ που παραθέτονται στο παράρτημα φαίνονται τα μεταναστευτικά ρεύματα του 18^{ου} (περίοδος 1750 -1880) ,19^{ου} (περίοδος 1880- 1940) και 20^{ου} αιώνα (περίοδοι από 1945 – 1970 , 1970 -1990 η δεκαετία 1991 -2000, οι μετακινήσεις προς την Ευρωπαϊκή Κοινότητα από άλλες χώρες , αλλά και από ενδοκοινοτικές μεταναστεύσεις για το 1990,οι οικονομικοί μετανάστες στη δεκαετία του 1990 στις Ηπείρους και ειδικότερα η Κινεζική διασπορά σ' όλο τον κόσμο τη δεκαετία του 1990 καθώς και η εγκατάσταση μεταναστών στις Η.Π.Α το 2000.

18. βλ Χ. Μπάγκαβος ,Δ Παπαδοπούλου στο ίδιο σύγγραμμα με την υπ' αρ 1 υποσημείωση ,σελ 28 -29 και Λ.Μουσούρου στο ίδιο σύγγραμμα με την υπ' αρ 3 υποσημείωση ,σελ 164 .

19. βλ σχετικά ειδικό αφιέρωμα εφημερίδας « ΤΟ ΒΗΜΑ» με θέμα Μετανάστες και πρόσφυγες, ειδική έκδοση,16/6/1991, καθώς και εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ» 40 εστίες πολέμου, ο πόλεμος στα Βαλκάνια σελ 426 στο Οι πόλεμοι του 20^{ου}

Στους ίδιους χάρτες (βλ υποσημείωση 19)παρουσιάζονται οι ζώνες εμπόλεμων καταστάσεων (1991-2000) που αποτελούν αιτία εμφάνισης προσφυγικών ρευμάτων και ο καταμερισμός των προσφύγων στις διάφορες χώρες ανά τον κόσμο καθώς και στην Ελλάδα (1999)

Η μετανάστευση νόμιμη ή παράνομη και η προσφυγιά παρά τις ουσιαστικές διαφορές τους (σε οικονομικό ,κοινωνικό ,πολιτικό και νομικό επίπεδο) διαπλέκονται η μία με την άλλη και συνδέονται και οι δυο με το φαινόμενο της εμπορίας και εκμετάλλευσης ανθρώπων, κυρίως γυναικών και παιδιών, στα πλαίσια της εγκληματολογίας της μετανάστευσης .

Εκείνο που διαπιστώνεται από αρκετές μελέτες είναι ότι τα θύματα²⁰ της διακίνησης και εκμετάλλευσης από διεθνικά οργανωμένα εγκληματικά δίκτυα ,γυναίκες και παιδιά , προέρχονται από όλες τις χώρες του κόσμου και κατευθύνονται σε κάθε γωνιά του πλανήτη μας .

Σε παγκόσμιο επίπεδο η Ταϊλάνδη και οι Φιλιππίνες από την Ασία ,η Γκάνα ,η Νιγηρία ,το Μαρόκο από την Αφρική ,η Κολομβία και η Βραζιλία από την Λατινική Αμερική είναι οι χώρες και περιοχές με τα περισσότερα θύματα εμπορίας και εκμετάλλευσης .

Τα τελευταία χρόνια του 20^{ου} αιώνα παρατηρήθηκε μεγάλη αύξηση της εμπορίας –εκμετάλλευσης γυναικών και κοριτσιών από τη Νιγηρία οι οποίες εκδίδονται στις χώρες της Ευρώπης ,ιδιαίτερα στο Βέλγιο ,Γαλλία ,Ισπανία και Ολλανδία .

Σημαντική αύξηση της παράνομης διακίνησης και εμπορίας γυναικών και ανηλίκων παρατηρήθηκε διεθνώς από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 , μετά τις κατακλυσμιαίες κοινωνικοπολιτικές μεταβολές που σημειώθηκαν στις χώρες του πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού και την επακόλουθη κοινωνικοπολιτική κρίση και το οικονομικό χάος που επικράτησε σε αυτές.

Η διακίνηση και εκμετάλλευση των γυναικών και ανηλίκων θυμάτων στη δεκαετία του 1990 γίνεται από την Ανατολική κυρίως Ευρώπη καθώς επίσης και από τις Βαλκανικές χώρες ,ιδίως από την Αλβανία και τη Βουλγαρία προς τη Δυτική Ευρώπη. Επίσης μεγάλος αριθμός γυναικών διακινείται προς τη Δύση από Ρωσία και Ουκρανία .

Με εκτιμήσεις²¹ που κάνει ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (Δ.Ο.Μ) το 1995 περίπου 500.000 γυναίκες διακινήθηκαν , οι περισσότερες παράνομα , προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης .

2. Παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων (trafficking in human beings) .

Ιστορικές καταβολές της εμπορίας ανθρώπων με ποικίλες μορφές ²²(αιχμαλωσία ,δουλεία, αναγκαστική εργασία κλπ) μπορεί να ανακαλύψει κανείς σε όλες τις ιστορικές περιόδους και κοινωνίες .

Από την 4^η ακόμα χιλιετία π.χ τα αποσπάσματα της νομοθεσίας των Σουμερίων αναφέρονταν στους δούλους με τον όρο « άρρενες ξένων χωρών».

Στην Ελλάδα των ομηρικών χρόνων η δουλεία ήταν περιορισμένη στις γυναίκες που εκτελούσαν οικιακές εργασίες και προσέφεραν υποχρεωτικά ερωτικές υπηρεσίες στους κυρίους τους και στους δούλους που εργάζονταν στους αγρούς .

Η ζήτηση δούλων αυξήθηκε κατακόρυφα κατά τις δυο εκατονταετίες του δεύτερου ελληνικού αποικισμού (800- 600 π.χ) παράλληλα με την ανάπτυξη του εμπορίου και της βιοτεχνικής παραγωγής .

Ονομαστή στα χρόνια εκείνα ήταν η αγορά της Δήλου ,όπου κυρίως πειρατές πωλούσαν ως δούλους όσους άρπαζαν στις επιδρομές τους αλλά και αιχμαλώτους πολέμου τους οποίους είχαν προαγοράσει .Η ελληνική νομοθεσία τότε όριζε δικαιώματα και υποχρεώσεις των δούλων .Δεν συμμετείχαν στις συνελεύσεις ,ούτε και στους πολέμους αλλά μπορούσαν να λάβουν μέρος ,για παράδειγμα στα Ορφικά Μυστήρια .

20. βλ σχετικά Έρα Έμκε -Πουλοπούλου ,στο Παράνομη διακίνηση και εμπορία γυναικών και παιδιών στις χώρες της Ε.Ε .Η περίπτωση της Ελλάδας ,σελ 375

21. ό.π ,σελ 372.

22. βλ σχετικά το λήμμα «Η δουλεία στην αρχαιότητα» ,εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα , τόμος 21^{ος} ,σελ 279 -281 ,η δουλεία στην Αίγυπτο ,Μεσοποταμία ,Μικρά Ασία και ανάμεσα στους Εβραίους , στην Ιστορία της Ανθρωπότητας ,Τόμος 2^{ος} ,εκδόσεις Ελευθεροτυπία ,UNESCO, σελ 580-585, η δουλεία στον αρχαίο κόσμο στην Ιστορία της Ανθρωπότητας ,Τόμος 4^{ος} ,σελ 1306-1309, για τη δουλεία στην κλασική αρχαιότητα βλ σύγγραμμα Claude Mosse ,Annie Schnapp –Gourbeillon ,επίτομη ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας εκδ Παπαδήμα 1996,σελ 376-379,το σύγγραμμα του Robert Flaceliere ,ο δημόσιος και ιδιωτικός βίος των Αρχαίων Ελλήνων ,εκδ Παπαδήμα ,1995 ,σελ 64-74 και Κοινωνική και Πολιτική Οργάνωση στην Αρχαία Ελλάδα ,ΟΕΔΒ , 1998 ,σελ 38-41 , τέλος στο δουλεμπόριο: πρωτόγονο όσο και ο άνθρωπος , αφιέρωμα της εφημερίδας «Ελευθεροτυπία» με θέμα Εμπορία ανθρώπων ,δούλοι στην Ευρωπαϊκή Ένωση , σελ 3-4

Το καθεστώς της δουλείας ίσχυε στις περισσότερες περιοχές της Ελλάδας της κλασικής περιόδου (5^{ος} και 4^{ος} αιώνας π.χ) τόσο στην μητρόπολη ,όσο και στις αποικίες ,το οποίο προερχόταν από την εισαγωγή δούλων από άλλες περιοχές με τη μέθοδο της αγοραπωλησίας .Οι δούλοι στην κλασική περίοδο προέρχονταν από αιχμαλωσία ως συνέπεια ενός ανεπιτυχούς πολέμου ή πειρατικής επιδρομής . Το εμπόριο των δούλων ακολουθούσε σχεδόν παρόμοιες διαδικασίες με το εμπόριο οποιουδήποτε άλλου προϊόντος .Βέβαια η θέση των δούλων στις περισσότερες ελληνικές πόλεις δεν ήταν η ίδια ως προς τη θέση που κατείχαν τόσο στα πλαίσια της τάξης τους ,όσο και συγκριτικά με δούλους άλλων πόλεων .Την καλύτερη θέση δούλων κατείχαν οι δημόσιοι δούλοι ,που απασχολούνταν κυρίως σε δημόσια έργα και εκείνοι που εργάζονταν ανεξάρτητα (χωρίς οικούντες) . Στη χειρότερη θέση δούλων βρίσκονταν εκείνοι που εργάζονταν στα μεταλλεία ή στους χειρόμυλους ,ενώ οι περισσότερες γυναίκες ήσαν οικιακοί δούλοι και απασχολούνταν ως παιδαγωγοί ,οικονόμοι ή τροφοί και κατά κανόνα ανέπτυσαν ιδιαίτερες σχέσεις με τους κυρίους τους με τους οποίους αποκτούσαν παιδιά .

Το δουλεμπόριο πήρε μαζικές διαστάσεις τον 3^{ον} αιώνα π.χ στην ακμή της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας . Ιστορείται ότι κατά το έτος 167 π.χ με διαταγή της Ρωμαϊκής συγκλήτου έγινε μαζική επιχείρηση «σκούπα» σε διάφορες πόλεις της αυτοκρατορίας και μόνο σε μια μέρα συγκεντρώθηκαν 150.000 δούλοι. Ιστορικές ήταν και οι εξεγέρσεις των δούλων κατά της κακομεταχείρισης τους με πιο σημαντική και γνωστή εκείνη του Σπάρτακου το 73 π.χ .

Στα χρόνια του Μεσαίωνα η δουλεία εξακολουθούσε να υφίσταται παρότι από το 1300 μ.χ σημειώθηκε ύφεση στην ευρωπαϊκή ήπειρο . Άραβες ,Αρμένιοι ,Αφρικανοί και Κιρκάσιοι είναι οι κυριότερες φυλές που οι Γενοβέζοι και Βενετσιάνοι δουλέμποροι πωλούσαν στους πλούσιους γαιοκτήμονες της Ευρώπης . Αναφέρεται ότι το 1488 ο Πάπας Ιννοκέντιος Β΄ παρέλαβε 100 Μ αυριτανούς δούλους τους οποίους μοίρασε στους καρδινάλιους και τους αριστοκράτες της ρωμαϊκής αυλής .Όλα αυτά τα χρόνια η δουλεία εκτός από το εμπόριο ,είναι και μια μορφή καταδίκης που επιβάλλεται για διάφορα εγκλήματα ,όπως η εσχάτη προδοσία ή το λαθρεμπόριο όπλων στους Σαρακηνούς κατά τη διάρκεια των Σταυροφοριών . Ο ισλαμισμός και ο Χριστιανισμός που ήταν τα κυρίαρχα θρησκευτικά ρεύματα της εποχής όχι μόνο ανέχονταν αλλά και ενθάρρυναν τη δουλεία των ηττημένων εχθρών .

Στον Αραβικό κόσμο η πώληση μικρών παιδιών ήταν σχεδόν ανύπαρκτη σε αντίθεση με ό,τι συνέβαινε στην Ευρώπη.

Η ανακάλυψη της Αμερικής άνοιξε τους ασκούς του Αίολου στον τομέα του δουλεμπορίου για τους επόμενους τρεις αιώνες ,με την μεταφορά εκατοντάδων χιλιάδων Αφρικανών στις φυτείες της νέας ηπείρου , πλουτίζοντας έτσι Πορτογάλους ,Ολλανδούς ,Γάλλους, Εγγλέζους και Ισπανούς από το δουλεμπόριο της εποχής .

Και οι Νότιες Πολιτείες των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής τον 18^{ον} και 19^{ον} αιώνα εφάρμοσαν την πρακτική αυτή στα πλαίσια της κοινωνικής τους οργάνωσης και μόλις στο δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα ,όπως και πολλές άλλες χώρες του δυτικού κόσμου ,υιοθέτησαν στις εθνικές τους νομοθεσίες την καθολική απαγόρευση της δουλείας .

Παρά το γεγονός ότι το καθεστώς δουλείας απαγορεύτηκε με διεθνείς συμβάσεις²³ στο πλαίσιο της κοινωνίας των Εθνών (το 1926 μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο με τη σύμβαση της Γενεύης που υπογράφηκε από 38 χώρες) και αργότερα η εξάλειψή της αποτέλεσε θεμελιακό σκοπό του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών ,η εμπορία ανθρώπων την τελευταία εικοσαετία έχει προσλάβει ανησυχητικές διαστάσεις .

Η παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων ιστορικά φαίνεται να αποτελεί μια καινούργια, ιδιαίτερη και μοναδική πρόκληση στον τομέα της μετανάστευσης .

Για τον σκοπό αυτό τον Δεκέμβριο του 2000 υπογράφεται στο Παλέρμο της Ιταλίας από ογδόντα (80) κράτη- μέλη του Ο.Η.Ε πρωτόκολλο²⁴ για την πρόληψη ,καταστολή και τιμωρία της διακίνησης προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών με σκοπό την εκμετάλλευση ,που συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος.

23. βλ σχετικό λήμμα τα Ηνωμένα Έθνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα ,σελ 289 και δουλεμπόριο ,σελ 292 στην Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος –Λαρούς –Μπριτάνικα ,Τόμος 21 .

24. βλ σχετικά το πρωτόκολλο για την πρόληψη ,καταστολή και τιμωρία της διακίνησης προσώπων , ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών ,που συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος ,27 /11/2000 Νέα Υόρκη ,επίσημη μετάφραση Υπουργείου Εξωτερικών της Ελλάδος , Μεταφραστική Υπηρεσία ,επίσης για το ίδιο θέμα βλ άρθρο Αν. Καθ Γρ. Λάζου ,σελ 6 στο αφιέρωμα της εφημερίδας Ελευθεροτυπία,2001 .

Στο παρόν πρωτόκολλο ορίζεται ότι ο όρος «διακίνηση προσώπων» σημαίνει :

τη στρατολόγηση ,μεταφορά ,μετακίνηση παροχή καταφυγίου ή παραλαβή προσώπων με απειλές ή με χρήση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού ,απαγωγής ,απάτης, παραπλάνησης. κατάχρησης εξουσίας, ή ευάλωτης θέσης ή παροχής ή αποδοχής πληρωμών ή ωφελειών για να επιτευχθεί η συγκατάθεση προσώπου που έχει τον έλεγχο άλλου προσώπου με σκοπό την εκμετάλλευση .

Ο όρος εκμετάλλευση περιλαμβάνει τουλάχιστο την εκμετάλλευση της πορνείας των άλλων ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης ,την αναγκαστική εργασία ή αναγκαστική παροχή υπηρεσιών ,τη δουλεία ή πρακτικές παρόμοιες με τη δουλεία ,την υποτέλεια ή την αφαίρεση οργάνων .

Η συγκατάθεση του θύματος της διακίνησης προσώπων για τη σχεδιαζόμενη εκμετάλλευση δε λαμβάνεται υπόψη όταν έχει χρησιμοποιηθεί οποιοδήποτε από τα προηγούμενα μέσα .

Η στρατολόγηση ,μεταφορά ,μετακίνηση ,στέγαση ή παραλαβή παιδιού ,που λογίζεται κάθε άτομο κάτω των 18 χρόνων , με σκοπό την εκμετάλλευση θεωρείται ως «διακίνηση προσώπων» ακόμα κι αν δεν περιέχει κανένα από τα μέσα που αναφέρονται προηγούμενα .

Οι γυναίκες και τα παιδιά αποτελούν τα πλέον ευάλωτα ανθρώπινα πλάσματα που υπόκεινται σε κίνδυνο διακίνησης και εκμετάλλευσης περισσότερο από τους άνδρες.

Η αναφορά του όρου traffic για γυναίκες έχει γίνει από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα .

Ο όρος αυτός που αφορά στις γυναίκες περιγράφει την καταπάτηση θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών τους .

Δε θεωρείται πάντα απαραίτητο οι γυναίκες-θύματα της εκμετάλλευσης να έχουν εισέλθει στη χώρα προορισμού παράνομα .Πολλές από τις γυναίκες θύματα μπαίνουν στις χώρες με την κατοχή νόμιμων ταξιδιωτικών εγγράφων για παροχή επαγγελματικής εργασίας στις βιομηχανίες διασκέδασης που αυτές οι χώρες προσφέρουν . Με τον τρόπο αυτό κάποια άτομα εύκολα προσλαμβάνουν γυναίκες από τις χώρες προέλευσης και με προσωρινή άδεια παραμονής στις χώρες προορισμού τις απασχολούν εκεί ως χορεύτριες ή γενικώς ως καλλιτέχνιδες .

Η είσοδος των γυναικών από τις χώρες προέλευσης στις χώρες προορισμού μπορεί να είναι νόμιμη όμως οι περισσότερες ,αν όχι όλες, από τις γυναίκες αυτές υφίστανται το στοιχείο της εξαπάτησης.

Η εξαπάτηση²⁵ συνίσταται στο γεγονός ότι δεν προορίζονται να εργασθούν ως χορεύτριες ή καλλιτέχνιδες στα κέντρα διασκέδασης των χωρών προορισμού τους αλλά να πωληθούν σε ιδιοκτήτες νυκτερινών κέντρων διασκέδασης για εργασία ως πόρνες .

Ακόμα και στις περιπτώσεις εκείνες που το στοιχείο της εξαπάτησης δεν είναι η άμεση πώλησή τους ουσιαστικά καταλήγουν στην πορνεία δια μέσου της πρακτικής που ακολουθείται

(κακομεταχείριση ,βία ,εξευτελισμός κλπ) από τα άτομα που τις μετακινούν ή τους ιδιοκτήτες των κέντρων διασκέδασης στα οποία εργάζονται .Αυτή η πρακτική είναι που έμμεσα τις ωθεί προς την κατεύθυνση της παροχής σεξουαλικών υπηρεσιών ,ώστε να καταφέρουν να επιβιώσουν στις χώρες προορισμού .

Επιβάλλεται να γίνει μια σημαντική επισήμανση²⁶ στο σημείο αυτό σχετικά με το διαχωρισμό της πορνείας από την παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων (trafficking in human beings).

Όλες οι αλλοδαπές εκδιδόμενες γυναίκες δεν αποτελούν θύματα του trafficking ,αφετέρου όπως φάνηκε και από τον ορισμό που δίνεται στη Σύμβαση του Παλέρμο για την πρόληψη ,καταστολή και τιμωρία της παράνομης διακίνησης και εκμετάλλευσης ανθρώπων το trafficking δε σχετίζεται αποκλειστικά με την πορνεία ,αλλά περιλαμβάνει και άλλες μορφές εκμετάλλευσης όπως την αναγκαστική εργασία ,τη δουλεία την αφαίρεση οργάνων κλπ .

Το trafficking δεν ισοδυναμεί με πορνεία όμως μια από τις σοβαρότερες μορφές trafficking είναι αυτή της εξαναγκαστικής πορνείας .Ακόμα μπορεί το trafficking να σχετίζεται με παράνομη διακίνηση χωρίς να υπεισέρχεται το στοιχείο της εκμετάλλευσης ,αλλά και το αντίστροφο,.

Στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης η εμπορία περιλαμβάνει κυρίως γυναίκες και ανήλικα κορίτσια που διακινούνται παράνομα με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση ,χωρίς να αποκλείονται οι άνδρες και τα αγόρια μεταξύ των διακινουμένων .

25. βλ εισηγήσεις Αν. Καθ Γρ. Λάζου 8- 20/11/2002, 18/12/2002 ,καθώς και τις εισηγήσεις των Βαρδαραμάτου Κ Γιαννέτου Κ , Κωσταβάρα , Σιάνου Φ Τζωρτζάτου Β , στο μεταπτυχιακό σεμινάριο εγκληματολογίας.

26. ό.π εισηγήσεις στο μεταπτυχιακό σεμινάριο εγκληματολογίας στις 13/1/2003 και 5/3/2003

Η σχετική ανοχή με την οποία αντιδρούσε η Ευρώπη²⁷ στο σεξοτουρισμό προς χώρες φτωχές και μακρινές (χώρες του Τρίτου Κόσμου) όπου η πορνεία και το εμπόριο ανήλικων ανθεί ,έδωσε τη θέση της στην ανησυχία και τον προβληματισμό όταν από τα τέλη της δεκαετίας του 1980 άρχισαν να κατακλύζονται στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης λευκές γυναίκες που προέρχονταν από τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης .

Η εμπορία ανθρώπων αποτελεί μια σύγχρονη μορφή δουλείας που όσο δύσκολο κι αν είναι να πιστέψουμε ότι υφίσταται στις μέρες μας ,τα στοιχεία και οι μαρτυρίες είναι αδιάψευστες πηγές αλήθειας της οικτρής και ζοφερής πραγματικότητας .

Σύμφωνα με εκτιμήσεις του Διεθνούς Ιδρύματος των Ηνωμένων Εθνών για την προστασία του παιδιού (UNICEF)²⁸ η εμπορία γυναικών και παιδιών με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση μόνο στην Ασία και τις χώρες του Ειρηνικού Ωκεανού είχε ως θύματα πάνω από 30 εκατομμύρια άτομα τις τελευταίες τρεις δεκαετίες ,ενώ περισσότερο από ένα εκατομμύριο παιδιά πουλιούνται, απάγονται ή εξαναγκάζονται σε πορνεία κάθε χρόνο .

Τρεις μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης έχουν ορισθεί στο παγκόσμιο Συνέδριο²⁹ κατά της εμπορικής σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών :

- α) πορνεία
- β) εμπορία και πώληση για σεξουαλικούς σκοπούς .
- γ) πορνογραφία .

Το δουλεμπόριο παρουσιάζει κάθε χρόνο μια αύξηση της τάξης του 40- 50 % ξεπερνώντας το εμπόριο ναρκωτικών που στις αναπτυγμένες χώρες είναι στάσιμο, αποδίδοντας 4 δισεκατομμύρια δολάρια . (Έντσο Μπιάνκο³⁰ ,υπεύθυνος του Ο.Η.Ε για την αντιμετώπιση του εμπορίου ναρκωτικών) .

Έτσι αν το 1985 οι δουλέμποροι διακινούσαν και εκμεταλλεύονταν 104 εκατομμύρια ανθρώπους μέσα στο 2000 ο αριθμός τους έφθασε στα 200 εκατομμύρια .

Σύμφωνα με αποκαλύψεις της Α.Κότσεβα³¹ , μέλους του Βουλγάρικου προγράμματος κατά του λαθρεμπορίου γυναικών στην εφημερίδα «24ωρες» της Σόφιας στις 25-11-1998 οι γυναίκες από τη Βουλγαρία που βρίσκονται σε κατάσταση δουλείας στο εξωτερικό υπολογίζονται σε 10.000 από τις οποίες 1.500 στην Ελλάδα ,εγκλωβισμένες στη βιομηχανία σεξ.

Σύμφωνα με πολυετή έρευνα του καθηγητή Γ.Λάζου³² για την πορνεία και τη διεθνική σωματεμπορία στη σύγχρονη Ελλάδα , το 1996 οι Ανατολικοευρωπαίες γυναίκες αποτελούσαν το 52-53% του αλλοδαπού πορνικού πληθυσμού και οι Κεντροευρωπαίες και Βαλκάνιες το 32-33 % και οι Αλβανίδες το 7-8 % του συνόλου, στην Ελλάδα .

Εξάλλου, η μελέτη της Αδέσμευτης Κίνησης Γυναικών³³ κατέγραψε πως το 1991 υπήρχαν στην Ελλάδα 15.000 γυναίκες από τις Φιλιππίνες από τις οποίες το 20 % έκανε πορνεία σαν κύριο επάγγελμα ή μερικό . Από την Ταϊλάνδη οι περισσότερες γυναίκες κάνουν πορνεία στην Ελλάδα.

Υπογραμμίζεται η τεράστια έξαρση της πορνείας των γυναικών στην Ελλάδα από τις ανατολικές χώρες την περίοδο 1991-1999³⁴.

Το σύγχρονο δουλεμπόριο³⁵ αναπτύσσεται μέσα από διεθνή και οργανωμένα εγκληματικά δίκτυα, εξαπλώνεται με ιλιγγιώδη ταχύτητα και συσχετίζεται άμεσα με :

- α) τη διεθνή οικονομική ανισότητα
- β) την ανάπτυξη των επικοινωνιών και μεταφορών
- γ) τα μεταναστευτικά ρεύματα και τις αντίστοιχες πολιτικές που ακολουθούν οι χώρες υποδοχής και
- δ) την αυξημένη ζήτηση φθηνού εργατικού δυναμικού .

27. βλ σχετικό άρθρο της Κατερίνας Γιαννέτου ,Ένα διεθνές Οργανωμένο έγκλημα ,σελ 5 στο αφιέρωμα της εφημερίδας Ελευθεροτυπία ,2001 .

28. βλ σχετικά Ήρα Έμκε - Πουλοπούλου ,στο παράνομη διακίνηση και εμπορία γυναικών και παιδιών στις χώρες της Ε.Ε .Η περίπτωση της Ελλάδας ,σελ 371.

29. ό.π σελ 370.

30. 200.000.000 οι σκλάβοι ,εφημερίδα Ελευθεροτυπία ,26/10/2000 .

31. βλ σχετικά Ήρα Έμκε – Πουλοπούλου , σελ 373 .

32. βλ σχετικά Γρ Λάζος ,Πορνεία και διεθνική σωματεμπορία στη σύγχρονη Ελλάδα 1.Η εκδιδόμενη , σελ17-22

33. Ήρα –Έμκε –Πουλοπούλου ,σελ 373 .

34. Γρ. Λάζος ,ό.π σελ 201-255 καθώς και στο εμπορία ανθρώπων ,συνοπτική περιγραφή της γενικής κατάστασης στην Ελλάδα κατά το έτος 1999,Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας (πολυγραφημένο κείμενο) .

35. βλ σχετικό άρθρο Κατερίνας Γιαννέτου ,αφιέρωμα εφημερίδας Ελευθεροτυπία για την εμπορία ανθρώπων, σελ 5 .

Το θύμα του παράνομου εμπορίου ανθρώπων στην σημερινή πραγματικότητα εμφανίζει και τα τρία χαρακτηριστικά³⁶ του δούλου που συναντάμε σε άλλες εποχές .

α) είναι κτήμα ,ανήκει στον αγοραστή και διακινήτη του σαν να ήταν εμπόρευμα ,

β) δεν έχει νομική υπόσταση ως πρόσωπο γιατί υπάρχει σε καθεστώς παρανομίας και επομένως αποκλεισμού από τα νομικά δικαιώματα της χώρας όπου ζει .

γ) είναι υποχρεωμένο να εργάζεται ακόμη και όταν κλονίζεται σοβαρά η υγεία του πολλές φορές και ανεπανόρθωτα .

Η παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων αν και μακροσκοπικά φαίνεται να παρουσιάζει ομοιότητες με την παράνομη μετανάστευση (αφού σε ένα μεγάλο βαθμό τροφοδοτείται από αυτήν) εντούτοις διαθέτει ορισμένα χαρακτηριστικά που τη διαφοροποιούν από αυτήν και την καθιστούν ένα ειδικό και αποτρόπαιο έγκλημα .Τέτοια γνωρίσματα είναι :

α) η παντελής έλλειψη συγκατάθεσης του θύματος .

β) η βάνανση και διαρκής καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων .

γ) οι εκμεταλλευτικές και δουλικά συνθήκες απασχόλησης ή σχέσης .

Το φαινόμενο της παράνομης διακίνησης και εκμετάλλευσης ανθρώπων μπορεί να θεωρηθεί ως ζήτημα φυλοσύνδετο³⁷ και ως ζήτημα μετανάστευσης³⁸. Ως τέτοιο αποτελεί το σημείο τομής δυο διαφορετικών εγκληματολογιών . Από την μια μεριά της εγκληματολογίας των φύλων και από την άλλη της εγκληματολογίας της μετανάστευσης .

Η ιδιαίτερη έμφαση που δίνεται στον παράγοντα φύλο αποτελεί συνέπεια της φεμινιστικής προσέγγισης στις διάφορες εγκληματολογικές θεωρίες μιας προσέγγισης που ήταν το αποτέλεσμα της έντονης δραστηριοποίησης του γυναικείου κινήματος ,της δημιουργίας και ανάπτυξης ισχυρών γυναικείων λόμπι , με σκοπό την ένταξη της γυναίκας σε κάθε πεδίο δραστηριοτήτων ,της αυτονόμησης , ανόδου και επιτυχίας του γυναικείου φύλου.

Προς την κατεύθυνση της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου είτε ως οπτικής του φύλου, είτε ως οπτικής της ισότητας των φύλων ή της ισότητας ευκαιριών μεταξύ των φύλων , προς όλες τις πολιτικές χρησιμοποιήθηκε ο όρος Gender mainstreaming³⁹ .

Τη νομική βάση στην έννοια της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου για την εξάλειψη των ανισοτήτων και την προαγωγή της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών σε όλες τις πολιτικές δράσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας προσέφερε η Συνθήκη του Άμστερνταμ ⁴⁰ .

Το trafficking ανθρώπων υπό την οπτική αυτή αποτελεί ζήτημα που αφορά τις σχέσεις των δυο φύλων και στηρίζεται στο επιχείρημα της πολύ περιορισμένης γυναικείας εγκληματικότητας στη συνολική εγκληματικότητα ,αλλά και στην έλλειψη ευκαιριών για εγκληματική δράση (αμφισβητούμενο από πολλούς) .

Η εγκληματολογία της μετανάστευσης⁴¹ αντιμετωπίζει το trafficking ως ζήτημα μετανάστευσης.

Το trafficking ανθρώπων υπό την οπτική αυτή αντιμετωπίζεται ως ζήτημα μετανάστευσης, ιδίως της παράνομης μορφής της και οργανωμένου εγκλήματος , με συμπληρωματικούς παράγοντες διαμόρφωσης του ,το φύλο και την ηλικία .

36 .ό.π ,επίσης στο Carmen Galiana ,trafficking as a form of slavery , pages 12 -14, Working paper, March 2000 στο Trafficking in women ,Directorate –General for Research , Andrea Subhan (Ed) , European Parliament ,Civil Liberties Series ,LIBE109-EN 3-2000, PE 288-127 .http://: www.europarl.eu.int/workingpapers/libe/pdf/109_en.pdf .

37.εισήγηση Av. Καθ. Γρ. Λάζου στο μεταπτυχιακό σεμινάριο εγκληματολογίας .- More words but no Action? Forced Migration and trafficking of Women ,Francine Pickup.

38 . ό.π

39. βλ σχετικά για το θέμα την ιστοσελίδα του Γραφείου ειδικού Συμβούλου σε θέματα φύλου και γυναικείας προαγωγής (O.S.A.G.I) του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών :

<http://www.un.org/womenwatch/osagi/gendermainstreaming.htm> .

Επίσης για το ίδιο θέμα βλέπε την αναφορά της ομάδας εργασίας του Συμβουλίου της Διεθνούς Οργάνωσης Μετανάστευσης στην 88^η σύνοδο (18-21/11/2003) στην ιστοσελίδα της ΔΟΜ (IOM)

<http://www.iom.int/en/pdf/%5Ffiles/gender/gic/%5Fcouncil/%5Fnov/%5F2003.pdf> ,Μάιος 2004 .

- βλ επίσης την ομιλία της Καθ. Monique Leijenaar Η ένταξη της ισότητας σε όλες τις πολιτικές .Από τη θεωρία στην πράξη ,σελ 41-45 πρακτικά συνεδρίου 12-14/10/2000 για τις στρατηγικές για την ισότητα των φύλων ,Κέντρο Ερευνών για θέματα Ισότητας ,2001 .

Η δημιουργία και ανάπτυξη μεταναστευτικών και προσφυγικών ρευμάτων ως αποτέλεσμα αντικειμενοτρόπων (κοινωνικοπολιτική πραγματικότητα ,υποβαθμισμένη θέση της γυναίκας) και υποκειμενοτρόπων συνθηκών ζωής στις διάφορες χώρες, αποτελούν την εύκολη λεία στα εγκληματικά δίκτυα της παράνομης διακίνησης και εκμετάλλευσης ανθρώπων .

Με την ελπίδα μιας καλύτερης ζωής για τους ίδιους και τις οικογένειές τους είναι πολύ εύκολο για τους μετανάστες αλλά και τους πρόσφυγες να πεισθούν από τις υποσχέσεις που χρησιμοποιούν οι διεθνικοί σωματέμποροι (traffickers) ,για υψηλότερα μισθώματα εργασίας και ύπαρξη καλών συνθηκών εργασίας σε ξένες χώρες κλπ ,ώστε να αποτελέσουν τα θύματα του trafficking .

Το trafficking ανθρώπων αποτελεί μια τεράστια επικερδή επιχείρηση που προϋποθέτει μικρή επένδυση κεφαλαίων , και μικρή πιθανότητα ανακάλυψης του από την νομική αντιμετώπιση, ενώ επιφέρει τεράστια κέρδη στους traffickers και γενικότερα στο διεθνικό έγκλημα .

Για κάθε 2,935 Ευρώ που «επενδύεται» στην είσοδο και εκμετάλλευση μιας αλλοδαπής γυναίκας ο εκμεταλλευτής της κερδίζει 79.237 €.

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών⁴² εκτίμησε το εισόδημα από την εμπορία γυναικών σε 8 δισεκατομμύρια \$ για το 1999. Η έρευνα του καθηγητή Λάζου Γρ⁴³ υπολογίζει το εισόδημα των προαγωγών σε 206 εκατομμύρια € .

Στην Ελλάδα⁴⁴ ο συνολικός τζίρος για το 1998 κυμαινόταν μεταξύ 44.000-59.000 €,ενώ το 2000 αυξήθηκε περισσότερο από 1 εκατομμύριο 400 χιλιάδες € .

Διαμορφωτικός παράγοντας στην ύπαρξη και διαιώνιση του φαινομένου του trafficking αποτελεί το φαινόμενο της διαφθοράς⁴⁵ . Μιας διαφθοράς η οποία εκδηλώνεται είτε με την ενεργητική της μορφή (συμμετοχή ,συνέργια και κάλυψη) είτε με παθητικό τρόπο (πλημμελή καθήκοντα ,παράλειψη, αδιαφορία) από τους διάφορους φορείς οι οποίοι εμπλέκονται σε θέματα έκδοσης και θεώρησης αδειών ,συνοριακού ελέγχου, εφαρμογής και τήρησης των νομικών κανόνων (πολιτική εξουσία, Μεταναστευτικές και Διπλωματικές Υπηρεσίες, Διοικητικές Αρχές , Τοπική Αυτοδιοίκηση κλπ).

Οι δυο εγκληματολογίες με τις οπτικές που η καθεμία προσδίδει στο φαινόμενο του trafficking ανθρώπων τέμνονται σε επίπεδο αγοράς εκεί όπου κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα γίνεται αντικείμενο εμπορευματοποίησης ,αντικείμενο εμπορικών συναλλαγών .

Τα θύματα του trafficking στην οικονομία της αγοράς δεν αποτελούν «αγαθά μιας χρήσης» για τους traffickers και το διεθνικό έγκλημα ,αλλά «διαρκή αγαθά» , «εμπόρευμα» που χρησιμοποιείται κατ'επανάληψη ,επανατροφοδοτούμενα «προϊόντα» στην αγορά των υπηρεσιών διασκέδασης , σαρκικής απόλαυσης κλπ .

40. Μαρίας Νότης – Πολυχρονάκη Κατερίνα ,Διακυβερνητική Διάσκεψη και η Συνθήκη του Άμστερνταμ εκδόσεις Τυποθήτω ,Αθήνα ,1999 , επίσης στην ιστοσελίδα : <http://posdep.physics.upatras.gr/amst1.htm> , ειδικότερα το άρθρο 3 για το θέμα της ισότητας ανδρών και γυναικών ,Φεβρουάριος ,2003 .

41. εισηγήσεις Καθ .Ιακ. Φαρσεδάκη και Γρ, Λάζου στο μεταπτυχιακό σεμινάριο εγκληματολογίας , 2002-04 Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών .-William F. Mc Donald ,Centro Studi di politica Internazionale (CeSPI) Roma ,Giugno 3 , 2003 , Immigrant criminality: In the eye of the beholder ? <http://www.stranieriinitalia.com/briguglio/immigrazione-e - asilo/2003/maggio/mcdonald-criminalita'.html> , Μάιος 2004.

42. Ήρα –Έμκε – Πουλοπούλου ,σελ 388. στο παράνομη διακίνηση και εμπορία γυναικών και παιδιών στις χώρες της Ε.Ε .Η περίπτωση της Ελλάδας .

43. Ήρα Έμκε –Πουλοπούλου ,σελ 389 στο παράνομη διακίνηση και εμπορία γυναικών και παιδιών στις χώρες της Ε.Ε .Η περίπτωση της Ελλάδας .Διεξοδικότερα βλέπε : οικονομικά έσοδα και δίκτυα διεθνικής σωματεμπορίας , σελ 140-172 στο Γρ Λάζος Πορνεία και διεθνική σωματεμπορία στην σύγχρονη Ελλάδα 2.Ο πελάτης .

44. 20 δισεκατομμύρια δραχμές το χρόνο το εισόδημα από την πορνεία ,εφημερίδα Εξουσία, 23/10/1998,το ρόζ σκλαβοπάζαρο του 21^{ου} αιώνα .Πώληση σάρκας στην Ελλάδα σε καλή τιμή ,εφημερίδα Καθημερινή, 27/7/2000 .

45. βλ σχετικά, άρθρο Κατερίνας Γιαννέτου αφιέρωμα εφημερίδας Ελευθεροτυπία σελ 5, εισήγηση Δ/ντή Ασφαλείας Ελληνικής Αστυνομίας στο μεταπτυχιακό σεμινάριο εγκληματολογίας ,Ήρα- Έμκε – Πουλοπούλου , σελ 397 και 408 , εισηγήσεις των , Αν. Καθηγητή Παντείου Γρ. Λάζου, Διαφθορά :ορισμένες λιγότερο προσεγμένες πτυχές Κοινωνιολογικού και εγκληματολογικού χαρακτήρα και Καθ. Μ. Σεραφετινίδου, οι κοινωνικές ρίζες της κρατικής διαφθοράς στο Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο 20-22/11/2003,Πάντειο Πανεπιστήμιο , με θέμα: Διαφθορά και σκάνδαλα στη Δημόσια Διοίκηση και την Πολιτική ,καθώς και σχετικές εισηγήσεις στο μεταπτυχιακό σεμινάριο εγκληματολογίας 2002-04 ,των Γρ. Λάζου , Ιακ . Φαρσεδάκη και Συρίγου (26/02/03) .

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

I. Οικονομικές προσεγγίσεις .

1. Η Μαρξιστική –Λενινιστική οικονομική προσέγγιση .

A) Η Μαρξιστική προσέγγιση .

Σύμφωνα με την Μαρξιστική προσέγγιση⁴⁶ το μεταναστευτικό φαινόμενο είναι εγγενές του καπιταλιστικού συστήματος .Εκείνου του τρόπου παραγωγής που σύμφωνα με τον Μαρξ βασίζεται στην ατομική ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής και επιδιώκει τη μεγιστοποίηση του κέρδους..

Η ανάπτυξη του καπιταλιστικού συστήματος παραγωγής βασίζεται (εκτός των άλλων) στην κινητικότητα του πληθυσμού ,ειδικότερα στην κινητικότητα της εργατικής δύναμης .

Κάθε μισθωτός είναι πραγματικός ή εν δυνάμει μετανάστης .

Κεντρικό σημείο της Μαρξιστικής προσέγγισης είναι η **αναγκαία** και η **πλεονάζουσα εργασία**.

« Εάν ο κεφαλαιοκράτης δεν χρειάζεται την εργατική του δύναμη ,τότε ο εργάτης δεν μπορεί να επιτελέσει την αναγκαία εργασία ,δεν μπορεί να παράγει τα αναγκαία για τη ζωή του και δεν μπορεί να τα αποκτήσει με την ανταλλαγή. .Δεδομένου ότι η συνθήκη της παραγωγής στην οποία βασίζεται το κεφάλαιο είναι επιπλέον ότι ο εργάτης παράγει ολοένα περισσότερη πλεονάζουσα εργασία ,έπεται ότι απελευθερώνεται ολοένα περισσότερη αναγκαία εργασία .

Στην ανάπτυξη της πλεονάζουσας εργασίας αντιστοιχεί η ανάπτυξη του πλεονάζοντος πληθυσμού» (M arx ,1977 : 604-σε Τσαούση ,1986 : 185-6).

Αυτόν τον πλεονάζοντα πληθυσμό ,τον υπερπληθυσμό ο Μαρξ τον ονομάζει βιομηχανικό εφεδρικό στρατό .(Marx 1978: 65).

Πώς δημιουργείται αυτό το εφεδρικό εργατικό δυναμικό στην καπιταλιστική οικονομία που ο Μάρξ ονομάζει βιομηχανικό εφεδρικό στρατό και γιατί αποτελεί προϋπόθεση αλλά και αποτέλεσμα του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής ;

Αν και η αναζήτηση του κέρδους είναι σύμφυτη με τον καπιταλισμό ,παρατηρείται σύμφωνα με τον Μαρξ , μια τάση μείωσης του ποσοστού κερδών .Εξαιτίας του ανταγωνισμού για το κέρδος οι επιχειρήσεις αναγκάζονται να επεκτείνουν τη μηχανοποίηση της παραγωγής τους.

Πηγή του κέρδους των καπιταλιστών ,σύμφωνα με τον Μαρξ ,είναι η υπεραξία που παράγεται μόνο από την εργατική δύναμη .Όταν μειώνεται η αναλογία της στο συνολικό κεφάλαιο μειώνεται το μέσο ποσοστό κέρδους . Καθώς το ποσοστό κέρδους τείνει να μειώνεται γίνεται ολοένα και δυσκολότερη η λειτουργία του καπιταλιστικού συστήματος ,επειδή αυτή βασίζεται στην αναζήτηση του μέγιστου κέρδους .Η συνεχής εκμηχάνιση της παραγωγής ,αυξάνει τις παραγόμενες και προσφερόμενες ποσότητες των αγαθών στην αγορά . Έτσι όμως διαταράσσεται η ισορροπία μεταξύ της προσφοράς και της ζήτησης .Η παραγωγή αυξάνεται περισσότερο από τη ζήτηση και δημιουργούνται **περιοδικές κρίσεις υπερπαραγωγής** . Η μείωση του ποσοστού κέρδους μειώνει τις επενδύσεις ,οδηγεί σε απολύσεις ,μη απορρόφηση εργατικού δυναμικού και αυξάνει την ανεργία . Συνακόλουθα ,μειώνονται τα εισοδήματα και η αγοραστική δύναμη των εργαζομένων .Αυτές οι περιοδικές κρίσεις του καπιταλισμού είναι υπεύθυνες και δημιουργούν τις ομάδες ανέργων (τον βιομηχανικό εφεδρικό στρατό που ο Μαρξ ονομάζει) που εξαναγκάζονται να ζουν σε συνθήκες φτώχειας .

«Στην κεφαλαιοκρατική παραγωγή δεν αρκεί καθόλου η ποσότητα της διαθέσιμης εργατικής δύναμης που προσφέρει η φυσική αύξηση του πληθυσμού .Για να κινείται ελεύθερα η κεφαλαιοκρατική παραγωγή χρειάζεται ένα εφεδρικό στρατό (ένα ποσοστό ανεργίας) ,ανεξάρτητο από τα φυσικά αυτά όρια».(Μαρξ 1978: 658) .

46. βλ σχετικά Λ. Μουσούρου ,στο Μετανάστευση και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη σελ 55-66.

Από την άλλη ο βιομηχανικός εφεδρικός στρατός⁴⁷ είναι αποτέλεσμα του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής γιατί « ο εργατικός πληθυσμός παράγοντας ο ίδιος τη συσσώρευση κεφαλαίου ,παράγει ταυτόχρονα σε αυξανόμενη έκταση τα μέσα που τον κάνουν σχετικά υπεράριθμο .(Marx ,1978: 656) Σύμφωνα με τον Μαρξ ο Βιομηχανικός εφεδρικός στρατός μπορεί να πάρει τρεις μορφές :

α) Η ρευστή μορφή υπερπληθυσμού .

Λόγω μηχανοποίησης και βελτίωσης της παραγωγής δημιουργούνται αυξομειώσεις του εργατικού δυναμικού που είναι αναγκαίο για τη μεταποίηση .Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μειώνεται η αναλογία εργαζομένων προς παραγωγή ,έτσι ένα μέρος του ρευστού υπερπληθυσμού που ουδέποτε απορροφάται εξ' ολοκλήρου από την παραγωγή μεταναστεύει .για την εύρεση της αναγκαίας του εργασίας .

β) Ο πλεονάζων υπερπληθυσμός .

Είναι ο εργατικός πληθυσμός που δημιουργείται από την καπιταλιστική οργάνωση της γεωργίας με τη συσσώρευση κεφαλαίου και τη μηχανοποίηση της γεωργικής παραγωγής ,οπότε η ζήτηση της εργασίας μειώνεται .

Ο πλεονάζων υπερπληθυσμός είναι **λανθάνων** γιατί φανερώνεται όταν γίνεται η μετακίνηση από το χωριό και τη γεωργία προς την πόλη και το εργοστάσιο .

γ) Ο στάσιμος υπερπληθυσμός .

Η καπιταλιστική ανάπτυξη που οφείλεται στην αύξηση και τη ένταση της συσσώρευσης του κεφαλαίου δημιουργεί ένα αυξανόμενο αριθμό εργατικού δυναμικού .

Αυτό το υπεράριθμο εργατικό δυναμικό επειδή δεν έχει τη δυνατότητα να παράγει την αναγκαία του εργασία κάτω από τις υφιστάμενες συνθήκες ,αποτελεί αντικείμενο ιδιαίτερης καπιταλιστικής εκμετάλλευσης (προσφέρεται για το ανώτατο όριο χρόνου εργασίας με το κατώτατο όριο αποδοχών, ανέχεται ένα επίπεδο ζωής κατώτερο από εκείνο της εργατικής τάξης) έχει αυξημένες πιθανότητες για μετακίνηση στο χώρο

Οι τρεις αυτές μορφές βιομηχανικού εφεδρικού στρατού είναι αποτέλεσμα της κεφαλαιοκρατικής συσσώρευσης και οδηγούν στην κινητικότητα του πληθυσμού ,που με τη σειρά της διευκολύνει και επιταχύνει την κεφαλαιοκρατική συσσώρευση .

Β) Η λενινιστική προσέγγιση .

Σύμφωνα με τον Λένιν οι συνθήκες οι οποίες διαμορφώνουν τη σύγχρονη διεθνή μετανάστευση είναι μια ιδιαίτερη περίπτωση του καπιταλισμού και ιδιαίτερα το στάδιο εκείνο της καπιταλιστικής ανάπτυξης που είναι ο μονοπωλιακός ανταγωνισμός .

Στο στάδιο του μονοπωλιακού ανταγωνισμού η οικονομική ανάπτυξη χαρακτηρίζεται από την έντονη ανισομέρεια και τα απότομα άλματα

Η ανάπτυξη της τεχνολογίας με αυξανόμενους ρυθμούς έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία καινούργιων κλάδων της παραγωγής οι οποίοι θεωρούνται πιο σημαντικοί από τους παλαιούς.

Οι χώρες εκείνες που έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν και την τεχνολογία και τους νέους κλάδους της παραγωγής που αυτή δημιουργεί ,επιβάλλονται και κυριαρχούν στη διεθνή αγορά .

Έτσι διαμορφώνονται διαφοροποιήσεις του συσχετισμού των δυνάμεων μεταξύ χωρών σε επίπεδο πολιτικό και κοινωνικό .

Η ανισομερής οικονομική ανάπτυξη εκφράζεται με τη διάκριση ενός αναπτυγμένου κέντρου και μιας υπανάπτυκτης περιφέρειας που εξαρτάται από το κέντρο .

Η εξάρτηση της περιφέρειας από το κέντρο , στα πλαίσια του διεθνούς καπιταλιστικού συστήματος , λειτουργεί και στηρίζεται στην ανταλλαγή πρώτων υλών , ημικατεργασμένων προϊόντων ,ανειδίκευτου και φθηνού εργατικού δυναμικού με τις οποίες η περιφέρεια προμηθεύει τις βιομηχανίες του κέντρου και προμηθεύεται από αυτό τα βιομηχανικά και καταναλωτικά αγαθά που έχει ανάγκη. και τα οποία παράγονται στο κέντρο με την επεξεργασία των πρώτων υλών που η περιφέρεια έχει προμηθεύσει αυτό.

Η υπανάπτυκτη περιφέρεια δηλαδή οι χώρες εκείνες στις οποίες δεν παγιώθηκαν καπιταλιστικές σχέσεις ,και επομένως δε διαθέτουν τα αναγκαία κεφάλαια για να αναπτύξουν τη βιομηχανική και τεχνολογική υποδομή του ώστε να έχουν μια αυτοδύναμη ανάπτυξη ,υποχρεώνονται μέσω αυτής της ανταλλαγής να καλύπτουν τις ανάγκες τους σε βιομηχανικά αγαθά από το κέντρο και το κυριότερο, να διαιωνίζουν, να αναπαράγουν μόνιμα και σταθερά την εξάρτησή τους από αυτό

47. βλ το σύγγραμμα του Πάολ Σουήζη ,Η θεωρία της καπιταλιστικής ανάπτυξης ,, σελ 108-115.

Το ανειδίκευτο και φθηνό εργατικό δυναμικό της περιφέρειας ουσιαστικά αποτελεί μια τεράστια δεξαμενή άντλησης εργατικού κεφαλαίου για τις κάθε φορά διαμορφούμενες ποσοτικές και ποιοτικές ανάγκες του κέντρου., μια δυνατότητα πάνω στην οποία οι χώρες του αναπτυσσόμενου κέντρου στηρίζαν και σε μεγάλο βαθμό εξακολουθούν αν στηρίζουν την ανάπτυξή τους .

Στην εξασφάλιση αυτής της δυνατότητας αποβλέπουν οι επίσημες διμερείς συμφωνίες μεταξύ χωρών της περιφέρειας και του κέντρου που κατευθύνουν τη σύγχρονη ενδοευρωπαϊκή μετανάστευση ,αλλά και γενικότερα τη σύγχρονη μετανάστευση προς την Ευρώπη.

Για να εξηγηθεί η μετανάστευση προς τις χώρες της περιφέρειας (για παράδειγμα η αναζήτηση εργασίας από Πακιστανούς ή Νιγηριανούς κλπ στην Ελλάδα) επιβάλλεται στο σχήμα κέντρο-περιφέρεια να προστεθεί η **υπο-περιφέρεια** .

Σύμφωνα με την εκτίμηση της εξέλιξης του διεθνούς καπιταλιστικού συστήματος οι Νοτιο-Ευρωπαϊκές χώρες ενσωματώνονται σταδιακά στο καπιταλιστικό σύστημα που υφίσταται στον Ευρωπαϊκό οικονομικό χώρο και πιθανόν να πάψουν να αποτελούν χώρες αποστολής βιομηχανικού εφεδρικού στρατού .

Το ρόλο των χωρών με εργατικές εφεδρείες αναλαμβάνουν περιφερειακές χώρες δεύτερου βαθμού, όπως η Γιουγκοσλαβία , η Τουρκία ,και οι Βορειο-Αφρικανικές χώρες .

Η πόλωση μεταξύ αναπτυσσόμενου Βορρά και υπανάπτυκτου Νότου μεταφέρεται όλο και πιο πολύ προς τον Νότο . Οι άνεργες μάζες εργατών των περιφερειακών χωρών του δεύτερου βαθμού αποτελούν σήμερα σε μεγάλο βαθμό το βιομηχανικό εφεδρικό στρατό των ξένων εργατών που ως τώρα προερχόταν από το άνεργο δυναμικό των χωρών της Νότιας Ευρώπης.

Αναφορικά με το **επίπεδο της αγοράς εργασίας στη χώρα υποδοχής**, η Μαρξιστική προσέγγιση επισημαίνει την κατάτμηση της αγοράς εργασίας σε **κεντρική και περιφερειακή αγορά εργασίας** .

Στην κεντρική αγορά εργασίας απασχολούνται οι αυτόχθονες σε καλοπληρωμένες θέσεις του δημόσιου τομέα και των μεγάλων επιχειρήσεων .Στην περιφερειακή αγορά εργασίας απασχολούνται οι γυναίκες και οι αλλοδαποί σε κακοπληρωμένες θέσεις μικρών επιχειρήσεων ,με κακές εργασιακές συνθήκες και προοπτικές εξέλιξης ανύπαρκτες έως μηδαμινές.

Στα πλαίσια της μαρξιστικής –λενινιστικής προσέγγισης στις **επιπτώσεις του μεταναστευτικού φαινομένου ως βασική επίπτωση αναδεικνύεται η διαιώνιση της ανισομέρειας της οικονομικής ανάπτυξης** , η αναπαραγωγή της διάκρισης των οικονομιών σε κυρίαρχες και εξαρτημένες ,η διαιώνιση του συστήματος εκμεταλλευτών και εκμεταλλεζόμενων .

Επισημαίνονται όμως και παρεπόμενες επιπτώσεις πέραν της βασικής όπως είναι :

- η μειωμένη διαπραγματευτική δύναμη της εργατικής τάξης ,λόγω της ύπαρξης του εφεδρικού βιομηχανικού στρατού και έχει ως αποτέλεσμα τη συγκράτηση της αμοιβής εργασίας σε επίπεδα χαμηλότερα εκείνων που θα επέτρεπε η ανάπτυξη .
- η βελτίωση της ποιότητας της εργατικής δύναμης στη χώρα υποδοχής λόγω της επιλεκτικότητας του αλλοδαπού εργατικού δυναμικού (νέοι ,ικανοί ,υγιείς ,ευφυείς).με αποτέλεσμα αρνητικό για τη χώρα αποστολής .
- η ωφέλεια που αποκομίζει η χώρα υποδοχής από την εργατική δύναμη και από τους «εγκεφάλους» που μεταναστεύουν σε αυτήν.
- Την αδυναμία και εξασθένηση της εργατικής τάξης να υποστηρίξει τα συμφέροντα του εγχώριου και ξένου εργατικού δυναμικού , ως αποτέλεσμα της κατάτμησης της αγοράς εργασίας στη χώρα υποδοχής και της μείωσης της διαπραγματευτικής της ισχύος .

Οι περισσότερες σύγχρονες εργασίες που εκφράζουν τη μαρξιστική προσέγγιση έχουν σαν αντικείμενο τη μετανάστευση προς τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης και αναλύουν τα χαρακτηριστικά της χαμηλής κοινωνικό-οικονομικής θέσης των μεταναστών όπως και τους μηχανισμούς με τους οποίους το σύστημα εξασφαλίζει τη διατήρησή τους στη θέση αυτή .

Μια από τις πιο αξιόλογες εργασίες είναι αυτή των Κάσλ και Κόζακ (Castles and Cossack ,1984) που αναφέρεται στην μεταπολεμική μετανάστευση προς τέσσερις από τις κύριες μεταναστευτικές χώρες της Δυτικής Ευρώπης (Γαλλία, Ολλανδία, Ελβετία , Ομ. Γερμανία , Μ. Βρετανία) .

Οι μελετητές αυτοί διαπιστώνουν την κατώτερη θέση των μεταναστών στην αγορά εργασίας την οποία συνδέουν με τα εξής φαινόμενα :

- 1) συγκέντρωση των μεταναστών σε κλάδους βιομηχανικής κυρίως απασχόλησης με χαμηλές αμοιβές και χαμηλής ποιότητας εργασιακές συνθήκες .

- ii) η απασχόλησή τους σε χαμηλού γοήτρου επαγγέλματα σε σχέση με αυτά που απασχολούνται οι γηγενείς και
- iii) η μακροχρόνια ανεργία τους σε σχέση με τους ντόπιους .

Σύμφωνα με την εργασία των μελετητών η κατώτερη κοινωνικοοικονομική κατάσταση των μεταναστών οφείλεται σε δυο λόγους που συνδέονται άμεσα με την μετανάστευση καθεαυτή, όπως είναι :

- α) οι μετανάστες στερούνται οποιασδήποτε εξειδίκευσης και τεχνικής κατάρτισης .
- β) η επαγγελματική κινητικότητα των μεταναστών δεν περιλαμβάνεται στους στόχους της μετανάστευσης , και σε δυο λόγους που συνδέονται με τον τρόπο αντιμετώπισης τους από τη χώρα υποδοχής και που είναι :
- γ) το γεγονός να συγκεντρώνονται σε κατώτερες θέσεις εργασίας και
- δ) να στερούνται τη δυνατότητα βελτίωσης της θέσης τους .

Η αρχική τοποθέτηση λοιπόν των μεταναστών σε θέσεις απασχόλησης κοινωνικοοικονομικά κατώτερες στην αγορά εργασίας ως αποτέλεσμα των δικών τους αδυναμιών (επαγγελματικών , μορφωτικών κλπ) δεν μεταβάλλεται γιατί στη συνέχεια διαμορφώνεται σε βάρος μια γενική διάκριση από τη χώρα υποδοχής που συνίσταται στις νομοθετικές και λοιπές διατάξεις που δυσχεραίνουν την αλλαγή απασχόλησης τους ,στην απροθυμία των εργοδοτών να τους εκπαιδεύσουν , στην ανησυχία των συνδικαλιστικών οργανώσεων μη χάσουν τα κεκτημένα δικαιώματά τους αλλά και ως αποτέλεσμα του ανταγωνισμού που ελλοχεύει μεταξύ τους . Αυτή βέβαια η μακροχρόνια κατώτερη θέση των μεταναστών βρίσκεται σε μια διαλεκτική θέση με τη μεταναστευτική πολιτική όπως αυτή εκφράζεται με τους νόμους και τις πρακτικές των χωρών υποδοχής που διαμορφώνεται και αναπτύσσεται με την δικαιολογία της ιδιότητας του αλλοδαπού ,του «ξένου» ή της πολιτισμικής και φυλετικής διαφοράς τους . Κατ' αυτόν τον τρόπο οι διακρίσεις που ασκούνται από την χώρα υποδοχής προς τους μετανάστες «εξασφαλίζουν» την υποδεέστερη θέση τους .

Αυτή η κατάταξη των μεταναστών στην κατώτερη κοινωνικοοικονομική θέση έχει σημαντική οικονομική και κοινωνική σημασία .

Οικονομική γιατί η παραγωγή φαίνεται τελικά να εξαρτάται από τη μεταναστευτική εργατική δύναμη και κοινωνική γιατί αν τελικά οι μετανάστες περιληφθούν στο εργατικό κίνημα θα μπορέσουν να συμβάλλουν και να συνεισφέρουν στις αλλαγές και τους στόχους του ,αν απομονωθούν άρα εξαιρεθούν η εργατική τάξη θα βρίσκεται διαιρεμένη ουσιαστικά . Η διαίρεση της εργατικής τάξης , απασχόλησε όχι μόνο τους μαρξιστές μελετητές της μεταπολεμικής μετανάστευσης ,αλλά και τον ίδιο τον Μαρξ όπου, σε κείμενό του το 1870, επισημαίνει ότι «σε κάθε βιομηχανικό και εμπορικό κέντρο της Αγγλίας η εργατική τάξη είναι διαιρεμένη σε δύο εχθρικά στρατόπεδα ,Άγγλων προλετάριων και Ιρλανδών προλετάριων .Ο μέσος Άγγλος εργάτης μισεί τον Ιρλανδό εργάτη σαν έναν ανταγωνιστή που κατεβάζει το επίπεδο της ζωής του .Σε σχέση με τον Ιρλανδό εργάτη αισθάνεται ως μέλος του κυρίαρχου έθνους και έτσι μετατρέπεται σε εργαλείο των αριστοκρατών και των κεφαλαιοκρατών της χώρας του εναντίον της Ιρλανδίας ,ενισχύοντας έτσι την κυριαρχία τους επάνω του .Υποθάλπει τις θρησκευτικές ,κοινωνικές και εθνικές διακρίσεις εναντίον του Ιρλανδού εργάτη .Η στάση του απέναντι του είναι ίδια με εκείνη των «φτωχών λευκών» απέναντι στους «νέγρους» στις παλιές δουλοκτητικές πολιτείες των Η.Π.Α . Ο Ιρλανδός του ανταποδίδει με τόκο το ίδιο του το νόμισμα Βλέπει στον Άγγλο εργάτη ταυτόχρονα το συνεργό και το ηλίθιο εργαλείο της Αγγλικής κυριαρχίας στην Ιρλανδία».

« Ο ανταγωνισμός αυτός διατηρείται τεχνητά και εντείνεται από τον τύπο ,τον άμβωνα με τα σατιρικά έντυπα ,κοντολογίες από όλα τα μέσα που διαθέτει η κυρίαρχη τάξη. Ο ανταγωνισμός αυτός είναι το μυστικό της έλλειψης ισχύος της Αγγλικής εργατικής τάξης παρά την οργάνωσή της .Είναι το μυστικό με το οποίο η καπιταλιστική τάξη διατηρεί τη δύναμη της .Και αυτή η τάξη έχει πλήρη επίγνωση του γεγονότος αυτού». Γράμμα στους S, Mayer και A Vogt ,9 Απριλίου 1870 , (Marx and Engels , 1962 :551-2 ,όπως παρατίθεται από Castles and Cossack,1986:460).

Η διαίρεση της εργατικής τάξης έχει εντονότερες συνέπειες για την ίδια την χώρα υποδοχής εκεί όπου ισχύει μια διπλή αγορά εργασίας και πού είναι συνήθης στις χώρες υποδοχής ,αλλά δεν εμφανίζεται παντού με την ίδια ένταση .

Η διάκριση των μεταναστών εργατών σε μετανάστες εργάτες που κινούνται στα πλαίσια της πρωτεύουσας (επίσημης) αγοράς εργασίας και σε εκείνους που κινούνται στα πλαίσια της ανεπίσημης ή παράνομης ή δευτερεύουσας αγοράς εργασίας .

Όπως επισημαίνεται από τον Τζάκσον , στην επίσημη αγορά εργασίας η μεταναστευτική εργατική δύναμη είναι νόμιμη ,συμπληρώνει την εγχώρια εργατική δύναμη έχοντας περίπου τις ίδιες ευκαιρίες κοινωνικής κινητικότητας .Από την άλλη ,στη δευτερεύουσα αγορά εργασίας απασχολείται η παράνομη μεταναστευτική εργατική δύναμη με κύριο κριτήριο την εθνική της προέλευση ,δεν έχει καθόλου ευκαιρίες επαγγελματικής κινητικότητας και χρησιμοποιείται ως μέσο ελέγχου και εκμετάλλευσης της ντόπιας εργατικής δύναμης .

2. Η Νεοκλασική προσέγγιση της μετανάστευσης .

Η νεοκλασική προσέγγιση⁴⁸ του μεταναστευτικού φαινομένου επικεντρώνει την προσοχή της στη λειτουργία της αγοράς και ειδικότερα της αγοράς εργασίας.. Η θεωρία της προσφοράς και της ζήτησης αποτελεί τη βάση αυτής της οικονομικής προσέγγισης με κύριο εκπρόσωπό της στην αρχική της μορφή τον **E.G Ravenstein** που επιχειρεί να προσδιορίσει τους μηχανισμούς της εσωτερικής και εξωτερικής μετανάστευσης, θέτοντας και τις βάσεις της θεωρίας της έλξης –απόθησης, δηλαδή της κοινωνιολογικής προσέγγισης της μετανάστευσης.

Ο εργαζόμενος μεταναστεύει γιατί πιστεύει πως στην αγορά εργασίας της χώρας υποδοχής θα βρει μια συμφέρουσα θέση απασχόλησης ,όπως δεν ίσχυε μέχρι τώρα .

Ο μετανάστης εργαζόμενος μετακινείται σε περιοχές που η προσφορά εργασίας είναι μικρότερη από την ζήτηση από περιοχές όπου η προσφορά εργασίας είναι μεγαλύτερη από τη ζήτηση .Η θέση αυτή προϋποθέτει δυο όρους:

- την αυξημένη αμοιβή εργασίας στην περιοχή όπου η ζήτηση εργασίας είναι μεγαλύτερη από την προσφορά και τη μειωμένη αμοιβή εργασίας στις περιοχές όπου η προσφορά εργασίας είναι μεγαλύτερη από τη ζήτηση .
- την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης ,όπως και μεταξύ αμοιβών ,λόγω της μετανάστευσης .

Στο επίπεδο της αγοράς η ισορροπία αυτή εξαλείφει τη μετακίνηση του πληθυσμού ,ενώ στο επίπεδο του ατόμου ,η εξισορρόπηση των αμοιβών αφαιρεί το ουσιαστικότερο κίνητρο μετανάστευσης .

Το σκεπτικό αυτό δεν επιβεβαιώθηκε στην πράξη ,αφού η οικονομική κρίση των βιομηχανικών περιοχών της Αγγλίας δημιούργησε πολλά ερωτηματικά για τη διαμόρφωση μιας νέας ισορροπίας σε συνάρτηση προς την κινητικότητα του εργατικού πληθυσμού .

Στο κεϋνσιανό σκεπτικό σχετικό με τα θέματα αυτά η έμφαση δίνεται στην ανισορροπία και την αντιμετώπισή της .Για την αντιμετώπιση αυτή θεωρείται απαραίτητη η προσθήκη της κινητικότητας του κεφαλαίου στην κινητικότητα του εργατικού δυναμικού και κρίνεται αναγκαία και επιβεβλημένη η κρατική παρέμβαση για την εξασφάλιση της πρώτης.

Έτσι στη σύγχρονη νεοκλασική θεώρηση της μετανάστευσης αυτή συνδέεται με τη μετακίνηση κεφαλαίου στο πλαίσιο του διεθνούς εμπορίου , και αντιμετωπίζεται ως παράγοντας αύξησης της παγκόσμιας παραγωγής αλλά και ως παράγοντας βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου ζωής τόσο στις χώρες αποστολής όσο και στις χώρες υποδοχής μεταναστών .

Η σύνδεση της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού με την κίνηση κεφαλαίου και αγαθών δε σημαίνει πως η δεύτερη υποκαθιστά την πρώτη .Το κέρδος είναι αυτό που καθορίζει την κατεύθυνση του εμπορίου, ενώ η μετανάστευση περιορίζεται από πολιτικά εμπόδια που ελέγχουν την κατεύθυνση και την έντασή της ,άρα υπόκειται σε ρυθμίσεις οι οποίες συχνά αντιφάσκουν προς τους κανόνες της αγοράς .

Οι Νεοκλασικοί πιστεύουν πως η γεωγραφική κινητικότητα εξηγείται από την έμφυτη επιθυμία των ανθρώπων για βελτίωση της οικονομικής τους κατάστασης σε συνδυασμό με το νόμο της προσφοράς και της ζήτησης .

48. βλ σχετικά Λ. Μουσούρου στο σχετικό σύγγραμμα ,σελ 67-79 .

- Ήρα Έμκε –Πουλοπούλου στο Μετανάστες και πρόσφυγες στην Ελλάδα ,1970-1990 ,σελ 34-36 .

Αλλά η θεωρία της αγοράς εργασίας παραβλέπει το γεγονός ότι ο εργαζόμενος πιθανόν να μην γνωρίζει τις δυνατότητες της αγοράς εργασίας ,ενώ σίγουρα δεν ελέγχει τις διαδικασίες της και επομένως τα περιθώρια επιλογών του είναι περιορισμένα .

Μετά την γνώση της μεταπολεμικής μεταναστευτικής εμπειρίας η προσέγγιση εμπλουτίστηκε και με άλλες μεταβλητές όπως :

- η συνολική κοινωνική και οικονομική υποδομή των περιοχών αποστολής και υποδοχής .
- η απόσταση μεταξύ τους και από άλλα κέντρα υποδοχής και αποστολής .
- η πολιτισμική ταυτότητα και η ακτινοβολία των περιοχών κλπ .

Οι ερευνητές που επιθυμούν να μελετήσουν το μεταναστευτικό φαινόμενο σε .περισσότερο βάθος προσεγγίζουν αυτό στη βάση μιας ποικιλίας μεταβλητών που επιδρούν στη ζήτηση –προσφορά εργασίας των χωρών αποστολής –υποδοχής .

Τέτοιες μεταβλητές είναι :

- η φυσική κίνηση του πληθυσμού .
- η διάρκεια της υποχρεωτικής σχολικής φοίτησης .
- η εκπαιδευτική πολιτική .
- η αναλογία γυναικών στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό .
- ο βαθμός εκβιομηχάνισης – ανάπτυξης του τριτογενή τομέα .
- η πολιτική απασχόλησης .
- η αποζημίωση της ανεργίας
- η μεταναστευτική πολιτική κλπ

Όσο μεγαλύτερη είναι η διαφοροποίηση των μεταβλητών μεταξύ χώρας αποστολής και χώρας υποδοχής, τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα αύξησης του μεταναστευτικού ρεύματος από την πρώτη στην δεύτερη .

Η νεοκλασική προσέγγιση ,όπως και η μαρξιστική , αποδέχεται τη λειτουργία μιας διπλής αγοράς εργασίας .μιας για τους γηγενείς και μιας για τους ξένους ,ώστε να υπερπηδηθεί το εμπόδιο σχετικά με τον προφανή περιορισμό –παραδοχή της ελευθερίας των επιλογών των μεταναστών .

Η νεοκλασική προσέγγιση των επιπτώσεων της μετανάστευσης αποβλέπει στον καθορισμό των κερδών και των ζημιών της μετανάστευσης για την κάθε χώρα χωριστά .

Τα πλεονεκτήματα από τη μετανάστευση για τη χώρα προέλευσης είναι:

- μείωση της ανεργίας και των πιέσεων που αυτή δημιουργεί στην αγορά εργασίας .
- αποτροπή των κοινωνικών αναταραχών και πολιτικών συγκρούσεων ως αποτέλεσμα της ύφεσης της ανεργίας .
- εισροή κεφαλαίων με την αποστολή εμβασμάτων
- περιορισμός της κατανάλωσης με θετικές επιπτώσεις στο ισοζύγιο πληρωμών .

Τα μειονεκτήματα για τη χώρα προέλευσης συνοψίζονται στα εξής:

- μεταβολές στη δημογραφική πυραμίδα και τη δυναμικότητα του πληθυσμού ,πτώση γεννητικότητας λόγω απώλειας αναπαραγωγικών ηλικιών ,γήρανση κλπ .
- οικονομική απώλεια από την αναχώρηση της εργατικής δύναμης (απώλεια παραγωγικών ηλικιών , δυσχέρεια εκβιομηχάνισης της χώρας .).
- το κεφάλαιο που εισέρευσε από τους μετανάστες δεν χρησιμοποιήθηκε σε παραγωγικές επενδύσεις , στην ανάπτυξη της μεταποίησης ή της γεωργίας , αλλά σε μικρές οικονομικές δραστηριότητες του τριτογενούς τομέα και επομένως ελάχιστα συνέβαλε στην ανάπτυξη του τόπου τους ακόμη δεν εμπλουτίστηκε το παραγωγικό δυναμικό από ειδικευμένους ή ημι-ειδικευμένους βιομηχανικούς εργάτες με την επιστροφή τους στη χώρα καταγωγής .

- τα καταναλωτικά εμβάσματα συνέβαλαν στην επίτασή της κατανάλωσης ,επειδή το άτομο θεωρεί θεμιτό να καταναλώνει χωρίς να παράγει ή να καταναλώνει περισσότερα από όσα παράγει οπότε και το ισοζύγιο πληρωμών έγινε περισσότερο ελλειμματικό .

Η τελική διαπίστωση ,ανεξάρτητα από τη μη πραγματοποίηση των προβλεπόμενων κερδών από τη μετανάστευση ,των μελετητών είναι πως οι μετανάστες οι ίδιοι ατομικώς βελτιώνουν την θέση της κοινωνικής και οικονομικής τους κατάσταση αναφορικά με τη χώρα αποστολής και πολλοί και σε σχέση με τη χώρα υποδοχής (ανάλογα με τη μεταναστευτική πολιτική της χώρας υποδοχής και με το χρόνο παραμονής τους σε αυτήν).

Τα κέρδη για τη χώρα υποδοχής από τη μετανάστευση :

- αύξηση του πληθυσμού .
- μεταβολή της δομής του πληθυσμού καθώς ενισχύονται σημαντικά οι παραγωγικές ηλικίες ως αποτέλεσμα αφενός του γεγονότος ότι οι μετανάστες ανήκουν στις ηλικίες αυτές αφετέρου ,της μεταναστευτικής πολιτικής των Ευρωπαϊκών χωρών υποδοχής η οποία δεν ενθαρρύνει την είσοδο μελών της οικογένειας του μετανάστη ,ιδιαίτερα εκείνων που δεν ανήκουν στις παραγωγικές ηλικίες.
- αύξηση της παραγωγής με ταυτόχρονη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών .Αυτό οφείλεται αφενός στο γεγονός ότι η φθηνή εργατική δύναμη επιτρέπει τη διατήρηση του κόστους παραγωγής σε χαμηλά επίπεδα ,λόγω της χαμηλής αμοιβής εργασίας των ξένων αφετέρου στην « «εξοικονόμηση» από τα οικογενειακά επιδόματα ,από τις μειωμένες δαπάνες υγείας και εκπαίδευσης, από την αξιοποίηση οικημάτων που ο γηγενής πληθυσμός δεν επιθυμεί να κατοικεί. σε αυτά κλπ .

Οι ζημιές για τη χώρα υποδοχής από τη μετανάστευση :

Η «εξοικονόμηση» για τη χώρα υποδοχής μακροπρόθεσμα συμβάλλει στη δημιουργία διαφόρων κοινωνικών προβλημάτων (δυσπροσαρμοστικότητα , περιθωριοποίηση ,εγκληματικές πράξεις , ξеноφοβία, ρατσισμός, trafficking ανθρώπων κλπ) που αποτελούν το λεγόμενο κοινωνικό κόστος της μετανάστευσης και συνήθως δε λαμβάνεται υπόψη ,ούτε αποτιμάται στις εκτιμήσεις των θετικών και αρνητικών της μετανάστευσης για τη χώρα υποδοχής .

Πίσω από το φαινόμενο των ζημιών για τη χώρα υποδοχής βρίσκεται ο τρόπος αντιμετώπισης του μεταναστευτικού φαινομένου από μέρους της .

Αυτός στηρίζεται στο σκεπτικό του διαχωρισμού σε ανθρώπους ντόπιους και σε ξένες εργατικές δυνάμεις .Ο λόγος είναι ότι παραγνωρίζεται το γεγονός ότι οι εργατικές δυνάμεις μετακινούνται από μια συγκεκριμένη οικονομική αναγκαιότητα και εκπληρώνουν μια συγκεκριμένη λειτουργία στην οικονομική διαδικασία αφετέρου ότι οι ανάγκες για υποδομή αυτών των εργατικών δυνάμεων είναι απαραίτητες για λόγους οικονομικούς και ανθρωπιστικούς .

Η κριτική που ασκείται στην νεοκλασική προσέγγιση της μετανάστευσης καταλήγει σε τρεις επισημάνσεις :

- 1) Η σύγχρονη μεταναστευτική θεωρία μονοπωλεί το ενδιαφέρον της στην ευρωπαϊκή μεταναστευτική εμπειρία .Αποτελεί μειονέκτημα της νεοκλασικής θεώρησης του μεταναστευτικού φαινομένου η έλλειψη προσέγγισης της υπερπόντιας αλλά και εσωτερικής μετανάστευσης ως προς τις ιδιαιτερότητες αλλά και ομοιότητες και των τριών μορφών μετανάστευσης .
- 2) Οι μελέτες που χρησιμοποίησαν την προσέγγιση αυτή φθάνουν σχεδόν σε ένα αδιέξοδο σε ό, τι αφορά τη συνολική εκτίμηση της μετανάστευσης ως φαινομένου της διεθνούς αγοράς .Οι βάσεις αυτού του αδιεξόδου βρίσκονται στις αντιφάσεις που παρατηρούνται , προηγουμένως αναφέρθηκαν λεπτομερώς ,ως προς την αξιολόγηση των επιπτώσεων της μετανάστευσης στη χώρα αποστολής και στην χώρα υποδοχής .
- 3) Οι σκέψεις που διατυπώνονται και οι προσπάθειες που καταβάλλονται σήμερα για να καταργηθεί το αδιέξοδο της αντίφασης που η νεοκλασική προσέγγιση δημιούργησε δηλαδή,

η μελέτη, ο προγραμματισμός και η υλοποίηση μέτρων για την ανάπτυξη της διεθνούς οικονομίας , αλλά και της μεγιστοποίησης των κερδών και της ελαχιστοποίησης των ζημιών της μετανάστευσης , έχουν διατυπωθεί ολοκληρωμένες από τη δεκαετία του 1960 και δεν απέδωσαν. Προτείνεται η επανατοποθέτηση της προσέγγισης και η ερευνητική προσπάθεια σε διεθνές επίπεδο.

II. Κοινωνιολογική προσέγγιση της μετανάστευσης .

1. Η μακροκοινωνιολογική προσέγγιση .

Στηρίζεται στη θεωρία της έλξης –απώθησης⁴⁹ ,όπου στα πλαίσια αυτής της προσέγγισης λαμβάνεται υπόψη μια ποικιλία παραγόντων ,κοινωνικών ,οικονομικών ,δημογραφικών και άλλων που προσπαθούν να εξηγήσουν τα αίτια και τα κίνητρα μετανάστευσης ανάμεσα στις χώρες υποδοχής και στις χώρες προέλευσης .

Στα πλαίσια αυτής της θεώρησης άλλοι μελετητές επηρεάζονται από την μαρξιστική οπτική και άλλοι χρησιμοποιούν την νεοκλασική θεωρία .

Η εργασία των Κάσλ και Κόζακ (1985) που αφορά τη μεταπολεμική μετανάστευση στην Δυτική Ευρώπη προσεγγίζεται από τη μαρξιστική προσέγγιση .

Οι παράγοντες έλξης αναφέρονται στα κενά που δημιουργεί στην Ευρωπαϊκή αγορά εργασίας ο συνδυασμός των δημογραφικών ,οικονομικών και κοινωνικών εξελίξεων .

Παράγοντες έλξης θεωρούνται ο βραδύτερος αριθμός δημογραφικής αύξησης από τον αριθμό αύξησης των θέσεων εργασίας σε συνδυασμό όμως με την απροθυμία του γηγενούς εργατικού δυναμικού να καλύψει τις κατώτερες εργασιακές θέσεις (εργασίες κακοπληρωμένες, ανειδίκευτες, κουραστικές ,βρώμικες και επικίνδυνες) .

Παράγοντες απώθησης θεωρούνται όλοι εκείνοι που εκφράζουν την υπανάπτυξη κάποιων περιοχών και χωρών .Ειδικότερα την υπανάπτυξη εκφράζουν :

- τα χαμηλά επίπεδα ζωής και κατά κεφαλήν εισοδήματος .
- υψηλά ποσοστά ανεργίας και υποαπασχόλησης .
- ρυθμός ανάπτυξης πιο αργός από το ρυθμό δημογραφικής γήρανσης .
- μεγάλες οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες του πληθυσμού .

Με βάση την μαρξιστική προσέγγιση η μετανάστευση δεν οφείλεται στην ύπαρξη των παραγόντων απώθησης ,αλλά στη δυναμική της ταυτόχρονης ύπαρξης των παραγόντων έλξης-απώθησης ως αποτέλεσμα της ανισομερούς καπιταλιστικής οικονομίας δηλαδή ως αποτέλεσμα στην αντίθεση ανάπτυξη –υπανάπτυξη .

Οι παράγοντες έλξης –απώθησης από την σκοπιά της νεοκλασικής θεωρίας εκφράζουν συμφέροντα, δηλαδή τις ζημίες (βλάβες) και τα κέρδη (οφέλη) που έχει η μετανάστευση για το ίδιο το άτομο που μεταναστεύει ,τη χώρα αποστολής , τη χώρα υποδοχής .

Τα οφέλη και οι ζημίες μπορεί να μην έχουν χαρακτήρα άμεσο αλλά έμμεσο .Έμμεσο κέρδος για τη χώρα αποστολής μπορεί να είναι η προσαρμογή των μεταναστών εργατών στη βιομηχανική απασχόληση και τον τρόπο ζωής στην πόλη .Παράδειγμα έμμεσης ζημίας για τη χώρα υποδοχής μπορεί να είναι η αύξηση της έκνομης συμπεριφοράς της δεύτερης γενιάς μεταναστών λόγω μη πλήρους κοινωνικοποίησης τους .

Η κοινωνιολογική προσέγγιση της έλξης-απώθησης επιτρέπει τη διάκριση ανάμεσα στη μελέτη :

α) των αντικειμενικών παραγόντων (αιτίων) ως εξήγηση του μεταναστευτικού φαινομένου, δηλαδή για ποιους λόγους υπάρχει ένα μεταναστευτικό ρεύμα από μια χώρα σε μια άλλη.

β) των υποκειμενικών παραγόντων (κινήτρων) με βάση τους οποίους ερμηνεύεται η συγκεκριμένη επιλογή ατόμων ή ομάδων να μεταναστεύσουν ή να μην μεταναστεύσουν .

⁴⁹. ό.π σελ 82-85

2. Η μικροκοινωνιολογική προσέγγιση της μετανάστευσης .

Το βασικό ενδιαφέρον αυτής της προσέγγισης⁵⁰ επικεντρώνεται στη σημασία που αποδίδεται στην **οικογενειακή στρατηγική** ως παράγοντα προσδιοριστικού των αποφάσεων –συμπεριφορών του μετανάστη.

Στην προσέγγιση αυτή η απόφαση για ατομική ή οικογενειακή μετανάστευση δεν αντιμετωπίζεται μόνο ως συνέπεια συνθηκών και δε θεωρείται ότι εξαρτάται μόνο από τα άτομα .Αντιμετωπίζεται ως συνάρτηση των οικογενειακών στόχων –επιδιώξεων ,ως μια μορφή οικογενειακής στρατηγικής που η οικογένεια χρησιμοποιεί με σκοπό να εξασφαλίσει αφενός την επιβίωσή της ως ομάδα αφετέρου τη μετάδοση αξιών και τη μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων στη νέα γενιά . Η προσέγγιση αυτή επιτρέπει την περιγραφή και την κατανόηση των διαδικασιών του μικροεπιπέδου που η σημασία τους είχε ως τώρα παραβλεφθεί.

Η προσέγγιση αυτή εξηγεί την επιλεκτική μετανάστευση ,εφόσον συνδέει τη μετακίνηση του ατόμου ή της συζυγικής οικογένειας ή τμήματός της όχι μόνο με τους στόχους της ευρύτερης οικογένειας αλλά και με τα μέσα που η οικογενειακή ομάδα διαθέτει προκειμένου να πετύχει τους στόχους αυτούς .Με την προσέγγιση αυτή είναι δυνατόν να ερμηνευθούν οι ιδιαιτερότητες που παρατηρούνται στη μορφή και τη δομή της μεταναστευτικής οικογένειας και μπορεί να γίνει ταυτοχρόνως κατανοητή η λογική της δυναμικής των ατομικών συμπεριφορών αλλά και των κοινωνικών ανακατατάξεων και πολιτισμικών διαφοροποιήσεων .

3. Οι επιπτώσεις της μετανάστευσης .

α. Οι επιπτώσεις στις χώρες υποδοχής .

Το βασικό ζήτημα που απασχολεί την κοινωνιολογική προσέγγιση στο μεταναστευτικό φαινόμενο ως συνολική εκτίμηση είναι το θέμα των επιπτώσεων⁵¹ που αυτό έχει στην κοινωνική δομή της χώρας υποδοχής και της χώρας αποστολής. Βέβαια δε θα πρέπει να παραγνωρίζονται οι συνέπειες της μεταναστευτικής εμπειρίας στους ίδιους τους φορείς της μετανάστευσης ,τα δρώμενα υποκείμενα της μετανάστευσης ,αυτούς που ενσαρκώνουν αυτήν την εμπειρία και παράλληλα διαμορφώνονται από αυτήν, τους ίδιους τους μετανάστες .

Με βάση τον τρόπο που αντιμετωπίζουν οι χώρες υποδοχής μεταναστών τη θέση τους απέναντι στο φαινόμενο της μετανάστευσης αυτές διακρίνονται σε δυο μεγάλες κατηγορίες .

Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει τις χώρες υποδοχής πολιτών που αναμένεται ότι θα συμβάλλουν στην παραγωγή ,στις οποίες κατά κύριο λόγο κατατάσσονται οι χώρες υπερπόντιας μετανάστευσης (Η.Π.Α, Αυστραλία , Καναδάς) .

Στην δεύτερη κατηγορία ανήκουν οι μεταναστευτικές χώρες της Δυτικής Ευρώπης ,αποτελούν τις χώρες υποδοχής εργατών οι οποίοι δεν αναμένεται ότι θα αποκτήσουν την ιδιότητα του πολίτη. Πολλοί μελετητές διακρίνουν τη Γαλλία και τη Μ.Βρετανία από τις άλλες μεταναστευτικές χώρες της Ευρώπης με το σκεπτικό ότι οι μετανάστες σε αυτές τις χώρες έχουν εγκατασταθεί μόνιμα ,ενώ στις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες βρίσκονται προσωρινά ,για να καλύψουν πρόσκαιρες ανάγκες εργατικού δυναμικού .Το σκεπτικό αυτό θα μπορούσε να υποστηριχθεί βάσιμα για τις αρχές της δεκαετίας του 1960 με την εμφάνιση της μεταπολεμικής ενδοευρωπαϊκής μετανάστευσης ,σήμερα δεν φαίνεται να συμβαδίζει με την κοινωνική πραγματικότητα γιατί οι περισσότεροι από τους μετανάστες στην Γερμανία ,την Ελβετία ,τη Σουηδία ,το Βέλγιο όχι απλώς διαμένουν στις χώρες αυτές αλλά έχουν φέρει την οικογένειά τους ή έχουν δημιουργήσει δική τους οικογένεια εκεί. Οι θεωρούμενοι ως «προσωρινοί μετανάστες» ασχέτως από τις αρχικές τους προθέσεις έχουν καταστεί ουσιαστικά μόνιμοι κάτοικοι των χωρών υποδοχής .

Όπως παρατηρούν οι Κάσλς και Κόζακ «οι διαφορές των σχημάτων μετανάστευσης στις διάφορες χώρες δεν είναι απόλυτες αλλά είναι διαφορετικού βαθμού»

Οι επιπτώσεις στις χώρες υποδοχής είναι ίδιες ακόμα κι αν η μόνιμη εγκατάσταση υπερिशύει στη μια περίπτωση και η προσωρινή στην άλλη .

⁵⁰. Λ. Μουσούρου ό.π ,σελ 85-87

⁵¹. ό.π ,σελ 87-101 .

Στην Μ. Βρετανία έχει αποδειχθεί ότι υπάρχει σημαντική προκατάληψη εναντίον εγχρώμων αποφοίτων του σχολείου ακόμα κι αν ανατράφηκαν στη Μ. Βρετανία, υιοθέτησαν σε μεγάλο βαθμό τη γλώσσα, τις συνήθειες και τις αξίες της χώρας υποδοχής. Την ίδια αντιμετώπιση με τους γονείς τους αντιμετωπίζει και η δεύτερη γενιά έγχρωμων μεταναστών.

Σε τρεις άλλες χώρες, Ελβετία, Ομοσπονδιακή Γερμανία και Γαλλία οι περισσότεροι μετανάστες δε διακρίνονται φυλετικά από τους ντόπιους πληθυσμούς. Οι μετανάστες της δεύτερης γενιάς θα ενταχθούν λίγο-πολύ στον πληθυσμό από τη στιγμή που θα μάθουν τη γλώσσα και θα υιοθετήσουν τις ντόπιες συνήθειες και τρόπο ντυσίματος, αλλά οι καινούργιοι μετανάστες εργάτες που εξακολουθούν να έρχονται στις χώρες αυτές θα αποτελούν μια ξεχωριστή ομάδα με προβλήματα γλώσσας και προσαρμογής στη βιομηχανική εργασία και στον αστικό τρόπο ζωής..

Κατ' αυτό τον τρόπο υπάρχει μια μόνιμη ομάδα μεταναστών με εναλλασσόμενα μέλη που θα παραμένει ξεχωριστή και υποτελής στις χώρες υποδοχής.

Η περιγραφή των Κάσλ και Κόζακ παραπέμπει πέρα από το ζήτημα της κατώτερης θέσης των μεταναστών στις χώρες υποδοχής το θέμα της ένταξης τους στην ταξική δομή των χωρών αυτών.

Πρόκειται για ένα ζήτημα για το οποίο έχουν εκφρασθεί τρεις βασικές απόψεις :

1^η) Οι μετανάστες συνιστούν ένα καινούργιο προλεταριάτο που δεν έχει ίσα κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα με την ντόπια εργατική δύναμη και βρίσκεται απομονωμένο (γλωσσικά και κοινωνικά) από αυτήν.

2^η) οι μετανάστες συμβάλλουν στη διάκριση της εργατικής τάξης σε ένα υποπρολεταριάτο (δομείται από τους εσωτερικούς και εξωτερικούς μετανάστες) και σε ένα προλεταριάτο με καλύτερους όρους διαβίωσης από το πρώτο, αλλά υφιστάμενο την ίδια αλλοτρίωση όπως το υποπρολεταριάτο.

3^η) οι μετανάστες αποτελούν τμήμα της εργατικής τάξης στην Δυτική Ευρώπη που βρίσκεται διαιρεμένη σε δυο τμήματα : το ανώτερο που το αποτελούν οι ντόπιοι εργαζόμενοι και το κατώτερο που το αποτελούν οι μετανάστες.

Οι απόψεις των μελετητών ότι οι μετανάστες συνιστούν μια νέα κοινωνική τάξη, ένα καινούργιο προλεταριάτο ή ένα υποπρολεταριάτο παραπέμπει στην θεωρητική αντίληψη περί των χαρακτηριστικών της εργατικής τάξης κατά τον 19^ο αιώνα, όπου οι συνθήκες απασχόλησης των μεταναστών μοιάζουν με εκείνες των εργατών κατά την προβιομηχανική και πρωτοβιομηχανική εποχή, ενώ οι συνθήκες απασχόλησης και ιδιαίτερα η αμοιβή των ντόπιων εργατών μοιάζουν με εκείνες των μεσαίων τάξεων σήμερα.

Οι παραπάνω απόψεις που αποδίδονται στους μετανάστες ως νέα κοινωνική τάξη, που καταλαμβάνει τις κενές θέσεις ανειδίκευτης και χειρωνακτικής εργασίας από την ανοδική κοινωνική και επαγγελματική κινητικότητα των ντόπιων εργατών και λειτουργεί ουσιαστικά στο περιθώριο ή εκτοπισμένο προς την κοινωνία υποδοχής παραβλέπουν κάποια δεδομένα που εκπροσωπούν αυτό το κοινωνικό σύνολο.

Παραβλέπουν κατ' αρχήν το γεγονός ότι οι μετανάστες συνιστούν ένα ψηλό ποσοστό του εργατικού δυναμικού, ιδιαίτερα στο δευτερογενή τομέα, της χώρας υποδοχής.

Η αντιμετώπισή τους ως νέο προλεταριάτο ή υποπρολεταριάτο προϋποθέτει είτε ότι το «παλιό» δεν υπάρχει πια και οι μετανάστες έχουν τα χαρακτηριστικά του είτε ότι «παλιό» αυτό προλεταριάτο υπάρχει μεν αλλά το «νέο» (οι μετανάστες) έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά από αυτό, προϋποθέσεις που η ισχύς τους αντιμετωπίζει επιφυλάξεις.

Τέλος, ο χαρακτηρισμός των μεταναστών ως υποπρολεταριάτο δε μπορεί να θεωρηθεί βάσιμος, αφού πέραν των διαφορών τους με τους ντόπιους εργάτες έχουν και κοινά χαρακτηριστικά και συμφέροντα.

Η άποψη που φαίνεται να προκρίνεται για την αντιμετώπιση της κοινωνικής ομάδας των μεταναστών στην ταξική δομή των Ευρωπαϊκών χωρών είναι η αντιμετώπιση της συνολικής Δυτικο-Ευρωπαϊκής εργατικής τάξης διαιρεμένης σε δυο στρώματα, το κατώτερο που αποτελούν οι μετανάστες και το ανώτερο που αποτελεί το ντόπιο εργατικό δυναμικό.

Οι εργασίες των Κάσλ και Κόζακ επισημαίνουν τις **οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις στη χώρα υποδοχής** που επιφέρει αυτή η διαίρεση της εργατικής τάξης

Υποστηρίζουν ότι σε **οικονομικό επίπεδο οι επιπτώσεις αυτές αφορούν**, αφενός στη διατήρηση της αμοιβής του δευτερογενή τομέα σε χαμηλά επίπεδα και παράλληλα διαμορφώνουν τις αμοιβές του τομέα αυτού σε επίπεδα κατώτερα από εκείνα που θα διαμορφώνονταν αν δεν υπήρχε η προσφορά του μεταναστευτικού ρεύματος, αφετέρου στην παραπέρα ανάπτυξη της οικονομίας.

Γενικότερα, θα λέγαμε πως **ο μεταναστευτικός παράγοντας**⁵² **επηρεάζει την οικονομία των χωρών υποδοχής** μέσα από ένα ευρύ φάσμα επιπτώσεων που συμπεριλαμβάνει την απασχόληση, τις αμοιβές, την οικονομική διεύρυνση γενικά, την κατανομή του εισοδήματος και την κοινωνική ασφάλιση.

Τα προβλήματα που υπάρχουν γενικά στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε) σε σχέση με την υψηλή ανεργία και την οικονομική στενότητα στον τομέα των κοινωνικών δαπανών, καθιστούν την αγορά εργασίας και την κοινωνική προστασία ως δυο από τους βασικότερους τομείς με τους οποίους συνδέεται η επιχειρηματολογία για την αποτροπή ή τη στήριξη της μετανάστευσης.

Η παρουσία αλλοδαπών εργαζόμενων αναμφίβολα εξελίσσεται σε ένα δομικό στοιχείο της αγοράς εργασίας των χωρών της Ε.Ε. Είναι χαρακτηριστικό ότι αν και στο σύνολο της Ε.Ε το ποσοστό των αλλοδαπών εργαζομένων δεν ξεπερνά το 5% του συνολικού εργατικού δυναμικού, (υποεκτιμημένο μέγεθος λόγω της παράνομης μετανάστευσης που εκτιμάται τα τελευταία χρόνια σε 500.000 άτομα ετησίως για τα κράτη της Ε.Ε) υπάρχουν χώρες στις οποίες το ποσοστό αυτό είναι περίπου το διπλάσιο (Αυστρία, Γερμανία) και χώρες στις οποίες το ποσοστό είναι ιδιαίτερα υψηλό, αλλά οφείλεται στους μετανάστες που είναι πολίτες των χωρών της Ε.Ε (Λουξεμβούργο). Επίσης συναντάμε διαφοροποιήσεις σε σχέση με τα ποσοστά ανεργίας των αλλοδαπών εργαζομένων τα οποία είναι ιδιαίτερα υψηλά σε χώρες με μακροχρόνια ιστορία στη μεταναστευτική εισροή. Το ζήτημα της επίπτωσης που ασκεί η παρουσία των αλλοδαπών εργαζομένων στην απασχόληση των γηγενών είναι αρκετά πολύπλοκο και σίγουρα προϋποθέτει έναν καθορισμό του τομέα απασχόλησης στον οποίο αναφερόμαστε στην ύπαρξη ή όχι μιας ενιαίας αγοράς εργασίας στη χώρα υποδοχής καθώς και στην ελαστικότητα ή την ακαμψία των αμοιβών.

Γενικά, η κατεύθυνση των επιπτώσεων εξαρτάται από τις σχέσεις συμπληρωματικότητας ή υποκατάστασης των παραγωγικών συντελεστών και των τομέων απασχόλησης. Για κάποιες δραστηριότητες όπου η παρουσία ξένων εργαζομένων δρα ανταγωνιστικά με το εγχώριο εργατικό δυναμικό η επίπτωση μπορεί να είναι προς την κατεύθυνση μιας συρρίκνωσης των προοπτικών απασχόλησης του γηγενούς πληθυσμού (Λινάρδος –Ρυλμόν 1993 και Ψημμένος, 1995) αν και το τελικό αποτέλεσμα συναρτάται με τη συνεισφορά των μεταναστών στην αύξηση του ΑΕΠ και τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης (ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ: Η Ελληνική οικονομία και η απασχόληση, Έκθεση έτους 2000, σελ 145-158).

Ο μεταναστευτικός παράγοντας συνδέεται με τη δημογραφική γήρανση. Σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο μεταναστευτικός πληθυσμός εκτός κοινότητας παρουσιάζει παρόμοια ηλικιακή δομή: είναι πιο νεανική από αυτή των γηγενών. Στους μετανάστες συναντάμε μικρότερες αναλογίες ηλικιωμένων ατόμων και επιπλέον, γενικά, πιο υψηλές αναλογίες νέων (ηλικίες από 0-19 ετών). Η ίδια εικόνα παρουσιάζεται και στην περίπτωση των Ευρωπαίων μεταναστών σε όλα τα κράτη –μέλη με εξαίρεση το Ηνωμένο Βασίλειο. Στην κατηγορία ηλικιών 20-64, οι παραγωγικοί νέοι, ηλικίας 20-49 ετών είναι και πάλι περισσότεροι αναλογικά στους ξένους από ότι στους γηγενείς. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1995).

Ο μεταναστευτικός παράγοντας συνδέεται άμεσα με την εξέλιξη των σύγχρονων οικογενειακών θεσμών. Πιο συγκεκριμένα επηρεάζει τη γεννητικότητα, τη σύσταση των γάμων και ιδιαίτερα μικτών γάμων⁵³. Στην Ευρώπη ζουν 15 εκατομμύρια διεθνικές οικογένειες, (στοιχεία του 1995), στην Γαλλία σύμφωνα με το Γαλλικό περιοδικό Nouvelle Observateur (1993) οι μεικτοί γάμοι αποτελούν ποσοστό 34 % του συνόλου και στην Γερμανία σύμφωνα με δημοσιογραφικές πληροφορίες ενώ στα τέλη του 1988 οι μεικτοί γάμοι ανέρχονταν σε 32.500, το 1993 έφθασαν στους 400.000, τέλος στην Ελλάδα οι διεθνικοί γάμοι υπολογίζονται σε 100.000 (στοιχεία του 1995). Οι μετανάστες παρά τις οικονομικές δυσκολίες και προβλήματα που αντιμετωπίζουν, παντρεύονται περισσότερο από τους γηγενείς και κάνουν περισσότερα παιδιά. Η πραγματικότητα αυτή η οποία συσχετίζεται με πολιτισμικά κυρίως κίνητρα κατασκευάζει μια διαφορετική πραγματικότητα από αυτή της γονιμότητας και γαμηλιότητας του εθνικού πληθυσμού. Το φαινόμενο παρουσιάζεται με ένταση στις παραδοσιακά μεταναστευτικές χώρες όπως η Γαλλία, η Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, όπου η δεύτερη και Τρίτη γενιά μεταναστών είναι μια πραγματικότητα γι' αυτές τις εθνικές κοινωνίες.

52. Χ. Μπάγκαβος – Δ. Παπαδοπούλου, Μεταναστευτικές τάσεις και Ευρωπαϊκή Μεταναστευτική Πολιτική, σελ 16 -20 .

53. Τα ζευγάρια των εθνών, εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, 8/10/ 1995, Δύσκολη η ζωή σήμερα για τα μικτά ζευγάρια, εφημερίδα Ελευθεροτυπία, 21/5/1993

Στις χώρες υποδοχής με εγκαταστημένο μουσουλμανικό πληθυσμό στο θρήσκευμα ο αριθμός παιδιών ανά οικογένεια ξεπερνάει σε κάποιες περιπτώσεις τα δέκα παιδιά . Το πολύ συνηθισμένο φαινόμενο της άτυπης πολυγαμίας στα πλαίσια των δυτικών κοινωνιών επιφέρει τα ίδια δημογραφικά αποτελέσματα : ύπαρξη πολλών παιδιών στα πλαίσια της μιας και μοναδικής οικογένειας .

Ο μεταναστευτικός παράγοντας συνδέεται αναπόφευκτα με τα έσοδα και τις δαπάνες της κοινωνικής ασφάλισης .Εκείνο που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι μια συνολική αποτίμηση της συνεισφοράς των αλλοδαπών στο σύστημα της κοινωνικής ασφάλισης της χώρας υποδοχής μέσα από μια ταξινόμησή τους σε νόμιμα και παράνομα απασχολούμενους σε απασχολούμενους και ανέργους ,σε εργαζόμενους και σε μέλη οικογενειών τα οποία διαμένουν νόμιμα στις χώρες υποδοχής .

Η δομή των αλλοδαπών εργαζομένων (νόμιμα) ,σχετικά νεανική κατά ηλικία ,επιδρά θετικά στο ασφαλιστικό σύστημα αφού τα άτομα αυτά συνεισφέρουν οικονομικά χωρίς ακόμη να επωφελούνται από το σύστημα . Αντίθετα η υψηλότερη γονιμότητα των μεταναστών συνδυάζεται με υψηλότερες δαπάνες κοινωνικής προστασίας για τα μέλη των αλλοδαπών οικογενειών .Είναι φανερό ότι ο χρόνος αναφοράς μπορεί να μεταβάλλει την αρνητική ή θετική φορά των παραπάνω επιπτώσεων .Οι σημερινοί εργαζόμενοι θα είναι αυριανοί συνταξιούχοι και άρα θα «εκταμιεύουν» τα χρήματα τα οποία κατέβαλαν .Τα σημερινά παιδιά των μεταναστών θα είναι αυριανοί εργαζόμενοι και επομένως ως εργαζόμενοι ,μέσα σε ένα καθεστώς συρρίκνωσης του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας ,θα συμβάλλουν στην οικονομική μεγέθυνση και στα έσοδα του ασφαλιστικού συστήματος .Επιπλέον παραμένει ζητούμενο σε ποιο βαθμό η διαφορική γονιμότητα μεταξύ γηγενών και αλλοδαπών μπορεί να υφίσταται για μεγάλο χρονικό διάστημα στο βαθμό που η εμπειρία των παραδοσιακών χωρών υποδοχής φανερώνει ότι η γονιμότητα των μεταναστών ακολουθεί με την πάροδο του χρόνου την εξέλιξη της γονιμότητας των γηγενών .

Οι κοινωνικές επιπτώσεις αφορούν κατά πρώτο και κύριο λόγο την επαγγελματική και κοινωνική κινητικότητα της ντόπιας εργατικής δύναμης .Η βελτίωση αυτή της κοινωνικής τους θέσης που δεν επιτεύχθηκε μέσα από συλλογικούς αγώνες ,αλλά με την παρουσία των μεταναστών αντιμετωπίζεται από τους ίδιους ως ατομική κατάκτηση και προσωπική προσπάθεια .Έτσι μεταβολές παρατηρούνται στην ταξική συνείδηση των εργαζομένων στις χώρες της Δ. Ευρώπης .

Αυτοί οι πρώην εργάτες φροντίζουν να διατηρείται η κοινωνική απόσταση και τα προνόμια της κοινωνικής θέσης ανόδου από τους πρώην συναδέλφους τους αλλά και από τους μετανάστες .

Η εναντίωση στην παρουσία των μεταναστών δεν αφορά μόνο τους πρώην εργάτες αλλά κυρίως τους ντόπιους ανειδίκευτους ή ημειδίκευμένους εργάτες που δεν πέτυχαν να ανέλθουν επαγγελματικά και κοινωνικά .Αυτό το γεγονός έχει ως αποτέλεσμα την σταδιακή εξασθένιση της έννοιας της ταξικής συνείδησης και την αντικατάστασή της από την διαμορφούμενη έννοια της συνείδησης ομάδων συμφερόντων .

Άλλες κοινωνικές επιπτώσεις αφορούν στη διαλεκτική του μεταναστευτικού φαινομένου με τους κοινωνικούς θεσμούς και τους μετασχηματισμούς τους .Μελέτες που να αναφέρονται σε μια τέτοια σχέση είναι ελάχιστες και περιορίζονται σε συγκεκριμένη περιοχή ή χώρα όπως είναι για παράδειγμα η εργασία του Ντανιέλ Κουρζώ (1998) που αποσκοπεί στην επισήμανση της σχέσης μεταξύ γεωγραφικής κινητικότητας ,μετασχηματισμών των κοινωνικών θεσμών και φυσικής κίνησης του πληθυσμού στη Γαλλία κατά τα τελευταία τριακόσια χρόνια.

Από τη δεκαετία ήδη του 1970 το μεταναστευτικό φαινόμενο είναι εκείνο που οφείλεται για τη μετατροπή μιας πρόσκαιρης ανειδίκευτης εργατικής δύναμης από αλλοδαπούς διαφορετικής προέλευσης σε εθνικές μειονότητες που βρίσκονται μόνιμα εγκατεστημένες στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης .

«Η μετατροπή σε μειονότητα είναι μια διαδικασία με την οποία κυρίαρχες κοινωνικές ομάδες αποδίδουν στους νεοφερμένους μερικά –πραγματικά ή φανταστικά –χαρακτηριστικά και τα χρησιμοποιούν προκειμένου να δικαιολογήσουν την απόδοση σε αυτούς συγκεκριμένων οικονομικών ,κοινωνικών και πολιτικών ρόλων .Σαν αντίδραση αυτής της εμπειρίας που έχουν οι μετανάστες και οι απόγονοί τους αναπτύσσουν τις δικές τους κουλτούρες και θεσμούς και αντιλαμβάνονται τους εαυτούς τους ως ξεχωριστές ομάδες μέσα στην κοινωνία» (Castles et al,1984). Ο μεταναστευτικός παράγοντας επηρεάζει τον αναπροσδιορισμό των ζητημάτων εθνικής ταυτότητας και την αναδόμηση της κοινωνικής συνοχής και υπογραμμίζει ένα καίριας σημασίας κοινωνικο-πολιτισμικό γεγονός : την παρουσία των εθνικών μειονοτήτων .

Η παρουσία των εθνικών μειονοτήτων έχει πρωτεύουσα σημασία για τη διαμόρφωση της εθνικής ταυτότητας της χώρας υποδοχής. Η Γαλλία της δεκαετίας του 1980 και η Γερμανία μια δεκαετία αργότερα πέρασαν μια βαθιά κρίση εθνικής ταυτότητας λόγω της όξυνσης όλων των φαινομένων κοινωνικής παθολογίας και κοινωνικού αποκλεισμού καθώς και της ταυτόχρονης συνειδητοποίησής τους. Οι πρώτοι πληθυσμοί που δέχτηκαν το βάρος της κοινωνικής ενοχοποίησης αυτής της κατάστασης ήταν οι εγκαταστημένοι μετανάστες οι οποίοι αποτελούσαν και τους κύριους φορείς αποδοχής αυτών των φαινομένων. Η κοινωνική συνοχή σε εθνικό επίπεδο πέρασε μια ισχυρή δοκιμασία αμφισβήτησης και μέρος αυτής υπήρξε η αμφισβήτηση της εθνικής ταυτότητας.

Στο ερώτημα «ποιοι είναι Γάλλοι», «ποια χαρακτηριστικά αποτελούν τα καθαρά εθνικά χαρακτηριστικά» απαντούσαν οι Γάλλοι και οι Γερμανοί με τη σειρά τους για μια ολόκληρη δεκαετία, δημιουργώντας επιτροπές και υπο-επιτροπές, αλλάζοντας και οι δυο τα δίκαια ιθαγένειάς τους, τοποθετώντας ουσιαστικά ως συγκριτικό μέγεθος για τον εθνικό τους προσδιορισμό τους μεταναστευτικούς πληθυσμούς. Μια δεκαετία αργότερα, αν και το θέμα γνωρίζει κάμψη σε αυτές τις κοινωνίες αφού φαίνεται πώς οι βασικές απαντήσεις έχουν διατυπωθεί και η εθνική ταυτότητα έχει επαναπροσδιορισθεί επανέρχεται στο προσκήνιο μετά την αντιπαράθεση για την ισλαμική μαντίλα⁵⁴ στα γαλλικά σχολεία και τη σχεδιαζόμενη στην Ολλανδία απέλαση των περισσότερων από τους μουσουλμάνους μετανάστες που έχουν ζητήσει να τους χορηγηθεί άσυλο.

Η μετανάστευση μουσουλμανικών και μη πληθυσμών στη Γηραιά Ήπειρο, ιδιαίτερα μετά τον πόλεμο στο Ιράκ και πολύ πιο πριν φαίνεται να εντάσσεται σε ένα γενικότερο κλίμα προβληματισμού και αντιπαράθεσης στην Ευρώπη με κύριο ερώτημα αν η θρησκευτική παράδοση και κουλτούρα των μεταναστών συνάδουν με τις αξίες που οι κοινωνίες μας θεωρούν αδιαπραγμάτευτες. Ένα ερώτημα που ειδικά για τους μουσουλμανικούς μεταναστευτικούς πληθυσμούς ίσως να μην είναι καθόλου άσχετο και ασύνδετο με την επιφυλακτική στάση και το κλίμα κινδυνολογίας που έχει διαμορφωθεί συλλήβδην για τους άραβες μετά την τρομοκρατική επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 στους δίδυμους πύργους στη Νέα Υόρκη των Η.Π.Α αλλά και την πρόσφατη της 11^{ης} Μαρτίου 2004 στο σιδηροδρομικό σταθμό της Μαδρίτης στην Ισπανία. Και το ζήτημα που προβάλλει: ποιο θα είναι το ενδεδειγμένο *modus vivendi* ώστε να διαφυλαχθεί η κοινωνική ειρήνη και να αποφευχθούν τοπικές συγκρούσεις πολιτισμών, όπως αυτές που συνέβησαν στη Γαλλία και Ολλανδία;

Ποια θα είναι η πολιτική αντιμετώπισης των κρατών απέναντι στις διαφορετικές θρησκευτικές παραδόσεις των μεταναστών που φιλοξενούν; πολιτική κατίσχυσης των δικών τους θρησκευτικών και λοιπών αντιλήψεων και αφομοίωσής τους σε αυτές ή σεβασμού και αποδοχής των ιδιαιτεροτήτων τους;

Στην ελληνική περίπτωση, το ερώτημα εκδηλώνεται στις μέρες μας μια εικοσαετία μετά τη γαλλική περίπτωση και μια δεκαετία μετά τη γερμανική όπου ο ρόλος των μεταναστευτικών πληθυσμών είναι εξίσου σημαντικός και καθοριστικός: η ελληνική εθνική ταυτότητα επαναδιατυπώνεται και επανασυστήνεται. Τα γεγονότα που το αποδεικνύουν, με πιο πρόσφατο τις αντιδράσεις Ελλήνων πολιτών το 2000 ως προς το να σηκώσει ένας αριστούχος μαθητής αλβανικής υπηκοότητας την ελληνική σημαία στο χωριό της Νέας Μηχανιώνας στο νομό Θεσσαλονίκης κατά τη διάρκεια του εορτασμού της εθνικής επετείου της 28^{ης} Οκτωβρίου, είναι ολοένα και πιο πυκνά και πιο αποκαλυπτικά αυτής της κοινωνικής ανάγκης.

Η συνειδητοποίηση αυτού του γεγονότος αποτελεί αυτή καθεαυτή παράγοντα περαιτέρω εξέλιξης της εθνικής ταυτότητας της χώρας υποδοχής, εφόσον η εξέλιξη αυτή επηρεάζεται αναπόφευκτα από την στάση της απέναντι στην κοινωνικοπολιτισμική παρουσία και επιρροή των εθνικών μειονοτήτων.

Από την άλλη πλευρά, οι «εθνικές μειονότητες» στις χώρες υποδοχής καλούνται να αντιδράσουν στην κοινωνικο-πολιτισμική πραγματικότητα που ζουν, είτε να προσαρμοσθούν και να συμμετέχουν στη διαμόρφωσή της είτε να περιθωριοποιηθούν και να απέχουν.

Η μετανάστευση φαίνεται ότι δε συνδέεται επίσημα με το φαινόμενο της εγκληματικότητας. Οι περισσότερες έρευνες διατυπώνουν αυτό το συμπέρασμα και έρχονται σε πλήρη αντίθεση, τόσο με το δημοσιογραφικό λόγο, όσο και με την «κοινή αντίληψη» για τη μετανάστευση.

Η εγκληματικότητα έχει αποδειχθεί πως υπακούει, ως προς τους παράγοντες που την προκαλούν, σε άλλες προτεραιότητες όπως αυτή της φτώχειας και της μακροχρόνιας ανεργίας (Καρύδης 1996).

54. Η Ευρώπη απέναντι στη μουσουλμανική κουλτούρα των μεταναστών, εφημερίδα Ελευθεροτυπία, 30/4/2004

Η εγκληματικότητα συνδέεται επίσης περισσότερο με το φαινόμενο του ρατσισμού και την εκδήλωση του παρά με την ύπαρξη και εγκατάσταση των μεταναστών αυτών καθ'αυτών . Τα δυο φαινόμενα δε θα πρέπει να συγχέονται σε επίπεδο ανάλυσης ακόμα και εάν στην πραγματικότητα το ένα τρέφει το άλλο .

Τέλος , **αναφορικά με τις πολιτικές επιπτώσεις** στις χώρες υποδοχής εγγράφεται ως σημαντική παράμετρος η μείωση της πολιτικής ισχύος της εργατικής τάξης ,ως συνέπεια της εξασθένησης και μεταστροφής της ταξικής συνείδησης .Η απώλεια πολιτικής επιρροής των εργατικών συνδικάτων, ιδιαίτερα εκείνων στο βιομηχανικό κλάδο (που οι περισσότεροι εργαζόμενοι είναι μετανάστες) σχετίζεται άμεσα με τη έλλειψη συνοχής και αποτελεσματικότητας τους που πλήττεται εξαιτίας της αντίδρασης των ντόπιων μελών τους από την ένταξη των ξένων εργατών στους κόλπους τους .

β. Οι επιπτώσεις της μετανάστευσης στις χώρες αποστολής

Το θέμα της μελέτης των επιπτώσεων της μετανάστευσης στις χώρες αποστολής⁵⁵ καθίσταται δυσκολότερο εγχείρημα από το αντίστοιχο της σκιαγράφησης των χωρών υποδοχής γιατί η μετανάστευση αποκτά την πλήρη σημασία της ως κυκλικού φαινομένου κατά τρόπο τέτοιο που οι επιπτώσεις της σε μία φάση του κύκλου πιθανόν να αλλοιώνονται ,να απαλύνονται ή ενισχύονται από τις επιπτώσεις της στην επόμενη.

Οι επιπτώσεις της μετανάστευσης στις χώρες αποστολής έχουν έναν κατ' εξοχήν δυναμικό χαρακτήρα ,επιπλέον η περιγραφή και μελέτη του μεταναστευτικού φαινομένου ,η θεματολογία, το νοηματικό περιεχόμενο των όρων που χρησιμοποιούνται ,τα θεωρητικά πλαίσια στα οποία παραπέμπουν οι περιγραφές , οι ερμηνείες ,οι αξιολογήσεις και οι προβλέψεις είναι επιστημονικά εργαλεία και θέματα εισαγόμενα από τις χώρες υποδοχής ,εξάλλου και το συντριπτικά μεγαλύτερο μέρος της σχετικής με το μεταναστευτικό φαινόμενο βιβλιογραφίας προέρχεται από τις χώρες υποδοχής .

Μερικά παραδείγματα αυτής της πολυπλοκότητας μπορούν να φανούν στις επιπτώσεις της μετανάστευσης στην αγορά εργασίας και το εισόδημα και την κατανομή του παίρνοντας ως παράδειγμα την Ελλάδα .

Σε ό,τι αφορά την αγορά εργασίας δεν αμφισβητείται πως αυτή έλυσε έστω και πρόσκαιρα το οξύ πρόβλημα της ανεργίας και υποαπασχόλησης που χαρακτήριζαν την Ελλάδα της μεταπολεμικής περιόδου (Κασιμάτη 1984:36) .Είναι κατά κάποιον τρόπο η ανεργία ένας έντονα παρωθητικός παράγοντας που εξωθεί στη μετανάστευση για την αντιμετώπιση των κοινωνικών πιέσεων που αυτή δημιουργεί. Παράλληλα λειτούργησε και ως παράγοντας εξομάλυνσης για την κρατούσα τάξη ,όπως επισημαίνει η καθηγήτρια Κασιμάτη .

Από την άλλη πλευρά ο συνδυασμός της μετανάστευσης με την οικονομική ανάπτυξη που παρατηρήθηκε κατά τη δεκαετία του 1960 επέτρεψε την αύξηση των αποδοχών της εργατικής τάξης και δημιούργησε στενότητες εργατικού δυναμικού σε ορισμένους κλάδους της οικονομίας και σε ορισμένα επαγγέλματα , ένα πρόβλημα που έγινε εμφανές από τα τέλη της δεκαετίας του 1960 με αρχές της δεκαετίας του 1970 και πού αντιμετωπίστηκε από ένα στρώμα παράνομων ,στη μεγάλη πλειονότητά του ,εργατών που άρχισε να εισάγεται αρχές του 1972 από χώρες της Αφρικής, της Αφρικής και άλλες χώρες και να εργάζεται σε ναυπηγεία ,βιομηχανίες, κτηνοτροφεία ορυχεία ,και ως υπηρετικό προσωπικό .Αυτή η ξένη εργατική δύναμη αποτελεί το 1-3 % του εργατικού δυναμικού της χώρας διαδραματίζοντας έναν ρόλο στην Ελληνική αγορά εργασίας αλλά και στην τότε Ελληνική κοινωνία αδιευκρίνιστο ,γιατί σε μεγάλο βαθμό αγνοούνταν από την εργατική νομοθεσία, τα συνδικάτα και το κοινωνικό σύνολο .

Την περίοδο 1973-1980 δημιουργείται ένα κύμα παλιννόστησης από 390.000 άτομα ενώ στην Ελληνική αγορά εργασίας δεν έχουν δημιουργηθεί οι προϋποθέσεις απορρόφησης τους .

Θεωρητικά ,γιατί δεν υπάρχουν ποσοτικά ή ποιοτικά στοιχεία των επιπτώσεων της παλιννόστησης στην ανεργία ,εκτιμάται πως συνέπεια αυτού του ρεύματος παλιννόστησης υπήρξε αύξηση της ανεργίας .Αυτή μπορεί να οφείλεται είτε στην γενικότερη έλλειψη θέσεων εργασίας είτε σε έλλειψη θέσεων εργασίας που να ανταποκρίνονται στις ικανότητες και προσδοκίες τους .

55. Λ. Μουσούρου ,ό.π ,σελ 101 -114,βλ επίσης και το άρθρο του Martin Wolf , Το αίνιγμα της μετανάστευσης .

Μεσοπρόθεσμα οι παλιννοστούντες δεν έρχονται για να ενισχύσουν το γεωργικό ή βιομηχανικό εργατικό δυναμικό , αλλά για να επαυξήσουν μια μικροαστική τάξη ,που εμφανίζεται διογκωμένη και που αποτελεί ένα φαινόμενο με σοβαρές κοινωνικο-πολιτισμικές επιπτώσεις .

Κατά την μεταπολεμική περίοδο και ιδιαίτερα της έντονης αποδημίας ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης της Ελλάδας είναι υψηλός (την περίοδο 1950-1974 ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης του Α.Ε.Π ξεπέρασε το 6%).Στον πρωτογενή τομέα το γεωργικό εισόδημα δεν αυξάνει τόσο γρήγορα, όσο το εισόδημα των άλλων τομέων της οικονομίας .Στοιχείο που εξηγεί και τη φυγή από τη γεωργία .Ο κλήρος των μεταναστών χρησιμοποιείται από τα μέλη της ευρείας οικογένειας εκείνων που δεν μετανάστευσαν και παρέμειναν στη γεωργία και ύπαιθρο γεγονός που ενίσχυσε το εισόδημά τους, όμως είναι δύσκολο να προσδιορισθεί η συμβολή του στην αύξηση του ακαθάριστου αγροτικού προϊόντος κατά ενεργό άτομο ,κατά την περίοδο της αυξημένης μεταναστευτικής περιόδου 1960-75. Η σημαντική αύξηση του εισοδήματος των εργαζομένων στο δευτερογενή τομέα δεν φαίνεται να είχε μακροχρόνια αξιόλογες επιπτώσεις στην ανακατανομή του εισοδήματος για λόγους που σχετίζονται με την έλλειψη επενδύσεων στη βιομηχανία –βιοτεχνία ,την καχεκτικότητα τους ,την έλλειψη βιομηχανικών μονάδων στην επαρχία κλπ .

Τέλος, σε ό,τι αφορά το ρόλο των μεταναστευτικών εμβασμάτων ενώ αναμφισβήτητα συνέβαλαν στην άμεση αύξηση των συναλλαγματικών αποθεμάτων της χώρας και την ισοσκέλιση του ισοζυγίου πληρωμών ,η χρησιμοποίησή τους δεν κατευθύνθηκε σε παραγωγικές επενδύσεις στη βιομηχανία-βιοτεχνία με μικρές εξαιρέσεις ,ούτε στον εκσυγχρονισμό της αγροτικής εκμετάλλευσης αλλά κυρίως σε καταναλωτικές δαπάνες .Ο κόπος των μεταναστών με την είσοδο των μεταναστευτικών τους αποταμιεύσεων δεν αξιοποιήθηκε σε ατομικές ή συλλογικές παραγωγικές δυνατότητες και ούτε οδήγησε σε μια διαρκή και ουσιαστική ανακατανομή του εισοδήματος σε μια πραγματική κοινωνική διαφοροποίηση αλλά αναλώθηκε σε μια ψευδαίσθηση ευμάρειας για κάποιους αλλά και πρόσκαιρης και αφειδούς καταναλωτικής δαπάνης .

Ένα εξίσου σημαντικό ζήτημα άπτεται των κοινωνικο-πολιτισμικών επιπτώσεων από την είσοδο στην χώρα Ελλήνων που είναι Έλληνες μεν αλλά και «άλλοι»Είναι το θέμα της διαφορετικότητας εκείνων που επιστρέφουν στην πατρίδα και μεταφέρουν όχι μόνο τα ξένα στοιχεία της χώρας όπου έζησαν και βίωσαν αλλά και τα Ελληνικά στοιχεία .

Κατά τον ίδιο τρόπο που η χώρα υποδοχής αντιμετωπίζει το κοινωνικο-πολιτισμικό πρόβλημα εκείνων που είναι «διαφορετικοί» το αντιμετωπίζει και η χώρα αποστολής με την παλιννόστηση. Το καίριο ερώτημα που τίθεται προς αντιμετώπιση αφορά στις ενέργειες ,και τους μηχανισμούς με τους οποίους η χώρα θα αναπτύξει για την επανένταξη ,επαναπροσαρμογή των παλιννοστούντων στην νέα γι' αυτούς πλέον ελληνική πραγματικότητα .

Θα είναι η διαδικασία ένταξης των παλιννοστούντων μια διαδικασία παθητική ή ενεργητική ; δηλαδή μια διαδικασία που θα αποβλέπει στην αφομοίωση του στην υπάρχουσα πραγματικότητα και μόνο ή μεταλλαγή της πραγματικότητας με την πρόσληψη των καινούργιων στοιχείων των οποίων ο μετανάστης είναι φορέας ;

Για πολλές χώρες η μεταφορά χρημάτων των μεταναστών⁵⁶ αποτελεί μια σημαντική πηγή ξένου συναλλάγματος .Το 1989 αυτού του είδους η μεταφορά κεφαλαίων αντιπροσώπευε περισσότερο από το 40% της αξίας των εξαγωγών στο Μπαγκλαντές ,την Ιορδανία ,το Μαρόκο ,το Πακιστάν, το Σουδάν και τη Γιουγκοσλαβία ,ενώ ξεπερνούσε το σύνολο των εξαγωγών στην Αίγυπτο και την Υεμένη .Αυτές οι στατιστικές δεν αντιπροσωπεύουν παρά ένα μόνο μέρος των αληθινών μεταβιβάσεων που πραγματοποιούν οι μετανάστες .Στην πραγματικότητα ,μόνο οι συναλλαγές που γίνονται μέσω του επίσημου τραπεζικού συστήματος εγγράφονται στο ισοζύγιο πληρωμών .Πέραν τούτου ,όμως ,υπάρχουν πολυάριθμοι ανεπίσημοι τρόποι μεταφοράς ,για τους οποίους δεν έχουμε στατιστικά στοιχεία –για παράδειγμα η μεταφορά σε είδος από συγγενείς και φίλους που γυρίζουν στην πατρίδα .

Με βάση εκτιμήσεις μόνο το ¼ των Σουδανών μεταναστών χρησιμοποιούν το τραπεζικό σύστημα για να εμβάσουν τα χρήματά τους .Εξάλλου σε πολλές χώρες ένα μέρος των μεταβιβάσεων έχει τη μορφή της εισαγωγής αγαθών (π.χ αυτοκινήτων ,οικιακών σκευών κλπ).

56. Τα οικονομικά ρεύματα των μεταναστεύσεων ,σελ 16 , Ειδική έκδοση εφημερίδας ΤΟ ΒΗΜΑ , 16/6/1991.

Εκείνο που καθορίζει τη μεταφορά χρημάτων των μεταναστών είναι η οικονομική κατάσταση της χώρας που τους δέχθηκε. Έτσι η κρίση στον κόλπο προκάλεσε αισθητή κάμψη των μεταβιβάσεων χρημάτων προς την Αίγυπτο, την Ιορδανία και το Πακιστάν των οποίων οι μετανάστες βρίσκονται στην πλειονότητά τους στις χώρες εξαγωγής πετρελαίου της Μέσης Ανατολής.

Στην Ευρώπη η κρίση χτύπησε πολύ περισσότερο τον μεταναστευτικό πληθυσμό, που είναι συγκεντρωμένος σε παρακαμάζοντες τομείς όπως η σιδηροοδός και η υφαντουργία παρά τον εθνικό πληθυσμό της κάθε χώρας: στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες τα ποσοστά ανεργίας είναι πολύ υψηλότερα στους μετανάστες. Αυτός εξάλλου υπήρξε και ο καθοριστικός παράγοντας στην καθίζηση των μεταβιβάσεων προς τις χώρες της Νότιας Ευρώπης και της Βόρειας Αφρικής.

Ο κύριος λόγος μεταφοράς χρημάτων στην χώρα προέλευσης είναι η συντήρηση της οικογένειας που έχει μείνει πίσω. Συνεπώς κοινωνικο-δημογραφικοί παράγοντες διαμορφώνουν τις μεταβιβάσεις χρημάτων. Η πολιτική της επανασύνδεσης των οικογενειών που υιοθετήθηκε μετά το 1974 από τις ευρωπαϊκές χώρες άλλαξε την εικόνα των οικονομικών ρευμάτων προς τη Βόρεια Αφρική και τη Νότια Ευρώπη. Πριν το 1974 οι μετανάστες στην Ευρώπη ήταν κυρίως ανύπαντροι, των οποίων τα χρήματα πήγαιναν στη συντήρηση της οικογένειας στη χώρα καταγωγής.

Μετά το 1974 αφότου οι οικογένειες εγκαταστάθηκαν μόνιμα στην Ευρώπη, η μεταφορά κεφαλαίων χρησίμευσε για επενδύσεις στη χώρα καταγωγής. Έτσι όμως οι μετανάστες απόκτησαν πολύ μεγαλύτερη ευαισθησία στις μεταβολές της οικονομικής κατάστασης στη χώρα υποδοχής.

Επιπλέον, καθώς η διαμονή τους στη νέα χώρα παρατάθηκε, απέκτησαν συνείδηση των ευκαιριών επένδυσης, που συνήθως είναι ανώτερες στη χώρα υποδοχής, ενώ οι δεσμοί με τη χώρα προέλευσης χαλάρωναν.

Στην Ευρώπη η δεύτερη γενιά που έχει μεγαλώσει στη χώρα υποδοχής και έχει λάβει καλύτερη παιδεία, δεν αισθάνεται την ίδια υποχρέωση να επενδύσει στη χώρα καταγωγής.

Λόγω αυτής της εξέλιξης πολλές μεταναστευτικές χώρες υιοθέτησαν μέτρα για να ενθαρρύνουν τη μεταφορά κεφαλαίων –ορισμένες μάλιστα προσπάθησαν να επιβάλλουν υποχρεωτικό «επαναπατρισμό» των χρημάτων. Οι Φιλιππίνες για παράδειγμα, ζητούν από τους μετανάστες τους να επιστρέψουν στην πατρίδα τους το 50 % με 80% του μισθού τους. Ωστόσο οι περισσότερες χώρες προτιμούν τα κίνητρα (δίνουν τη δυνατότητα στους μετανάστες να έχουν τραπεζικό λογαριασμό σε ξένο συνάλλαγμα, παρέχουν φορολογικές ελαφρύνσεις κλπ) παρά τα επιβαλλόμενα μέτρα για την προσέλκυση χρημάτων.

Η πολιτική του συναλλάγματος παραμένει η πιο σημαντική παράμετρος στην πολιτική της ενθάρρυνσης για μεταφορά κεφαλαίων στην χώρα αποστολής. Μια σημαντική απόκλιση ανάμεσα στη επίσημη τιμή του συναλλάγματος και την τιμή της μαύρης αγοράς είναι καθοριστική: δημιουργούνται δυο παράλληλα δίκτυα. Η μεταφορά κεφαλαίων δια μέσου άλλης οδού, πλην της τραπεζικής, δεν μπορεί να συμβάλει στην αύξηση του συναλλαγματικού αποθέματος των χωρών που κάνουν εξαγωγή εργατικών χεριών.

Η αισθητή πτώση της μεταφοράς κεφαλαίων από την πλευρά των Αιγυπτίων μεταναστών από τον Οκτώβριο του 1981 έως το Μάρτιο του 1982 πρέπει ασφαλώς να αποδοθεί στη σημαντική αύξηση της διαφοράς ανάμεσα στην επίσημη τιμή συναλλάγματος και στην τιμή της μαύρης αγοράς.

Η χαμηλή στάθμη των υπηρεσιών που προσφέρει μια τράπεζα στη χώρα προέλευσης μπορεί επίσης να οδηγήσει τους μετανάστες σε πλάγιες οδούς μεταφοράς χρημάτων. Και το αντίθετο, όμως μπορεί να συμβεί: η επιστροφή των πακιστανών μεταναστών στα τραπεζικά δίκτυα εξηγείται σε μεγάλο βαθμό από την ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρουν οι πακιστανικές τράπεζες.

Τέλος, μετανάστες που τελούν υπό καθεστώδες παρανομίας διακινούν τα χρήματά τους παρανόμως όπως για παράδειγμα η περίπτωση των μεταναστών από το Σαλβαντόρ στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Οι διαθέσιμες πληροφορίες για τη χρήση των κεφαλαίων, μετά την μεταφορά τους στις χώρες προέλευσης είναι λιγοστές. Όπως και προηγούμενα ειπώθηκε για την περίπτωση της Ελλάδας, αν μέρος του κεφαλαίου κατευθυνθεί σε παραγωγικές επενδύσεις είναι πολύ πιθανόν να συμβάλει μακροπρόθεσμα στην ανάπτυξη της χώρας. Ένα μεγάλο μέρος των επενδύσεων των μεταναστών είναι συγκεντρωμένο στον τομέα της οικοδομής κατοικίας.

Σε μια έρευνα που έγινε στη Γαλλία, οι μισοί μετανάστες απ' όσους είχαν ερωτηθεί απάντησαν ότι θα ήθελαν να μεταφέρουν χρήματα για να κτίσουν σπίτι. Έτσι ορισμένες χώρες υιοθέτησαν μέτρα για να διοχετεύσουν τα μεταφερόμενα κεφάλαια των μεταναστών στον τομέα της παραγωγής.

Η Τουρκία για παράδειγμα, προσπάθησε να τονώσει τη γεωργία με ειδικά δάνεια και φορολογικές ελαφρύνσεις για την εισαγωγή συγκεκριμένων μηχανημάτων. Μια τέτοια πολιτική, όμως, δεν

μπορεί παρά να έχει περιορισμένο αποτέλεσμα αφού η κίνηση των κεφαλαίων των μεταναστών είναι ιδιωτικής φύσεως ,αφορά κυρίως καταναλωτικές ανάγκες και δεν μπορεί να κατευθυνθεί σε συγκεκριμένους τομείς .

Η έλλειψη μεταναστευτικών ρευμάτων θα έχει αρνητικές συνέπειες στις αναπτυσσόμενες χώρες που δε θα μπορούν να ελπίζουν σε ιδιαίτερη αύξηση της μεταφοράς χρημάτων των μεταναστών. Επίσης, οι χώρες του Τρίτου Κόσμου δεν μπορούν να έχουν πλήρη έλεγχο των μεταφερόμενων κεφαλαίων (όπως και των τιμών των πρώτων υλών) καθώς αυτά εξαρτώνται από την οικονομική συγκυρία των χωρών υποδοχής .

Οι χώρες που γνωρίζουν να δημιουργούν την κατάλληλη υποδομή και ακολουθούν σωστή πολιτική προσέλκυσης κεφαλαίων μπορούν να ελπίζουν πως θα πετύχουν πολύτιμη εισαγωγή συναλλάγματος και ίσως και κάποιου βαθμού ανάπτυξη .

γ. Οι επιπτώσεις της μετανάστευσης στους μετανάστες .

Η ύπαρξη των μεταναστών αποτελεί αυτή καθ' εαυτή μια πρόκληση και στις δυο κοινωνίες στις οποίες μετέχουν ,ταυτόχρονα και το κριτήριο με βάση το οποίο θα κριθούν αυτές σε τι βαθμό ανταποκρίθηκαν στην πρόκληση της ενσωμάτωσης ή επανένταξης τους αντίστοιχα.

Στο σύνολο τους οι μελέτες⁵⁷ για τη θέση των μεταναστών στο μεταναστευτικό φαινόμενο έχουν ως αυτονόητο σημείο εκκίνησης μια βασική παραδοχή :ο μετανάστης βιώνει ένα πολιτισμικό σοκ (shock) ανάμεσα σε δυο πολιτισμούς .Διαμορφώνεται κατ' αυτόν τον τρόπο σε ένα άτομο προβληματικό ,ενώ η οικογένειά του καθίσταται ομάδα περιθωριακή, δυσλειτουργική και νοσηρή. Αυτή η παραδοχή προϋποθέτει ή παραπέμπει αυτόματα στην αντίληψη ότι ο μετανάστης κινείται ανάμεσα σε δυο διαφορετικούς και αντιφατικούς κόσμους οι οποίοι χαρακτηρίζονται από στεγανότητα και εσωτερική συνέπεια .

Όσο πιο αντιφατικοί είναι αυτοί δυο κόσμοι τόσο μεγαλύτερη και δυσκολότερη η προσπάθεια που απαιτείται από την πλευρά του μετανάστη για να υπερβεί την αντίφασή τους .

Σήμερα πλέον κάτω από την επίδραση των τεράστιων αλλαγών στις κοινωνίες σε όλα τα επίπεδα ,οικονομικό ,κοινωνικό ,πολιτικό ,τεχνολογικό κλπ διατυπώνονται έντονες επιφυλάξεις αν όχι αντιρρήσεις για τη βασική αυτή παραδοχή .

Κατ' αρχάς η έννοια της εσωτερικής συνέπειας δεν αποτελεί πλέον χαρακτηριστικό ,γνώρισμα καμιάς σχεδόν σημερινής κοινωνίας . Κατ' αρχήν και στις πιο αναπτυγμένες σήμερα κοινωνίες παρατηρούνται θύλακες παραδοσιακότητας κοινωνικών αξιών και σχέσεων ,οικονομικής καθυστέρησης ,ελλειμματικών ή και απρόσφορων θεσμικών λειτουργιών .

Κατά δεύτερο λόγο οι λιγότερο αναπτυγμένες κοινωνίες βρίσκονται σε διαδικασίες μετεξέλιξης των θεσμικών και λοιπών τους λειτουργιών (εκχρηματισμός της οικονομίας ,εισαγωγή και ανάπτυξη τεχνολογίας , μεταβολές στην παραγωγική διαδικασία κλπ) γεγονός που οδηγεί στην εξασθένηση και αλλοίωση των παραδοσιακών μορφών παραγωγής που με τη σειρά τους επηρεάζουν και επιταχύνουν αλλαγές και εξελίξεις στην δομή και λειτουργία της οικογένειας αλλά και της κοινωνίας γενικότερα .

Επομένως ο μετανάστης της εποχής μας ακόμα κι' αν μεταβαίνει από μια υπανάπτυκτη σε μια περισσότερο αναπτυγμένη κοινωνία έχει κάποια εμπειρία ανάπτυξης ,αλλά ακόμα και η εκσυγχρονισμένη και αναπτυγμένη κοινωνία ,όπως ειπώθηκε ,διατηρεί στοιχεία και δομές παράδοσης .

Όσο για τη θέση που διατυπώθηκε περί της στεγανότητας των δυο κόσμων ,δηλαδή της έλλειψης επικοινωνίας μεταξύ χώρας αποστολής και χώρας υποδοχής ,φαίνεται να στερείται βασιμότητας στις μέρες μας .Η διάδοση της τεχνολογίας και ειδικότερα αυτής που αφορά τις επικοινωνίες (διαδίκτυο , κινητή τηλεφωνία κλπ) ενοποιεί παρά διαιρεί την ανθρώπινη επικοινωνία σε επίπεδο χρήσης .Όπως ακριβώς συνέβη με την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας ,το ίδιο ακριβώς συμβαίνει σήμερα με τη διεθνοποίηση της επικοινωνίας που εγκαθιστά και επιτρέπει έναν διάλογο όχι μόνο με τον «κύκλο των δικών μας» αλλά και με τον «παγκόσμιο» άλλο.

Εξάλλου στα πλαίσια αυτής της πλανητικής επικοινωνίας ολοένα και περισσότερο καλλιεργείται και σφυρηλατείται η «πλανητική» συνείδηση που θέλει τον άνθρωπο να μοιράζεται όχι μόνο αγαθά και υπηρεσίες οικονομικού χαρακτήρα αλλά και πνευματικού πολιτισμού, κοινωνικές, ηθικές , και πολιτιστικές αξίες ,ιδέες και πεποιθήσεις .

57. Λ. Μουσούρου ,Μετανάστευση και Μεταναστευτική Πολιτική στην Ευρώπη και την Ελλάδα , σελ 114-121 .

Η θεωρητική προσέγγιση που προηγήθηκε και παρουσιάζει το μετανάστη να συνθλίβεται και να παγιδεύεται σε μια κατάσταση περιθωριοποίησης του από το κοινωνικο-πολιτισμικό περιβάλλον φαίνεται να αγνοεί και να μην λαμβάνει σοβαρά υπόψη τη συμπεριφορά και εν γένει αντίδραση του υποκειμένου της μελέτης ,στην όλη διαμορφούμενη πραγματικότητα του μεταναστευτικού φαινομένου.

Τα άτομα και οι ομάδες που μεταναστεύουν δεν είναι σκόπιμο ως προς τη συμπεριφορά τους να μελετηθούν από τη σκοπιά των χωρών είτε υποδοχής είτε αποστολής γιατί και οι δυο πλευρές τους κρίνουν με βάση τα δικά τους δεδομένα και χαρακτηριστικά. Αξιολογούν αναφορικά με το δικό τους κώδικα αξιών και πεποιθήσεων ,με τους δικούς τους ιδεολογικούς προσανατολισμούς αλλά και προσδοκίες ,τη στιγμή που ο ίδιος ο μετανάστης διχάζεται ή καλλίτερα βυθίζεται μέσα και στις δυο πραγματικότητες .

Είναι λοιπόν μετέωρος ο μετανάστης ανάμεσα σε δυο πολιτισμούς ,το δικό του και τον ξένο ή μήπως δημιουργεί και εκφράζει ένα πολιτισμό δικό του ,ως απάντηση στη μεταναστευτική εμπειρία και στα προβλήματα της εργατικής τάξης στο αστικό κέντρο ,όπως χαρακτηριστικά υπογραμμίζει ο Κάσλς (Castles et al ,1984 : 165).

Το γνώρισμα της ανασφάλειας και η προσπάθεια υπέρβασης του, φαίνεται να αποτελεί το κυρίαρχο πρόβλημα για το μετανάστη στα πλαίσια της νέας πολιτισμικής πραγματικότητας που η μετανάστευση διαμορφώνει .

Μια ανασφάλεια που οφείλεται όχι μόνο στις πολιτισμικές αντιφατικότητες και στις αντίξοες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες ζωής αλλά και στην αβεβαιότητα για το μέλλον .

Μια σειρά από ερωτήματα ,όπως αν θα μείνει στη χώρα υποδοχής ,αν πρέπει να γυρίσει στην πατρίδα και πότε ,και μια σειρά διαψεύσεων από τις πιθανές απαντήσεις τους, καθιστούν τη μετανάστευση μία ρευστή πραγματικότητα στη συνείδηση του μετανάστη και τροφοδοτούν, σωστότερα ανακυκλώνουν το στοιχείο της ανασφάλειας του .

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΜΕ ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ .

I. Έννοια ,μορφή και τάσεις της μεταναστευτικής πολιτικής .

Η μεταναστευτική πολιτική⁵⁸ ορίζεται ως το σύνολο των μέτρων και των κοινωνικών πρακτικών που υιοθετούν τα κράτη που εκδηλώνονται σε δυο βασικά και συμπληρωματικά επίπεδα τα οποία αφορούν:

- Στο να ρυθμίζουν και ελέγχουν την είσοδο ,τη διαμονή και την απασχόληση των μεταναστών συμπεριλαμβανομένων των μέτρων για ενθάρρυνση για επιστροφή ή προσωρινή διαμονή και για την καταπολέμηση της λαθρομετανάστευσης .
- Στο να αντιμετωπίζουν τους εγκαταστημένους μεταναστευτικούς πληθυσμούς στο εθνικό έδαφος .Αυτό σημαίνει πως καθορίζουν μέτρα κοινωνικής πολιτικής που διακρίνονται στις επιμέρους εθνικές πολιτικές ένταξης και ενσωμάτωσης των μεταναστών που αφορούν την εκπαιδευτική πολιτική , τη στεγαστική πολιτική ,την πολιτική κοινωνικής ασφάλισης ,υγείας και πρόνοιας είτε την πολιτική απασχόλησης που εφαρμόζεται στο νόμιμο πληθυσμό ο οποίος δε διαθέτει την εθνικότητα της χώρας στην οποία είναι εγκατεστημένος .
Όπως διαπιστώνεται από τη ανάλυση της έννοιας γίνεται σαφές ο ρόλος και η σημασία που έχει η μεταναστευτική πολιτική για την εξωτερική επιβεβαίωση της εθνικής κυριαρχίας ενός εθνικού κράτους ,όσο και για την εσωτερική συνοχή μιας εθνικής κοινωνίας .
Στο πρώτο επίπεδο αντιστοιχεί η καθαρή μεταναστευτική πολιτική μιας χώρας που έχει χαρακτήρα περισσότερο «κατασταλτικό» , «αστυνομικό» , «αμυντικό» , και «αποθητικό» και επομένως αρνητικό ως προς το περιεχόμενό του (να μην εισέλθουν ...να μην εγκατασταθούν... να μη μονιμοποιηθούν να επιστρέψουν στις χώρες τους) .
Το δεύτερο επίπεδο αναφέρεται στις λεγόμενες πολιτικές ένταξης και ενσωμάτωσης που έχουν χαρακτήρα κατ' αρχήν θετικό και τείνουν να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις (νομικές και τυπικές) σύγκλισης των μεταναστευτικών πληθυσμών με τους πολίτες μιας εθνικής κοινωνίας .
Όσο ξεκάθαροι κι' αν δείχνουν οι στόχοι του κάθε επιπέδου εκδήλωσης της μεταναστευτικής πολιτικής αυτοί δεν είναι σαφείς ούτε και δεδομένοι επειδή διαφέρουν από χώρα σε χώρα ,από ήπειρο σε ήπειρο και διαφοροποιούνται στις χρονικές περιόδους ανάλογα με τις παγκόσμιες και διεθνείς επιμέρους πολιτικές και οικονομικές συνθήκες και ανάλογα με τις διακρατικές συμφωνίες που συνάπτονται κατά καιρούς ανάμεσα στα κράτη .
Αναφορικά με την τυπολογία των μεταναστευτικών πολιτικών έχουν αναλυθεί κατά καιρούς διαφορετικές προσεγγίσεις βασισμένες σε διαφορετικά κριτήρια .
Ένα από αυτά τα κριτήρια είναι η ιστορία και η πολιτική θέση των χωρών υποδοχής με βάση το οποίο καθορίζονται και διακρίνονται οι μεταναστευτικές πολιτικές αυτών ..
Ένα δεύτερο κριτήριο είναι οι στόχοι που υπηρετούν οι μεταναστευτικές πολιτικές ,οπότε διακρίνουμε αυτές ,στις «πολιτικές ενσωμάτωσης» και στις «πολιτικές μη ενσωμάτωσης».
Αυτή η διάκριση υπακούει σε δυο διαφορετικούς ιδεοτύπους πολιτικών : ο πρώτος εκφράζεται από τη Γαλλία και χαρακτηρίζεται από νομιμοποίηση ,μόνιμη εγκατάσταση ,οικογενειακή μετανάστευση ,εύκολη πρόσβαση στην ιθαγένεια με βάση το δίκαιο της διαμονής σε Γαλλικό έδαφος και σκληρή καταπολέμηση της λαθρομετανάστευσης .

58. X. Μπάγκαβος – Δ. Παπαδοπούλου ,ό.π σελ 22-28 .

Ο δεύτερος εκφράζεται από τη Γερμανία και χαρακτηρίζεται από πολιτικές με στόχους όπως, οργανωμένη μετανάστευση με βάση τις διακρατικές συμφωνίες, ισχυρό πολιτικό άσυλο, προσωρινή εγκατάσταση και διαμονή με βάση τις συμβάσεις εργασίας, οικονομική μετανάστευση που έχει όμως μετεξελιχθεί σε οικογενειακή, πολύ δύσκολη πρόσβαση στην ιθαγένεια με βάση το δικαίο της συγγένειας και τους δεσμούς αίματος, ευρύτερη και ενισχυμένη κοινωνική προστασία, συμμετοχή στις δημοτικές εκλογές σε πολλά κρατίδια υπό τον όρο της συμμετοχής στην αγορά εργασίας.

Από τις «πολιτικές αφομοίωσης» των Γάλλων που στιγμάτισαν την αποικιοκρατική περίοδο, με κύριο στόχο την απόλυτη και ολοκληρωμένη αφομοίωση των αποικιακών πληθυσμών ως «κατώτερων πολιτισμών», μέχρι τις πολιτικές «απλής επαγγελματικής ένταξης» των ξένων μεταναστών των Γερμανών με κύριο στόχο τη διατήρηση των πολιτισμικών χαρακτηριστικών και την προσωρινότητα στη διαμονή, υπάρχει μια χρονική απόσταση δυο αιώνων που αλλάζει τελείως το εθνικό τοπίο.

Από την άλλη πλευρά το στάδιο των «πολιτικών ενσωμάτωσης» που μεσολαβεί ανάμεσα στους δυο βασικούς τύπους μεταναστευτικών πολιτικών αποτελεί την ενδιάμεση «λύση» στις αποτυχίες ή ανεπάρκειες των δυο προηγούμενων σταδίων. Παρουσίαζε το πλεονέκτημα μιας κοινωνικής συμμετοχής των μεταναστών που δεν περιορίζεται στον επαγγελματικό μόνο τομέα, αλλά σε όλους τους ενεργούς τομείς της κοινωνικής πρακτικής, επέτρεπε τη διατήρηση της πολιτισμικής ταυτότητας του ατόμου στο βαθμό που η εκδήλωσή της δεν ερχόταν σε σύγκρουση με θέματα δημόσιας τάξης και δεν προκαλούσε τη δημόσια κατακραυγή στην κοινωνία υποδοχής.

Στα πλαίσια αυτής της λογικής της ενσωμάτωσης τα όρια δεν ήταν ξεκάθαρα. όμως η καθαρή σύγκρουση με τον εθνικό νόμο είχε σαν αποτέλεσμα τη ρητή απαγόρευση της συγκεκριμένης εκδήλωσης ως παράνομης συμπεριφοράς.

Μ' αυτήν την έννοια δεν αναγνωρίστηκε ποτέ στη Γαλλία η πολυγαμία των μουσουλμάνων, αλλά υπήρξε ανεκτική στάση για εκδήλωση του «κατ' οίκον».

Ποια όμως η θέση της Ελλάδας στις παραπάνω περιγραφείσες τυπολογίες μεταναστευτικών πολιτικών;

Η Ελλάδα παραδοσιακή χώρα αποστολής μεταναστών, στα τέλη του 19^{ου} αιώνα και περί τα μέσα του 20^{ου} αιώνα, μετατρέπεται μέσα σε μία δεκαετία, ιδιαίτερα από το 1990 και μετά όπου κλήθηκε να εντάξει στους κόλπους της μεγάλα μεταναστευτικά ρεύματα κυρίως από τις χώρες του πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού, τη Μέση Ανατολή, την Τουρκία κλπ από τους παλιννοστούντες από την πρώην Σοβιετική Ένωση και τον Πόντο κλπ, σε χώρα υποδοχής οικονομικών μεταναστών και πέρασμα για τους αιτούντες πολιτικό άσυλο.

Η αρχική προσέγγιση της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής ήταν κυρίως ο έλεγχος των συνόρων και η διάκριση μεταξύ «ξένων» και «Ελλήνων» και προσιδίαζε με κάποιες διαφοροποιήσεις προς εκείνη του Γερμανικού μοντέλου: άτυπη και παράνομη εργασία σε αντίθεση με τις συμβάσεις εργασίας του γερμανικού κράτους, δύσκολη πρόσβαση στην ιθαγένεια για άτομα ξενικής καταγωγής αλλά εύκολη για άτομα ελληνικής (παλιννοστούντες Βορειοηπειρώτες, Έλληνοπόντιους κλπ) αλλά και Γερμανικής καταγωγής αντίστοιχα (Ούγγρους, Τσέχους, Πολωνούς Γερμανικής καταγωγής). Ανάκτηση ενός μέρους των «χαμένων πληθυσμών» από τους παλιννοστούντες στα εθνικά εδάφη της κάθε χώρας.

Στην δεύτερη φάση, η περίοδος που διανύουμε, διαμορφώνεται η ανάγκη της αναγκαιότητας για αντιμετώπιση της μετανάστευσης με πολιτικές ενσωμάτωσης των ήδη εγκαταστημένων πληθυσμών ελληνικής και αλλοδαπής καταγωγής με ταυτόχρονο αυστηρότερο έλεγχο των συνόρων, χερσαίων και θαλάσσιων.

Η φύση του προβλήματος της μεταναστευτικής πολιτικής παραπέμπει σε ένα παγκόσμιο φαινόμενο. Το φαινόμενο των πληθυσμιακών μετακινήσεων, που αν και αποτελεί ένα «φυσικό» φαινόμενο, άλλο τόσο θεωρείται ένα φαινόμενο πολιτικά κατασκευασμένο, δηλαδή ένα φαινόμενο που προέρχεται από τις πολιτικές δραστηριότητες και επιλογές και οπωσδήποτε από το μοίρασμα του κόσμου σε έθνη με γεωγραφικά σύνορα.

Οι σύγχρονες μεταναστευτικές πολιτικές είναι οι προσπάθειες πολιτικής και κοινωνικής ρύθμισης των σύγχρονων μεταναστευτικών φαινομένων.

Ορίζονται κατά κύριο λόγο σε επίπεδο εθνικό και επομένως οποιαδήποτε αντιμετώπιση και επίλυση του μεταναστευτικού προβλήματος είναι περιορισμένη και έχει τα όρια των πολιτικών που την ασκούν.

Τελευταία όμως το φαινόμενο της μαζικής μετανάστευσης μετακινούμενων πληθυσμών, που παρατηρείται με αυξητικές τάσεις τις τελευταίες δεκαετίες ,προς τις Ευρωπαϊκές χώρες επέβαλλε την ανάγκη ξεπεράσματος της αρχικής του αντιμετώπισης ,μέσα από την παρέμβαση υπερεθνικών οργάνων (διεθνείς οργανισμοί, οργανώσεις και κυρίως Ευρωπαϊκή Ένωση) και έτσι θεωρήθηκε ως βασική προτεραιότητα η ανάγκη σύγκλισης των εθνικών μεταναστευτικών πολιτικών . Αυτό σημαίνει ότι τόσο οι παραδοσιακές χώρες υποδοχής μεταναστών (Μ.Βρετανία , Γαλλία, Γερμανία, Βέλγιο , Ολλανδία) όσο και οι νεοσύστατες χώρες υποδοχής μεταναστών Ιταλία , Ισπανία, Πορτογαλία, Ελλάδα υποχρεώνονται να συστήσουν και αναπτύξουν οργανωμένες και συστηματικές μεταναστευτικές πολιτικές .Η αντιμετώπιση του κοινού πλέον προβλήματος ανάμεσα στα προαναφερόμενα κράτη στρέφεται γύρω από τους άξονες περιορισμού της λαθρομετανάστευσης με ταυτόχρονη καλύτερη και αυστηρότερη φύλαξη των συνόρων ,αλλά και εφαρμογής ολοκληρωμένων πολιτικών ενσωμάτωσης για τους πληθυσμούς που ζουν νόμιμα και μόνιμα σε κάθε χώρα .

Το βάρος για την αντιμετώπιση μιας ενιαίας κοινής Ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής φαίνεται να επιφορτίζεται στο δεύτερο επίπεδο ,δηλαδή στην αντιμετώπιση της ως κοινωνικής πολιτικής .Ειδικότερα στην αναγνώριση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των εγκαταστημένων μεταναστευτικών πληθυσμών με την ταυτόχρονη εξασφάλιση θεσμικού πλαισίου για την ικανοποίηση και απολαβή καθεστώτος κοινωνικών δικαιωμάτων όπως είναι το δικαίωμα στην εργασία ,στην εκπαίδευση ,τη στέγαση ,την υγεία ,την κοινωνική προστασία και ασφάλεια ,την ελεύθερη άσκηση θρησκευτικών πρακτικών και πολιτισμικών παραδόσεων κλπ .

Οι προσπάθειες σύγκλισης δεν σημαίνει βέβαια πως θα οδηγήσουν σε ταυτόσημες καταστάσεις για όλες τις Ευρωπαϊκές κοινωνίες αφού είναι γνωστό πως το υπόβαθρο πάνω στο οποίο εφαρμόζονται είναι διαφορετικό ανάμεσα στις κοινωνίες αυτές .

Οι σύγχρονες τάσεις της μεταναστευτικής πολιτικής ως κοινωνικής πολιτικής στα πλαίσια των παγκοσμιοποιημένων κοινωνιών αποβλέπουν στην επίλυση δυο βασικών προβλημάτων :

Κατ' αρχάς να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της δημογραφικής γήρανσης και της χαμηλής γονιμότητας των δυτικών πληθυσμών ,γεγονός το οποίο λειτουργεί ως πολιτικό επιχείρημα υπέρ της μετανάστευσης (αν και για πολλούς υποστηρίζεται πως βραχυχρόνια αυτή η λύση μπορεί να έχει θετικά αποτελέσματα για στάσιμους πληθυσμούς ,αλλά μακροχρόνια επιβαρύνει την οικονομική κατάσταση των χωρών αυτών) .

Κατά δεύτερο λόγο, να αντιμετωπίσουν την άνοδο των ακροδεξιών κομμάτων στην Ευρώπη (ακροδεξιό κόμμα στη Γαλλία ,Ολλανδία ,Δανία και Αυστρία) που ιδεολογικά στηρίζουν τη βάση τους σε ένα εκτεταμένο και σκληρό πολιτικό λόγο που χρησιμοποιεί την παρουσία των μεταναστών ως επιχείρημα για την υποβάθμιση και υπανάπτυξη του γηγενούς πληθυσμού και προτείνουν την εκκένωσή των Ευρωπαϊκών χωρών από αυτούς τους πληθυσμούς .

Τέλος , ένα ιδιαίτερα σημαντικό ζήτημα που συνδέεται άμεσα με τις μεταναστευτικές κινήσεις και με την εγκατάσταση μεταναστών στα πλαίσια μιας κοινωνίας θεωρείται η υιοθέτηση και προώθηση από την πλευρά των Ευρωπαϊκών χωρών ενός μοντέλου ασφάλειας και προστασίας του πολίτη σε παγκόσμιο επίπεδο , ως αποτέλεσμα του κλίματος τρομοκρατίας που υποβόσκει σε Ευρώπη και Αμερική .

Η εφαρμογή και υλοποίηση αυτού του μοντέλου στα πλαίσια υιοθέτησης του στην άσκηση μεταναστευτικής πολιτικής όπως είναι λογικό αποβλέπει στη μείωση της παράνομης μετανάστευσης ,της λαθρομετανάστευσης .

Οι τάσεις μεταναστευτικής πολιτικής των χωρών του Ο.Ο.Σ.Α⁵⁹ μπορεί να χωρισθούν σε τέσσερα σημεία :

- μέτρα εθνικού και διεθνούς επιπέδου για να ενδυναμώσουν τον έλεγχο των μεταναστευτικών ρευμάτων , περιλαμβάνοντας και εκείνα που αφορούν τους αιτούντες άσυλο .
- μάχη κατά της παράνομης μετανάστευσης και της παράνομης εργασίας για αλλοδαπούς εργάτες.
- μέτρα που επιδιώκουν να εξασφαλίσουν μια καλύτερη ενσωμάτωση των μεταναστών στη χώρα υποδοχής .
- συνεργασία σε διεθνές επίπεδο .

59. An overview of migration policies ,Policies for regulating and controlling flows ,new laws concerning migration ,pages 76-84 στο Trends in international migration, annual report-2001

Αρκετές χώρες –μέλη του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α) πρόσφατα επέφεραν βελτιωτικές αλλαγές στη νομοθεσία τους και έθεσαν σε εφαρμογή νέες ρυθμίσεις για να ελέγξουν την είσοδο ,παραμονή και εργασία των αλλοδαπών .

Μερικά αναμορφωτικά μέτρα οδήγησαν σε βελτίωση της κατάστασης των αλλοδαπών που είχαν ήδη εγκατασταθεί στη χώρα υποδοχής (αρκετοί απ' αυτούς είχαν αποτελέσει το στόχο σε σκληρούς συνοριακούς ελέγχους) απλοποιώντας και «τρέχοντας» τη διαδικασία εξέτασης παροχής ασύλου καθώς και βελτιώνοντας τις συνθήκες εισόδου ,παραμονής και εργασιακού καθεστώτος .

Ειδικότερα οι τάσεις μεταναστευτικής πολιτικής που διαμορφώνονται στις χώρες του Ο.Ο.Σ.Α περιγράφεται ως εξής :

- Τον Νοέμβριο του 2000 το Ισπανικό Κοινοβούλιο πέρασε νέο μεταναστευτικό νόμο .Σε πολλές περιοχές ο νέος Νόμος είναι περισσότερο περιοριστικός απ' ότι ο προηγούμενος που ίσχυε το Γενάρη του 2000 .

Ο νέος Νόμος προβλέπει την άμεση εκδίωξη των αλλοδαπών που παραμένουν παράνομα ,ενώ ο προηγούμενος εισηγούταν απλά ένα σύστημα προστίμων .

Τώρα η μόνιμη διαμονή επιτρέπεται να αποκτηθεί μόνο μετά από 5 χρόνια διαμονής και εργασίας στη χώρα ,αντί των δυο χρόνων που ίσχυε στον προηγούμενο Νόμο .

Υπάρχουν τρία κριτήρια εισόδου στη χώρα :

- κατοχή έγκυρης ταυτότητας .
- επαρκής απόδειξη για τις δυνατότητες της διάρκειας παραμονής .
- απόδειξη για τον σκοπό και τις συνθήκες παραμονής .

Εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις η κυβέρνηση δεν θα αναγκάζεται να δικαιολογεί ρητά τους λόγους άρνησης παροχής θεώρησης εισόδου .

Επιπλέον στο κείμενο του νόμου περιορίζονται κάποια από τα καταστατικά δικαιώματα των νόμιμων μεταναστών (που ίσχυαν το 2000) όπως το δικαίωμα στη εργασία ,στην απεργία ,το συνδικαλιστικό δικαίωμα ,το δικαίωμα διαδήλωσης και το συνεταιριστικό .

Το δικαίωμα της ψήφου σε δημοτικές εκλογές στη χώρα ισχύει μόνο εφόσον αυτό είναι αναγνωρισμένο στη χώρα τους .

- Στην Πορτογαλία νέος μεταναστευτικός νόμος κατατέθηκε για τους αλλοδαπούς τον Ιούλιο του 2000 .

Με τον νέο νόμο αλλάζει η διαδικασία απόκτησης visa ,ενώ δημιουργούνται κατηγορίες προσώπων που δε μπορούν να εκδιωχθούν (αυτοί που γεννήθηκαν και διαμένουν εκεί ,αυτοί που διαμένουν εκεί πριν την ηλικία των 10 χρόνων ,καθώς και οι γονείς του ανήλικου) .

Επίσης δημιουργεί μια νέα άδεια παραμονής ισχύος ενός χρόνου και ανανεώσιμη μέχρι 5 χρόνια.

Γίνεται συσχέτιση του νέου νόμου με την εκτέλεση της πληρωμένης εργασίας που ίσως παρέχεται σε μη νόμιμους αλλοδαπούς οι οποίοι οφείλουν να παρέχουν αποδείξεις του συμβολαίου εργασίας τους .

Στην πράξη αυτό το μέτρο διευκολύνει τη νομιμότητα ενός μεγάλου αριθμού αλλοδαπών εργαζομένων στον τομέα των κατασκευών όπου υπάρχει μεγάλη ανάγκη στήριξης του .

Αναφορά από το Ινστιτούτο εργασίας και επαγγελματικής εκπαίδευσης θα εκδίδεται ετησίως με πρόβλεψη για τις απαιτήσεις σε ξένο εργατικό δυναμικό με σκοπό να βοηθήσει την κυβέρνηση να μοιράσει νέες άδειες εργασίας και παραμονής .

- Στην Ολλανδία στα μέσα του πρώτου εξαμήνου του 2001 νέος νόμος για τη μετανάστευση ψηφίστηκε ,ο οποίος εστιάζεται κυρίως στην πολιτική ασύλου .

Ειδικότερα προβλέπει απλοποιημένες και σύντομες διαδικασίες αίτησης ασύλου και εισηγείται νέες συνθήκες για την απόκτηση της προσφυγικής ιδιότητας και των σχετικών δικαιωμάτων .

Στον νόμο προβλέπεται η αποπομπή των παράνομων αλλοδαπών .Εντούτοις παραπέμπει σε δευτερεύουσα νομοθεσία τις περιστάσεις κάτω από τις οποίες ένας αλλοδαπός μπορεί να αποκτήσει μια κοινή άδεια για εργασιακούς σκοπούς, σπουδών ,απασχόλησης ή για τον σκοπό της οικογενειακής επαφής .

Μετά την παρέλευση πέντε χρόνων παραμονής με άδεια σταθερού χρόνου ένας αλλοδαπός μπορεί να αποκτήσει μια κανονική άδεια παραμονής υπό τον όρο ότι έχει επαρκή μέσα συντήρησης . Τελευταία ο νόμος προβλέπει αλλαγές στο σύστημα δια μέσου του οποίου οι αιτούντες άσυλο μπορούν να εισέλθουν στην αγορά εργασίας .Στις περιπτώσεις αυτές τρεις τύποι άδειας εργασίας ισχύουν με ανάλογα δικαιώματα ,άδεια για εργασιακή περίοδο αορίστου χρόνου, για προσωρινή παραμονή και για μεικτή περίοδο .

- Στη Γερμανία⁶⁰ τον Σεπτέμβριο του 2000 το Υπουργείο Εσωτερικών δημιούργησε μια επιτροπή με στόχο να διατυπώσει προτάσεις αφορώντας το νομικό πλαίσιο της μετανάστευσης, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες της οικονομίας . Το σχέδιο υποβλήθηκε τον Αύγουστο του 2001 για να δώσει αφορμή για το νέο νόμο μετανάστευσης το 2002 . Οι προτάσεις αφορούν από τη μια πλευρά τη μετανάστευση των αλλοδαπών που θα διευκολύνονται στην περίπτωση ικανών εργατών ,με καλή γνώση της γλώσσας και με ικανότητες που χρειάζεται η Γερμανική οικονομία . Τέτοιας κατηγορίας εργάτες θα μπορούν να απολαμβάνουν μόνιμη άδεια παραμονής . Ένας ετήσιος αριθμός μεταναστών εργατών στο προταθέν σχέδιο νόμου αποτέλεσε το αντικείμενο συζήτησης .Αυτό το ποσοστό των 50.000 εργατών το χρόνο δεν θα επηρεάζει τον αριθμό των εργατών με υψηλά προσόντα επιλεγμένων με μοριοδότηση . Εξάλλου σε ,ότι αφορά την πολιτική ασύλου οι ενδιαφερόμενοι θα περιορίζονται σε διάρκεια τριών μηνών και η είσοδος για παιδιά με σκοπό τη συνάντηση της οικογένειας θα δίνεται αποκλειστικά σε παιδιά ηλικίας κάτω των 12 χρόνων ,αντί των 16 χρόνων που ίσχυε .
- Στην Ελβετία η κυβέρνηση συμφώνησε να αποσύρει στη διάρκεια του καλοκαιριού του 2000 αιτήσεις θεώρησης εισόδου για κάθε πολίτη των χωρών SCHENGEN και να εκχωρήσει άδεια μόνιμης διαμονής σε κάθε πολίτη κράτους-μέλους της Ε.Ε ,του Καναδά και της Αμερικής .
- Στην Ουγγαρία ,Πολωνία , Τσεχία , Σλοβακία ,καθώς και στη Βουλγαρία και Ρουμανία⁶¹ νομοθεσία για την παραμονή και εργασία των αλλοδαπών είναι το αντικείμενο μιας σημαντικής συζήτησης αναθεώρησης που σκοπεύει να ευθυγραμμισθούν τα υπάρχοντα μέτρα με εκείνα που πρόσφατα εφαρμόζονται στην Ε.Ε . Ειδικότερα η Βουλγαρία είναι έτοιμη να εκδώσει την πρώτη νέα visa με Γερμανικές τεχνικές προδιαγραφές .Η Βουλγαρία είναι από τις πρώτες Ευρωπαϊκές χώρες που εισάγουν θεώρηση εισόδου με μια ενσωματωμένη φωτογραφία και μια μέθοδο εκτύπωσης με εκτόξευση μελανιού , που παρέχει το υψηλότερο επίπεδο προστασίας από την πλαστογράφηση ,μια προσπάθεια που αποσκοπεί στο να εκπληρώσει τις προδιαγραφές της Ε.Ε όσον αφορά την ασφάλεια των εγγράφων και δεύτερον να περιορίσει την λαθρομετανάστευση . Επίσης, η χώρα της Ρουμανίας λόγω του κλίματος δυσaráεσκειας στις χώρες του SCHENGEN από τη μετανάστευση επαιτών και ανάπηρων ατόμων αποφάσισε να ενισχύσει τα μέτρα για την πάταξη της λαθρομετανάστευσης αυτών των κατηγοριών σχεδιάζοντας να τροποποιήσει τη σχετική νομοθεσία για τις μεταναστεύσεις ,ώστε να αφαιρούνται για τουλάχιστον τρία χρόνια τα διεθνή διαβατήρια των επαιτών οι οποίοι απελαύνονται πίσω στη Ρουμανία από το εξωτερικό . Στη Τσεχία , νέα ρύθμιση για την παραμονή των αλλοδαπών συζητήθηκε την 1/1/2000 και εισηγείται νέες άδειες στην μονιμότητα και στην προσωρινή διαμονή ,περιλαμβάνοντας μονιμότητα χωρίς θεώρηση , θεώρηση εισόδου για μικρό χρονικό διάστημα (μέγιστος χρόνος παραμονής 90 ημέρες) και θεώρηση για μεγάλο χρονικό διάστημα . Τελευταία, η ρύθμιση διατυπώνει τη θέση ότι η θεώρηση εισόδου είναι υποχρεωτική για πολίτες πολλών χωρών της Κ.Α.Κ ,της Ρωσίας ,της Ουκρανίας ,Λευκορωσίας ,Καζακστάν, Κιργισίας, Τουρκμενίας , Μολδαβίας καθώς και Κούβας .

60. τεράστιο το κόστος εφαρμογής του νόμου περί μετανάστευσης , [http:// www.DW -WORLD.DE](http://www.DW -WORLD.DE) Greek 26/10/2002 .

61. βλ σχετικά την ιστοσελίδα <http://www.setimes.com> (αρχείο 24/1/2002 και 7/8/2002) .

Στην Ουγγαρία αιτήσεις για θεώρηση εισόδου απαιτήθηκαν μέσα στο 2001 για τη Μολδαβία, Λευκορωσία, και Ρωσία. Παρόμοια μέτρα έχουν υιοθετηθεί για τις χώρες της Κεντρικής Ασίας και του Καυκάσου.

- Στην περίπτωση των Βαλτικών κρατών η Εσθονία εισηγήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2000 ένα αναγκαστικό σχήμα θεώρησης εισόδου όσον αφορά τους Ρώσους πολίτες με τη σκέψη να αφορά στη γραμμή του ό,τι ισχύει για τα κράτη –μέλη της Ε.Ε. . Αυτό το σχήμα περατώνει το προηγούμενο απλοποιημένο σχήμα θεώρησης εισόδου που ίσχυε για τους Ρώσους που κατοικούν στην περιφέρεια των συνόρων της . Η Λιθουανία επίσης πρόκειται να υιοθετήσει παρόμοια μέτρα ειδικά όσον αφορά τους πολίτες της Λευκορωσίας , Ρωσίας ,Βουλγαρίας .

Σχετικά με την πολιτική ασύλου αρκετές χώρες του Ο.Ο.Σ.Α (μαζί και η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο) έχουν εμπειρία αύξησης αιτήσεων ασύλου .

Το 2000 το Ηνωμένο Βασίλειο αποτέλεσε το κύριο στόχο Ευρωπαϊκής χώρας για ενδιαφερόμενους .

Σε απάντηση, οι αρχές εφάρμοσαν μια σειρά μέτρων με σκοπό να αποθαρρύνουν τις αθεμελίωτες αιτήσεις .

Τον Απρίλιο του 2000 ένα σύστημα βοήθειας σε είδος με διανομή αποδείξεων συστήθηκε σε αντικατάσταση του καθεστώτος της οικονομικής βοήθειας .

Η κυβέρνηση επίσης δεν δίνει δικαίωμα στους αιτούντες άσυλο να επιλέξουν τη διαμονή τους .

Στην Ιρλανδία επίσης σχεδιάστηκε και άρχισε να λειτουργεί από τον Νοέμβριο του 2000 νέος νόμος για τους πρόσφυγες .

Ο νόμος εισηγείται ένα σύστημα ελέγχου που περιλαμβάνει τη χρήση αποτυπωμάτων και παραχωρεί επιπλέον εξουσία στην αστυνομία σαν μια προσπάθεια του Trafficking των προσφύγων.

Στην Φινλανδία νέος νόμος άρχισε να ισχύει από 10/7/2000 με σκοπό να επιταχύνει την εξέταση αθεμελιώτων αιτήσεων .Αυτό το μέτρο αποσκοπούσε κυρίως στο να μειώσει την είσοδο αριθμού τσιγγάνων στη χώρα που το 1999 υπολογίζονταν έως το 1/3 των αιτούντων άσυλο .

Η Διεύθυνση Μετανάστευσης της Νορβηγίας είναι υπεύθυνη για τη συνέντευξη των αιτούντων άσυλο ,αφού προηγούμενα έχουν οδηγηθεί από τις αστυνομικές αρχές .

Από το Γενάρη του 2001 και μετά προσφεύγοντας κατά αρνητικής απόφασης θα πρέπει οι πρόσφυγες να απευθύνονται σε νέα δημιουργούμενη μεταναστευτική επιτροπή αιτήσεων.

Από το 1997 στην Πολωνία ισχύει θέσπιση για την ασυλία ,η οποία βρίσκεται για αναθεώρηση από το κοινοβούλιο και η οποία προβλέπει την παρουσίαση ενός συστήματος προσωρινής κοινωνική προστασίας ,μια επιταχυνόμενη διαδικασία για απατηλές αιτήσεις εισόδου και αλλαγή σε νόμιμες διαδικασίες για συμφωνία με αλλοδαπούς υπό το καθεστώς φύλαξης .

Νέες ρυθμίσεις για πρόσφυγες και ενδιαφερόμενους για άσυλο προβλέπονται να έλθουν σε ισχύ από το Σεπτέμβριο του 2000 στη Λιθουανία που θα κανονίζουν θέματα σχετικά με αθεμελίωτες αιτήσεις εισόδου και ασυνόδετους ανήλικους .

II. Η Μεταναστευτική πολιτική των χωρών υποδοχής –αποστολής .

Υπάρχει ένα θεωρητικό σχήμα γενικής ταξινόμησης σχετικά με την πολιτική που ακολουθούν οι χώρες στο φαινόμενο της μετανάστευσης ,λαμβάνοντας υπόψη τον τρόπο με τον οποίο η χώρα υποδοχής αντιμετωπίζει τον εαυτό της ως χώρα υποδοχής μεταναστών και διαμορφώνει την πολιτική της ως προς αυτούς .Η ταξινόμηση αυτή περιλαμβάνει⁶² :

⁶². Α. Μουσούρου ,Μετανάστευση και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη , σελ 125 – 172.

Α) χώρες με πολιτική αφομοίωσης (έστω και επιλεκτικής) των μεταναστών που αποβλέπουν στην μετατροπή των μεταναστών σε μέλη της κοινωνίας υποδοχής .Είναι χώρες «καθαρά μεταναστευτικές» που δημιουργήθηκαν με βάση τη μετανάστευση. Τέτοιες χώρες είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες ,ο Καναδάς ,η Αυστραλία (έως τις αρχές της δεκαετίας του 1970) .

Η μεταναστευτική πολιτική των Η.Π.Α απέναντι στη μαζική είσοδο μεταναστών ποικίλλει ανάλογα με την άσκηση πίεσης του γηγενούς πληθυσμού ,τις μορφές και την αυστηρότητα που αυτή παίρνει .

Πολύ σύντομα η εξέλιξη της Ομοσπονδιακής Νομοθεσίας των Η.Π.Α περιλαμβάνει τα εξής σημεία :

Έως τα μέσα του 19^{ου} αιώνα τα μέτρα σχετικά με τους μετανάστες και τη μεταναστευτική πολιτική ανήκαν στην αρμοδιότητα των Πολιτειών .Από το 1882 ισχύει ο πρώτος γενικός ομοσπονδιακός νόμος για τη μετανάστευση (φόρος 8 \$ κατά κεφαλή) .Το 1891 νόμος θεσπίζει τον αποκλεισμό των μεταναστών με βάση θέματα υγείας ,ενώ το 1897 αποκλείονται όλοι οι αναλφάβητοι.

Το 1917 ψηφίζεται σχετικός νόμος από το Κογκρέσο ευρύτερος εκείνου του 1897 που διπλασιάζει τον κατά κεφαλή εφάπαξ φόρο μετανάστευσης ,απαγορεύει την είσοδο στους λαούς της Νοτιοανατολικής Ασίας και δίνει ευρύτερες δυνατότητες απέλασης (σε ανεπιθύμητους) στις αρμόδιες υπηρεσίες .

Για τους περισσότερους μελετητές η λήξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου σηματοδοτεί την έναρξη μιας νέας εποχής στη μεταναστευτική πολιτική και εν γένει ιστορία των Η.Π.Α .

Η νέα αυτή εποχή αρχίζει με τη ψήφιση του πρώτου νόμου για τις ποσοτώσεις (1921) που προσδιορίζει τον ανώτατο δυνατό αριθμό γενικώς (357.000 ετησίως) και κατά εθνότητα (το 3 % των ατόμων της ίδιας εθνικότητας που ήταν εγκαταστημένοι ,αλλά μη γεννημένοι ,στις Η.Π.Α .

Μετά τη λήξη του πολέμου το 1948 ψηφίζεται νόμος που επιτρέπει την είσοδο στις Η.Π.Α 202.000 προσφύγων κατά παρέκκλιση της τήρησης των ποσοτώσεων .

Μεταπολεμικά κάτω από την πίεση της συγκυρίας των εξελίξεων το σύστημα της ποσόστωσης καταργείται το 1965 και αντικαθίσταται από ένα ετήσιο αριθμό 120.000 ατόμων από την Αμερικανική Ήπειρο και 170.000 από άλλες Ηπείρους με επιλογή που αποσυνδέεται από την εθνικότητα και εξαρτάται πλέον από ένα σύστημα προτιμήσεων από : παιδιά Αμερικανών υπηκόων , οικογένειες υπηκόων ή κατοίκων , εργαζομένους με χρήσιμα για τον τόπο προσόντα, πρόσφυγες .

Το 1978 ο σχετικός νόμος αλλάζει ,ώστε το 80 % του συνόλου των μεταναστών να είναι μέλη οικογένειας και το 20 % ειδικών προσόντων .

Οι κύριες σημαντικές εξελίξεις που διαμορφώνουν την Αμερικανική μεταναστευτική πολιτική μεταπολεμικά ήταν τρεις :

Η πρώτη αφορά τη μετανάστευση από την Λατινική Αμερική ,με εξαίρεση των χωρών της Αμερικανικής Ηπείρου από τις ποσοτώσεις ,την τρομακτική αύξηση παράνομων μεταναστών , ιδιαίτερα από το Μεξικό και τη λήψη πρωτοφανών ομοσπονδιακών και Πολιτειακών μέτρων για την καταστολή της .

Η δεύτερη εξέλιξη συνδέεται τόσο με την Αμερικανική εθνική ιδεολογία ,όσο και με την μεταναστευτική πολιτική περί «προσωρινού κατοίκου» (οι μετανάστες δεν θα φέρνουν τις οικογένειές τους ,ούτε θα έχουν πλήρεις κοινωνικές παροχές) .

Η Τρίτη εξέλιξη σχετίζεται με τον τρόπο με τον οποίο η Αμερικανική κοινωνία αντιμετωπίζει τον εαυτό της ως κοινωνία μεταναστών ,αφετέρου τις διάφορες εθνικές ομάδες και τη διαδικασία ένταξης τους σε αυτήν.

Οι τρεις διαφορετικές εκδοχές της τελευταίας εξέλιξης συνίστανται στην αντίληψη ότι η Αμερική λειτουργεί ως «χωνευτήριο» δηλαδή ότι οι μετανάστες «ζυμώνονται» γρήγορα

με εκείνους που έχουν γεννηθεί στην Αμερική και διαμορφώνουν μαζί τους το κράμα που συνίσταται ο Αμερικανός , στην αντίληψη ότι οι μετανάστες οφείλουν να Αμερικανοποιούνται αποβάλλοντας κάθε στοιχείο ξένο προς την Αγγλοσαξονική παράδοση και τέλος στην αντίληψη ότι η Αμερική είναι «έθνος εξ εθνών» ,μια ομοσπονδία εθνών που βασίζεται στην έννοια του πολιτισμικού πλουραλισμού ,το δικαίωμα διατήρησης της εθνικής ταυτότητας των μεταναστών ,

όπου η αφομοίωση δεν είναι στόχος αλλά στρατηγική προκειμένου να επιτευχθεί η ειρηνική και δημιουργική συμβίωση των πολιτισμικών ομάδων .

Η Αμερικανική μεταναστευτική πολιτική επηρεάζεται από τις συγκρουόμενες αυτές αντιλήψεις και εξελίσσεται προς μια πολιτική που εκφράζει ολοένα εντονότερα την Τρίτη εκδοχή .Βασικός παράγοντας στην εξέλιξη αυτή υπήρξε η διαπίστωση της διαφοροποίησης της διαδικασίας και των δεικτών αφομοίωσης μεταξύ των γενεών ,όπου μετά από άφθονες μελέτες επί σειρά ετών κατέστη ξεκάθαρο και σαφές πως η πρώτη γενεά μεταναστών παραμένει προσανατολισμένη στην χώρα καταγωγής ,η δεύτερη αρνείται αυτή τη χώρα και αφήνεται στην αφομοίωση ,ενώ η τρίτη γενιά εμφανίζεται ως γενιά Αμερικανών λόγω αφομοίωσης των γονέων της και αισθάνεται αρκετά ασφαλής ώστε να αναζητήσει και να καλλιεργήσει τις ρίζες της .Μια εξέλιξη που θέτει σε αμφισβήτηση την όλη πολιτική αφομοίωσης και την όλη προβληματική που οδήγησε στην πολιτική αυτή.

Β) Χώρες με πολιτική που αποβλέπει στη μετατροπή της κοινωνίας υποδοχής σε πολυπολιτισμική κοινωνία . Τέτοιες χώρες είναι η Σουηδία και από τις αρχές της δεκαετίας του '70 η Αυστραλία .

Η χώρα της Σουηδίας ασκεί μια περιορισμένη και ελεγχόμενη αυστηρά μεταναστευτική εισροή. Όμως από τη στιγμή που κάποιος μεταναστεύσει στη χώρα η απόκτηση της ιθαγένειας δεν αποτελεί δύσκολη υπόθεση ,αφού λειτουργούν φιλελεύθεροι νόμοι και διαδικασίες ,μάλιστα από το 1975 οι εγκαταστημένοι πάνω από τρία χρόνια αποκτούν το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις κοινοτικές εκλογές .Την ίδια χρονική περίοδο το Σουηδικό Κοινοβούλιο διατυπώνει τις αρχές της μεταναστευτικής πολιτικής της χώρας με τρεις λέξεις : ισότητα , ελευθερία επιλογής και συνεργασία .Η αρχή της ισότητας σημαίνει ίδιο επίπεδο ζωής ανάμεσα στους μετανάστες και τους γηγενείς . Η αρχή της ελευθερίας επιλογής σημαίνει τις προσπάθειες από την πλευρά του κράτους ώστε να εξασφαλισθούν στους μετανάστες ευκαιρίες για μια ουσιαστική επιλογή ανάμεσα στη διατήρηση και ανάπτυξη της δικής τους πολιτισμικής ταυτότητας και κουλτούρας και της Σουηδικής .Τέλος ,ο στόχος της συνεργασίας εκφράζει τη διάθεση κράτους και κοινωνίας να επικοινωνούν μεταξύ τους ελεύθερα ,να αναπτύσσουν και καλλιεργούν κοινές προσπάθειες ,κοινές επιδιώξεις προς όφελος και των δυο πλευρών .

Η μεταναστευτική πολιτική που διατυπώνεται από τη χώρα αυτή λειτουργεί σε μια κατεύθυνση που ο κάθε μετανάστης και ο κάθε Σουηδός πολίτης θα βιώνουν αυτή τη συνύπαρξη πολιτισμών ελεύθερα χωρίς εμπόδια .Η ενσωμάτωση δεν είναι το ζητούμενο αλλά παρόλα αυτά μπορεί να επιτευχθεί αν και εφόσον ο μετανάστης το επιδιώξει και το θελήσει .

Αντίθετα, η μεταναστευτική πολιτική της Αυστραλίας ξεκίνησε από άλλο δρόμο για να καταλήξει τελικά στην πολιτική της ενσωμάτωσης ,όμως με μια άλλη διάσταση από αυτή της Σουηδίας.

Η πολιτική της Αυστραλίας έως τα μέσα του 1960 εξέφραζε την προσδοκία πως οι μετανάστες και τα παιδιά τους θα αφομοιώνονταν το γρηγορότερο δυνατόν στην κουλτούρα της χώρας .Η προσδοκία αυτή για τους μετανάστες, που το 1961 είχαν φτάσει στο 20 % του συνολικού πληθυσμού , οδήγησε τη χώρα στην έλλειψη οποιασδήποτε στήριξης των μεταναστών από το κράτος .Τα αναπόφευκτα προβλήματα όμως που άρχισαν να εμφανίζονται από τα μέσα της δεκαετίας του '60 επιφέρουν μια μεταβολή της πολιτικής της χώρας από πολιτική αφομοίωσης σε πολιτική ένταξης που αποβλέπει στο να αναγνωρίσει και να διορθώσει τη μειονεκτικότητα που η ίδια είχε δημιουργήσει στο μετανάστη .

Στα μέσα της δεκαετίας του '70 διαμορφώνεται μια νέα πολιτική εγκατάστασης των μεταναστών που αποβλέπει σε δυο στόχους .Πρώτον ,να αναπτύσσει προγράμματα εγκατάστασης μεταναστών που τα θεωρεί το αναγκαίο εργαλείο για να επιτευχθεί η συνεργασία και δεύτερον να αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην ανάπτυξη και διατήρηση της εθνικής και πολιτισμικής παράδοσης των μεταναστών στα πλαίσια όμως μιας ποικιλίας πολιτισμών αλλά και αμοιβαίας κατανόησης και ανοχής .

Από πολλούς επισημαίνεται πως η ανάπτυξη μιας τέτοιας πολιτικής εξαρτάται, πέρα από τη χάραξη της πολιτικής και προώθησης προγραμμάτων, αλλά και επιβαλλόταν από τη διαφοροποίηση των δομών που υπάρχουν γεγονός που δεν ήταν τόσο εύκολο .

Έτσι το δίλημμα μπροστά στο οποίο πλέον βρισκόταν η Αυστραλιανή κοινωνία συνίσταται, στη ανάγκη επιλογής ανάμεσα στην επιθυμητή πολυπολιτισμική ταυτότητα και στην επιθυμητή διατήρηση του κοινωνικού και πολιτισμικού status .

Παρά το δίλημμα αυτό το κράτος προχώρησε σε μέτρα και ενέργειες για την προώθηση της ιδέας της πολυπολιτισμικής κοινωνίας ,κυκλοφορώντας κείμενο σε δέκα γλώσσες το 1978 για προγράμματα και υπηρεσίες μεταναστών μετά την άφιξη τους και δημιούργησε το Αυστραλιανό Ινστιτούτο Πολυπολιτισμικών Υποθέσεων ,όμως δεν υπήρξαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα λόγω της έντονης κριτικής που ασκήθηκε από κόμματα τόσο της Δεξιάς ,όσο και της Αριστεράς για διαφορετικούς λόγους η καθεμιά ,αλλά και εξαιτίας του γεγονότος ότι δε λήφθηκε υπόψη σε ικανοποιητικό βαθμό η ανάγκη της κοινωνικής προτεραιότητας που έπρεπε να δοθεί και δε δόθηκε σε μετανάστες που βρίσκονταν σε oligότερο προνομιούχες περιοχές και αισθάνονταν εντονότερα τις πιέσεις έκφρασης της πολιτισμικής τους ταυτότητας .

Γ) Χώρες με πολιτική μη αφομοίωσης δηλαδή με πολιτική αντιμετώπισης των μεταναστών ως εργατικής δύναμης δηλαδή αυτές που στήριζαν ένα μεγάλο μέρος της οικονομικής τους ανάπτυξης στη χρήση εργατικών χεριών που προέρχονταν από φτωχότερες οικονομικά χώρες, με κλασικό παράδειγμα την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας μέχρι το 1973 και την Ελβετία .

Η Ομοσπονδιακή Γερμανία⁶³ αποτελεί την κατ' εξοχήν Ευρωπαϊκή χώρα υποδοχής μεταναστών, για τις οποίες η μετανάστευση λειτουργεί με απόλυτο έλεγχο .Η μεταναστευτική αυτή πολιτική διαμορφώθηκε κάτω από την πίεση των κοινωνικών και πολιτικών δομών των Δυτικο-Ευρωπαϊκών χωρών με την έννοια του βέλτιστου κοινωνικού αποτελέσματος –εκπαιδευτικού , οικονομικού , εργασιακού , στα πλαίσια μιας κοινωνικής δομής εργασίας καπιταλιστικού τύπου. Στα πλαίσια αυτής της πολιτικής δε λειτουργεί ούτε η έννοια της αφομοίωσης ,ούτε και της ενσωμάτωσης ,αφού έχει ως άξονα την προσωρινότητα παραμονής του αλλοδαπού και την αντιμετώπιση του αλλοδαπού όχι ως πολίτη ,αλλά ως εργατικό δυναμικό ,που μπορεί από μόνο του να αποφασίσει να εγκατασταθεί για εργασία ,να αποφασίσει αν θα παραμείνει και πόσο ή θα επιστρέψει στη χώρα του ,οπότε θα αντικατασταθεί από κάποιον άλλον εργάτη .

Η Γερμανική Αυτοκρατορία συστάθηκε το 1870 και περιελάμβανε τους Πολωνούς που έρχονταν να εργαστούν ως αγρότες στην Πρωσία και αργότερα στα ορυχεία της Βεσφαλίας και της Ρηνανίας .Το 1989 με διάταγμα επιβάλλεται η «Γερμανοποίηση» σε 300.000 εργάτες των ανθρακωρυχείων .Κατά τη διάρκεια του πολέμου 1914 -1918 άλλοι εργάτες που κατάγονταν από τις χώρες της Βαλτικής ,από το Βέλγιο, και την Ουκρανία έρχονται να αντικαταστήσουν τους Γερμανούς στο στρατό του Reich . Το 1936 και πριν το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο με διάταγμα ενσωματώνονται ξένοι εργάτες στο Γερμανικό στρατό με την επιφύλαξη να απελαθούν στο όνομα των εθνικών συμφερόντων . Το 1945 κλήθηκαν 8 εκατομμύρια άνθρωποι για να δουλέψουν για τη Γερμανία .Η εισροή ξένης εργατικής δύναμης ήταν πάντα υπό αυστηρό έλεγχο μέχρι το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου .Για το λόγο αυτό η διαμονή στη χώρα συνδυαζόταν πάντα με την προοπτική επανόδου στην πατρίδα αφού στη Γερμανία ήταν πάντα φιλοξενούμενοι .

Από το 1960 και μετέπειτα δηλαδή, από την ανέγερση του Τείχους (1961) οπότε αδυνατεί να προμηθευτεί εργατικό δυναμικό από την Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας ,οργανώνεται με βάση τη μετανάστευση εργατικών χεριών από την Ιταλία ,την Ισπανία ,την Ελλάδα και την Τουρκία και λίγο αργότερα από την Πορτογαλία ,την Τυνησία ,το Μαρόκο και τη Γιουγκοσλαβία . Το 1965 ψηφίζεται νόμος για τους ξένους που αντικαθιστά το ναζιστικό νόμο ,σύμφωνα με τον οποίο η Γερμανική διοίκηση μπορούσε να αποφαίνεται για την παραμονή ενός ξένου σε γερμανικό έδαφος . Ο νόμος αυτός προσδιορίζει τις προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες ένας αλλοδαπός μπορεί να πάρει άδεια διαμονής στη χώρα ,μια άδεια που συνδέεται με την άδεια εργασίας ,η οποία λαμβάνει υπόψη τις οικονομικές προτεραιότητες ,αλλά και την προτίμηση στην Γερμανική εργατική δύναμη .Για άτομα που δεν είναι Γερμανικής καταγωγής η πολιτογράφηση είναι δυνατή μόνο μετά από τη συμπλήρωση συνεχούς παραμονής δέκα χρόνων ή πέντε έως επτά για όσους είτε είχαν γεννηθεί στην Γερμανία είτε είχαν σύζυγο άνδρα ή γυναίκα .Άλλες προϋποθέσεις που ίσχυαν ήταν το εισόδημα ορισμένου ύψους ,επαρκής γνώση γραφής και ομιλίας της Γερμανικής γλώσσας και καταβολή ενός σημαντικού παράβολου .Λίγο αργότερα η διοικητική πράξη του 1969 και το διάταγμα του 1971 σχετικά με την άδεια εργασίας καθόριζε καθεστώς απέλασης για όποιον έθετε σε κίνδυνο τη δημοκρατική τάξη της χώρας .

63. Χ. Μπάγκαβος - Δ. Παπαδοπούλου ,σελ 72-78 .

Το δικαίωμα για οικογενειακή συνένωση τα πρώτα χρόνια δεν ήταν αναγνωρισμένο επίσημα . Έπρεπε να δικαιολογηθούν τουλάχιστο τρία χρόνια νόμιμης παραμονής και εργασίας ώστε να μπορεί κάποιος να φέρει την οικογένειά του .Για τα παιδιά της δεύτερης γενιάς υπήρχαν «τα δικά τους σχολεία» ένας τρόπος διατήρησης της εθνικής παράδοσης ,κουλτούρας και ενθάρρυνσης επανόδου στην πατρίδα .

Το 1973 κάτω από την πίεση της οικονομικής ύφεσης ,αλλά και του τεράστιου αριθμού ξένων εργατών η Ομοσπονδιακή Γερμανία αναγκάζεται να αλλάξει κάπως την πολιτική της .

Η νέα πολιτική έχει ένα διπλό στόχο : κατ' αρχήν να περιορισθεί ο αριθμός των μεταναστών (θέσπιση μέτρων δυσκολότερη για πρόσληψη «ξένων» από εργοδότες και διατήρηση μέτρων που δυσκόλευαν την οριστική εγκατάσταση υπαρχόντων μεταναστών) κατά δεύτερο λόγο η εξασφάλιση του ήδη υπάρχοντος εργατικού δυναμικού δηλαδή κατάργηση της εναλλαγής ,αλλά βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας στους υπάρχοντες μετανάστες .

Στις αρχές της δεκαετίας του '80 κράτος και κοινωνία υποχρεώνονται να παραδεχτούν πως υπάρχουν σοβαρά κοινωνικά ζητήματα συνδεδεμένα με τη μετανάστευση εξαιτίας της παράτασης παραμονής των μεταναστών στη χώρα που δεν πρόκειται να φύγουν άμεσα ,ενώ από την άλλη πλευρά η παρατεινόμενη παρουσία τους αποτελούν τη βάση για την αναγέννηση και ένταση νεοναζιστικών φαινομένων , νεανικών ρατσιστικών συμπεριφορών προκατάληψης και άσκησης βίας εναντίον των μεταναστών ,μια στάση που εκφράζεται με την στήριξη ακροδεξιών πολιτικών κομμάτων . Κοινωνικά φαινόμενα που προσδιορίζουν μια κατάσταση ολοένα και πιο δύσκολη για μια ικανοποιητική εφαρμογή μεταναστευτικής πολιτικής .

Το 1983 επίσημα οι πολιτικές των « gastarbeiter⁶⁴» μετατρέπονται και μετονομάζονται από τις Γερμανικές Αρχές σε « πολιτικές συμπολιτών» (Ausländerpolitik) .Ο Νόμος για την απόκτηση της Γερμανικής ιθαγένειας τροποποιήθηκε το 1990 και αναγνωρίζει την Γερμανική ιθαγένεια πιο εύκολα στα παιδιά των μεταναστών που έχουν γεννηθεί στη Γερμανία ,που ζουν τουλάχιστο οκτώ χρόνια και πηγαίνουν στο Γερμανικό σχολείο τουλάχιστο για τέσσερα χρόνια και επιπρόσθετα πρέπει να αποποιηθούν τη δική τους ιθαγένεια .Η ίδια ρύθμιση ισχύει για τους ξένους που ζουν στη Γερμανία τουλάχιστο δεκαπέντε χρόνια από το 1995.

Η μεταναστευτική πολιτική των Γερμανών συνδυάζεται με ένα υψηλό επίπεδο καθημερινής ζωής τα τελευταία χρόνια ,συμμετοχή και αντιπροσώπευση των μεταναστών στα συνδικάτα , δικαίωμα εκλέγειν και εκλέγεσθαι (από το 1972) και μια σειρά από κοινωνικές παροχές στους εργαζόμενους .

Παρά τις εξαγγελίες και την ενθάρρυνση για επιστροφή στην πατρίδα ,την επίσημη διακοπή των μεταναστευτικών εισροών το 1973 ,ιδιαίτερα με την άνοδο της ανεργίας μετά την επανένωση των δύο Γερμανιών η Γερμανία την περίοδο 1985 -2000 δέχθηκε δέκα φορές περισσότερους μετανάστες απ'ότι η Γαλλία ,ενώ ήδη κατά το πρώτο μισό της δεκαετίας του '80 το ποσοστό των ξένων που ζούσαν σε αυτή πάνω από δέκα χρόνια ή ήταν γεννημένοι εκεί ήταν 70 % .Ο αριθμός των ξένων στη Γερμανία το 2000 ήταν 8,9 εκατομμύρια (2,3 εκατομμύρια από ΕΕ και 6,7 εκατομμύρια άλλες εθνότητες) .

Τις πλέον δημοκρατικές δικαστικές αποφάσεις σύμφωνες με τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν λάβει τα γερμανικά δικαστήρια ,παντοδύναμα στην πολιτική ιεραρχία καθώς είναι . Έκριναν αντισυνταγματικό νόμο περί απαγόρευσης εισόδου της οικογένειας μετανάστη πριν από την παρέλευση τριών ετών .Επίσης από το 1982 κάποια κρατίδια αναγνώρισαν το δικαίωμα σε μετανάστες να συμμετέχουν στις δημοτικές εκλογές .

Σε γενικές γραμμές ,οι μετανάστες στη Γερμανία απολαμβάνουν ίσα αστικά και κοινωνικά δικαιώματα με τους Γερμανούς ,μερικές μάλιστα φορές πιο ενισχυμένα απ'ότι των αυτοχθόνων .

Οι Γερμανοί μέχρι τη στιγμή της ενοποίησης δεν παραδέχτηκαν επίσημα ποτέ πως αποτελούν χώρα μετανάστευσης .Τα ζητήματα της μετανάστευσης ,τόσο σε επίπεδο πολιτικών ,όσο και κοινωνίας αποτελούσαν ένα ανύπαρκτο πρόβλημα . Τα τελευταία δέκα χρόνια όμως γίνεται λόγος από διανοούμενους και πολιτικούς πως η χώρα έχει μεταβληθεί σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία , πράγμα που το δείχνει και η επίσημη απόφαση της 4^{ης} Μαΐου 1993 αλλαγής των πολιτικών «gastarbeiter» σε «πολιτικές συμπολιτών»(Ausländerpolitik) .

64. Α. Μουσούρου , Από τους γκάσταρμπάιτερ στο πνεύμα του Σένγκεν ,σελ 21- 40 .

Η Ελβετία διατηρεί την πολιτική εναλλαγής (rotation) που αποβλέπει στο να της εξασφαλίζει την κάλυψη των κενών θέσεων εργασίας με μεταναστευτικό πληθυσμό που η αύξησή του είναι μηδενική.

Με νόμο του 1931 που ισχύει ακόμα διακρίνει τρεις κατηγορίες αλλοδαπών :

- ο αυτούς που έχουν άδεια διαμονής και εργασίας για συγκεκριμένο διάστημα .
- ο εκείνους που έχουν άδεια μόνιμης εγκατάστασης
- ο αλλοδαπούς που έχουν εποχική άδεια .

Νόμος του 1970 προσδιορίζει το ανώτατο ετήσιο αριθμό αδειών διαμονής σε 10.000.

Η πρώτη άδεια διαμονής δεν είναι μεγαλύτερη των 12 μηνών και ανανεώνεται κάθε χρόνο για τα 5 πρώτα χρόνια και μετά κάθε διετία .

Η οικογένεια του αλλοδαπού δεν μπορεί να έλθει στην χώρα παρά μόνο μετά από 15 μήνες διαμονής του δικού τους εργαζόμενου και τότε υποχρεούνται να ζητήσουν την δική τους άδεια διαμονής που επιτρέπει και την αναζήτηση εργασίας . Έτσι ο ετήσιος αριθμός των αδειών αυξάνει σε 30.000 περίπου.

Αν και το σύστημα επιτρέπει τον απόλυτο έλεγχο νόμιμης εισόδου και διαμονής στη χώρα εντούτοις έχει αποδειχθεί πως δεν μπορεί να αποτρέψει την παράνομη είσοδο και διαμονή η οποία δεν γίνεται να υπολογισθεί επακριβώς .

Η άδεια μόνιμης εγκατάστασης δίνεται σύμφωνα με την κρίση των αρμοδίων αρχών ύστερα από διαμονή δέκα ετών και δεν διαχωρίζει τον αλλοδαπό από τον αυτόχθονα παρά μόνο στο δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι.

Οι απαιτήσεις απέναντι στους αλλοδαπούς δεν διαφέρουν από αυτές που οι ίδιοι οι Ελβετοί επιβάλλουν στους εαυτούς τους : εργατικότητα ,προσαρμογή στα πρότυπα ζωής της χώρας και μη προκλητική συμπεριφορά . Από την άλλη όμως δεν εφαρμόζουν κανένα μέτρο πολιτικής που θα βοηθήσει τους αλλοδαπούς στην προσαρμογή τους στα δεδομένα που θέλουν.

Η έλλειψη μεταναστευτικής πολιτικής από τη χώρα αποτελεί στοιχείο πως η ίδια δεν αποδέχεται την εικόνα της ως χώρα υποδοχής μεταναστών και ότι η ύπαρξη τους είναι ένα φαινόμενο πρόσκαιρο ,παροδικό και όχι μόνιμο .Κάτι που επιβεβαιώθηκε το 1982 –έστω και με οριακή πλειοψηφία 50,4% κατά έναντι 49,5% υπέρ- σε δημοψήφισμα που ζητήθηκε σχετικά με τη βελτίωση της κατάστασης των ξένων εργατών ,τις διαδικασίες απόκτησης και ανανέωσης της άδειας παραμονής και τις προϋποθέσεις εισόδου της οικογένειας του μετανάστη .

Δ) Χώρες με αποικιοκρατική παράδοση δηλαδή, αυτές που εφάρμοσαν πολιτικές κατά τη διάρκεια και μετά το τέλος της αποικιοκρατικής περιόδου με κεντρικό σημείο αναφοράς τις πολιτικές προς τους μετανάστες ,κατοίκους των πρώην αποικιών (παράδειγμα η Μ. Βρετανία και η Γαλλία) .

Η Μ. Βρετανία αγνοούσε ως χώρα τον όρο μετανάστης προπολεμικά .Οι εισερχόμενοι προς εγκατάσταση ήταν είτε αλλοδαποί είτε Ιρλανδοί ή Βρετανοί (λευκοί μετανάστες από την Κοινοπολιτεία ή στρατιώτες που επέστρεφαν ή στελέχη της διοίκησης).Μεταπολεμικά το σκηνικό αλλάζει .Ο μετανάστης είναι κατά κύριο λόγο έγχρωμος και ιθαγενής χώρας της Κοινοπολιτείας .Με τον τρόπο αυτό εισάγεται στη μεταναστευτική πολιτική (1968) η διάκριση μεταξύ «πάτριου» πολίτη της Κοινοπολιτείας που είναι Βρετανικής καταγωγής και «μετανάστη». Εισάγεται επίσης ο όρος «Νέα Κοινοπολιτεία» που περιλαμβάνει εκείνες τις χώρες ο πληθυσμός των οποίων είναι στην πλειονότητα του μη Βρετανοί ,ενώ παράλληλα διατηρείται ο όρος «Κοινοπολιτεία» μόνο για την Αυστραλία ,τον Καναδά και την Νέα Ζηλανδία.

Από το 1962 στόχος της μεταναστευτικής πολιτικής είναι ο αυστηρός έλεγχος εισόδου των έγχρωμων μεταναστών αλλά η διευκόλυνση εισόδου των οικογενειών μεταναστών ήδη εγκατεστημένων στη χώρα ,ενώ η είσοδος των λευκών ευνοείται .

Με νόμο του 1962 η είσοδος των μεταναστών συνδέεται με την εγγύηση απασχόλησης ,που μπορεί να είναι τριών ειδών :

Κατηγορία Α , για υπηκόους της Κοινοπολιτείας με συγκεκριμένη απασχόληση .

Κατηγορία Β, παρέχεται από τις Βρετανικές Υπηρεσίες στο εξωτερικό σ' όσους έχουν αναγνωρισμένες ικανότητες και προσόντα για τα οποία παρατηρείται έλλειψη .

Κατηγορία Γ ,για όλους με βάση την προτεραιότητα αίτησης και με προτίμηση σε εκείνους που είχαν υπηρετήσει κατά τον πόλεμο .

Το 1965 καταργείται η εγγύηση της Κατηγορίας Γ ,ενώ Νόμος του 1971 περιορίζει την είσοδο στα μέλη των οικογενειών μεταναστών που είχαν ήδη εγκατασταθεί, στους Ινδούς και τους Αφρικανούς και σε εκείνους που έχουν άδεια εργασίας ,με την προϋπόθεση όμως ότι έχουν ανάλογα προσόντα και δεν υπάρχουν υποψήφιοι εργαζόμενοι από τη χώρα ή άλλη χώρα της Ε.Ο.Κ . Ο ίδιος νόμος προσδιορίζει επακριβώς και τις προϋποθέσεις αναγνώρισης της ιδιότητας του «πατρίου» .

Το 1981 νόμος σχετικός με την εθνικότητα προσδιορίζει με αυστηρότητα τη Βρετανική υπηκοότητα και τις διαδικασίες απόκτησης της ,συνδέοντας το δικαίωμα διαμονής με αυτήν. Ο νόμος τίθεται σε εφαρμογή μετά από δυο χρόνια .

Οι μετανάστες από τις αποικίες και οι Ιρλανδοί υπήρξαν για τους Βρετανούς στις δεκαετίες του '50 και του '60 το αντίστοιχο των Gastarbaiter για την υπόλοιπη Ευρώπη .

Η Γαλλία⁶⁵ αποτελεί μια παραδοσιακή χώρα μετανάστευσης με αποικιοκρατικό παρελθόν .πολύ ισχυρή εθνική συνείδηση και ισχυρούς εθνικούς δεσμούς .Είναι η χώρα που ενσάρκωσε την εθνική ιδέα ως θεσμό ,γεννημένη στη Αγγλία του 18^{ου} αιώνα .Συγκροτήθηκε σε εθνική κοινωνία με βάση την εθνική ιδέα και κάτω από μια συγκεντρωτική πανίσχυρη κεντρική εξουσία ενσωμάτωσε πολλές και διαφορετικές εθνικιστικές ομάδες και λαούς (Βρετόνους , Αλσατούς , Βάσκους κλπ)οι οποίες μέχρι εκείνη τη στιγμή είχαν τη δική τους γλώσσα ,πολιτιστική κληρονομιά ,και την δική τους αυτόνομη ιστορία και ταυτότητα .

Μαζί με την Μ. Βρετανία υπήρξαν οι δυο μεγαλύτερες αποικιοκρατικές παγκόσμιες δυνάμεις που τουλάχιστον για δυο αιώνες κυριαρχούσαν περίπου στο μισό της υφελίου και εκμεταλλεύονταν οικονομικά τις πηγές του πλούτου που διατηρούσαν κάποιοι άλλοι λαοί στην άκρη της γης και δε διέθεταν τα μέσα να προχωρήσουν οι ίδιοι στην εκμετάλλευση αυτών των πηγών .

Όσο διαρκούσε η περίοδος των αποικιών οι μετακινήσεις ήταν κυρίως από Γάλλους της μητροπολιτικής Γαλλίας προς τα «νέα εδάφη» που αναζητούσαν μια καλύτερη επαγγελματική τύχη και φυσικά τον πλούτο .

Η πολιτική της χώρας διαμορφώθηκε κάτω από την επίδραση των δημογραφικών και οικονομικών της αναγκών .

Από το 1851 κάθε παιδί που γεννιέται στη Γαλλία από αλλοδαπό επίσης γεννημένο στη Γαλλία θεωρείται αυτομάτως Γάλλος .

Με νόμο του 1927 παιδιά αλλοδαπών που γεννιούνται στη Γαλλία μπορούν να επιλέξουν την Γαλλική ιθαγένεια .

Με κανονισμό του 1945 που επιβεβαιώνεται με τον ισχύοντα νόμο του 1973 ,με την τροποποίηση του με μεταγενέστερους νόμους του 1983 και 1984 η Γαλλική υπηκοότητα αποκτάται :

- ο αυτομάτως με την καταγωγή .
- ο με τη γέννηση στη χώρα αν ο ένας από τους δυο έχει γεννηθεί στη Γαλλία ή οι γονείς είναι άγνωστοι ,απάτριδες ή δε μεταβιβάζεται η υπηκοότητά τους .
- ο με γάμο με Γάλλο ή Γαλλίδα και κοινό βίο 6 μήνες .
- ο με παραμονή στη χώρα στην ηλικία των 18 χρόνων εφόσον το άτομο γεννήθηκε από αλλοδαπούς γονείς ,κατοικεί στη χώρα για 5 χρόνια τουλάχιστον πριν την ενηλικίωση ή πριν την ενηλικίωση εφόσον οι αλλοδαποί γονείς κατοικούν στη Γαλλία από πενταετίας ή κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις.

Από το 1945 ,οπότε δημιουργείται το Εθνικό Γραφείο Μετανάστευσης η μεταναστευτική πολιτική αποβλέπει ρητά στην προσέλκυση οικογενειών μεταναστών .Όμως η εγκατάστασή τους αντιμετωπίζει τεράστια προβλήματα εξαιτίας της καθόλου ικανοποιητικής κάλυψης της στεγαστικής τους ανάγκης ,ένα πρόβλημα που παραμένει για μεγάλο χρονικό διάστημα πιεστικό, αλλά και της ελλιπούς στεγαστικής πολιτικής της χώρας που δεν εξασφαλίζει την προϋπόθεση αυτή για τους μετανάστες .

Έτσι η Γαλλία υπερτονίζει τον οικονομικό στόχο της μεταναστευτικής της πολιτικής ,και κατά κάποιο τρόπο συντάσσεται με τις άλλες χώρες της μεταπολεμικής Ευρωπαϊκής μετανάστευσης ,αφού ο δημογραφικός στόχος στην πράξη δεν μπορεί να εφαρμοσθεί .

65. Χ . Μπάγκαβος - Δ. Παπαδοπούλου ,σελ 65- 72 .

Η πολιτική του Εθνικού Γραφείου Μετανάστευσης αναφέρεται στους Ευρωπαίους μετανάστες , αφού οι πολίτες των Γαλλικών αποικιών και τέως αποικιών εισέρχονταν ελεύθερα στη Γαλλία έως τα τέλη της δεκαετίας του 1960 .

Το κύμα των «επαναπατριζόμενων Γάλλων» από την Αλγερία μετά την ήττα που υπέστησαν από την δράση των ένοπλων δυνάμεων ,ακολούθησαν δυο μεγάλα μεταναστευτικά ρεύματα : το ένα την περίοδο 1965-75 με προέλευση από την Νότια Ευρώπη (Ισπανία, Πορτογαλία, Ιταλία) το άλλο λίγο αργότερα ,την περίοδο 1970 -1985 βορειοαφρικανικής προέλευσης (Αλγερινοί , Μαροκινοί και Τυνησίοι).Οι μεταναστεύσεις αυτές είχαν βέβαια ενθαρρυνθεί άμεσα από το Γαλλικό κράτος με διακρατικές συμφωνίες με τις χώρες του Νότου και είχαν χαρακτήρα νόμιμο, προσωρινό , «φυλετικό» (άνδρες) και εργατικό .

Η ανεξέλεγκτη εγκατάσταση που έχει αρχίσει από τα τέλη της δεκαετίας του ' 60 δημιουργεί έντονα προβλήματα και αντιδράσεις ,έτσι το 1973 φασιστικές ομάδες εντείνουν την εκστρατεία της φυλετικής βίας εναντίον βορειοαφρικανών ,με αποτέλεσμα 32 Αλγερινοί να δολοφονούνται τη χρονιά αυτή στη Μασσαλία ,την Τουλόν και την Νίκαια . Έτσι για πρώτη φορά στα χρονικά της μετανάστευσης αυτή διακόπτεται για ρατσιστικούς λόγους (με απόφαση του Προέδρου της Αλγερίας Μπουμεντιέν την ίδια χρονιά).

Κάτω από την πίεση των προβλημάτων που δημιουργούνται η Γαλλία μεταβάλλει στις αρχές του '70 τη μεταναστευτική της πολιτική ,δίνοντας έμφαση στην επιστροφή των μεταναστών στην πατρίδα τους .Βέβαια η πολιτική αυτή αλλάζει μέσα σε δέκα χρόνια τέσσερις φορές .

Το 1974 οργανώνεται επαγγελματική εκπαίδευση των μεταναστών που αποβλέπει στην επαγγελματική τους επανένταξη στην πατρίδα τους και παρέχεται οικονομική ενίσχυση για την επανεγκατάστασή στη χώρα τους .Το 1977 θεσπίζεται η λεγόμενη βοήθεια για επιστροφή ,που συνίσταται στην παρακίνηση των επιδοτούμενων ανέργων μεταναστών να επιστρέψουν στη πατρίδα τους λαμβάνοντας ένα ποσό 10,000 φράγκων .Το μέτρο αυτό επεκτείνεται το 1978 σε όλους τους άνεργους ξένους ,εφόσον εργάζονται στη Γαλλία για περισσότερα από 5 χρόνια .

Το 1981 η σοσιαλιστική κυβέρνηση καταργεί το μέτρο της βοήθειας προς επιστροφή και διατυπώνει την άποψη της ανάγκης περισσότερου σεβασμού στην ελευθερία επιλογής του μετανάστη και συνεργασίας με τη χώρα καταγωγής ,έτσι επαναφέρει το 1984 την επαγγελματική εκπαίδευση .

Στις 29 Απριλίου 1976 ψηφίζεται το διάταγμα για το δικαίωμα της οικογενειακής συνένωσης που αναγνωρίζει το δικαίωμα στη σύζυγο και τα παιδιά να μην τους αρνηθούν οι Γαλλικές αρχές την είσοδο και τον τίτλο της άδειας παραμονής σε Γαλλικό έδαφος παρά μόνο σε κάποιες περιπτώσεις: αν ο ξένος δεν μπορεί να δικαιολογήσει ένα έτος νόμιμης παρουσίας στη χώρα, εάν δεν διαθέτει σταθερούς οικονομικούς πόρους ,ώστε να ζήσει την οικογένειά του ,εάν οι συνθήκες κατοικίας δεν το επιτρέπουν ,εάν ένα τουλάχιστον μέλος της οικογένειας του καθιστά απειλή για τη δημόσια τάξη ή τέλος αν υπάρχει μεταδοτική ασθένεια .

Η σημαντικότερη εξέλιξη της δεκαετίας του 1980 είναι η αναγνώριση από τη Γαλλία ότι οι εγκαταστημένοι στη χώρα μετανάστες είναι πλέον μόνιμοι κάτοικοι της χώρας .

Έτσι ,με προεδρικό διάταγμα τον Δεκέμβριο του 1984 και την οδηγία του 1985 η οικογενειακή συνένωση είναι νομιμοποιημένη υπό τον όρο ότι ο ξένος διαθέτει σταθερούς και αρκετούς πόρους για να ανταποκριθεί στις ανάγκες της οικογένειάς του και η αίτηση να γίνεται πριν την άφιξη του σε Γαλλικό έδαφος .Επιπλέον ,όποιος αλλοδαπός εγκατεστημένος από τριετίας στη χώρα το επιθυμεί μπορεί να αποκτήσει μια κάρτα κατοίκου (διάρκειας 10 χρόνων και αυτόματα ανανεούμενης) με την οποία μπορεί να έχει απασχόληση οπουδήποτε στη Γαλλία .Έτσι τίθενται με τις ρυθμίσεις αυτές εκτός νόμου όλοι αυτοί που δεν διαθέτουν την πράσινη κάρτα νόμιμης παραμονής και εργασίας (carte de sejour et carte de travail) .

Προς τα τέλη της δεκαετίας του '80 και με αφορμή την εκδήλωση ρατσιστικών εγκλημάτων ,την αύξηση της ανεργίας ,το κλείσιμο των μεγάλων εργοστασίων στο Palais de Calais του Βορρά , τη φτώχεια στα βόρεια και δυτικά προάστια του Παρισιού αλλά και των μεγάλων αστικών Γαλλικών κέντρων ,την εμφάνιση του ακροδεξιού Γαλλικού κόμματος (Front National) και την επιτυχία του στις δημοτικές εκλογές του '83 την επαναφορά του συντηρητικού κόμματος στην εξουσία ,την δολοφονία τον Δεκέμβρη του 1986 από την Γαλλική αστυνομία ενός 15χρόνου Γαλλο-αλγερινού στις μεγάλες κινητοποιήσεις για την εκπαίδευση ,δημιουργείται μια ιδιαίτερα έντονη πολιτική και κοινωνική συγκυρία : η μετανάστευση να θέτει σε άμεση κρίση την ταυτότητα της Γαλλικής κοινωνίας .

Η απάντηση στην κρίση αυτή δόθηκε με πολλαπλούς τρόπους .Τον Απρίλιο του 1986 συστήνεται από το Γαλλικό Υπουργείο Δικαιοσύνης επιτροπή επανεξέτασης και αναθεώρησης του κώδικα ιθαγένειας .Το αποτέλεσμα είναι να τροποποιούνται τα άρθρα 37-1 και 44 σχετικά με την απόκτηση της ιθαγένειας ,σύμφωνα με τα οποία : δίνεται δικαίωμα στον (στην) σύζυγο ξένο να αποκτήσει τη Γαλλική ιθαγένεια με απλή δήλωση και δικαίωμα στον ξένο ενήλικα νέο στην ηλικία των 18 χρόνων να λάβει τη Γαλλική ιθαγένεια εάν δικαιολογούσε πέντε χρόνια νόμιμη παραμονή στη χώρα πριν την ενηλικίωσή του .

Η τροποποίηση των δυο αυτών άρθρων αποτέλεσε πηγή συγκρούσεων και αντεγκλήσεων για μια δεκαετία μεταξύ δεξιών και αριστερών κομμάτων αλλά και μεταξύ των υποστηρικτών μιας «εύκολης και ανοικτής» πρόσκτησης στη Γαλλική ιθαγένεια και μιας «πιο αυστηρής και δύσκολης» με βάση τα επιχειρήματα της ελεύθερης επιλογής ιθαγένειας.

Οι ιδιαιτερότητες συγκρότησης της εθνικής κοινωνίας αποτυπώνονται άμεσα τόσο στο δίκαιο της ιθαγένειας όσο και στη μεταναστευτική πολιτική .Για την περίπτωση της Γαλλίας η «εύκολη» παροχή ιθαγένειας αποτέλεσε τη βασικότερη παράμετρο των πολιτικών ενσωμάτωσης για τους μετανάστες και τα παιδιά της δεύτερης γενιάς μεταναστών .

Στο ίδιο κλίμα το 1988 συστήνεται με νόμο το «ελάχιστο εισόδημα ένταξης» (Revenu minimum d'insertion ,RMI) που απευθύνεται σε όλους όσους ανεξάρτητα από ιθαγένεια διαμένουν νόμιμα για 5 τουλάχιστον χρόνια στη χώρα .Ο νόμος ήταν μια προσπάθεια θεσμοθέτησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού ,ώστε να καταγραφεί με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια και δημιουργήθηκε ακριβώς επειδή η ίδια η Γαλλική κοινωνία στα τέλη της δεκαετίας του '90 εμφάνιζε μια έντονη κρίση κοινωνικής συνοχής .

Το ελάχιστο εισόδημα ήταν η θέσπιση ενός ελάχιστου εισοδήματος που ανανεώνονταν με τη μορφή σύμβασης κάθε τρεις μήνες και υποχρέωνε τους λήπτες να κινητοποιηθούν για την εξεύρεση εργασίας στη διάρκεια του τριμήνου .

Αποτελούσε ένα στοιχείο νόμιμης γέφυρας με το κράτος εφόσον ήταν αναγνωρισμένο θεσμικά και αποσύνδεε το πρόβλημα της φτώχειας με αυτό της μετανάστευσης ,αφού μετατόπιζε το κέντρο βάρους στη φτώχεια ,ευαισθητοποιούσε την κοινή γνώμη απέναντι στην αντιμετώπιση του προβλήματος του κοινωνικού αποκλεισμού ,αναπτέρωνε την κοινωνική συνοχή και διαμόρφωνε κάποιες καινούργιες αξίες γύρω από τον κοινωνικό δεσμό .

Οι πρώτες αξιολογήσεις εφαρμογής του νέου νόμου έδειξαν πως οι φτωχοί του RMI ήσαν τουλάχιστον τριπλάσιοι σε αριθμό από αυτούς που είχαν υπολογίσει οι αρχές σχεδιάζοντας το νόμο .

Η χρήση του έφερε πιο κοντά τις επίσημες αρχές της χώρας με τους πληθυσμούς εκείνους που μέχρι αυτή τη στιγμή δεν είχαν καμία επαφή. Παράλληλα δημιουργούνταν διέξοδοι για τα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετώπιζαν στην καθημερινή τους ζωή οι μετανάστες όπως στέγη, εργασία, υγιεινή, υγεία κλπ .

Το ελάχιστο εισόδημα ένταξης αποτέλεσε την αιτία να επανεξετάσουν οι Γάλλοι τον τρόπο που λειτουργούσε η κοινωνία τους και κυρίως τους όρους σύνδεσής τους με αυτήν .

Παραδέχτηκαν πως αντιμετώπιζον σοβαρά προβλήματα φτώχειας ,περιθωριοποίησης και ότι οι ίδιοι μηχανισμοί που ενσωμάτωναν (σχολείο, εργασία ,οικογένεια ,στρατός κλπ) δεν ήταν πλέον αποτελεσματικοί επειδή αντιμετώπιζαν σοβαρά δομικά και λειτουργικά προβλήματα .

Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 η Γαλλία αντιμετώπιζε το πρόβλημα της αυξημένης εισόδου προσφύγων (60.000) όπως και εκείνο της παράνομης εισόδου μεταναστών από την Γερμανία .

Αντιμετωπίζει επίσης το πρόβλημα της μουσουλμανικής μειονότητας που την αποτελούν ένα εκατομμύριο μουσουλμάνοι Γάλλοι υπήκοοι και 1,8 εκατομμύριο μουσουλμάνοι που δεν έχουν την Γαλλική υπηκοότητα μια μειονότητα που αποτελείται από πολλές επιμέρους μειονότητες .

Η Γαλλία για πολλά χρόνια αγνοούσε την ταυτότητά της ως χώρα μετανάστευσης .Τη διαπίστωση αυτή μπορεί κανείς εύκολα να κάνει προστρέχοντας στα επίσημα συγγράμματα της Γαλλικής κοινωνικής επιστήμης αλλά και στα επίσημα έγγραφα και στοιχεία που αφορούσαν τη μεταναστευτική πολιτική της χώρας .

Οι όροι «αποκοινωνικοποίηση» και «επανακοινωνικοποίηση» , «αποπολιτισμοποίηση» , «αφομοίωση»,«ενσωμάτωση» ,και «ένταξη» είναι όροι με διαφορετικό περιεχόμενο, αλλά λειτούργησαν ως σανίδες σωτηρίας για τις εκάστοτε κυβερνήσεις της χώρας με στόχο να εξοβελίσουν το πρόβλημα των μεταναστών ,για να διατηρήσουν την κοινωνική συνοχή της χώρας, βασισμένης πάνω στις αξίες της δημοκρατίας και της ισότητας .

Οι όροι «αποπολιτισμοποίηση» και «αφομοίωση» δέχθηκαν σκληρή κριτική από διανοούμενους της εποχής ακριβώς επειδή παρέπεμπαν στην αποικιοκρατική περίοδο και υποδήλωναν σχέσεις ακραίας κοινωνικής και πολιτισμικής ανισότητας μεταξύ γάλλων και ξένων .Σε αντικατάστασή τους προτάθηκαν οι όροι «ενσωμάτωση» και «ένταξη» που παρέπεμπαν περισσότερο στη συμμετοχή στο Γαλλικό σχολείο ,στη γλώσσα ,στη ν αγορά εργασίας ,αλλά δεν έθιγαν στοιχεία πολιτισμικά ,θρησκευτικά ,ιδιωτικά .

Οι μετανάστες για το Γαλλικό κράτος εξυπηρετούσαν τη δημογραφική πολιτική των γεννήσεων, της γαμηλιότητας και της οικονομικής ανάπτυξης και συντήρησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που πλήττονταν βαριά από την παγκοσμιοποιημένη οικονομία της χώρας και έτσι αποτελούσαν για τους Γάλλους το «αναγκαίο κακό» .

Η Ολλανδία ,όπως ακριβώς και οι άλλες αποικιοκρατικές χώρες , δέχεται μετανάστες από τις παλιές της αποικίες (Ινδονησία , Σουρινάμ ,Αντίλλες κλπ) αλλά και από την Ευρώπη και τις χώρες της Μεσογείου .

Οι πρώτοι αντιμετωπίζονται ως μόνιμοι κάτοικοι με πλήρη δικαιώματα ,ενώ οι δεύτεροι ως προσωρινή εργατική δύναμη .

Αντίθετα με την πρακτική που ακολούθησαν Γαλλία και Μ.Βρετανία η Ολλανδία αντιμετωπίζει τους ιθαγενείς των πρώην αποικιών της εξ αρχής ως Ολλανδούς .

Η μεταναστευτική πολιτική αφορά επομένως μόνο τους μετανάστες εργάτες που, όπως και στις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, αντιμετωπίζονται ως αναγκαίο κακό .

Το 1974 γίνεται μια νομοθετική προσπάθεια ελέγχου της εισόδου και παραμονής των ξένων εργατών και δίνεται ένα πριμ αναχώρησης (5.000 φιορίνια) με στόχο την εξασφάλιση της εναλλαγής του μεταναστευτικού εργατικού δυναμικού .Η όλη προσπάθεια συναντά μεγάλη αντίδραση και αποτυγχάνει .

Γίνεται λοιπόν σαφές μετά από λίγα χρόνια πως οι μετανάστες δεν πρόκειται να εγκαταλείψουν τη χώρα και έτσι θα πρέπει να αναγνωρισθούν ως μειονότητες εθνικές στα πλαίσια μιας πολιτικής για το θέμα .

Η πολιτική που διατυπώνεται το 1981 σχετικά με τους μετανάστες τους αποδίδει τον όρο μειονότητα πέραν από τη κυριολεκτική έννοια του όρου .

Η φιλελευθεροποίηση μέτρων για τους μετανάστες , χωρίς ωστόσο ουσιαστικό αντίκρισμα λόγω μη επαρκούς χρηματοδότησης ανάλογων προγραμμάτων ,σε συνδυασμό με την αυξανόμενη ανεργία τροφοδοτεί το ρατσισμό και έτσι καθιστά διστακτική την κυβέρνηση στην οικονομική και διοικητική στήριξη της πολιτικής της .

Ε) Χώρες με χαρακτήρα παραδοσιακά αποστολής μεταναστών που έχουν καταστεί και χώρες υποδοχής .Πρόκειται για τις νέες χώρες υποδοχής μεταναστών της Νότιας Ευρώπης, Ιταλία, Ισπανία ,Πορτογαλία και Ελλάδα .

Τα τελευταία είκοσι χρόνια άρχισε να παρατηρείται μια σημαντική μεταβολή στις μεταναστευτικές ζώνες της Ευρώπης ,όπου χώρες παραδοσιακά αποστολής μεταναστών μετατρέπονται και σε χώρες υποδοχής μεταναστών .

Έτσι από τα τέλη της δεκαετίας του 1980 ένας μεγάλος αριθμός μετακινούμενου πληθυσμού από την Αφρική και κυρίως την Ασία βρίσκονται στην Ιταλία , την Πορτογαλία ,την Ισπανία και την Ελλάδα .

Οι μετακινούμενοι ως επί το πλείστον εισέρχονται στις Νότιο-Ευρωπαϊκές χώρες παράνομα ,ελπίζοντας να βρουν δουλειά ,καλύτερες συνθήκες ζωής απ' ότι στις χώρες τους ,αλλά και να προωθηθούν με τον καιρό στις πλουσιότερες χώρες της Ευρώπης .

Η Ιταλία είναι εκείνη η χώρα που θεωρείται η κατ' εξοχήν «νέα» χώρα υποδοχής μεταναστών έχει στο έδαφος της επίσημα 600.000 και ανεπίσημα ένα εκατομμύριο μετανάστες ή πρόσφυγες . Το 1987 η κυβέρνηση της χώρας έδωσε άδεια εργασίας στα άτομα που βρίσκονταν στην επικράτεια για περισσότερο από τρεις μήνες .

Κάτω από την πίεση των προβλημάτων που δημιούργησε η εισροή ξένων ανάγκασε την κυβέρνηση της χώρας να εφαρμόσει έναν αυστηρότατο συνοριακό έλεγχο ,εμποδίζοντας έτσι τους πρώτους εννέα μήνες του 1990 την είσοδο 60.000 αλλοδαπών .

Τέλος, η Ιταλική κυβέρνηση υπέγραψε τη συμφωνία της Σένγκεν (Schengen) με την οποία καταργούνται οι αστυνομικοί έλεγχοι στα ενδοτικά σύνορα ,έτσι οι μετανάστες των άλλων χωρών

της Ευρώπης που κι' αυτοί επίσης την έχουν υπογράψει θα μπορούν να κινούνται ελεύθερα από και προς την Ιταλία .

Σε ό,τι αφορά την μεταναστευτική πολιτική που ακολουθούν οι χώρες αποστολής η εντύπωση που υπάρχει είναι πώς αυτή ακολουθεί κατά βάση τις συνθήκες και τις οικονομικές και δημογραφικές συγκυρίες οι οποίες διαμορφώνονται στις χώρες υποδοχής ,τις οποίες ούτε να ελέγξουν μπορούν ούτε και να επηρεάσουν .Στη βάση αυτής της λογικής επομένως δεν είναι εφικτό να αναμένει κανείς πώς οι χώρες αποστολής θα μπορούσαν να σχεδιάσουν και να οργανώσουν μια συγκεκριμένη και αποτελεσματική μεταναστευτική πολιτική .

Σε γενικές πάντως γραμμές η μεταναστευτική πολιτική των χωρών αποστολής έχει τρεις πλευρές οι οποίες παραπέμπουν στις κύριες φάσεις του μεταναστευτικού φαινομένου και οι οποίες αναφέρονται σε :

α) μια πολιτική μετανάστευσης β) μια πολιτική για τους ίδιους τους μετανάστες και τις σχέσεις που διαμορφώνονται με αυτούς και γ) μια πολιτική που αφορά την παλιννόστηση και τα θέματα που συνδέονται με αυτήν .

Οι τρεις αυτές απόψεις που αφορούν στη μεταναστευτική των χωρών αποστολής συνδέονται και διαπλέκονται στενά η μία με την άλλη .

Πρώτα απ' όλα είναι ο τρόπος με τον οποίο μια χώρα αντιμετωπίζει το φαινόμενο της μετανάστευσης . Αναλόγως με τη θέση που παίρνει γι' αυτήν, θετική ή αρνητική ,διαμορφώνει και την ανάλογη πολιτική για το μετανάστη τόσο στη φάση της μετακίνησής του όσο και στη φάση της επιστροφής του στην πατρίδα .

Επειδή η μεταναστευτική πολιτική των χωρών αποστολής είναι ετερο -προσδιοριζόμενη δεν είναι ασυνήθιστο φαινόμενο να υπάρχει μια αντιφατικότητα ως προς τις τρεις αυτές όψεις της .

Να είναι δηλαδή ασαφής ως προς την αντιμετώπισή της και συγκεκριμένη ως προς την αντιμετώπιση του φαινομένου της παλιννόστησης και των σχέσεων με το μετανάστη .

Ένα ζήτημα ,τέλος που αφορά στη μεταναστευτική πολιτική των χωρών αποστολής κατά την μεταπολεμική περίοδο , στις οποίες συγκαταλέγεται και η Ελλάδα, είναι το γεγονός πως οι χώρες αυτές δεν υπολόγισαν τα προβλήματα που θα τους δημιουργούσε η αναχώρηση τόσο μεγάλου αριθμού νέων ανθρώπων ,έτσι δεν φρόντισαν να διαμορφώσουν την κατάλληλη υποδομή που θα τους επέτρεπε να αντιμετωπίσουν τα διάφορα προβλήματα που ανέκυπταν , αλλά έπαιρναν θέση σε αυτά εκ των υστέρων ως αποτέλεσμα των πιέσεων και των συνεπειών που προέκυπταν .

III. Η Μεταναστευτική Πολιτική της Ελλάδας .

Η μεταναστευτική πολιτική της Ελλάδας⁶⁶ θα μπορούσε να περιγραφεί σε δυο χρονικές περιόδους με σημείο αναφοράς μεταξύ τους τα μέσα της δεκαετίας του 1970 .

Μέχρι τότε και στο βαθμό που αυτή υφίσταται δεν είναι αυτόνομη αλλά λειτουργεί ενσωματωμένη στα πλαίσια της οικονομικής πολιτικής και η μετανάστευση προσδιορίζεται αναφορικά με τους αναπτυξιακούς στόχους των χωρών που αφορά .

Η μετανάστευση αντιμετωπίζεται ως μέσο επίλυσης των προβλημάτων της οικονομικής ανάπτυξης και αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες για την εφαρμογή και χάραξη της όποιας σχετικής με αυτήν πολιτικής είναι το Υπουργείο Συντονισμού και το Υπουργείο Εργασίας .

Η μεταναστευτική πολιτική αποβλέπει στην αντιμετώπιση του προβλήματος της ανεργίας και στην εξασφάλιση πόρων ,ενώ για τους μετανάστες στην Ευρώπη την εξασφάλιση δικαιωμάτων ελεύθερης διακίνησης και κοινωνικής προστασίας .

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1970 λόγω των συγκυριακών καταστάσεων που διαμορφώνονται στην χώρα και οι οποίες δημιουργούν τις ανάλογες πιέσεις ,διαμορφώνεται σταδιακά μια άλλη αντίληψη για τη σημασία του μεταναστευτικού φαινομένου και των επιπτώσεων που αυτό επιφέρει .

Οι συγκυρίες που διαμορφώνονται θα μπορούσαν να περιγραφούν ως εξής:

- αλλαγή της πολιτικής των περισσότερων χωρών υποδοχής την περίοδο εκείνη .

⁶⁶. Α. Μουσούρου , ό.π ,σελ 175 -200 .

- αποκατάσταση της δημοκρατίας που δημιουργεί ένα κλίμα ευφορίας και τάσης για αναθεώρησης απόψεων και καταστάσεων (εκσυγχρονισμός ,υπέρβαση προκαταλήψεων με απαύγασμα την αναγνώριση του ΚΚΕ ,επιστροφή πολιτικών προσφύγων).
- πίεση των μεταναστών για περισσότερη υποστήριξη των δικαιωμάτων τους από τη χώρα υποδοχής .
- δημιουργία ενός ρεύματος παλιννόστησης από Ευρώπη ,Αμερική ,Αυστραλία και από τις Ανατολικές χώρες που φέρνει «επί τάπητος» το πρόβλημα αντιμετώπισης του .
- συνειδητοποίηση της δυναμικής παρουσίας του ελληνισμού στον κόσμο με αφορμή τη δράση του Ελληνικού λόμπι στην Αμερική κατά την εισβολή του Αττίλα στην Κύπρο .
- ανασφάλεια από το δημογραφικό πρόβλημα που οφείλεται στο συνδυασμό μετανάστευσης και μείωσης της γεννητικότητας .

Οι πιέσεις λοιπόν που δημιουργούνται από την συνύπαρξη αυτών των συγκυριακών δεδομένων έχουν ως αποτέλεσμα να οδηγούν σε αλλαγές της πλευσης σε ότι αφορά τη μεταναστευτική πολιτική .Έτσι λοιπόν αυτή αρχίζει να διαμορφώνεται με δυο κύριους στόχους :

- i) την παλιννόστηση αντί της μετανάστευσης .
- ii) τη σύσφιγξη των σχέσεων μεταξύ «εθνικού κέντρου» και ελληνισμού της διασποράς .
- iii) την ειδική μέριμνα από την πλευρά της πολιτείας για τους επαναπατριζόμενους Ελληνοπόντιους και Βορειοηπειρώτες .

Η συνειδητοποίηση μιας άλλης πραγματικότητας και η ανάγκη για χάραξη μιας άλλης πολιτικής εκφράζεται με τη δημιουργία της Γενικής Γραμματείας Απόδημου Ελληνισμού και η υπαγωγή της στο Υπουργείο Πολιτισμού .

Στα τέλη του 1970 λαμβάνονται μια σειρά από μέτρα για τους παλιννοστούντες που αφορούν την παροχή οικονομικών κινήτρων (για απόκτηση κατοικίας και τη δημιουργία συνεταιριστικής επιχείρησης) την παροχή διαφόρων επιδομάτων ,τη διευκόλυνση στην αναζήτηση εργασίας , την παροχή ασφαλιστικής κάλυψης ,τάξεις υποδοχής παλιννοστούντων μαθητών και δημιουργία ειδικών σχολείων για την εκπαιδευτική ενσωμάτωσή τους ,καθώς και τη μέριμνα για την καλλιέργεια της Ελληνικής γλώσσας στα σχολεία των χωρών υποδοχής με τη δημιουργία ελληνικών τάξεων για παιδιά που παρακολουθούν το αλλοδαπό εκπαιδευτικό σύστημα ή ακόμα και με τη λειτουργία Ελληνικών σχολείων εφόσον οι χώρες υποδοχής το επιτρέπουν .

Επιπλέον στους Ελληνοπόντιους και τους Βορειοηπειρώτες έχει χορηγηθεί ειδική ταυτότητα από το 1998 και το 2000 αντίστοιχα που τους παρέχει εκτός από το δικαίωμα ψήφου στις δημοτικές και εθνικές εκλογές ,ελευθερία εισόδου και όλα τα δικαιώματα των Ελλήνων στην αγορά εργασίας. Βέβαια υφίστανται διαφορές στην αντιμετώπιση των δυο αυτών κατηγοριών αφού η μόνιμη εγκατάσταση των Βορειοηπειρωτών δεν ενθαρρύνεται σε αντίθεση με τους Ελληνοπόντιους .

Από την άποψη της αντιμετώπισης τους από την πολιτεία και της πολιτικής που ακολουθήθηκε οι ομογενείς βρέθηκαν κάπου μεταξύ παλιννοστούντων ελληνικής υπηκοότητας που επέστρεψαν στην Ελλάδα μετά το 1975 και των αλλοδαπών χωρίς Ελληνική καταγωγή οι οποίοι εισήλθαν στη χώρα κυρίως στη δεκαετία του 1990 .Και αυτό γιατί λόγω καταγωγής ανήκουν στους γηγενείς ενώ λόγω υπηκοότητας κατατάσσονται στους αλλοδαπούς .

Το θεσμικό πλαίσιο⁶⁷ που καθόριζε την μεταναστευτική πολιτική μέχρι το 1991 ήταν ο Νόμος 4310 του 1929 που είχε εισαχθεί να ρυθμίσει τον ερχομό των προσφύγων από την Μικρά Ασία. Στη δεκαετία του 1980 γίνεται φανερό πως αυτός ο νόμος αδυνατεί να ρυθμίσει το φαινόμενο της εισροής αλλοδαπών που καταφθάνουν στην Ελλάδα από τα τέλη της δεκαετίας του '80.

Η αδυναμία αυτή σε συνδυασμό με τις νέες υποχρεώσεις που δημιουργούνταν από την εφαρμογή διεθνών συμβάσεων που αφορούσαν τους μετανάστες και είχαν επικυρωθεί από την Ελληνική Πολιτεία οδηγούν στην υιοθέτηση ενός νέου θεσμικού πλαισίου το οποίο εκφράζεται στο Νόμο 1975 του 1991 .

67. Χ. Μπάγκαβος – Δ. Παπαδοπούλου ,σελ 92 – 94 .

Βασικές επιδιώξεις –στόχοι του νέου Νόμου 1975/1991 ήταν :

α) η αντιμετώπιση του φαινομένου της παράνομης μετανάστευσης και β) η προσαρμογή των εθνικών πολιτικών στη μεταναστευτική πολιτική των χωρών της Δυτικής Ευρώπης . Οι διατάξεις του Νόμου καθορίζουν τις συνθήκες εισόδου και παραμονής των αλλοδαπών, επιτρέποντας την άμεση απέλαση οποιουδήποτε αλλοδαπού εισέρχονταν ή παρέμενε στη χώρα χωρίς να τηρεί τις νομικές διαδικασίες .Επίσης ,στο Νόμο καθορίζονταν ζητήματα σχετικά με τους συνοριακούς ελέγχους και τις συνθήκες εργασίας και εξόδου των αλλοδαπών ,απέλασης και παροχής ασύλου .Η βασική ευθύνη εφαρμογής του Νόμου ανήκε στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, αν και προέβλεπε συνεργασία μεταξύ διαφόρων Υπουργείων ,Δημοσίων Οργανισμών και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης .

Η χορήγηση άδειας παραμονής και εργασίας του αλλοδαπού στην Ελλάδα ,με βάση τις διατάξεις του Νόμου , προϋπέθετε την ύπαρξη συμβολαίου εργασίας μεταξύ εργοδότη και αλλοδαπού .Παρ' όλα αυτά επιτρεπόταν μια αρχική περίοδος παραμονής τρίμηνης διάρκειας χωρίς άδεια .Μετά την περίοδο αυτή μπορούσε να χορηγηθεί από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης προσωρινή άδεια παραμονής διάρκειας επίσης τριών μηνών .Η άδεια παραμονής για λόγους απασχόλησης ήταν για ένα χρόνο και μπορούσε να ανανεώνεται ,μετά από πρόσκληση από Έλληνα εργοδότη ,κάθε χρόνο με ανώτατο όριο τα πέντε χρόνια .

Η χορήγηση άδειας εργασίας προαπαιτούσε την ύπαρξη άδειας παραμονής και περιοριζόταν σε τομείς της οικονομίας με αυξημένη ζήτηση .Μετά την παρέλευση πέντε ετών η άδεια μπορούσε να ανανεώνεται κάθε δυο χρόνια.

Μετά από παραμονή 15 χρόνων ο αλλοδαπός από χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Κοινότητας μπορούσε να υποβάλλει αίτηση μόνιμης παραμονής στην Ελλάδα . Επιπλέον καθοριζόταν ένα ανώτατο όριο ετήσιων αδειών παραμονής που θα χορηγούνταν κάθε χρόνο με ανανέωση τους από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης .Οι αλλοδαποί που ήταν παντρεμένοι με Έλληνες ή Ελληνίδες ή είχαν Ελληνική καταγωγή μπορούσαν να αποκτήσουν άδεια παραμονής και εργασίας χωρίς χρονικό περιορισμό .Οι αιτήσεις για χορήγηση της Ελληνικής ιθαγένειας γίνονταν δεκτές μόνο για τους αλλοδαπούς που ήταν παντρεμένοι με Έλληνες και διέμεναν στην Ελλάδα τουλάχιστον για 5 χρόνια ,ενώ για κάθε άλλη περίπτωση ο χρόνος παραμονής ήταν τα 10 χρόνια .Η οικογενειακή συνένωση για όσους απασχολούνταν νόμιμα ήταν εφικτή, αλλά με ιδιαίτερα αυστηρά κριτήρια και υπό την προϋπόθεση της κοινής συμβίωσης πριν την άφιξη τους στην Ελλάδα .

Η παράνομη είσοδος αλλοδαπών στην Ελλάδα επέσυρε ποινή φυλάκισης μέχρι 5 χρόνια ,ενώ για όσους διέμεναν παράνομα στη χώρα ήταν δυνατή η άμεση σύλληψη και απέλαση τους σε διάστημα 48 ωρών .Αυστηρές ποινές ,όπως φυλάκιση και χρηματικά πρόστιμα προβλέπονταν για άτομα ή επιχειρήσεις που διευκόλυναν την παράνομη είσοδο ή απασχόληση των αλλοδαπών .Τέλος ,ο Νόμος εισήγαγε το θεσμό των ειδικών ομάδων περιπολίας με σκοπό τον αποτελεσματικότερο έλεγχο και την αποτροπή εισόδου παράνομων μεταναστών .

Κριτική στάση απέναντι στο θεσμικό πλαίσιο 1975 /1991 για τη μετανάστευση .

Αναφορικά με τις αδυναμίες του συγκεκριμένου θεσμικού πλαισίου ως προς την άσκηση μεταναστευτικής πολιτικής μπορούν να επισημανθούν τα εξής⁶⁸:

1) παρέχεται περιοριστική χρήση στο δικαίωμα άσκησης προσφυγής αλλά και απουσία μέτρων ένταξης των μεταναστών ,γεγονός που ενισχύει τη δυνατότητα εξάρτησης αλλά και εκμετάλλευσης αυτών από τους εργοδότες τους .

2) Υπήρξαν κριτικές που αφορούσαν τα μεγάλα περιθώρια διακριτής ευχέρειας που δίνονταν στις αστυνομικές αρχές ,καθώς και στην υποχρέωση καταγγελίας παράνομων μεταναστών από τους πολίτες .

3) Οι διατάξεις του Νόμου φαίνεται να ευνοούσαν τη σύνδεση της μετανάστευσης με την εγκληματικότητα ,επειδή πρόσδιδαν μια «αστυνομική λογική» στην αντιμετώπιση του φαινομένου λογική που σε μεγάλο βαθμό ήταν επηρεασμένη από την πολιτική (περιοριστική) που είχαν αρχίσει να εφαρμόζουν τα άλλα κράτη της ΕΕ .

68. Χ. Μπάγκαβος – Δ. Παπαδοπούλου , σελ 94 .

4) Διαμορφώθηκε και επιτάθηκε ένα κλίμα ξενοφοβίας –ρατσισμού από την αστυνομική λογική εφαρμογής του Νόμου με τις «επιχειρήσεις σκούπας» από την αστυνομία ,κυρίως απέναντι στους Αλβανούς μετανάστες .

Παρά την ύπαρξη λειτουργίας του θεσμικού πλαισίου σχετικά με τη μετανάστευση στο μέσον της δεκαετίας του '90 παρατηρείται ένταση των παράνομων μεταναστευτικών ρευμάτων προς την Ελλάδα ,μια εξέλιξη που οδήγησε στην υιοθέτηση της νομιμοποίησης των παράνομων μεταναστών .

Το 1996 συγκροτείται ,με πρωτοβουλία του Υπουργείου Εργασίας , ειδική επιτροπή με σκοπό τη διερεύνηση των προϋποθέσεων νομιμοποίησης των μεταναστών και των διαδικασιών που έπρεπε να αναληφθούν .

Το 1997 το έργο της επιτροπής καταλήγει στην υιοθέτηση δυο Προεδρικών Διαταγμάτων που αρχίζουν να ισχύουν από τις αρχές του έτους του 1998 .

Το πρώτο Προεδρικό Διάταγμα αποσκοπούσε στην καταγραφή των αλλοδαπών που διέμεναν παράνομα στην Ελλάδα και είτε εργάζονταν είτε αναζητούσαν εργασία ,καθώς και στον καθορισμό των προϋποθέσεων για την νομιμοποίηση τους .Σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα έπρεπε ο αλλοδαπός να υποβάλλει αίτηση έως τις 31/5.1998 στο Τοπικό Γραφείο του ΟΑΕΔ δίνοντας μια σειρά από πληροφορίες σχετικά με τη διεύθυνση του ,τη διάρκεια διαμονής του στην Ελλάδα ,την προηγούμενη απασχόλησή του ,την εθνικότητα ,τη χώρα καταγωγής και το μορφωτικό του επίπεδο .Έτσι μπορούσε να προμηθευθεί την Κάρτα προσωρινής άδεια παραμονής -Λευκή Κάρτα , που του εξασφάλιζε νόμιμη παραμονή έως το τέλος του χρόνου, εφόσον προηγουμένως είχε καταθέσει διάφορα πιστοποιητικά ,τη μη απέλαση τυχόν εξαρτημένων μελών της οικογένειάς του ,και το δικαίωμα της ίσης μεταχείρισης με τον Έλληνα εργαζόμενο σχετικά με την αμοιβή ,την κοινωνική ασφάλιση , τους όρους ,τις συνθήκες εργασίας και απασχόλησης .Όσοι αλλοδαποί δεν υπέβαλλαν αίτηση μονιμοποίησης έως τις 31.5.1998 ,με παράταση έως 2 μήνες, εντάσσονταν στη διαδικασία της απέλασης .

Οι αλλοδαποί που ήταν κάτοχοι της Κάρτας προσωρινής άδειας παραμονής ή είχαν την Λευκή Κάρτα και είχαν υποβάλλει εμπρόθεσμα τα δικαιολογητικά που προβλέπονταν ,υποχρεώνονταν να προσκομίσουν μέχρι τέλος Ιουλίου 1998 μια σειρά πρόσθετων δικαιολογητικών σχετικά με το χρόνο και το είδος της απασχόλησης ,την εκπλήρωση φορολογικών και ασφαλιστικών υποχρεώσεων και το εισόδημα ,οπότε μπορούσαν να αποκτήσουν την Κάρτα Παραμονής Περιορισμένης Χρονικής Διάρκειας (Πράσινη Κάρτα) η οποία είχε χρονική ισχύ διάρκειας από 1- 3 χρόνια λαμβάνοντας υπόψη για το σκοπό αυτό ,το είδος της εργασίας του αλλοδαπού , το χρονικό διάστημα εργασίας ,την κατάσταση και το γενικότερο συμφέρον της οικονομίας .

Οι προϋποθέσεις χορήγησης της Πράσινης Κάρτας προβλέπονταν από το δεύτερο Προεδρικό Διάταγμα .

Η Πράσινη Κάρτα μπορούσε να ανανεωθεί δυο φορές σε διάστημα 2 χρόνων με κύρια προϋπόθεση την πραγματοποίηση από τον αλλοδαπό εισοδήματος ανειδίκευτου εργάτη που να αντιστοιχεί στο ήμισυ τουλάχιστον των ημερών για το χρονικό διάστημα από τη χορήγησή της έως την υποβολή αίτησης για ανανέωσή της .

Οι αλλοδαποί που διέθεταν αναγκαίους πόρους για τη στέγαση και συντήρησή τους , με 5 χρόνια παραμονή στην Ελλάδα μπορούσαν να λάβουν κάρτα παραμονής με διάρκεια 5 χρόνια .Οι αλλοδαποί κάτοχοι της κάρτας και τα μέλη των οικογενειών τους μπορούσαν να εξέλθουν από τη χώρα και να εισέλθουν εφόσον η ισχύς της δεν είχε λήξει .

Σχετικά με την κριτική η οποία ασκήθηκε στα παραπάνω Προεδρικά Διατάγματα, αυτή εστιάζεται στην έλλειψη ενημέρωσης των μεταναστών για τη νομιμοποίησή τους (περίπου 150.000 αλλοδαποί παράνομα διαμένοντες δεν υπέβαλλαν αίτηση για τη Λευκή Κάρτα) καθώς και στη μη πλήρη συμμετοχή ακόμη και εκείνων που ενημερώθηκαν είτε λόγω άγνοιας είτε λόγω φόβου μήπως παγιδευτούν από τις αρχές και πιθανώς απελαθούν .

Ένα σημαντικό ποσοστό αλλοδαπών που ήταν κάτοχοι Λευκής Κάρτας ,λόγω περιορισμένου χρόνου στη διεκπεραίωση των δικαιολογητικών και της έκδοσης τους για υποβολή χορήγησης Πράσινης Κάρτας ,αποκλείστηκε από τη διαδικασία λήψης της Πράσινης Κάρτας .

Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός πως από τους 373,000 παράνομους μετανάστες που υπέβαλλαν αίτηση για χορήγηση Λευκής Κάρτας ,μόνο οι 228.00 (ποσοστό 61 %) κατέθεσαν αίτηση χορήγησης Πράσινης Κάρτας (από τις οποίες τελικά εγκρίθηκαν 219,000) και σε ένα βαθμό επιβεβαιώνει τους ισχυρισμούς που αναφέρθηκαν πριν.

Στα πλαίσια της προετοιμασίας για υποβολή των δικαιολογητικών προς τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες για νομιμοποίηση διαπιστώθηκε η ανάπτυξη ενός αριθμού μεσαζόντων οι οποίοι έναντι αμοιβής προσέφεραν βοήθεια στους παράνομους μετανάστες.

Τέλος, η εφαρμογή των Προεδρικών Διαταγμάτων υπολογίζεται πως είχε κόστος περισσότερο από 500.000.000 δραχμές ετησίως.

Στο χρονικό διάστημα των δέκα ετών από την θέσπιση και εφαρμογή του νομικού πλαισίου για τη μετανάστευση, έχει αρχίσει να διαμορφώνεται μια πιο σφαιρική και σύγχρονη αντίληψη για το ρόλο των μεταναστών στην Ελληνική οικονομία και κοινωνία, και την αντιμετώπισή τους, η οποία αποτυπώνεται σε νέο θεσμικό πλαίσιο, το **Νόμο 2910 του 2001**.

Οι σημαντικότερες καινοτομίες που παρουσιάζονται στο νέο θεσμικό πλαίσιο⁶⁹ σε σχέση με το προηγούμενο νομικό καθεστώς μπορούν να συνοψισθούν στα εξής δεδομένα :

Α) Ο συντονισμός της μεταναστευτικής πολιτικής ανατίθεται στο Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης όπου και δημιουργείται Διεύθυνση Αλλοδαπών & Μετανάστευσης, ενώ δίνεται η δυνατότητα για σύσταση αντίστοιχων Διευθύνσεων ή Τμημάτων σε κάθε Νομό (μέχρι και τέσσερις διευθύνσεις στην Περιφέρεια Αττικής) προκειμένου η Υπηρεσία Αλλοδαπών και Μετανάστευσης με την πάροδο του χρόνου να αναφέρεται στην αντίστοιχη Υπηρεσία που βρίσκεται στον Νομό, όπου ο αλλοδαπός διαμένει ή προτίθεται να εγκατασταθεί.

Για να επιτευχθεί μια ορθότερη κατανομή μεταξύ των αλλοδαπών που επιθυμούν να απασχοληθούν στην Ελλάδα καθώς και των αναγκών που υπάρχουν, δίνεται η δυνατότητα για τη δημιουργία Γραφείων Εύρεσης Εργασίας σε έδρες πρεσβειών και έμμισθων Ελληνικών Προξενικών Αρχών. Οι ενδιαφερόμενοι θα καλούνται να υποβάλλουν αίτηση για απασχόληση στην Ελλάδα. Ακόμη, για να αναπτυχθεί η έρευνα και μελέτη για το σχεδιασμό και την εφαρμογή της Μεταναστευτικής Πολιτικής συνιστάται «Κέντρο Μελέτης της Μετανάστευσης», Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου, το οποίο εποπτεύεται από το Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης.

Β) Σε ό,τι αφορά τη διαδικασία πρόσκλησης και στη χορήγηση άδειας εισόδου των αλλοδαπών για λόγους εργασίας γίνεται ένας διαχωρισμός μεταξύ εξαρτημένης εργασίας, εποχιακής εργασίας και ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας.

Στην περίπτωση της εξαρτημένης εργασίας η άδεια χορηγείται από τον Νομάρχη, μετά από έκθεση που υποβάλλει ο Ο.Α.Ε.Δ. Στην έκθεση που θα καταρτίζεται στο τελευταίο τρίμηνο κάθε χρόνου θα καταχωρούνται οι ανάγκες σε εργατικό δυναμικό και οι κενές θέσεις εργασίας κατά ειδικότητα και γεωγραφική περιοχή οι οποίες μπορούν να καλυφθούν από αλλοδαπούς.

Στην κατάρτιση της έκθεσης θα λαμβάνονται υπόψη στοιχεία όπως, το συμφέρον και οι ανάγκες της Εθνικής οικονομίας, η προσφορά και η ζήτηση εργασίας από τους γηγενείς και τους αλλοδαπούς.

Στη βάση της έκθεσης αυτής θα καθορίζεται με απόφαση από τα συναρμόδια Υπουργεία Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης και Εξωτερικών ο μέγιστος αριθμός αδειών εργασίας που θα χορηγούνται κάθε χρόνο στους αλλοδαπούς, κατά ιθαγένεια, νομό, είδος και διάρκεια απασχόλησης και λοιπά στοιχεία.

Η απόφαση θα διαβιβάζεται στις Ελληνικές Προξενικές Αρχές, και τα αρμόδια Γραφεία Ευρέσεως Εργασίας του Εξωτερικού τα οποία θα καλούν τους ενδιαφερόμενους για υποβολή αίτησης εργασίας στην Ελλάδα.

Για την εκπλήρωση χορήγησης άδειας εργασίας απαιτούνται, αίτηση και πιστοποιητικά του εργοδότη πως θα προσλάβει τον αλλοδαπό και θα καλύψει τις δαπάνες διαβίωσης του μέχρι την λήψη άδειας παραμονής ή αποχώρησης του, αν δεν του χορηγηθεί, καθώς και εγγυητική επιστολή Τράπεζας για ποσό ίσο τουλάχιστον με τις τριμηνιαίες αποδοχές ανειδίκευτου εργάτη για την κάλυψη των δαπανών τρίμηνης διαβίωσης του αλλοδαπού στην Ελλάδα και επαναπροώθησης ή απέλασης του. Η άδεια εργασίας εκδίδεται από τον Νομάρχη που ενημερώνει τις αρμόδιες Υπηρεσίες της χώρας μας στο Εξωτερικό για περαιτέρω ενέργειες.

69. Χ. Μπάγκαβος - Δ. Παπαδοπούλου, σελ 97- 102.

- το κείμενο του Νόμου μπορεί ο ενδιαφερόμενος να αναζητήσει στην ιστοσελίδα του Ελληνικού Κοινοβουλίου, <http://www.parliament.gr/ergasies/nomodetails.asp?lawid=16>, Μάρτιος 2003

Αναφορικά με την εποχική εργασία η διαδικασία πρόσκλησης τηρείται όπως και στην περίπτωση της εξαρτημένης εργασίας ,ενώ για τη διαδικασία εισόδου –παραμονής ισχύουν διμερείς ή πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις .Η διάρκεια απασχόλησης για την εποχική εργασία ορίζεται στους 6 μήνες .

Για την άσκηση ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας η αίτηση υποβάλλεται από τον ενδιαφερόμενο στις εντεταλμένες Υπηρεσίες της χώρας μας στο Εξωτερικό όπου βρίσκεται και ο ενδιαφερόμενος και αν αυτή γίνει αποδεκτή από την Υπηρεσία Αλλοδαπών & Μετανάστευσης της Περιφέρειας ,τότε λαμβάνει την άδεια εισόδου και ενημερώνεται σχετικά .

Ειδικές ρυθμίσεις προβλέπονται για την είσοδο αλλοδαπών για οικογενειακή συνένωση ,για λόγους σπουδών καθώς και για άλλες κατηγορίες όπως αθλητές και προπονητές ,μέλη διοικητικών Συμβουλίων ,προσωπικό επιχειρήσεων ,καλλιτεχνών κλπ

Σχετικά με το θέμα της οικογενειακής συνένωσης για την πρόσκληση μελών της οικογένειας απαιτείται πλέον χρόνος 2 χρόνια παραμονής αντί των 15 χρόνων που ίσχυε στον προηγούμενο Νόμο. Επιπλέον δίνεται η δυνατότητα πρόσκλησης τέκνου(ων) ή και συζύγου, που έχει την άσκηση της γονικής μέριμνας , τα οποία μπορούν να έχουν επαγγελματική δραστηριότητα, ενώ καταργεί το δικαίωμα πρόσκλησης για τους γονείς σε αντίθεση με ό,τι ίσχυε στον προηγούμενο Νόμο .

Γ) Η άδεια παραμονής δεν χορηγείται πλέον από τις αστυνομικές αρχές αλλά από το Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας ,ύστερα από γνώμη της Επιτροπής Μετανάστευσης (δύο υπάλληλοι της Υπηρεσίας Αλλοδαπών και Μετανάστευσης και ένας εκπρόσωπος της Αστυνομίας) . Η διάρκεια της άδειας παραμονής συναρτάται από τους λόγους οι οποίοι δικαιολογούν την είσοδο του αλλοδαπού στη χώρα .Και στις δυο κατηγορίες απασχολουμένων (εξαρτημένη και ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα) λειτουργεί το καθεστώς ανανέωσης της άδειας οπότε μετά από πάροδο έξι ετών ,η ανανέωση της άδειας παραμονής δίνεται με απόφαση του Υπουργού εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης και έχει διετή διάρκεια .Μετά από συνολική παραμονή 10 χρόνων στην Ελλάδα είναι δυνατή η απόκτηση άδειας παραμονής αόριστης διάρκειας .

Σχετικά με την παραμονή των μελών της οικογένειας του μετανάστη η άδεια παραμονής χορηγείται για χρονικό διάστημα μέχρι 1 έτους ,μπορεί να ανανεώνεται για διάστημα μέχρι 1 έτους και ακολουθεί την τύχη της άδειας παραμονής του αλλοδαπού .Επίσης κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις δίνεται η δυνατότητα του δικαιώματος αυτοτελούς παραμονής συνολικής διάρκειας 2 ετών για λόγους οικογενειακής συνένωσης .

Δ) Σε ό,τι αφορά τις ρυθμίσεις για την απόκτηση της Ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση διαμορφώνονται νέες θεσμικές και λειτουργικές αλλαγές .

Σε θεσμικό επίπεδο δημιουργείται πενταμελής επιτροπή Πολιτογράφησης στο Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης η οποία σε κάποια φάση της διαδικασίας διατυπώνει γνώμη για την αποδοχή ή όχι των αιτήσεων πολιτογράφησης από τον Υπουργό ,ενώ τμήμα της διαδικασίας πολιτογράφησης ανατίθεται στις Περιφέρειες .

Οι προϋποθέσεις απόκτησης της Ελληνικής ιθαγένειας στο νέο Νόμο είναι ευνοϊκότερες για τους αλλογενείς (μετά από νόμιμη 10ετή παραμονή στη χώρα στο διάστημα της τελευταίας 12ετίας πριν από την υποβολή της αίτησης) , τους ανιθαγενείς και τους πρόσφυγες (διάρκεια παραμονής 5 ετών πριν από την υποβολή της αίτησης) .

Ε) Σχετικά με θέματα κατοχύρωσης δικαιωμάτων και ένταξης στη Ελληνική κοινωνία των αλλοδαπών διασφαλίζεται η πρόσβασή τους στο σύστημα δικαιοσύνης και κοινωνικής προστασίας και ασφάλισης ,όπου απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα με τους Έλληνες ,ενώ οι ανήλικοι αλλοδαποί υποχρεούνται σε 9ετή υποχρεωτική φοίτηση ,όπως και οι Έλληνες .

Σχόλια –παρατηρήσεις απέναντι στο μεταναστευτικό Νόμο 2910 / 2001 .

1) Με τη δημιουργία του νέου θεσμικού μεταναστευτικού πλαισίου⁷⁰ η Πολιτεία φαίνεται να επιδιώκει μια συστηματική παρέμβαση στον τομέα της μεταναστευτικής πολιτικής ,με βάση τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και τις σύγχρονες αντιλήψεις που διέπουν ένα κράτος δικαίου.

70. Χ. Μπάγκαβος – Δ. Παπαδοπούλου ,σελ 102 – 106 .

Παρά το γεγονός ότι εγκαταλείπεται η «λογική αστυνόμευσης» του προηγούμενου Νόμου , εντούτοις οι στόχοι της ελεγχόμενης μετανάστευσης και της ρύθμισης της αγοράς εργασίας μέσα από την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης παραμένουν και εντάσσονται σε μια λογική αντιμετώπισης των μεταναστών ως «επισκεπτών εργατών» (Λαμπριανίδης κα ,2001).

2) Ο νομοθέτης προχώρησε σε μια σειρά μεταβατικών διατάξεων προκειμένου να ρυθμιστούν οι εκκρεμείς αιτήσεις σε Ελληνικά προξενία για τη χορήγηση θεώρησης εισόδου αλλοδαπών στην Ελλάδα καθώς και εκείνες που αφορούσαν στη χορήγηση κάρτας παραμονής περιορισμένης χρονικής διάρκειας .σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 359/1997 .Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι στη δεύτερη διαδικασία νομιμοποίησης των παράνομων μεταναστών που είχε ξεκινήσει τον Ιούνιο του 2001 με εφαρμογή του Νόμου 2910 του 2001 ,δόθηκε η δυνατότητα υποβολής αιτήσεων και σε αυτούς που είχαν συμμετάσχει στην πρώτη διαδικασία νομιμοποίησης . Επιπρόσθετα ο νέος Νόμος παρέτεινε μέχρι την 30 Ιουνίου του 2002 την ισχύ των καρτών παραμονής που έληγαν μέχρι τέλος του 2001 και δεν είχαν ανανεωθεί .Η δεύτερη διαδικασία νομιμοποίησης περιλαμβάνει αρκετά διαφορετικά γνωρίσματα σε σχέση με την πρώτη που καθόριζαν τα Προεδρικά Διατάγματα του 1998 ,σχετικά με τους εμπλεκόμενους Φορείς ,την χρονική περίοδο καταγραφής (περιορισμός σε 2 μήνες από 5 που ήταν ,με δυνατότητα παράτασης για όσους είχαν υποβάλλει την αίτηση έως 2/8/2001),την άδεια παραμονής 6μηνης διάρκειας και κατόπιν άδειας παραμονής και εργασίας ,αντί της Λευκής κα Πράσινης Κάρτας ,την οικονομική επιβάρυνση των μεταναστών (50,000 δρχ) που δεν υπήρχε πριν , την ενθάρρυνση για νομιμοποίηση που ήταν πιο έντονη από την πρώτη φορά και τέλος την κάπως καλύτερη προετοιμασία των διοικητικών υπηρεσιών απ' ότι προηγούμενα (επιμόρφωση υπαλλήλων , διαφήμιση από τον ηλεκτρονικό τύπο κλπ) εντούτοις όμως δεν έλειψαν καθόλου φαινόμενα που αφορούσαν στην ελλιπή διοικητική υποδομή (κτιρίων και προσωπικού),την έλλειψη συντονισμού μεταξύ των υπηρεσιών που εμπλέκονταν στη διαδικασία νομιμοποίησης ,(Νοσοκομεία , Υπηρεσίες Ασφαλιστικών Ταμείων (Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση , Ο.Γ.Α Υπουργείων κλπ) , τον εξαιρετικά αργό ρυθμό εξέτασης των αδειών από τη Μεταναστευτική Επιτροπή των Περιφερειών, γεγονότα που επισημαίνονται στην ειδική έκθεση που απέστειλε ο Συνήγορος του Πολίτη⁷¹ στις 21/12/2001 στον αρμόδιο Υπουργό, περί της εφαρμογής του Νόμου 2910/2001 ,ως αποτέλεσμα αυτοψίας που διενήργησε στις αρμόδιες Κρατικές Υπηρεσίες μετά από καταγγελίες πολιτών αλλά και του Τύπου για την απίστευτη ταλαιπωρία, συνωστισμό ,επικινδυνότητα της υγείας και πολλές φορές εκμετάλλευση που υπέστησαν οι ενδιαφερόμενοι μετανάστες , πράγματα που και η ίδια η αυτοψία του Συνηγόρου του Πολίτη επισημαίνει και στηλιτεύει ,προτείνοντας τη λήψη άμεσων μέτρων μεταξύ των οποίων και την τροποποίηση του σχετικού Νομικού πλαισίου.

3) Υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα μεταξύ των οποίων η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου⁷² (Ε.Ε.Δ.Α) ,το Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι ,η Ελληνική Ομάδα για τα Δικαιώματα των Μειονοτήτων ,Οι Γιατροί του Κόσμου ,Γυναικείες Οργανώσεις, Επιστημονικοί Σύλλογοι, Οργανώσεις Μεταναστών στη χώρα κλπ έχουν εκφράσει τις ανησυχίες και τις αντιρρήσεις⁷³ τους σχετικά με το νέο θεσμικό πλαίσιο για τη μετανάστευση θέτοντας ως ζητούμενο την ισότιμη ένταξη των μεταναστών στην Ελληνική κοινωνία και την προστασία των δικαιωμάτων τους ,εντοπίζοντας μια σειρά προβλημάτων που αφορούν :

71. ειδική έκθεση Συνηγόρου του Πολίτη για τα προβλήματα εφαρμογής του μεταναστευτικού νόμου 2910/2001 και έκθεση αυτοψίας στη Δ/ση Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Αθηνών και στη Δ/ση Διοίκησης της Περιφέρειας Αττικής την 7/12/2001 , βλ ιστοσελίδα [www. synigoros.gr](http://www.synigoros.gr)

72. νέος νόμος της Ελλάδας για τη μετανάστευση : πρόοδος ή οπισθοδρόμηση ; Κατερίνα Τζίλαβάκη , 25/11/2000 , εναλλακτικό δίκτυο πληροφόρησης (AIM) Γραφείο Αθήνας , δικτυακός τόπος www.greekhelsinki.gr (Ειδικά θέματα) .

73. βλ σχετική πρόταση τροποποίησης του μεταναστευτικού νόμου 2910/2001 από το συνήγορο του πολίτη, Δεκέμβριος 2001 στο δικτυακό τόπο : www.synigoros.gr (εκθέσεις –πορίσματα 2001) .

στις διαδικασίες εισόδου (άρνηση θεώρησης), ισχύος άδειας εργασίας ,άδειας παραμονής και ανανέωσής της (ανθρωπιστικοί λόγοι) , πρόσβασης στην ανώτατη και επαγγελματική εκπαίδευση στην νομιμότητα κράτησης, απέλασης (κοινοποίηση απόφασης διοικητικής απέλασης ,κωλύματα κλπ), στην υποβολή των αιτήσεων και χρονοβόρα διεκπεραίωση τους (λειτουργία γραφείων στους Δήμους-one stop shop), τις επιτροπές μετανάστευσης ,τα παράβολα πολιτογράφησης και άδειας παραμονής και εργασίας ,τη στελέχωση των αρμόδιων υπηρεσιών, την οικογενειακή επανένωση (που αντιβαίνει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το Νομικό Καθεστώς των Μεταναστών περί αξίωσης διαμονής 12 μηνών αντί 3ετούς του Νόμου ,επέκταση διαμονής και σε άλλα μέλη της οικογένειας), την απαγόρευση παροχής ιατρικών υπηρεσιών από τους Δημόσιους Φορείς Υγείας στους παράνομους μετανάστες (με εξαίρεση καταστάσεις επείγουσας ανάγκης) παράλληλα με την επιβολή διοικητικών κυρώσεων σε όσους υπαλλήλους δεν ενημερώνουν τις αρχές γι' αυτούς ,αλλά και την ποινικοποίηση συμπεριφοράς εξυπηρέτησής των παράνομων μεταναστών σε άλλες περιπτώσεις (εκμίσθωση κατοικιών , διαμονή σε ξενοδοχεία).

- 4) Πολλά προβλήματα επίσης εντοπίζονται ως προς την είσοδο και παραμονή των ομογενών στην Ελλάδα που αφορούν στη διαφορετική αντιμετώπιση των ομογενών από την Αλβανία και των ομογενών από την πρώην Σοβιετική Ένωση προς όφελος των δεύτερων .Επίσης οι διαδικασίες έκδοσης ταυτότητας και απόκτησης της Ελληνικής ιθαγένειας βασίζονται σε άνισους όρους και διαδικασίες και δημιουργούν δυο διαφορετικά καθεστάτα .
- 5) Ο νέος μεταναστευτικός νόμος 2910/2001 « είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια .Κτήση της Ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις», ο οποίος ψηφίστηκε από το Ελληνικό Κοινοβούλιο τον Απρίλιο του 2001 κατακρίθηκε από Οργανώσεις Γυναικών στη χώρα που μάχονται κατά της παράνομης διακίνησης ανθρώπων και της Διεθνικής Σωματεμπορίας γυναικών και παιδιών (STOP NOW κλπ) ,Οργανώσεις για την προάσπιση και προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Human Rights Watch κλπ),ότι διάταξη στον νέο νόμο αποτελούσε βοήθημα για την πρόσληψη γυναικών μεταναστών για εργασία στη βιομηχανία του σεξ ,σε μπαρ και νυχτερινά κέντρα και άλλους συναφείς χώρους , αν και ήταν γραμμένη κατά τέτοιο τρόπο που να αναφέρεται σε «καλλιτέχνες» και την εργασία τους σε κέντρα διασκέδασης . Οι απόψεις των επικριτών εστιάζονται στη θέση ότι θα έπρεπε να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη στο νέο μεταναστευτικό νόμο το αυξανόμενο πρόβλημα της σωματεμπορίας γυναικών στην Ελλάδα με σκοπό την εξαναγκαστική πορνεία από διεθνικά οργανωμένα εγκληματικά δίκτυα ώστε να προβλέπει το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν γυναίκες μετανάστες που μεταφέρονται από το εξωτερικό με το πρόσχημα να εργασθούν στη βιομηχανία της ψυχαγωγίας σε διάφορα κέντρα διασκέδασης , τα οποία όμως αποτελούν ουσιαστικά τις δεξαμενές τροφοδοσίας σεξουαλικών υπηρεσιών από τις ίδιες .
- Επιπλέον ,το γεγονός ότι τα πιθανά θύματα σωματεμπορίας και άλλων σχετικών παραβιάσεων (θύματα βιασμού ,κακομεταχείρισης ,ξυλοδαρμού ,βίας ,εξευτελισμού κλπ) ενδεχομένως έχουν υπό τον νέο μεταναστευτικό νόμο θεωρήσεις εισόδου ,δεν θα πρέπει να εμποδίζει τις αστυνομικές αρχές στο να ερευνήσουν και να διώξουν τους δράστες σωματεμπορίας και άλλων σχετικών παραβιάσεων όπως βιασμός , στέρση της ελευθερίας ,παραβιάσεις εργατικών δικαιωμάτων κλπ). Η τεκμηρίωση της θέσης που αναπτύσσεται στηρίζεται στο επιχείρημα της έρευνας που έχει γίνει και απόδειξε πως η απουσία νόμων περί της σωματεμπορίας σε συνδυασμό με την έλλειψη συντονισμού μεταξύ κρατικών οργάνων υπευθύνων για την επιβολή του προηγούμενου μεταναστευτικού νόμου 1975/1991 απέτυχε στο να παράσχει κάποια αποτελεσματική προστασία από τους σωματέμπορους και τα κυκλώματά τους, τα οποία συχνά περιλαμβάνουν ακριβώς αυτά τα κέντρα διασκέδασης τα οποία αναφέρονται στο νομοσχέδιο .
- Η οργάνωση Human Rights Watch σε σχετική έκθεση της⁷⁴ αναφέρει ότι σε συνάντηση με αξιωματούχους του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης το Νοέμβριο του 2000 παρότρυνε τους συντάκτες του νομοσχεδίου για την ενσωμάτωση του θέματος της σωματεμπορίας στο προτεινόμενο νομοσχέδιο ώστε να αναγνωρίζεται το πρόβλημα στην Ελλάδα και ακόμα να

74. Μεταναστευτικός νόμος 2001 και σωματεμπορία γυναικών για εξαναγκαστική πορνεία , σελ 24-26 Human Rights Watch ,Υπόμνημα για τη σωματεμπορία γυναικών μεταναστών για εξαναγκαστική πορνεία στην Ελλάδα (πολυγραφημένο κείμενο) .

διαμορφωθεί μια πολιτική χορήγησης θεωρήσεων εισόδου η οποία να μην διευκολύνει είτε άμεσα είτε έμμεσα τη σωματεμπορία γυναικών στην Ελλάδα με σκοπό την εξαναγκαστική πορνεία . Όπως αναφέρει η Οργάνωση ,το Υπουργείο δεν ήθελε να συμπεριλάβει στη μεταναστευτική πολιτική τη σωματεμπορία γυναικών για εξαναγκαστική πορνεία εκφράζοντας την άποψη πως το θέμα αυτό είναι ένα πρόβλημα που συζητείται τώρα σε Ευρωπαϊκό επίπεδο και θα υπάρξει αναμονή μέχρι τη ρύθμιση του στο επίπεδο αυτό .

Η ίδια οργάνωση διατείνεται πως θα πρέπει να καθοριστεί μια πολιτική χορήγησης θεωρήσεων εισόδου μεταναστών στη βιομηχανία της διασκέδασης που να παρέχει θεωρήσεις εισόδου για απασχόληση σε νόμιμες εργασίες .Οι λεπτομέρειες μιας τέτοιας πολιτικής θα πρέπει να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τη σχέση βιομηχανίας διασκέδασης και της σωματεμπορίας γυναικών στην Ελλάδα για εξαναγκαστική πορνεία και να προβλέπουν κυρώσεις κατά των εξαναγκαστικών τακτικών στον καθορισμό θέσεων εργασίας και στην ίδια την εργασία προκειμένου να διασφαλίζεται η προστασία των θεμελιωδών εργατικών δικαιωμάτων για εκείνους τους μετανάστες που εξασφαλίζουν θεωρήσεις αυτού του είδους .

Τελικά, οι διατάξεις του νέου μεταναστευτικού νόμου 2001 οι οποίες αφορούσαν θεωρήσεις εισόδου αλλοδαπών καλλιτεχνών για απασχόληση σε κέντρα διασκέδασης αποσύρθηκαν λίγο πριν εγκριθεί το τελικό νομοσχέδιο από το Κοινοβούλιο .Η απόσυρση τους εκτιμάται πως οφείλεται στην ανησυχία που εξέφρασαν μέλη της αντιπολίτευσης ότι θα μπορούσαν να διευκολύνουν κυκλώματα μαστροπών και την εγκληματική δραστηριότητα με τον ισχυρισμό ότι η έννοια του «καλλιτέχνη» είναι ασαφής .

Τον Οκτώβριο του 2002 ψηφίσθηκε από το Ελληνικό Κοινοβούλιο ο Νόμος 3064 για την αντιμετώπιση της παράνομης διακίνησης και εκμετάλλευσης ανθρώπων ,που θεωρεί τη διεθνική σωματεμπορία έγκλημα και παρέχει προστασία και αρωγή στα θύματα .

Οι ρυθμίσεις για τους πρόσφυγες .

Οι διεθνείς ρυθμίσεις που εξασφαλίζουν την παραμονή των προσφύγων στην Ελλάδα⁷⁵ στη διάρκεια εξέτασης των αιτήσεων τους για την παροχή πολιτικού ασύλου καθορίζονται από τη Σύμβαση του Ο.Η.Ε που υπογράφηκε στη Γενεύη το 1951 καθώς και από το συμπληρωματικό πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης (1967) .

Παράλληλα ,οι μεταναστευτικοί νόμοι 1975/1991 και 2910/2001 περιέχουν διατάξεις που αφορούν τους πρόσφυγες ,ειδικότερα ο νόμος 1975 εξειδικεύοντας τις προϋποθέσεις για την αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα δημιούργησε μια νέα κατηγορία προσφύγων που συνίσταται από άτομα που επιτρέπεται να παραμείνουν στην Ελλάδα για ανθρωπιστικούς λόγους , χωρίς όμως να κατοχυρώνουν την ιδιότητα του πρόσφυγα και να θεμελιώνουν δικαιώματα σε κοινωνικές παροχές .

Ο συνολικός αριθμός αιτήσεων για παροχή ασύλου⁷⁶ την περίοδο 1980-2001 ήταν 42.782 από τις οποίες έγιναν δεκτές οι 6.659 (ποσοστό 15,5%) ,ενώ την τελευταία τριετία τα ποσοστά αποδοχής αιτήσεων ασύλου παρουσιάζουν αισθητή μείωση (9% το 1999 , 7% το 2000 και 4 % το 2001) .

Τα Κέντρα υποδοχής προσφύγων που λειτουργούν στη χώρα είναι δυο και βρίσκονται στην περιφέρεια της Ανατολικής Αττικής ,στο Λαύριο και στον Άγιο Ανδρέα .

Η οικονομική ενίσχυση των προσφύγων σε μεγάλο βαθμό γίνεται από τα κονδύλια της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε για τους πρόσφυγες .

Η Ελληνική πολιτεία παρέχει δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και σε κάποιες περιπτώσεις συμβουλευτικές υπηρεσίες σχετικά με επαγγελματικά δικαιώματα και στεγαστικές ανάγκες .

⁷⁵. Χ. Μπάγκαβος – Δ. Παπαδοπούλου ,σελ 106-108 , επίσης βλ σχετικό οδηγό για το μετανάστη και τον πρόσφυγα ,Ιανουάριος 2001 -Ηρα Έμκε –Πουλοπούλου ,Μετανάστες και πρόσφυγες στην Ελλάδα 1970-1990 ,σελ 65-74

⁷⁶. αιτήσεις ασύλου από το 1990-1999 στην Ελλάδα .σελ 372 στο οι Πρόσφυγες του κόσμου 2000 , επίσης στο πρόσφυγες και μετανάστες 100 εκατομμύρια θύματα φτώχειας και πολέμου στον πλανήτη ,εφημερίδα ελευθεροτυπία ,12/6/1999

Γενικώς, διαπιστώνονται αρκετά προβλήματα στην εφαρμογή των διαφόρων ρυθμίσεων και μέτρων που αφορούν τους πρόσφυγες, τα οποία ανασύρουν το πρόβλημα της ίσης μεταχείρισης τους με τους ημεδαπούς και γενικότερα της εφαρμογής των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων σ' αυτή την κοινωνική κατηγορία.

ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΝΟΔΟ ΚΟΡΥΦΗΣ

Στα πλαίσια της Συνόδου Κορυφής των Ευρωπαίων Ηγετών στη Σεβίλλη (21-22/6/2002) η σοσιαλιστική κυβέρνηση του πρωθυπουργού Κ. Σημίτη ανέπτυξε τις ελληνικές θέσεις⁷⁷ σχετικά με το πρόβλημα της μετανάστευσης.

Το τετράπτυχο των Ελληνικών θέσεων συμπυκνώνεται στην επιδίωξη για ενιαία πολιτική των Ευρωπαϊκών χωρών στα θέματα της μετανάστευσης και του ασύλου, για την ομαλή κοινωνική ένταξη των μεταναστών στις Ευρωπαϊκές κοινωνίες, για την ενίσχυση των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που σηκώνουν λόγω γεωγραφικής θέσης το μεγαλύτερο βάρος από τη λαθρομετανάστευση, αλλά και στήριξη των χωρών απ' όπου πηγάζει το πρόβλημα προκειμένου να αποτραπεί η παράνομη μετανάστευση.

Ειδικότερα, οι θέσεις που προτείνονται από την Ελληνική πλευρά αφορούν στα εξής θέματα:

1. Μέτρα για τη διαμόρφωση κλίματος εμπιστοσύνης στους πολίτες της Ένωσης ότι προωθείται μια ολοκληρωμένη πολιτική που δίνει απάντηση στο θέμα της μετανάστευσης στην Ευρώπη ως ενιαία γεωγραφική ενότητα.
2. Να επιδιωχθεί μια ρεαλιστική προσέγγιση, ώστε η Ευρωπαϊκή Ένωση να διαχειρισθεί το θέμα με κοινωνική ευθύνη και ευαισθησία απέναντι σε φαινόμενα ρατσισμού και ξενοφοβίας ή στη διαφύλαξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
3. Να υιοθετηθεί η άποψη ότι ο αγώνας κατά της λαθρομετανάστευσης για ορισμένα κράτη-μέλη, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα είναι δύσκολος και άνισος. Με αφετηρία αυτό επιδιώκεται η στήριξη των εταίρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη χώρα μας για την υλοποίηση μίας ουσιαστικής κοινής αντιμετώπισης του φαινομένου σε πνεύμα αλληλεγγύης. Έχει ιδιαίτερη σημασία για τα εξωτερικά σύνορα της Ευρώπης το θέμα της προστασίας των θαλασσίων συνόρων όχι μόνο για την αντιμετώπιση της λαθρομετανάστευσης αλλά και σε σχέση με ζήτημα που αφορούν την ασφάλεια της ναυσιπλοΐας ή την εγκληματικότητα.
4. Να συνδεθεί η στήριξη η στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τρίτες χώρες έτσι ώστε να κατευθύνεται στην ανάπτυξη πρακτικών οι οποίες θα αποτρέπουν την παράνομη μετανάστευση.

Τέλος, στα πλαίσια μιας συνολικής αναφοράς για τις πολιτικές μετανάστευσης πρέπει να αναφερθούν οι διμερείς συμφωνίες που έχουν συναφθεί με γειτονικές χώρες με σκοπό τη ρύθμιση της εγχώριας εργασίας, στα πλαίσια της εποχιακής απασχόλησης και την παράνομη μετανάστευση (με την Αλβανία το 1990, τη Βουλγαρία το 1995 και την Αλβανία το 1996).

IV. Η μεταναστευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Ευρώπη αποτέλεσε τη δεξαμενή τροφοδοσίας μεταναστών σε όλη τη διάρκεια του 19^{ου} και του πρώτου μισού του 20^{ου} αιώνα κυρίως από την Αμερική και την Αυστραλία, αλλά και η Ήπειρος υποδοχής μεταναστών από το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα έως και τις μέρες μας.

Η μετανάστευση και η μεταναστευτική πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο⁷⁸ χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη και τη δράση ισχυρών και συγκροτημένων ισχυρών εθνικών κρατών με μεγάλη ιστορία τόσο ως προς τις πολυπληθείς μετακινήσεις, όσο και ως προς τις πολιτικές διευθετήσεις και πολεμικές συρράξεις.

⁷⁷. Η ελληνική πρόταση για τους μετανάστες, εφημερίδα Καθημερινή, 16/6/2002, www.kathimerini.gr

⁷⁸. Χ. Μπάγκαβος – Δ. Παπαδοπούλου, σελ 61- 64

Η Ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική είχε πάντα ως στόχο να ρυθμίσει ζητήματα κατανομής και ανταλλαγής πληθυσμών σε αντίθεση με την Αμερικάνικη Ήπειρο που απέβλεπε στην επάνδρωση των κοινωνιών της με νέους πληθυσμούς. Αυτό σημαίνει πως οι μεταναστευτικές πολιτικές της Ευρώπης ήταν συνδεδεμένες από την διαδικασία συγκρότησης εθνικών κρατών.

Σε όλη τη διάρκεια συγκρότησης των Ευρωπαϊκών Εθνικών κρατών το μεταναστευτικό φαινόμενο στηρίχθηκε πάνω σε διακρατικές συμφωνίες και επομένως είχε χαρακτήρα ελεγχόμενο και νομιμοποιημένο. Ένα από κύρια γνωρίσματα που παρουσιάζει η μετανάστευση είναι η μετακίνηση εργατικού δυναμικού εξαιτίας της μεγάλης ανάγκης για οικονομική ανάπτυξη που έχουν οι χώρες της Δύσης.

Μετά από την πρώτη πετρελαϊκή κρίση του 1973-74 τα χαρακτηριστικά της μετανάστευσης αλλάζουν και λόγω της μεγάλης οικονομική κρίσης και της αύξησης της ανεργίας επιβάλλονται αυστηροί κανόνες για την είσοδο μεταναστών στις χώρες υποδοχής γεγονός που διογκώνει την παράνομη μετανάστευση, η οποία δημιουργεί τεράστια προβλήματα στις χώρες υποδοχής, ιδιαίτερα στον κοινωνικό τομέα και πιο συγκεκριμένα στην κοινωνική συνοχή τους.

Τα γεγονότα αυτά που επισυμβαίνουν έχουν ως αποτέλεσμα οι ισχυρές Ευρωπαϊκές χώρες να μετατρέπονται από εθνοκεντρικές σε πολυπολιτισμικές κοινωνίες. Διαμορφώνεται σταδιακά ένας ιδεολογικός προβληματισμός και μια δημόσια συζήτηση για τη θέση των μεταναστών που οδηγεί σταδιακά στην εγκατάλειψη του όρου «αφομοίωση» και την αντικατάστασή του από τον όρο «ενσωμάτωση».

Η ενσωμάτωση των μεταναστών φαίνεται να αποτελεί μονόδρομο για τις σύγχρονες Ευρωπαϊκές κοινωνίες. Ένας στόχος που πλέον δεν αφορά τόσο, όπως παλιότερα, την ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας της χώρας υποδοχής (λόγω υψηλής ανεργίας) αλλά πολιτικές κοινωνικής υφής με προγράμματα και μέτρα που αφορούν την προστασία και προάσπιση των κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων, το εισόδημα, την υγεία, την κοινωνική πρόνοια κλπ. Βέβαια η αντιμετώπιση του προβλήματος διαφέρει από χώρα σε χώρα, γιατί ο βαθμός ωριμότητας σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο δεν είναι ο ίδιος, αλλά και γιατί τα μέσα και οι μηχανισμοί προσαρμογής σ' αυτή την νέα πραγματικότητα διαφέρουν.

Οι κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Ένωσης προδιαγράφουν μια τάση κοινής αντιμετώπισης του μεταναστευτικού φαινομένου για τα μεμονωμένα Ευρωπαϊκά Έθνη της, πέρα από τις οικείες και εθνικές ανάγκες που αυτά εκδηλώνουν.

Τα Ευρωπαϊκά δεδομένα στη μετανάστευση αλλάζουν από την υπογραφή της Συνθήκης του Σένγκεν⁷⁹ (Schengen, 1985) και μετά. Με βάση τη συνθήκη αυτή καταργούνται τα εσωτερικά σύνορα μεταξύ των χωρών που συμμετέχουν σε αυτήν (εξαιρούνται το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιρλανδία), δημιουργούνται εξωτερικά σύνορα με στόχο την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων στο εσωτερικό των χωρών, κοινός κανόνας αστυνόμευσης και παροχής ασύλου, κοινά μέτρα για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας και της τρομοκρατίας.

Δια μέσου της συνθήκης άνοιξε ο δρόμος για τη θεσμοθέτηση μιας μεταναστευτικής πολιτικής με Ευρωπαϊκή ταυτότητα.

Η σύνοδος κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) στο Τάμπερε⁸⁰ (Tampere) της Φινλανδίας το 1999 αποτέλεσε την πρώτη κοινή προσέγγιση για τη διαχείριση της μετανάστευσης σε κοινή βάση.

Τα κυριότερα στοιχεία αυτής της Ευρωπαϊκής πολιτικής μετανάστευσης⁸¹ αφορούν :

79. Λ. Μουσούρου, ό.π, σελ 125-172

80. Tampere European Council 15-16/10/2000, Presidency Conclusions.
http://www.europart.eu.int/summits/tsm_en.htm#a.

81. μετανάστευση σχεδιασμός μιας δίκαιης πολιτικής, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης και Εσωτερικές Υποθέσεις, Β-1049 Βρυξέλλες, Σεπτέμβριος 2002, Ιστότοπος : http://europa.eu.int/comm/justice_home/index_en.htm (αρχείο http://europa.eu.int/comm/justice_home/key_issues/immigration/immigration_09_2002_el.pdf).

- την ανάγκη ολοκληρωμένης προσέγγισης των μεταναστευτικών ροών ώστε να επιτυγχάνεται ισορροπία μεταξύ της αποδοχής μεταναστών για λόγους ανθρωπιστικούς ,και της αποδοχής τους για λόγους οικονομικούς .
- την ανάγκη ορθής μεταχείρισης των υπηκόων Τρίτων χωρών με σκοπό να τους παρέχει ,κατά το δυνατόν, δικαιώματα και υποχρεώσεις ,συγκρίσιμες με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των υπηκόων του κράτους –μέλους στο οποίο εγκαθίστανται .
- την ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων με τις χώρες από τις οποίες προέρχονται οι μετανάστες ,έτσι ώστε αυτές οι χώρες να συμβάλλουν στον έλεγχο των μεταναστευτικών ροών προς την Ε.Ε, ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση θα τους επικουρεί ώστε να βελτιώνουν το βιοτικό τους επίπεδο, εξαλείφοντας κατ' αυτό τον τρόπο έναν από τους κυριότερους λόγους που κάνουν τους ανθρώπους να θέλουν να μεταναστεύσουν .
- την ανάγκη για κοινή πολιτική ασυλίας που σέβεται πλήρως τους όρους της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών της Γενεύης ,περί του καθεστώτος των προσφύγων , καθώς επίσης και τους όρους των υποχρεώσεων των κρατών –μελών δυνάμει των διεθνών συνθηκών .

Τον Ιούλιο του 2001 ,παρουσιάστηκε μια πρόταση για την υιοθέτηση μιας ανοικτής μεθόδου συντονισμού της κοινοτικής πολιτικής μετανάστευσης για την προώθηση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ κρατών –μελών σχετικά με την υλοποίηση της πολιτικής μετανάστευσης που μπορεί να οδηγήσει σε συμφωνία για έναν αριθμό Ευρωπαϊκών στόχων ή κατευθυντήριων γραμμών που τα κράτη μέλη θα μπορούσαν στη συνέχεια να ενσωματώσουν στα εθνικά σχέδια δράσης τους .Ως απάντηση στο αίτημα των κρατών-μελών που διατυπώθηκε κατά τη διάρκεια της συνόδου του Lacken ,στο Βέλγιο ,τον Δεκέμβριο 2001 , η Επιτροπή έχει τώρα κινήσει μια διαδικασία για να βελτιωθεί η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τα μεταναστευτικά ζητήματα. Η ανακοίνωση για μια κοινοτική πολιτική κατά της παράνομης μετανάστευσης ,που εξεδόθη στις 15 Νοεμβρίου 2001 περιλαμβάνει προτάσεις για ένα ειδικό σχέδιο δράσης που αποσκοπεί στην καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης και της εμπορίας ανθρώπων στην Ευρωπαϊκή Ένωση .Αυτό το συνολικό σχέδιο που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στο τέλος του Φεβρουαρίου 2000 , επικεντρώνεται σε έξι τομείς προτεραιότητας για το συντονισμό και την ενίσχυση των προσπαθειών που καταβάλλουν τα κράτη-μέλη .

Τον Απρίλιο του 2002 ,η Επιτροπή εξέδωσε μια Πράσινη Βίβλο σχετικά με την κοινοτική πολιτική επιστροφής εκείνων που παράνομα διέμεναν ,ενώ ένα μήνα αργότερα ακολούθησες μια ανακοίνωση σχετικά με την ολοκληρωμένη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης .

Ταυτοχρόνως η Επιτροπή παρουσίασε μια σειρά προτάσεων, που αφορούν τομείς καθοριστικής σημασίας ,και έχουν σχέση με:

- την κοινή Ευρωπαϊκή πολιτική ασύλου ,
- τους όρους εισόδου και διαμονής υπηκόων Τρίτων χωρών που έρχονται να σπουδάσουν ή να λάβουν επαγγελματική κατάρτιση ,καθώς επίσης και αυτών που έρχονται να προσφέρουν αφιλοκερδή ή φιλανθρωπική εργασία .
- το δικαίωμα της επανένωσης των μελών της οικογένειας που επιτρέπει στους υπηκόους Τρίτων χωρών οι οποίοι διαμένουν μόνιμα σε ένα κράτος-μέλος να φέρνουν κοντά τους τα μέλη της οικογένειάς τους .
- την παροχή στους υπηκόους Τρίτων χωρών που έχουν διαμείνει νόμιμα στην Ευρωπαϊκή Ένωση για μια πενταετία τουλάχιστον ,δικαιωμάτων που πρέπει να προσεγγίζουν όσο το δυνατόν περισσότερο τα δικαιώματα τα οποία απολαμβάνουν οι υπήκοοι της Ε.Ε σε έναν ορισμένο αριθμό τομέων ,συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος διαμονής σε κάποιο άλλο κράτος-μέλος υπό ορισμένους όρους .

Έχουν επίσης παρουσιαστεί προτάσεις σχετικά με την αποδοχή σπουδαστών και άλλων υπηκόων Τρίτων χωρών που επιθυμούν να έρθουν στην Ε.Ε για άλλους λόγους .

Τέλος, για την άσκηση ορθής πολιτικής ,απαιτείται αξιόπιστη πληροφόρηση σχετικά με τις μεταναστευτικές ροές .Αποσκοπώντας στη βελτίωση και στη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα της αξιολόγησης και της παρακολούθησης της Ευρωπαϊκής πολιτικής ασύλου και μετανάστευσης ,η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εγκαινίασε το 1998 ένα σχέδιο που αποσκοπεί στην διευκόλυνση της συλλογής και της ανάλυσης των στατιστικών στοιχείων όσον αφορά τη μετανάστευση .Το σχέδιο αυτό προβλέπει ότι η Eurostat και η στατιστική υπηρεσία της Ε.Ε πρέπει να αρχίσουν να συλλέγουν σε μηνιαία βάση στατιστικά στοιχεία όσον αφορά τη μετανάστευση και το άσυλο . Επιπλέον, η Επιτροπή είναι απασχολημένη με την ίδρυση ενός μεταναστευτικού παρατηρητηρίου το οποίο αποτελείται κατά το πρώτο στάδιο από ένα δίκτυο αλληλένδετων εθνικών σημείων επαφής και από μια κεντρική μονάδα .

Στη σύνοδο κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Σεβίλλη⁸² της Ισπανίας στις 21-22 Ιουνίου του 2002 αποφασίστηκε η υιοθέτηση κοινή πολιτικής ασύλου και μετανάστευσης παράλληλα με τη διαμόρφωση μιας πολιτικής ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ,με ορόσημο το τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου του 2001 στη Νέα Υόρκη ,επιδιώκει να μεταβάλλει την Γηραιά Ήπειρο σε απόρθητο φρούριο για χιλιάδες λαθρομετανάστες

Ο Ισπανός πρωθυπουργός παρουσίασε στη σύνοδο ένα σχέδιο τεσσάρων σημείων σύμφωνα με το οποίο ενοποιούνται οι πολιτικές ασύλου και μετανάστευσης ,ενισχύεται η συνεργασία μεταξύ Ευρωπαϊκών κρατών για την εξάρθρωση των δικτύων της λαθρομετανάστευσης, καθιερώνεται τεχνική συνεργασία με Τρίτες χώρες που αποτελούν τη βάση εισόδου π.χ Τουρκία. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και το κοινό σώμα επιφυλακής σε λιμάνια και αεροδρόμια ανά την Ευρωπαϊκή επικράτεια και το πολυεθνικό σώμα φύλαξης των εξωτερικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης .

Ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαβεβαίωσε ότι « η πολιτική που θα εφαρμοστεί θα προστατεύει τους πρόσφυγες , σε αντιδιαστολή με τους μετανάστες ,ενώ θα φροντίζει για την ενσωμάτωση στις Ευρωπαϊκές κοινωνίες όσων ξένων ζουν ήδη στην Ευρώπη» .

Η Ευρωπαϊκή Νομοθεσία των τελευταίων χρόνων αναφορικά με τη μετανάστευση και τους πρόσφυγες .

Οι άξονες πάνω στους οποίους έχει κινηθεί η Ευρωπαϊκή Νομοθεσία⁸³ τα τελευταία όσον αφορά το θέμα της οικονομικής μετανάστευσης συνοψίζεται στα παρακάτω σημεία :

- σύσταση μηχανισμού συντονισμού για τη σύγκλιση όλων των πολιτικών των κρατών-μελών (com 2000 -757, 22-11-2000).
- Διοικητική συνεργασία ως προς την φύλαξη των εξωτερικών συνόρων ,των θεωρήσεων ,ατου ασύλου και της μετανάστευσης (COM 2000-567).
- προϋποθέσεις χορήγησης τίτλου διαμονής μακράς διάρκειας (COM 2001-127, 13-3-2001).
- προστασία της οικογενειακής συνένωσης (COM 2001 -624 , 2-7-2001) .
- ένταξη των πολιτικών ενσωμάτωσης των μεταναστών για την κάθε εθνική κοινωνία στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την απασχόληση (COM 2001-387,11-7-2001).
- ανάγκη ενσωμάτωσης των μεταναστών στις χώρες υποδοχής με στόχο την κατάργηση των διακρίσεων (COM 2001-387 ,11-7-2001) .

82. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Σεβίλλης ,συμπεράσματα της προεδρίας , 21-22/6/2002
<http://www.europart.eu.int/summits/pdf/ser1-elpdf> . (PE 320.285)

83. Χ. Μπάγκαβος – Δ. Παπαδοπούλου , σελ 82- 83 ,επίσης βλ το δικτυακό τόπο
<http://www.europa.eu.int/eur-lex/el/index.htm> - Μάρτιος 2003 .

- προϋποθέσεις εισόδου και χορήγησης τίτλου διαμονής υπηκόων Τρίτων χωρών με σκοπό την μισθωτή απασχόληση και την άσκηση ανεξάρτητων οικονομικών δραστηριοτήτων (COM -2001-386,24-9-2001).
- Ενσωμάτωση των μεταναστευτικών πολιτικών στις εξωτερικές πολιτικές της Ε.Ε (απόφαση του Συμβουλίου του Λάακεν ,14-15-12/2001) ώστε η διαχείριση τους να επιτευχθεί μέσα σε συγκεκριμένο πλαίσιο θεσμοποιημένης συνεργασίας της Ε.Ε με το διεθνές περιβάλλον .
- Δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού παρατηρητηρίου μετανάστευσης .
- Καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης ,της παράνομης εισόδου και διαμονής και αμοιβαίας αναγνώριση των αποφάσεων απομάκρυνσης .
- Δημιουργία θεσμοποιημένων οργάνων και ερευνητικών προγραμμάτων και μελετών για την κοινή διαχείριση του μεταναστευτικού φαινομένου .

Αναφορικά με την πολιτική ασύλου οι πολιτικές γραμμές , φαίνονται να είναι πιο ξεκάθαρες λόγω της υπαγωγής του ασύλου σε διεθνείς κανόνες ,εντούτοις υπάρχουν δυσκολίες στην ομοφωνία μεταξύ των κρατών –μελών αφού κάθε χώρα αντιμετωπίζει διαφορετικά το πρόβλημα με βάση την προϊστορία που έχει στο θέμα ,την πολιτική και κοινωνική ιδεολογία ,την οικονομική της ανάπτυξη κλπ . Η Γερμανία είναι η χώρα η οποία δέχεται το μεγαλύτερο όγκο αιτήσεων για πολιτικό άσυλο (περίπου το 50 %) ,αλλά τελευταία χώρες του Νότου μεταξύ των οποίων η Ελλάδα και η Ιταλία , εξαιτίας της γεωπολιτικής τους θέσης αντιμετωπίζουν ολοένα και περισσότερο αιτήσεις πολιτικών προσφύγων .

Οι κυριότερες ρυθμίσεις σε Ευρωπαϊκό επίπεδο για τους πρόσφυγες⁸⁴ περιλαμβάνουν τα εξής μέτρα:

- καθορισμός των ελάχιστων προδιαγραφών προσωρινής προστασίας (COM 2001-303, 31/10/2000 και COM 2001-55, 20/7/2001).
 - προσδιορισμός του κράτους που είναι αρμόδιο για την εξέταση της αίτησης ασύλου και της απόφασης επί της αίτησης ασύλου και της απόφασης επί της αίτησης με βάση τη Σύμβαση του Δουβλίνου που υπογράφηκε το 1991 και εξασφαλίζει ότι η απόφαση που παίρνει ένα κράτος – μέλος θα εφαρμόζεται από τα υπόλοιπα κράτη –μέλη (COM 2001-447 ,13/8/2001).
 - ορισμός της έννοιας του πρόσφυγα και προσέγγιση των μορφών επικουρικής προστασίας (COM 2001 -510, 12/9/2001) .
 - θέσπιση ελάχιστων κανόνων για τις διαδικασίες χορήγησης ασύλου και τους όρους υποδοχής των αιτούντων . (COM 2001 -181 , 25/9/2001) .
 - θέσπιση του ταμείου για τους πρόσφυγες και του συστήματος EURODAC (αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων των αιτούντων άσυλο) .
 - προώθηση κοινής αντιμετώπισης στην πράξη οικονομικών μεταναστών και πολιτικών προσφύγων, όπως αποφασίστηκε στην τελευταία Σύνοδο κορυφής στη Σεβίλλη ,ως αποτέλεσμα των κοινών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι δυο αυτές κοινωνικές κατηγορίες στις χώρες υποδοχής .
- Εκείνο που είναι ξεκάθαρο σε ότι αφορά την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα μεταναστευτικά ρεύματα για την οποία φαίνεται να συμφωνούν όλες οι χώρες -μέλη της είναι η καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης με παράλληλη αυστηρή αστυνόμευση των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης και η ενσωμάτωση των ήδη εγκαταστημένων μεταναστευτικών πληθυσμών στις Ευρωπαϊκές κοινωνίες .

Αν σε αυτές τις δυο βασικές αρχές , που φαίνεται να προδιαγράφονται ως απόλυτης προτεραιότητας για την αντιμετώπιση της μετανάστευσης ,υπάρχει σύγκλιση των επιμέρους εθνικών πολιτικών , εντούτοις σε πολλά άλλα θέματα η κοινή Ευρωπαϊκή πολιτική δεν θεωρείται αυτονόητη , αλλά προσκρούει πολλές φορές στις εθνικές παραδόσεις και νομοθεσίες ,στις ιδιαιτερότητες και δυσκολίες του κάθε κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης .

Τα προβλήματα για μια εναρμονισμένη μεταναστευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να εξετασθούν κάτω από το πρίσμα τριών βασικών κατηγοριών⁸⁵ που στην πράξη αλληλεξαρτώνται και αλληλεπιδρούν .

Στην πρώτη κατηγορία προβλημάτων σύγκλισης υπάγονται αυτά που συναρτώνται με την διαφορετική ιστορική σχέση ,εθνική παράδοση και εμπειρία των κρατών στο μεταναστευτικό φαινόμενο και επομένως στο σχεδιασμό ,εφαρμογή και υλοποίηση άσκησης μεταναστευτικής πολιτικής .Το συγκριτικό πλεονέκτημα υπέρ τους στην περίπτωση αυτή φαίνεται να έχουν τα κράτη με πλούσια μεταναστευτική εμπειρία .

Στην δεύτερη κατηγορία προβλημάτων υπάγονται προβλήματα που ανακύπτουν από τη διαφορετική αξιολόγηση που κάνουν τα κράτη υποδοχής στο μεταναστευτικό φαινόμενο σε σχέση με την επίδραση που έχει αυτό (θετική ή αρνητική ,ευνοϊκή ή δυσμενή) στα επιμέρους εσωτερικά θέματα (οικονομικά ,κοινωνικά ,δημογραφικά ,πολιτισμικά κλπ) .

Στην τρίτη κατηγορία βρίσκονται τα προβλήματα που ανακύπτουν εξαιτίας της απειρίας και ανωριμότητας κάποιων κρατών να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν μια ολοκληρωμένη και μεθοδευμένη μεταναστευτική πολιτική , φαινόμενο που ισχύει για τα νέα κράτη υποδοχής μεταναστών στην Νότια Ευρώπη , γεγονός που τους αναγκάζει να λειτουργούν αποσπασματικά και συγκυριακά .

Ο υπερεθνικός χαρακτήρας του μεταναστευτικού φαινομένου και η ελευθερία διακίνησης πολιτών στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβάλλει την ανάπτυξη μιας ενιαίας μεταναστευτικής Ευρωπαϊκής πολιτικής που θα αφορά τις διάφορες πτυχές του φαινομένου όπως τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ,το ζήτημα των οικονομικών μεταναστών και των προσφύγων ,το πρόβλημα της οικογενειακής συνένωσης, το πρόβλημα της λαθρομετανάστευσης και τέλος τη συνεργασία με τις χώρες αποστολής .

Το καίριο και κρίσιμο ερώτημα που τίθεται εδώ είναι , σε ποιο βαθμό οι Ευρωπαϊκές κυβερνήσεις κάτω από την πίεση του κλίματος γενικευμένης απειλής και ανασφάλειας που βιώνουν ως αποτέλεσμα της εντεινόμενης τρομοκρατίας , θα «ξεπεράσουν» το μοντέλο που οι ίδιες έχουν υιοθετήσει για την ενωμένη Ευρώπη «ως φρούριο⁸⁶» ,ώστε αυτό να μην αποτελέσει εμπόδιο στην ολόπλευρη (κοινωνική, οικονομική ,εκπαιδευτική , πολιτισμική κλπ) ενσωμάτωση και ένταξη των μεταναστών και προσφύγων και στον έλεγχο της λαθρομετανάστευσης σε καθεστώς προστασίας και προάσπισης των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

V. Η μεταναστευτική πολιτική και η σχέση της με το φαινόμενο της εμπορίας και εκμετάλλευσης ανθρώπων .

Η γυναικεία μετανάστευση⁸⁷ , μπορεί να αναγνωρισθεί ως «ζώνη» υψηλών κινδύνων και μαζικών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτή σχετίζεται ειδικότερα με την περιθωριακή απασχόληση .συμπεριλαμβανομένης της ίδιας της σεξουαλικής εργασίας, και της κοντινής προς το σεξ εργασίας ,που συχνά εμφανίζεται συνδεδεμένη με την παροχή σεξουαλικών υπηρεσιών (χορεύτριες, στριπτιζέζ , κονσομασιόν ,κορίτσι στο μπαρ που κάνει τους πελάτες να ξοδεύουν περισσότερα χρήματα , υπηρεσίες συνοδείας , μανεκέν κλπ) .

Η πορνεία φαίνεται ότι συνδέεται ολοκληρωτικά με τη μετανάστευση⁸⁸ .

⁸⁵. ό.π σελ 115-121.

⁸⁶. Ελένη Κοχαϊμίδου , "Ένα φρούριο η Ευρώπη , Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία , 23/6/2002 .

⁸⁷. Helena Tiuriukanova ,3. female migration as a "zone" of social risk: trafficking in women ,prostitution and migration στο legitimizing migration space ,migrant women's labor ,trafficking and illegal migration (problems in conjunction) .

⁸⁸. Elena Tiuriukanova ,5. migration and prostitution στο legitimizing migration space ,migrant women's labor ,trafficking and illegal migration (problems in conjunction) .

Όπως αυτό το επάγγελμα θεωρείται «σκανδαλώδες» και έχει μάλλον μια μικρή διάρκεια «ζωής» οι γυναίκες προτιμούν να ασχοληθούν με αυτή την «επιχείρηση» μακριά από τα σπίτια τους .Μετά τη λήξη αυτής της εργασίας επιθυμούν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους και να αρχίσουν την «κανονική» ζωή.

Ο καλύτερος προορισμός για τη μετανάστευση με σκοπό την απασχόληση σε σεξουαλικές υπηρεσίες είναι η μεγάλη πόλη ,αυτό που αποκαλούμε μεγαλούπολη (megalopolis) όπου η αγορά σεξ είναι ευρύτερη και είναι ευκολότερο να κρατηθεί η ανωνυμία .Αυτό είναι που διαμορφώνει τις κατευθύνσεις των μεταναστευτικών ρευμάτων στις χώρες της εξόδου :από την περιφέρεια στις μητροπολιτικές πόλεις ,και από αυτό στο εξωτερικό .

Υπάρχει επίσης μια περισσότερο σχετική με τη μετανάστευση στιγμή που προσιδιάζει στην οργάνωση της πορνείας . Αυτή η απασχόληση είναι συνδεδεμένη με την «υποχρεωτική» αλλαγή της θέσης εργασίας . Είναι γνωστό πως οι ιδιοκτήτες των λεσχών και των πορνείων που έχουν ένα σταθερό κύκλο πελατών αλλάζουν τακτικά τα «κορίτσια» ή ακόμα τα «ανταλλάσσουν» , έτσι ώστε οι πελάτες τους να μην νιώθουν βαριεστημένοι. Αυτή η μόνιμη κίνηση είναι ένας παράγοντας που δεν υποκινεί σε δράση ,σε κινητοποίηση για τη νομιμοποίηση της θέσης του συγκεκριμένου είδους μεταναστών .

Η ολοένα και περισσότερο περιοριστική πολιτική μετανάστευσης των χωρών υποδοχής οδηγεί στη μείωση των ευκαιριών νόμιμης μετανάστευσης και αυξάνει αντίστοιχα την παράνομη μετανάστευση .

Για τις γυναίκες που έχουν την πρόθεση να εργαστούν στο εξωτερικό οι υπηρεσίες προσφοράς στην αγορά του σεξ ή οι κοντινές προς αυτές υπηρεσίες γίνονται οι περισσότερο προσιτοί δρόμοι απασχόλησης .

Όντας περισσότερο συχνά ημινόμιμος ή παράνομος αυτός ο τομέας απασχόλησης δεν απαιτεί από τους μετανάστες νομιμοποίηση της θέσης τους και επομένως υποκινεί την παράνομη μετανάστευση .

Στο θέμα αυτό υπάρχει μια ανοικτή ερώτηση που θέλει απάντηση : Πώς η νομιμοποίηση της πορνείας στις χώρες υποδοχής μπορεί να επιδράσει στη μετανάστευση ;

Πιθανώς ελαφρώς να επεκτείνει το επίσημο μέρος της μετανάστευσης ,δεδομένου ότι οι επίσημες σχέσεις εργασίας απαιτούν νομικό καθεστώς .Εντούτοις ,δεν μπορούμε να υπερεκτιμούμε τα οφέλη αυτά δεδομένου ότι οι χώρες υποδοχής μετά βίας θα συμφωνήσουν σχετικά με την πλήρη νομιμοποίηση των φιλοξενούμενων –πόρνων ,λαμβάνοντας υπόψη και τα συναισθήματα αντι-μετανάστευσης που είναι αρκετά ισχυρά σε όλες τις χώρες υποδοχής.

Όπως η Ολλανδική εμπειρία δείχνει , η νομιμοποίηση προστατεύει μόνο τις επιχειρήσεις στη βιομηχανία του σεξ σε εθνικό επίπεδο .

Οι μετανάστες που ασχολούνται με τις υπηρεσίες στο τομέα του σεξ παραμένουν ακόμη έξω από τις προδιαγραφές του νόμου .Η νομιμοποίηση της πορνείας ,υπό αυτές τις συνθήκες, το πιο πιθανό είναι να μην βελτιώσει τους όρους των μεταναστών ,ούτε για εκείνα τα άτομα που εργάζονται «εθελοντικά» στις υπηρεσίες του σεξ ,αλλά ούτε και για τα άλλα που εξαναγκάζονται στην παροχή σεξουαλικών υπηρεσιών .

Για το θέμα της διεθνικής πορνείας είναι χαρακτηριστική η άποψη του καθηγητή Λάζου Γρ ,ο οποίος αναφέρει⁸⁹ :

« Το μέγεθος του πληθυσμού των γυναικών και της νεολαίας που εμπορεύονται στην πορνεία οποιασδήποτε χώρας εξαρτάται από α) τη μορφή της πορνείας ,που επικρατεί β) το νομικό πλαίσιο που καθορίζει την πορνεία στη χώρα .

Αυτοί οι δυο παράγοντες καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό 1) το μέγεθος του πληθυσμού που εμπορεύεται 2) τον αντίκτυπο του στην πορνεία της χώρας και 3) τον αντίκτυπο του trafficking στις γυναίκες και την νεολαία .Άλλοι παράγοντες που διευκολύνουν την ή εμποδίζουν την διαδικασία είναι πρώτα η κατάσταση και η φάση της κοινωνίας πολιτών και δεύτερον ,οι κρατικές και κυβερνητικές προτεραιότητες .

89. Grigoris Lazos , « Trafficking and forced prostitution in Greece» ,Presentation to the international meeting of experts ,trafficking in women from Eastern Europe to countries of E.U .

Υπάρχουν μερικά βασικά κανάλια⁹⁰ με τα οποία διοχετεύεται το εμπορικό σεξ και η διεθνής μεταφορά της γυναικείας μεταναστευτικής εργασίας ,που αποτελούν τις σφαίρες του κινδύνου. Πρώτα απ' όλα είναι η ίδια η μεταναστευτική εργασία που εξάγεται από τις φτωχές οικονομικά χώρες προς τις προηγμένες οικονομικά .

Υπάρχουν μερικά γεγονότα που δείχνουν πως οι χώρες υποδοχής ενδιαφέρονται για μεταναστευτική εισροή και παροχή υπηρεσιών στις βιομηχανίες του θεάματος και της ψυχαγωγίας.

Υπήρξαν διάφορες προσπάθειες για να παρασχεθούν πιο νόμιμοι τρόποι για μετανάστευση αυτού του είδους .

Στην πρόωρη δεκαετία του '80 η Ιαπωνική πρεσβεία στις Φιλιππίνες είχε εισάγει την αποκαλούμενη «θεώρηση για τους εργαζόμενους στη ψυχαγωγία» ή θεώρηση εισόδου για «χορεύτριες» , η οποία έδωσε πραγματικά την νόμιμη βάση για την μετανάστευση σχετική με την παροχή σεξουαλικών υπηρεσιών .

Σήμερα τέτοιου είδους θεωρήσεις χορηγούνται επίσης σε Ρώσους υπηκόους οι οποίοι μετακινούνται προς την Ιαπωνία για εργασία σε υπηρεσίες ψυχαγωγίας .

Ο ίδιος τύπος θεώρησης υπάρχει στην Ελβετία . Σε άλλες χώρες οι θεωρήσεις τουριστικής άδειας ή άδειας επισκεπτών χρησιμοποιούνται κατά κανόνα από μετανάστες που εισέρχονται νόμιμα στη χώρα υποδοχής νόμιμα για να παρέχουν σεξουαλικές υπηρεσίες .

Άλλο κανάλι μέσω του οποίου διοχετεύονται οι σεξουαλικές υπηρεσίες είναι οι μικτοί γάμοι μέσω τους συστήματος της «ηλεκτρονικής παραγγελίας νυφών» . Σε πολλές περιπτώσεις η νύφη επιλέγεται για συγκεκριμένες οικονομικές δραστηριότητες ή απασχολήσεις όπως είναι η φροντίδα παιδιών ή ηλικιωμένων ,η εργασία σε αγρόκτημα ,η απασχόληση με άτομα άρρωστα κλπ.

Ο «ψεύτικος γάμος» είναι επίσης ένα από τα κανάλια για τη στρατολόγηση γυναικών στην παράνομη απασχόληση της βιομηχανία του σεξ .Σε διάφορες χώρες η ειδική θεώρηση για τη «νύφη» υπάρχει και χρησιμοποιείται από τους εμπόρους προσώπων και τους παρέχει νόμιμη βάση για τις δραστηριότητές τους .

Το τρίτο κανάλι είναι ο τουρισμός ,συμπεριλαμβανομένης της μορφής του ολοένα αυξανόμενου σεξοτουρισμού , ο οποίος αντιπροσωπεύει σήμερα την πιο καλά οργανωμένη και ιδιαίτερα προσοδοφόρα παγκόσμια βιομηχανία στον τομέα της παροχής υπηρεσιών .

Εκείνο που χρειάζεται να υπογραμμισθεί πάντως είναι πως, παρά τα υπάρχοντα κοινωνικά προβλήματα που συνδέονται με τη γυναικεία μεταναστευτική εργασία ,δεν θα πρέπει αυτή να θεωρηθεί ως «απόλυτο κακό» ακόμη δε περισσότερο να μην απαξιωθεί ο ρόλος και να αποχαρακτηρισθεί η σημασία της μετανάστευσης γενικά .

Η περιθωριοποίηση της θέσης που έχουν οι γυναίκες στη μετανάστευση αποτελεί μια κοινωνική κατασκευή που απεικονίζει τη γενικότερη ασυμμετρία γένους στην κοινωνική ζωή (χαμηλή κοινωνική θέση των γυναικών ,κατώτερη θέση στην οικογένεια ,μετατόπιση σε χαμηλόμισθους τομείς της απασχόλησης) .

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών η πολιτική μετανάστευσης των κύριων χωρών υποδοχής περιορίζεται συνεχώς .Οι λόγοι αυτής της πολιτικής είναι γνωστοί και σαφείς .Οι χώρες προσπάθησαν να προστατεύσουν τις εθνικές αγορές εργασίας τους από την εισροή των «ανεπιθύμητων μεταναστών» .Μια από τις συνέπειες αυτής της πολιτικής είναι τα τεράστια κύματα της παράνομης μετανάστευσης η οποία έχει κατακλύσει τις περισσότερες από τις χώρες υποδοχής .

Η μόνιμη έλλειψη των εθνικών εργαζομένων σε μαζικά επαγγέλματα που δεν έχουν γόητρο και κοινωνική αποδοχή αποτελεί το χρόνιο σύμπτωμα των μεταβιομηχανικών χωρών ,καθώς επίσης και η αυξανόμενη απαίτηση για ιδιαίτερα εξειδικευμένη και καταρτισμένη διανοητική κυρίως εργασία .

90. όπως στην 85 υποσημείωση ,επίσης στο Carmen Galiana ,Links between trafficking in women and organised crime , pages 11 -12, Working paper, March 2000 στο Trafficking in women ,Directorate – General for Research ,Andrea Subhan (Ed) ,European Parliament ,Civil Liberties Series ,LIBE109-EN 3-2000, PE 288-127.

http://www.europarl.eu.int/workingpapers/libe/pdf/109_en.pdf .

Με μεγάλη δυσκολία θα μπορούσε κάποιος να αμφιβάλλει για τη συμβολή των μεταναστών , ειδικευμένων επαγγελματιών ή εργατών σε μαζικά επαγγέλματα ,στην εθνική οικονομία των χωρών υποδοχής .

Εντούτοις η πολιτική μετανάστευσης είναι απολύτως διαφορετική σε σχέση με αυτές τις δύο ομάδες .

Σε σχέση με τους ημιανεκπαιδευτους μετανάστες των μαζικών επαγγελμάτων η πολιτική είναι πιο άκαμπτη .Οι γυναίκες μετανάστριες συγκεντρώνονται στους χαμηλότερους τομείς της αγοράς εργασίας και δοκιμάζουν συνεπώς όλους τους περιορισμούς και τις πρακτικές διάκρισης της πολιτικής μετανάστευσης .

Ο διακριτικός χαρακτήρας αυτής της πολιτικής που συχνά καλύπτεται από τα «φιλελεύθερα ενδύματα» έχει ως αποτέλεσμα την ώθηση των μεταναστών (ειδικά των γυναικών) από τη σφαίρα των νόμιμων σχέσεων σε εκείνες των άτυπων ,παράνομων και εγκληματικών σχέσεων.

Εκείνοι οι «ανεπιθύμητοι» μετανάστες εργασίας που έμειναν έξω από τη δυνατότητα συμμετοχής σε νόμιμες σφαίρες οικονομικής δραστηριότητας μέσω της πολιτικής θεωρήσεων και άλλων κανονισμών , «αναγκάστηκαν» να χρησιμοποιήσουν τα παράνομα κανάλια ,όπου βρήκαν τις ευκαιρίες που πρόσφεραν οι κάθε λογής εγκληματικές δομές .

Μπορεί να διαπερνούν μέσω των συνόρων και να βρίσκονται στις χώρες υποδοχής παράνομα ή ως τουρίστες ακόμη και ως φιλοξενούμενοι , αλλά βρίσκουν τους εαυτούς τους σε μια παράνομη κατάσταση .

Η μετανάστευση των γυναικών συνδέεται ιδιαίτερα με το έγκλημα καθώς υπάρχει στενή σχέση της γυναικείας εργασίας με τις υπηρεσίες σεξ και γενικότερα τις υπηρεσίες στη βιομηχανία της διασκέδασης οι οποίες ευρέως χρησιμοποιούν τα παράνομα κανάλια μέσα από τα οποία διοχετεύουν το εργατικό αυτό δυναμικό .

Οι χώρες υποδοχής από τη μεριά τους φαίνεται πως μετά βίας θα οδηγηθούν να καταστήσουν την πολιτική μετανάστευσης πιο εύκαμπτη σχετικά με την μετανάστευση εργασίας .Η πρωτοβουλία των χωρών αποστολής μοιάζει να είναι περισσότερο από ποτέ απαραίτητη .Και αυτή η πρωτοβουλία πρέπει πολύ σύντομα να καθορισθεί εστιασμένη στις συγκεκριμένες ομάδες μεταναστών αλλά και τους συγκεκριμένους όρους της μετανάστευσης .Επιπλέον επιβάλλεται η ενεργοποίηση μιας διαδικασίας διαπραγμάτευσης μεταξύ των χωρών αποστολής και υποδοχής που θα αποβλέπει στη διεύρυνση του νόμιμου διαστήματος για μεταναστευτική εργασία .

Το ζήτημα της εμπορίας γυναικών⁹¹ με σκοπό την εκμετάλλευση τους από διεθνικά οργανωμένα εγκληματικά δίκτυα έχει λάβει μια τεράστια δημοσιότητα και απήχηση, γεγονός που απεικονίστηκε στη δραστηριότητα των εθνικών κυβερνήσεων ,των διεθνών οργανώσεων αλλά και των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (NGOs) .

Οι βασικοί διεθνείς οργανισμοί σχετικά με τη μετανάστευση (Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης , Διεθνής Οργανισμός Εργασίας ,Υπάτη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, Διεθνής Αμνηστία και άλλοι) έχουν ανταποκριθεί σε ένα κύμα μετανάστευσης με σκοπό τις σεξουαλικές υπηρεσίες και οργανώνουν διεθνείς πρωτοβουλίες και υποστηρίζουν τα εθνικά προγράμματα που είναι ενάντια στην παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων και στις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων .

Οι καθορισμένες κατευθύνσεις της μάχης ενάντια στην παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων ,όπως περιλαμβάνονται στα προγράμματα δράσης πολλών διεθνών οργανώσεων ,δεν αφορούν την σφαίρα της μεταναστευτικής πολιτικής ως ξεχωριστό στόχο .Μερικά από τα μέτρα της δράσης σχετικά με το θέμα του trafficking ανθρώπων που αφορούν στη μεταναστευτική πολιτική προτείνονται και λειτουργούν στα πλαίσια αυτής ,όπως για παράδειγμα είναι η περίπτωση να διαχωριστούν από τους παράνομους μετανάστες τα θύματα του trafficking –κατά κανόνα παράνομοι και αυτοί- και να μην εφαρμοστούν σε αυτούς τα ίδια μέτρα που ισχύουν στους λαθρομετανάστες με την προϋπόθεση ότι τα θύματα της εμπορίας ανθρώπων θα καταθέσουν εναντίον των διακινητών τους .

91. Helena Tiuriukanova ,6. Fighting against sex-trade roles of different actors ,στο legitimizing migration space ,migrant women's labor ,trafficking and illegal migration (problems in conjunction) ,επίσης τις εισηγήσεις των Βαρδαράματου Κ, Κωσταβάρα , Μαγγανά, Α Μπιλανάκη Ν ,Σιάνου Φ και Τζωρτζάτου Β και Ψημμένου Ιορ στα πλαίσια του μεταπτυχιακού σεμιναρίου εγκληματολογίας

Αυτό όμως δεν αποβλέπει στο να μετατοπίσει το υπάρχον διεθνές καθεστώς μετανάστευσης σε περισσότερο αποτελεσματικότερες σχέσεις στο προσκήνιο της μετανάστευσης. Επιπλέον, ένα θέμα ισχυροποίησης των περιορισμών μετανάστευσης, μεταξύ των οποίων και οι θεωρήσεις εισόδου (ιδιαίτερα σε περίπτωση νέων γυναικών) έχει αρχίσει ήδη να συζητείται.

Έχοντας αξιολογήσει και αποφασιστική δυνατότητα εξουσίας στον κόσμο που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για την επιρροή πάνω στη μεταναστευτική πολιτική των κρατών οι διεθνείς οργανισμοί έχουν εστιάσει και ουσιαστικά οριοθετήσει τη δραστηριότητά τους αφενός στην αυξανόμενη επίγνωση και συνειδητοποίηση των εκστρατειών ενημέρωσης αφετέρου στην υποστήριξη στις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Μ.Κ.Ο.) που εργάζονται με θύματα του trafficking ανθρώπων.

Μολονότι οι διεθνείς Οργανισμοί πραγματοποιούν εκστρατείες ενημέρωσης, καταστρώνουν προγράμματα και χρησιμοποιούν τις Μ.Κ.Ο. και τα μέσα ενημέρωσης για να απευθυνθούν στις εθνικές κυβερνήσεις για το πρόβλημα της εμπορίας και εκμετάλλευσης ανθρώπων (trafficking of human being) όλες αυτές οι δράσεις ως κανόνες βρίσκονται έξω από τον τομέα της πραγματικής μεταναστευτικής πολιτικής.

Την χρονική περίοδο 1993-94 δυο Μη Κυβερνητικές οργανώσεις στο Βέλγιο και στην Ολλανδία (PAYOKE –STV) ανέφεραν⁹² ότι γυναίκες από την Κ.Α.Κ και από την Ε.Ε, ιδίως Ουγγαρέζες και Πολωνές ζητούσαν βοήθεια σε μεγάλο βαθμό.

Από τότε γυναίκες από την Κ.Α.Κ συνέχιζαν να παρουσιάζονται σε υψηλή θέση στις εκθέσεις για θύματα trafficking, ενώ γυναίκες από το πρώτο κύμα προσχώρησης κρατών (Πολωνίας, Τσεχίας, Ουγγαρίας και Σλοβενίας) αξιοσημείωτα απουσιάζουν από τις καταγραφές trafficking και αντικαθίστανται από γυναίκες της Αλβανίας, της Ρουμανίας, της Μολδαβίας και της Κοινοπολιτείας Ανεξαρτήτων Κρατών (Κ.Α.Κ).

Ως εκ τούτου αξίζει να εξετάσει⁹³ κανείς και να θεωρήσει τις καταστάσεις κάτω από τις οποίες είναι έκδηλη η μείωση της εμπορίας και εκμετάλλευσης μεταξύ των γυναικών του πρώτου κύματος προσχώρησης στις χώρες της Ε.Ε. Σίγουρα οι γυναίκες από το πρώτο κύμα προσχώρησης κρατών συνέχιζαν να μεταναστεύουν και να συμμετέχουν σε εργασίες σχετικές με το σεξ και είτε πέτυχαν να αποφύγουν την έκθεσή τους ως αντικείμενα εκμετάλλευσης είτε υποτάχθηκαν σε κατάσταση εκμετάλλευσης που πετυχημένα τις εμπόδισε να αναζητήσουν εκτεταμένη βοήθεια.

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 γυναίκες από το πρώτο κύμα προσχώρησης ήταν ικανές να ταξιδεύουν ελεύθερα προς τις χώρες της Ε.Ε ως τουρίστριες και έτσι να μπορούν να καταφέρουν τη διαμονή τους μέχρι 60 ημέρες για τις χώρες της συνθήκης Schengen ή 6 μήνες στο Ηνωμένο Βασίλειο. Εντούτοις πολλές γυναίκες από την Ουγγαρία αναφέρθηκαν πως υστερούσαν στη χρήση κοινωνικών δικτύων με τα οποία θα μπορούσαν να υπομείνουν την παράνομη εργασία στις χώρες της Ε.Ε και ως εκ τούτου ήταν συνήθως εξαρτώμενες από εγκληματικούς τύπους ώστε να εξασφαλίσουν την παραμονή τους σε αυτές. Αναφέρθηκε ευρέως, πως η κατάσταση τρωτότητας στην οποία βρίσκονταν θα τους οδηγούσε σε ένα ποσοστό κακομεταχείρισης που θα πρόσβαλλε τα ανθρώπινα δικαιώματά τους και θα μείωνε τη αξία της χρησιμότητας παραμονής σε καθεστώς παράνομης εργασίας στις χώρες της Ε.Ε.

Για χρονικό διάστημα περισσότερο από πέντε χρόνια μετά, γυναίκες από το κύμα προσχώρησης επινόησαν μια σειρά στρατηγικών ικανών, να τους επιτρέπει να ελαχιστοποιήσουν την έκθεσή τους σε δίκτυα εκμετάλλευσης. Τέτοιες στρατηγικές περιελάμβαναν, γάμο με άτομα εθνικότητας από την Ε.Ε, επαρκή απόκτηση γνώσεων για τη χώρα, απόκτηση γλωσσικών δεξιοτήτων, έγγραφα της Ε.Ε που τους επέτρεπαν να παρουσιάζονται ως πολίτες των χωρών της Ε.Ε, καθώς επίσης και η χρήση της εποχικής εργασίας όπου τους το έδινε το δικαίωμα να ελέγχουν την εργασία τους ή να κανονίζουν απευθείας με τον εργοδότη.

Μερικές γυναίκες από τη Δημοκρατία της Τσεχίας που πρόσφεραν υπηρεσίες σεξ εθεάθησαν να χρησιμοποιούν εταιρικές συνεργασίες από τις χώρες τους και να παρουσιάζουν τους εαυτούς τους ως αυτοαπασχολούμενους επιχειρηματίες στην Ολλανδία.

92. John Davies, The role of Migration Policy and sustaining trafficking harm, Migration Research Centre University of Sussex, <http://www.belgium.iom.int/STOPconference/conference%20Papers/OSLO.pdf>.

93. ό.π

Στην Βόρεια Ελλάδα αργά στη δεκαετία του '90 εκδιδόμενες από την Πολωνία με παράνομα Γερμανικά έγγραφα άρχισαν να επιβάλλονται στην επίσημη πορνική αγορά δουλεύοντας σύμφωνα με τους όρους και τις συνθήκες ,κατά τρόπο που με μεγάλη δυσκολία μπορούσαν να ανταποκριθούν είτε οι στερούμενες εγγράφων γυναίκες από την Αλβανία είτε ακόμα πιο δύσκολα οι Ελληνίδες .

Ακόμη, γυναίκες από την Ουγγαρία και την Τσεχία διαμόρφωσαν ένα αυξανόμενο και ανεξάρτητο ρόλο στη συμμετοχή τους σε τέτοιου είδους τακτικές στην Θεσσαλονίκη, οργανώνοντας υπηρεσίες ερωτικών επισκέψεων (call girls) και ερωτικού χορού (erotic dancing) σε εποχική βάση .

Χρησιμοποίησαν τις θεωρήσεις εισόδου τους για 90 μέρες ελεύθερα για να ταξιδεύουν στις χώρες της Συνθήκης Σένγκεν (Schengen),αποφεύγοντας την επαφή τους με δίκτυα τα οποία θα τους εκμεταλλεύονταν και τοιουτοτρόπως οργάνωσαν τις δραστηριότητές τους στον τομέα των σεξουαλικών υπηρεσιών αναλόγως .

Γυναίκες από τη Ρουμανία ,τη Βουλγαρία και από άλλες χώρες που δεν είχαν τέτοιες ικανότητες χρειάστηκαν να βασισθούν σε διακινητές και στους συνεργάτες τους που πραγματοποίησαν και συντήρησαν την παράνομη μετανάστευσή τους και κατ' αυτόν τον τρόπο αποτέλεσαν θύματα του trafficking .

Όλες αυτές οι προστατευτικές πρακτικές (από το trafficking) διαμορφώθηκαν στην ικανότητα αυτών των γυναικών να μετακινούνται ελεύθερα και με ασφάλεια προς και περίξ της Ευρωπαϊκής Ένωσης , χωρίς να προσφεύγουν σε διακινητές και στα δίκτυα διακίνησης τους. Από τη στιγμή που ήρθαν σε επαφή και ανέπτυξαν σχέσεις με τη χώρα (γλώσσα – κοινωνικά δίκτυα) μείωσαν την εξάρτησή τους από τους εκμεταλλευτές τους και ανέπτυξαν έναν αριθμό πετυχημένων στρατηγικών που μείωσε την τρωτότητά τους σε πολλές περιπτώσεις , στον ίδιο βαθμό όπως και οι γυναίκες της Ε.Ε .

Πρέπει να υπογραμμισθεί πως οι γυναίκες που εργάζονταν στα σεξομάγαζα της Θεσσαλονίκης πληρώνονταν σύμφωνα με τις αμοιβές στη χώρα προέλευσης ,γιατί το καθεστώς της παράνομης παραμονής τους με τον κίνδυνο της σύλληψης σημαίνει λιγότερα χρήματα καθώς τα περισσότερα πρέπει να δοθούν στους διακινητές τους αλλά και στους αστυνομικούς που καλύπτουν την παράνομη μετανάστευσή τους .

Ως εκ τούτου η έκθεση των γυναικών από τις χώρες προέλευσης στους « απάνθρωπους» και στην εκμετάλλευση στη σεξουαλική εργασία δεν είναι περισσότερο συχνή απ' ότι συνηθίζεται στις γυναίκες των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ,οι οποίες παλεύουν να συμφωνήσουν για μια άθλια οργανωμένη και στιγματισμένη απασχόληση .

Τέτοια ικανότητα και ικανοποιητική δράση δεν αναγνωρίζεται συνήθως και φαίνεται πως τέτοιου είδους «μαθήματα» δεν έχουν οδηγήσει σε εμπειρία μάθησης από την επιτυχία αυτών των γυναικών να καταφέρουν να ανατρέψουν τα δεινά από το trafficking .

Εντούτοις την ίδια περίοδο γυναίκες από την Κ.Α.Κ άρχισαν να εμφανίζονται με αυξανόμενους ρυθμούς ως θύματα του trafficking μαζί με γυναίκες από την Αλβανία ,την Ρουμανία, τη Μολδαβία, και τις Βαλτικές χώρες .

Αυτή η κατηγορία γυναικών είχε πολύ λιγότερη επιτυχία στο να ξεπεράσει τα προβλήματα του trafficking και μειώνοντας την εξάρτηση από τις χώρες τους , «επέβαλλε» την ανάγκη οργάνωσης και διατήρησης της παράνομης μετακίνησης τους στους traffickers .

Φαίνεται πως ο βασικός παράγοντας που διαχωρίζει αυτές τις δυο κατηγορίες γυναικών είναι η ευκαιρία ομαλής μετακίνησης .που στην πρώτη κατηγορία γυναικών όταν συνδέθηκαν με μια ενημερωμένη και αναπτυγμένη σειρά κοινωνικών δικτύων τους επέτρεψε να προσανατολίσουν τη μετανάστευσή τους χωρίς να καταφύγουν στα δίκτυα εκμετάλλευσης .

Είναι ενδιαφέρον να σκεφθεί κανείς πως γυναίκες από την Λευκορωσία θα προσπαθούν συχνά να αποκτούν Πολωνικά έγγραφα μόλις αντιληφθούν το γεγονός που θα τους επιτρέψει να διαχειρισθούν τη μετακίνησή τους αποφεύγοντας τους traffickers .

Γυναίκες από την Αλβανία θα μπορούν να χρησιμοποιούν Ουγγρικά ή Τσέχικα έγγραφα όσο συχνά θα έκαναν με Ελληνικά ή Ιταλικά έγγραφα .

Από τον Μάρτιο του 2001 γυναίκες από την Ρουμανία και την Βουλγαρία απόκτησαν visa για να ταξιδέψουν σε χώρες της Schengen ,παρομοίως σημαντικός αριθμός Μολδαβών γυναικών αποβλέπουν στο να αποκτήσουν Ρουμάνικα έγγραφα ή δεύτερη υπηκοότητα .

Είναι ενδιαφέρον να παρατηρηθεί πως αν ο αριθμός των θυμάτων trafficking από τη Ρουμανία και τη Μολδαβία με Ρουμάνικα έγγραφα θα αρχίσει να μειώνεται καθώς αυτές οι γυναίκες αρχίσουν

να οργανώνουν τη μετανάστευσή τους και τα κοινωνικά δίκτυα βασισμένα στα νέα δικαιώματα μετακίνησης, αυτό θα οδηγήσει στην ίδια προστασία με το σύστημα που είχαν αναπτύξει οι γυναίκες από την Ουγγαρία, Τσεχία και Πολωνία.

Στα Βαλκάνια υπάρχει η πρόσβαση για πορνικές υπηρεσίες σε σύνδεση με προσπελάσιμα δρομολόγια.

Το πρώτο ξεκινάει από την Ουκρανία και Μολδαβία, διασχίζει τη Ρουμανία προς τη Σερβία, το Κόσοβο το Μοντενέγκρο την Αλβανία και μετά στην Ιταλία.

Το δεύτερο δρομολόγιο αφορά το πέρασμα σε υπηρεσίες σεξ αλλά και παράνομης εργασίας και προέρχεται από την Πολωνία, Τσεχία και Ουγγαρία, περνάει διαμέσου της FYROM στην Ελλάδα.

Το δεύτερο δρομολόγιο το οποίο σχετίζεται με την παράνομη μεταναστευτική εργασία χρησιμοποιείται από γυναίκες που ενδιαφέρονται να εργασθούν σε μη πορνικές υπηρεσίες στην Ελλάδα, ως παραμάνες, οικιακές βοηθοί, στον τουρισμό.

Αν και τα δυο δρομολόγια διασταυρώνονται στη Σερβία όπου είναι δυνατό για τις γυναίκες από τη Ρουμανία και Μολδαβία θύματα του trafficking να χρησιμοποιήσουν την ίδια δίοδο όπως έκαναν οι εκδιδόμενες γυναίκες από την Πολωνία και Ουγγαρία, εντούτοις αυτά διαχωρίζονται και δε συνδέονται ποτέ.

Στα σεξ-μπαρ της Πρίστινα δεν παγιδεύτηκαν γυναίκες-πόρνες από την Ουγγαρία, ούτε ακόμη και στη αγορά της Αριζόνα στη Βοσνία, αν και γεωγραφικά η Ουγγαρία είναι κοντά στις δυο αυτές τοποθεσίες.

Εντούτοις, καθώς οι γυναίκες από την Ουγγαρία δεν έχουν ανάγκη να χρησιμοποιήσουν τα δίκτυα του trafficking που καλύπτουν αυτές τις περιοχές, τα αποφεύγουν και προστατεύονται.

Μια γυναίκα από την Ουγγαρία που επιθυμεί να εργασθεί στις υπηρεσίες του σεξ στην Ε.Ε μπορεί να χρησιμοποιήσει το ίδιο λεωφορείο με μια φίλη της που θέλει να εργασθεί ως παράνομη σερβιτόρα και να ταξιδέψουν μαζί με ασφάλεια ως τουρίστριες σε χώρες της Ένωσης.

Το δικαίωμά τους να φύγουν και να ξαναμπούν σε χώρες της Schengen τους επιτρέπει να επιστρέψουν πίσω, αν οι συνθήκες δυσκολέψουν, με τη γνώση ότι η επιστροφή στις περιοχές της Schengen είναι μια απλή διαδικασία.

Πολλές άλλες γυναίκες, χωρίς αυτή τη χρήση δικαιωμάτων, εξωθούνται στο να υποστούν τα δεινά του trafficking, επειδή το να φύγουν από την χώρα Schengen θα απαιτούσε να εμπλακούν σε μια πολυέξοδη και πολύπλοκη διαδικασία να αποκτήσουν την επανείσοδο τους σε αυτές.

Στα μέσα της δεκαετίας του '90 γυναίκες από την Ουγγαρία αποτέλεσαν το αντικείμενο απίστευτου πανικού ως θύματα του trafficking, γεγονός που ώθησε τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης σε εκστρατεία ενημέρωσης στη χώρα. Στο μήνυμα ειπώθηκε πως το ταξίδι έξω από την χώρα ήταν επικίνδυνο και θα είχαν ως αποτέλεσμα τη σεξουαλική επίθεση ή τη δουλεία για αθώες αλλοδαπές γυναίκες που θα αποφάσιζαν να μεταναστεύσουν.

Η ενημερωτική εκστρατεία δεν πρόσφερε αποτελεσματική συμβουλή για το πώς οι γυναίκες θα διασφάλιζαν τη μετανάστευσή τους, ούτε για τις γυναίκες που σκόπευαν να ταξιδέψουν με σκοπό να παρέχουν σεξουαλικές υπηρεσίες, αν και ο Οργανισμός γνώριζε από έρευνα πως ένα 6 % των νέων γυναικών από την Ουγγαρία επιθυμούσε να ταξιδέψει με σκοπό την εργασία στην ερωτική αγορά.

Το αποτέλεσμα της ενημέρωσης ήταν η μείωση του αριθμού των αιτήσεων για μετανάστευση στα πρακτορεία. Εντούτοις, εταιρείες που διαφήμιζαν αγγελίες για υποψήφιους εργαζόμενους στο εξωτερικό, στο χώρο του «καλλιτεχνικού χορού» δεν ανέφεραν μείωση των αιτήσεων μετακίνησης.

Φαίνεται πιθανό ότι το trafficking προκρίθηκε στη δεκαετία του '90 ως το μέσο με το οποίο επιχειρήθηκε να ελεγχθεί η αναπτυσσόμενη μετανάστευση γυναικών δια μέσου του φόβου του βιασμού. Τα μηνύματα αντί-trafficking που χρησιμοποιήθηκαν επίμονα ήταν: μη φεύγετε από το σπίτι, ειδώς θα βιασθείτε. Μηνύματα που δεν πρόσφεραν στις γυναίκες τεχνογνωσία πώς να διαχειρισθούν με ασφάλεια την μετακίνησή τους.

Υπάρχει επίσης η υπόθεση πως αν πρόσφεραν στις γυναίκες επαγγελματική εκπαίδευση και επιπλέον απαλυνόταν η φτώχεια, οι γυναίκες δεν θα είχαν λόγο να μεταναστεύσουν.

Εντούτοις, η απόφαση για μετανάστευση κυρίως από τις νέες γυναίκες επηρεάζεται από παράγοντες περισσότερο πολυσύνθετους απ' ότι επιδρά μια φτωχή οικονομική κατάσταση.

Πολλές γυναίκες ενδιαφέρονται να χρησιμοποιήσουν τη μετανάστευση ,ακόμα και μια εμπειρία trafficking σαν ένα είδος μετάβασης σε μια πιο ασφαλή και δίκαιη κοινωνική κατάσταση απ' αυτή που ήδη ζουν στις χώρες τους .

Πολλές Αλβανίδες γυναίκες που συνεντευξιάσθηκαν την περίοδο 1999-2001 στη Λυών της Γαλλίας ,στα πλαίσια της θυματοποίησης τους ,ανέφεραν πως η εμπειρία με το trafficking ήταν μια απόπειρα να αποκτήσουν άλλες εναλλακτικές δυνατότητες και πιθανότητες ζωής απ' ότι απλά η απόκτηση χρημάτων .

Οι αναλύσεις που πραγματοποιήθηκαν στη διάρκεια αυτών των δυο χρόνων για τις επιπτώσεις που είχαν αυτά τα άτομα από την εμπειρία με το trafficking, κατέδειξαν ότι οδηγήθηκαν στο να αντιμετωπίσουν τις επιπτώσεις της εμπειρίας αυτής ως αποτέλεσμα προσωπικής λύσης, επειδή είχαν μείνει αβοήθητες από οποιαδήποτε Μ.Κ.Ο ή άλλη υπηρεσία .

Οι προσωπικές λύσεις στις επιπτώσεις του trafficking⁹⁴ αγνοήθηκαν επιμελώς από Κυβερνητικές ή μη Υπηρεσίες περισσότερο, γιατί θεωρήθηκε ότι πολλές από τις «εξαφανισμένες»γυναίκες αναφέρθηκαν υποθετικά πεθαμένες ή θύματα του trafficking σε άλλες περιοχές ,παρά να αναγνωριστεί σε αυτές ότι επιτυχώς επίλυσαν την προσωπική τους ιστορία με το trafficking με έναν γάμο ή με αίτηση ασυλίας .

Επιπλέον , οι Μ.Κ.Ο λογικά υπερεκτίμησαν τον αριθμό των γυναικών θυμάτων trafficking .Στη Λυών μια υπηρεσία δημοσίως αναφερόταν για 150 γυναίκες ιερόδουλες στους δρόμους της πόλης, ενώ στην πράξη δεν ο αριθμός δεν υπερέβαινε τα 50 άτομα προερχόμενα από τις χώρες της Κ.Α.Κ και της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης .

Από μελέτη που πραγματοποιήθηκε το 2002 από το ερευνητικό πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (E.B.R.D) με την επωνυμία « One Europe or several» φαίνεται πως οι προθέσεις των γυναικών από την Αλβανία είναι περισσότερο ενδεικτικές της πραγματικής συμπεριφοράς απ' ότι άλλων ομάδων γυναικών .

Αυτό μπορεί να εξηγηθεί από τις μεγάλες ευκαιρίες και πρόσβαση στην παράνομη μετανάστευση που έχουν τα άτομα από την Αλβανία .

Νέοι και νέες από την Αλβανία εκφράζουν σχεδόν εξίσου τις προθέσεις τους να μεταναστεύσουν, έτσι συλλογιστικά μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα πως μια κοπέλα από την Αλβανία που σκοπεύει να μετακινηθεί ,τελικά θα πετύχει να μεταναστεύσει σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης .

Από κοινωνικοοικονομική άποψη , οι πιο πιθανές ομάδες μετανάστευσης Αλβανικής καταγωγής αφορούν εκείνους που δεν έχουν εργασία ή τους υψηλά μορφωμένους .

Ως εκ τούτου η εκπαίδευση άνεργων γυναικών για να ενταχθεί στην αγορά εργασίας στον τομέα της μεταποίησης ή άλλης απασχόλησης ,δεν θα αμβλύνει καθόλου την πιθανότητα να μεταναστεύσει .Ουσιαστικά, η χαμηλά αμειβόμενη εργασία θα μπορούσε να είναι επαρκής ώστε να χρηματοδοτήσει τη μετανάστευσή της .

Αυτό σημαίνει ότι τα περισσότερα προληπτικά και ενισχυτικά προγράμματα στην επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση των γυναικών, που αποβλέπουν στη οικονομική βελτίωση της θέσης τους στη χώρα προέλευσης και ως εκ τούτου στη μείωση της έκθεσης τους στη μετανάστευση και επομένως στο trafficking ,δε θα είχαν αποτέλεσμα γιατί δεν θα απευθύνονται στα πραγματικά κίνητρα της μετανάστευσης .

Πολλές γυναίκες αναφέρουν πως το κίνητρο για μετανάστευση και η «προθυμία» τους να ρισκάρουν ως θύματα του trafficking προκύπτει από την επιθυμία τους για ασφαλή ζωή ,για μια ζωή μακριά από την πολιτιστική και κοινωνική πίεση στις χώρες όπου ζουν .

Ακόμη και γυναίκες θύματα του trafficking εκφράζουν μια απροθυμία να εγκαταλείψουν πολλές καταστάσεις που απέκτησαν, όπως, η ελευθερία ,η ανεξαρτησία και να επιστρέψουν σε προηγούμενες πολιτιστικές νόρμες .

Ως εκ τούτου , η αποτυχία πολλών υπηρεσιών με σκοπό τον επαναπατρισμό και την επανένταξη των θυμάτων trafficking⁹⁵ σχετίζεται με το γεγονός ότι τα περισσότερα θύματα –γυναίκες επιθυμούν να χρησιμοποιήσουν το δικό τους επεισόδιο trafficking ως στόχο για προσωπική ασφάλεια και ελευθερία ,μακριά όμως από τις χώρες προέλευσης .

94. John Davies ό.π

95. John Davies ό.π

Λύσεις που δεν επιλύουν το πρόβλημα της μετανάστευσης για τα θύματα του trafficking ,δεν αποτελούν καθόλου λύσεις .Συχνά η αντίδραση εκδηλώνεται με μια παράλογη μορφή αντίστροφου trafficking στην οποία το κράτος επιβάλλει δικαιωματικά μια ακαταμάχητη εξουσία στη γυναικεία μετανάστευση απ' ότι στο ίδιον τον trafficker με αποτέλεσμα να επιδιώκει την επαναπροώθηση της γυναίκας στην χώρα προέλευσης της .

Το καταφύγιο του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης – με βάση το διεθνές καθολικό πρόγραμμα μετανάστευσης στα Τίρανα – για άτομα μη Αλβανικής καταγωγής ,θύματα του trafficking στην Αλβανία χρησιμοποιείται κυρίως από γυναίκες από τη Ρουμανία και τη Μολδαβία σαν ανάπαυλα μετά την απέλαση τους από την Ιταλία ,έτσι μπορούν αυτές να προετοιμάσουν την επιστροφή τους στην Ιταλία ,παρά να «δραπετεύσουνε» από το trafficking, γυρνώντας στην πατρίδα τους .

Η χρήση αυτή των υπηρεσιών του καταφυγίου αποτέλεσε έκπληξη από το προσωπικό που εργαζόταν εκεί οι οποίοι άρχισαν να αντιλαμβάνονται τις γυναίκες όχι ως πραγματικά θύματα trafficking ,που είχαν ανάμιξη στην δική τους περιπέτεια .Εντούτοις, δεν υπήρξε καμία απόπειρα να εξετασθούν οι κοινωνικές σκοπιμότητες που οι γυναίκες θύματα χρησιμοποιούσαν υπολογίζοντας κόστη και οφέλη , χρησιμοποιώντας το trafficking ως μεταναστευτικό εργαλείο . Η ασφαλής κινητικότητα δεν επιτρέπει την ανάμιξη με τους διακινητές ,αλλά η αντι-μεταναστευτική πολιτική έχει αναβαθμίσει την παράνομη διακίνηση (trafficking) σαν ένα μέσο με το οποίο οι γυναίκες εμπλέκονται σε μια καταφυγή προς την παράνομη μετανάστευση .

Η εργασία των γυναικών είναι αναγκαία και ασφαλή προγράμματα μετακίνησης θα επιτρέψουν σε νέες γυναίκες να ενταχθούν στην πορνική αγορά περισσότερο ασφαλείς, ή να την αποφύγουν σε εύνοια άλλων απασχολήσεων που οι ίδιες υπερβολικά χρειάζονται .

Πολλές γυναίκες βλέπουν τη συμμετοχή τους στη μεταναστευτική εργασία του σεξ ως το μέσο που θα τους οδηγήσει σε άλλες επαγγελματικές ασχολίες ή καταστάσεις .

Αν η απευθείας πρόσβαση ήταν εφικτή σε άλλες εργασίες , πολλές γυναίκες θα μείωναν τη συμμετοχή τους στις σεξουαλικές υπηρεσίες ή δε θα αναμειγνύονταν καθόλου με αυτές .

Η παρούσα παράνομη μεταναστευτική εργασία των γυναικών ασφαλώς σχετίζεται με την αυξανόμενη ανάγκη γυναικείας εργασίας στις χώρες της Ε. Ε . Περισσότερη ορθολογική πολιτική μετανάστευσης θα επέτρεπε σε μεγαλύτερο αριθμό γυναικών να αποφύγουν τις επιπτώσεις του trafficking ,εμπλεκόμενες με τα δίκτυα διακίνησής τους που ουσιαστικά ικανοποιούν τη μεταναστευτική τους επιθυμία .

Επί του παρόντος , οι νέες γυναίκες βρίσκονται σε κατάσταση ομηρίας εξαιτίας της πολιτικής μετανάστευσης των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θυσιάζονται σε ένα πόλεμο χωρίς αιτία, στον πόλεμο του trafficking , που κατάλληλα επιτρέπει στις αρχές να επιχειρούν να διασπάσουν τα δίκτυα της παράνομης λαθρομετανάστευσης, η οποία χρησιμοποιεί τα ίδια δίκτυα με εκείνα με τα οποία γίνεται η παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων .

Η άρνηση να αναγνωρισθεί ο ρόλος των παρόντων πολιτικών μετανάστευσης στη διατήρηση του trafficking θα οδηγήσει τελικά στο υποθετικό συμπέρασμα ότι οι σχεδιαστές των πολιτικών πιθανόν βρίσκονται πίσω από τα πραγματικά αίτια του προβλήματος⁹⁶ .

Ευελπιστούμε , πως η πολιτική θα λειτουργήσει περισσότερο ορθολογικά και τελικώς ο φόβος από μηνύματα για σεξουαλικούς βιασμούς ή αρπαγές γυναικών θα αντικατασταθεί από ασφαλείς, μεθοδολογικά, στρατηγικές αντιμετώπισης του προβλήματος και επιπλέον οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις θα μπορέσουν να αναδομηθούν ως υπηρεσίες που θα συνδράμουν στην εργασιακή «στρατολόγηση» , προσφέροντας βοήθεια ουσιαστική που ικανοποιεί τις προσωπικές ανάγκες και βαθύτερες επιθυμίες των γυναικών μεταναστών, που θα τους επιτρέπει να πάρουν την δικιά τους απόφαση ,για τη δική τους ζωή μέσα σε ένα κλίμα ουσιαστικής κοινωνικής αλληλεγγύης και ψυχολογικής στήριξης .

Σίγουρα, ένας μεγάλος αριθμός οργανισμών μεταξύ τους και η διεθνής Οργάνωση Εργασίας έχουν ήδη αρχίσει να αντιλαμβάνονται το trafficking ως ένα θεσμό που περισσότερο δημιουργήθηκε και παρέμεινε εξαιτίας μιας φτωχής πολιτικής η οποία θα μπορούσε καταλλήλως να λειτουργήσει σε μια καλύτερη ορθολογική βάση στα πλαίσια της μεταναστευτικής πολιτικής εργασίας .

96. John Davies ό.π

Η παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων (trafficking in human being) είναι και πρέπει να γίνει αντιληπτή ως μια κατασκευή μεταναστευτικής πολιτικής και ο πόλεμος για το trafficking δεν θα πρέπει πρωταρχικά να κατευθύνεται προς εκείνους που αποτελούν τα μέλη των εγκληματικών δικτύων που ανταποκρίθηκαν στις ευκαιρίες που η φτωχή πολιτική διαμόρφωσε , αλλά απέναντι σε εκείνες τις πολιτικές που ουσιαστικά εξέθεσαν τις γυναίκες ,αφαιρώντας τους ουσιαστικά το δικαίωμα να προσφέρουν την εργατική τους δύναμη στην αγορά εργασίας των χωρών που το έχουν ανάγκη .

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Παγκόσμια μεταναστευτικά ρεύματα και παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων .

I. Αποικιοκρατία – σκλάβοι και εξαναγκαστική εργασία . (Colonialism –slaves and coolie system).

Γενικά .

Οι μεγάλες μετακινήσεις πληθυσμών αρχίζουν βασικά από τον 16^ο αιώνα και διέπουν όλο το 19^ο αιώνα και το μισό του 20^{ου} αιώνα (βλέπε σχετικούς χάρτες στο παράρτημα) .

Η αποικιοκρατία⁹⁷ (αυτή που εμφανίζεται με την ανάπτυξη του διεθνούς καπιταλιστικού εμπορίου) δηλαδή η βίαια παγκόσμια επέκταση του εμπορίου και της στρατιωτικής κατάκτησης κοινωνιών από τις Ευρωπαϊκές δυνάμεις (Πορτογαλία, Ισπανία ,Ολλανδία ,Γαλλία και Ηνωμένο Βασίλειο) φαίνεται ιστορικά να είναι υπεύθυνη για τη μετακίνηση των πληθυσμών δια μέσου συγκεκριμένων παραγόντων .

Τρεις βασικοί παράγοντες ξεχωρίζουν στα χρόνια της αποικιοκρατίας που επηρεάζουν θετικά ην παγκόσμια μεταναστευτική κίνηση . Αυτοί οι παράγοντες είναι :

Α) η ανάπτυξη ενός διεθνούς εμπορίου πρώτων υλών και η μεταφορά τους από τις αποικίες στις μητροπόλεις του καπιταλισμού .

Β) η μεταφορά φθηνού εργατικού δυναμικού, δηλαδή το δουλεμπόριο που βασίσθηκε στην εκμετάλλευση ανθρώπων ,τη σεξουαλική εκμετάλλευση ,την εξαναγκαστική εργασία για διάφορες υπηρεσίες και την εξαναγκαστική εργασία μέσω συμβολαίου .

Γ) η δημιουργία και επιβολή πολιτικών συστημάτων διαχείρισης των αποικιών που επιτρέπουν τη συνεχή παροχή φθηνού εργατικού δυναμικού κυρίως από τις αποικίες .

Η οικονομική μετατροπή των Ασιατικών κοινωνιών θα ήταν αδύνατη αν δεν υπήρχε κρατική παρέμβαση .Για την Αφρικανική Ήπειρο το εμπόριο ελέγχεται από μια πυραμιδωτή ιεραρχία που βασίζεται σε φυλετικές κατηγοριοποιήσεις οι οποίες δημιουργούν εντάσεις ανάμεσα σε φυλές και ανάμεσα εθνικές διαφορετικές ομάδες εργατών .

Ο έλεγχος επιτυγχάνεται σε δυο επίπεδα :

Το ένα είναι η καταστροφή της κοινοτικής διαχείρισης της γης ,της φορολόγησής της και της κατανομής εργασίας όχι με βάση την κοινοτική ιεράρχηση και τις παραδόσεις ,αλλά την εμπορική ζήτηση και τον πολιτικό έλεγχο κατανομής της .

Στο άλλο επίπεδο ο έλεγχος επιτυγχάνεται με :

α) την υποστήριξη κοινωνικών δυνάμεων που επιβάλλουν τα παραπάνω στον ντόπιο πληθυσμό.

β) με την πολιτική συμμαχία με τους ντόπιους παράγοντες που είχαν συμφέρον από την εμπορευματοποίηση αγαθών και γης .

Εκτός όμως από τον οικονομικό και πολιτικό έλεγχο και βεβαίως την εκμετάλλευση , διαμορφώθηκε και ένα είδος πολιτισμικού ελέγχου και εκμετάλλευσης των αποικιών .Τα Αγγλικά, Ισπανικά ή τα Γαλλικά μετατράπηκαν γρήγορα τα μόνα αναγνωρισμένα επικοινωνίας και εκπαίδευσης ,τοιουτοτρόπως η ντόπια γλώσσα μαζί με τις παραδόσεις ,τους μύθους ,την κουλτούρα της μετατράπηκαν σε μορφές «πολιτισμικής υστέρησης» .

Η επιβολή σχολείων εκπαίδευσης κατά τα πρότυπα των αποικιοκρατικών χωρών ,μαζί με τις εκκλησίες , τους ιεροκήρυκες και τη δημιουργία αυταρχικών κυβερνήσεων στις αποικίες δημιούργησαν πέρα από την καταβύθιση του αυτόχθονα πολιτισμού ,συνθήκες ισχυρής πολιτισμικής εξάρτησης προς τη Δύση .

⁹⁷. Η Ευρωπαϊκή Υπερπόντια επέκταση 1493-1713 σελ 66 -67 , Αποικιακή Αμερική 1519-1783 , σελ 68-69, Παγκόσμιος Ιστορικός Άτλαντας ,για το κύμα μεταναστών που εγκατέλειψε την Ευρώπη μεταξύ 1871 και 1914 καθώς και την αποικιακή ανάπτυξη βλ σελ 234- 263 στο έργο των Dreyfus-Marx- Puidevin στη Γενική Ιστορία της Ευρώπης

Η πολιτισμική εξάρτηση από την Δύση στους αποίκους (με τον έλεγχο ,την επιβολή ,τον καταναγκασμό) χαρακτήρισε την πολιτική και πολιτισμική ιστορία των αποικιών μέχρι και σήμερα .

Με τις μεθόδους που περιγράφηκαν το ανθρώπινο κεφάλαιο αρχίζει να παγκοσμιοποιείται οικονομικά και πολιτικά και να συμβάλλει στην ανάπτυξη των μεγάλων δυνάμεων του Ευρωπαϊκού αποικισμού .

Αναφορικά με τη μεταχείριση των δούλων⁹⁸ αυτή παρουσίαζε μεγάλες διαφορές από αποικία σε αποικία .Μπορεί ίσως να λεχθεί γενικά ότι οι δούλοι στις αποικίες των καθολικών και λατινικών χωρών είχαν καλύτερους όρους ζωής από εκείνους των αποικιών των Προτεσταντικών χωρών . Ένας λόγος σχετικά με αυτό είναι ότι οι δεσμοί ανάμεσα στην Μητρόπολη και στις κτήσεις της ήταν πολύ στενότεροι στην πρώτη ομάδα απ' ότι στην δεύτερη .Έτσι οι χώρες της πρώτης ομάδας, Ισπανία ,Πορτογαλία και Γαλλία εξέδιδαν νόμους που περιείχαν λεπτομερείς προβλέψεις σχετικά με τη μεταχείριση των δούλων .Το πιο περίφημο από τα νομοθετικά αυτά κείμενα είναι ο Γαλλικός Μαύρος Κώδικας (Code Noir) τον οποίον έθεσε σε εφαρμογή ο Λουδοβίκος ΙΔ΄ , το 1865 .Ο κώδικας αυτός περιείχε μερικές ανθρωπιστικές σχετικά , διατάξεις οι οποίες όμως συχνά παραβιάζονταν .

Ακόμη πιο φιλελεύθερος ήταν ο Ισπανικός Κώδικας ,περί δούλων ,που τέθηκε σε εφαρμογή το 1789 . Αντίθετα στις βρετανικές κτήσεις ,στους λευκούς αποίκους οι μητροπολιτικές κυβερνήσεις παραχωρούσαν συχνά αυτοδιοίκηση .Έτσι , οι άποικοι είχαν λυτά τα χέρια τους για να θεσπίζουν κανονισμούς όπως εκείνοι νόμιζαν .Οι κανονισμοί αυτοί ήταν συχνά απάνθρωποι, όπως για παράδειγμα ο Κώδικας των νησιών Μπαρμπάντος ,τον οποίον μιμήθηκαν οι άποικοι στην Βιρτζίνια και αλλού .

Από τα τελευταία χρόνια του 17^{ου} αιώνα όμως κάτω από την επίδραση του κινήματος κατά της δουλείας, τόσο στις μητροπόλεις όσο και στις αποικίες τους στην Αμερική ,άρχισε μια σποραδική εφαρμογή βελτίωσης των συνθηκών ζωής των δούλων ,ειδικά στις βρετανικές κτήσεις .

Ένας άλλος παράγοντας που είχε επίδραση στην κατάσταση σχετικά με τους δούλους των αποικιών των Ρωμαιοκαθολικών χωρών⁹⁹ ήταν το ενδιαφέρον που έδειξε για αυτούς ο κλήρος . Έκφραση αυτού του ενδιαφέροντος ,ως ένα βαθμό ,ήταν οι πιο πάνω κώδικες των μητροπολιτικών αρχών . Ο Ρωμαιοκαθολικός κλήρος ενθάρρυνε τους θρησκευτικούς γάμους δούλων , αντιπαραθέτοντάς τους προς τον διαχωρισμό των οικογενειών . Αντίθετα ο Αγγλικανικός κλήρος δεν έδειξε παρόμοιο ενδιαφέρον για τους δούλους και σε πολλές βρετανικές κτήσεις και Πολιτείες των Η.Π.Α ο νόμος απαγόρευε ρητά τη νομιμοποίηση των γάμων των δούλων .

Μια τρίτη διαφορά ανάμεσα στις δυο ομάδες αποικιών προήλθε από την ίδια τη στάση των ιδίων των λαών τους .Οι Πορτογάλοι και οι Ισπανοί έκαναν πολύ λιγότερο διάκριση φυλής και χρώματος .Οι γάμοι λευκών ανδρών με μαύρες γυναίκες ήταν κάτι το πολύ συνηθισμένο σε όλες τις αποικίες .Ο Κανόνας παντού ήταν ότι παιδί κληρονομούσε την κατάσταση της μητέρας του και επομένως και αυτό ήταν δούλος εκ γενετής .Ήταν συνηθισμένο όμως στις Ρωμαιοκαθολικές χώρες το φαινόμενο να χειραφετεί ο ιδιοκτήτης το παιδί του που είχε αποκτήσει από μαύρη γυναίκα ,και μερικές φορές και την ίδια τη μητέρα .Ακόμη χειραφέτηση δινόταν συχνά για μακροχρόνια και αφοσιωμένη υπηρεσία στο σπίτι του δουλοκτήτη ,ιδιαίτερα σε τροφούς που είχαν αναθρέψει σωστά τα παιδιά των κυριών τους .Στη Βραζιλία ,η ανοχή απέναντι στους μιγάδες και στους αμιγείς μαύρους ήταν πολύ πιο εμφανής σε τέτοιο βαθμό που ένας σημαντικός αριθμός απελευθέρων αφρικανικής καταγωγής έφτασε σε σπουδαία αξιώματα ,πριν ακόμη από την κατάργηση της δουλείας το 1888 .Φυσικά στις Αγγλοσαξονικές περιοχές της Αμερικής ,και ιδιαίτερα στις νότιες πολιτείες των Η.Π.Α¹⁰⁰ ,τέτοιες εξελίξεις ποτέ δε σημειώθηκαν . Εξάλλου ο καταστατικός χάρτης μερικών αποικιών απαγόρευε τη χειραφέτηση δούλων ή την καθιστούσε εξαιρετικά δύσκολη .

98. Η μεταχείριση των δούλων ,σελ 285-286 , Πάπυρος Λαρούς –Μπριτάνικα ,Τόμος 21^{ος} .

99. Ο πρώτος χριστιανικός αποικισμός στη Βόρεια Αμερική ,σελ 3875-3877 ,Η Ιστορία της Ανθρωπότητας, Τόμος 11^{ος}

100. Το πρόβλημα της δουλείας ,Ιστορία της Ανθρωπότητας , σελ 5760- 5766 , Τόμος 16^{ος}

Το βέβαιο είναι πάντως πως η κατάσταση των δούλων σε όλες τις χώρες κρινόταν από την προσωπική θέση τους και το είδος της εργασίας ή υπηρεσίας που τους είχε ανατεθεί .Το πιθανότερο είναι ότι γενικά η κατάσταση των δούλων δεν ήταν πολύ χειρότερη από εκείνη των εργατών με αναγκαστική σύμβαση που μεταφέρονταν από την Ευρώπη .Κατά καιρούς και τόπους ίσως να ήταν καλύτερη ,αφού ο δουλοκτήτης είχε λόγους να φροντίζει τους δούλους του που αποτελούσαν το κεφάλαιό του ,ενώ δεν υπήρχε παρόμοιο κίνητρο προκειμένου για τους εργάτες .

1. Η αποικιοκρατία και το δουλεμπόριο των Ιβήρων ,των Γάλλων και των Εγγλέζων . (The colonialism and the slave trade of the Iberian,the France and the English)

Οι Πορτογάλοι άρχισαν να εισάγουν δούλους από την Αφρική .Οι πρώτοι μαύροι δούλοι φορτώθηκαν το 1444 από τους πλοίαρχους του πρίγκιπα Ερρίκου του θαλασσοπόρου ως λύτρα που αξίωσε ο τελευταίος για την απελευθέρωση Μαυριτανών αιχμαλώτων .

Οι Πορτογάλοι επιδόθηκαν συστηματικά στο δουλεμπόριο και εγκατέστησαν σταθμούς (εμπορεία δουλείας) για το σκοπό αυτό στις ακτές της Γουϊνέας ,όπου άρχισαν να εισάγουν μαύρους δούλους για καταναγκαστική εργασία σε φυτείες ζαχαροκάλαμου και καφέ . Δουλεμπόριο Αφρικανών¹⁰¹ που προέρχονται από τη Δ. Αφρική και Αγκόλα ισχύει για πρώτη φορά το 1518 από τους Ισπανούς αποίκους της Ν. Αμερικής ,αφού ένα χρόνο πριν ο νέος βασιλιάς της Ισπανίας Κάρολος Α΄ έδωσε άδεια να επιτρέπεται σε κάθε Ισπανό άποικο η εισαγωγή ορισμένου αριθμού δούλων από την Αφρική υπό τον όρο να πληρώνει τέλη στο βασιλικό θρόνο .

Οι Ισπανοί άποικοι¹⁰² τους δούλους τους χρησιμοποιούσαν στις φυτείες καπνού ,βαμβακιού , ζαχαροκάλαμου έως τα πρώτα χρόνια του 19^{ου} αιώνα .

Ορισμένοι υπολογισμοί δίνουν μια ιδέα της δημογραφικής κατανομής των δούλων στις αποικίες:

- τέσσερα εκατομμύρια για τη Βραζιλία .
- τρία εκατομμύρια για όλη την Ισπανική Αμερική .

Η Σεβίλλη της Ισπανίας αποτέλεσε τη μεγαλύτερη αγορά δούλων των Ισπανικών αποικιών.

Κατά την Α΄ αποικιακή αυτοκρατορία (1534- 1542) με πρόδρομο το βασιλιά Φραγκίσκο Α΄ έγιναν αποικίες στις ακτές της Β. Αφρικής , της Σενεγάλης , της Μαδαγασκάρης ,των Ινδιών στο νησί του Μαυρικίου (Ινδικό Ωκεανό) και τέλος στη Β. Αμερική (Λουϊζιάνα -1682) .

Το 1754 έχοντας φτάσει στο αποκορύφωμα της ακμής της για να εξυπηρετήσει τις ανάγκες των αποικιών της μεταφέρει τεράστιο κύμα μαύρων για καταναγκαστική εργασία .

Ο αριθμός και η κατανομή τους είναι συνταρακτικοί :

50.000 μαύροι Αφρικανοί στις νήσους Μαυρικίου και Ρενιόν , 11.000 στις νήσους Γουϊνέα , 90.000 στη Μαρτινίκα , 93.000 στη Γουαδελούπη , και γύρω στους 400 με 500 χιλιάδες στον Άγιο Δομίνικο .

Η δουλεία καταργήθηκε προσωρινά το 1794 ,επανήλθε το 1802 και κατόπιν έπαυσε το 1848 .

Στις Βορειοαμερικανικές Αγγλικές κτήσεις το πρώτο πλοίο με φορτίο μαύρους δούλους φτάνει στη Βιρτζίνια το 1619 .

Το 1681 υπήρχαν εκεί 2.000 μαύροι δούλοι έναντι 6,000 εργατών Ευρωπαϊκής προέλευσης .

Στη Βιρτζίνια η εντατική καλλιέργεια καπνού και αργότερα τσαγιού εδραιώνει τη δουλεία .

Το 1714 καταμετρώνται 59,000 δούλοι ,το 1754 263.000 δούλοι ,ενώ το 1860 ο αριθμός τους ξεπερνάει τα 4 εκατομμύρια (4.441.000) ένα γεγονός που αποδίδεται στην εφεύρεση της εκκοκκιστικής μηχανής και στην ανάγκη αύξηση της καλλιέργειας του βαμβακιού .

Στην αποικιοκρατική περίοδο στην Βόρεια Αμερική¹⁰³ ταυτόχρονα με την ίδρυση των αποικιών εμφανίσθηκε η **υποχρεωτική εργασία** ,μια μορφή αναγκαστικής σύμβασης εργασίας σε αποικίες που υποχρέωνε άνδρες και γυναίκες από τη Δυτική Ευρώπη και κυρίως από τη Μεγάλη Βρετανία σε εξαναγκαστική εργασία κάθε μορφής σε ορυχεία , φυτείες και κάθε μορφής βαριά εργασία .

101. Η εισαγωγή Αφρικανών δούλων , σελ 284 , Πάπυρος Λαρούς –Μπριτάνικα , Τόμος 21^{ος} .

102. Ιστορία της Ανθρωπότητας ,Τόμος 10^{ος} , σελ 3577 -3583 .

103. Ιστορία της Ανθρωπότητας ,Τόμος 10^{ος} , σελ 3535 .

Οι όροι σύμβασης ήταν από σκληροί έως και ευνοϊκοί ανάλογα με τη θέση του ατόμου που μισθωνόταν και από τις προτιμήσεις του κυρίου του .

Οι βαρύτεροι όροι και οι συμβάσεις μεγαλύτερης διάρκειας καταναγκαστικής εργασίας¹⁰⁴ επιβάλλονταν στους κατάδικους που η θανατική ποινή (συχνά για πολιτικά αδικήματα ή άλλα αδικήματα που σήμερα χαρακτηρίζονται πταίσματα) γινόταν μετατρεπτή σε αναγκαστική εργασία στις αποικίες .

Ευνοϊκοί όροι εξασφαλιζόνταν για τους μαθητευόμενους σύμφωνα με το Αγγλικό εθιμικό Δίκαιο , που ύστερα από 5- 7 χρόνια υπηρεσίας στις αποικίες αφήνονταν ελεύθεροι .

2. Το δρομολόγιο του δουλεμπορίου την περίοδο της αποικιοκρατίας . (The usual route of slave trade during colonialism).

Το δουλεμπόριο ήταν συνήθως τριγωνικό¹⁰⁵ (triangular system) και ακολουθούσε τη διαδρομή Ευρώπη –Αφρική – Αμερική – Ευρώπη .

Τα πλοία ξεκινούσαν από το λιμάνι της Μητρόπολης (για την περίπτωση της Μ. Βρετανίας ήταν το Λίβερπουλ ή το Μπρίστολ) με προορισμό τις Αφρικανικές ακτές του Ατλαντικού .

Μετέφεραν οινόπνευματώδη ποτά , πυροβόλα όπλα ,βαμβακερά είδη άλλα ευτελή εμπορεύματα τα οποία ανταλλάσσονταν με δούλους που μεταφέρονταν από την Αφρικανική ενδοχώρα στα εμπορεία δούλων κατά μήκος της γνωστής ακτής των Σκλάβων (slave coast) της ακτής του κόλπου της Γουϊνέας .

Το δεύτερο μέρος αποτελούσε το καθαυτό δουλεμπόριο . Η διαδρομή αν και σχετικά σύντομη, υπό ομαλές καιρικές συνθήκες ,καταντούσε μαρτύριο για τους δούλους που ήταν στοιβαγμένοι στα αμπάρια για εξοικονόμηση χώρου ,δεμένοι με αλυσίδες για να μην στασιάσουν ή ριχτούν στη θάλασσα ,χωρίς κανονικό αερισμό , συνθήκες υγιεινής .Υπολογίζεται ότι το 20 % του συνολικού πληθυσμού πέθαινε .

Όταν έφταναν ζωντανοί παραδίνονταν αμέσως στους αγοραστές είτε συχνότερα «αποθηκεύονταν» ώσπου να αγορασθούν .

Το πλοίο επέστρεφε στην αφετηρία φορτωμένο με τα ποικίλα προϊόντα των Αμερικάνικων φυτειών για να ξεκινήσει μια νέα αγοραπωλησία ακόμη περισσότερων δούλων .

5. Αποικιοκρατία και εξαναγκαστική εργασία με συμβόλαιο . (colonialism and coolie system)

Το δεύτερο σημείο αναφοράς που αφορά στη μετανάστευση την περίοδο της αποικιοκρατίας συνδέεται με τη βίαιη ή εξαναγκαστική μετανάστευση εργατικού δυναμικού που κυρίως στον 19^ον αιώνα έρχεται να αντικαταστήσει το δουλεμπόριο.

Η βίαιη και εξαναγκαστική μετανάστευση εργατικού δυναμικού εξασφαλιζόταν με συμβόλαιο που υποχρέωνε άνδρες και γυναίκες σε εξαναγκαστική εργασία κάτω από επαχθείς όρους .

Με το σύστημα αυτό οι αποικιοκρατικές χώρες μπορούσαν να στρατολογήσουν μεγάλες ομάδες εργατών από τις αποικίες (Κίνα , Ινδία , Αφρική) για να χρησιμοποιηθούν στις φυτείες ,στα ορυχεία ή στις μεγάλες κατασκευαστικές μονάδες της Ευρώπης ή της Αμερικής (για παράδειγμα στην κατασκευή του σιδηροδρόμου στην Αμερική) .

Η στρατολόγηση και κατανομή της εργασίας γινόταν συνήθως με εθνικά κριτήρια και αυτού του είδους η εργασία συνήθως κόστιζε λιγότερο από το δουλεμπόριο .

Αυτού του είδους η μετανάστευση εξαπλώνεται ταχύτατα το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα και υπερβαίνει κατά πολύ το μέσο αριθμό μεταφερόμενου ανθρώπινου δυναμικού κατά την περίοδο του δουλεμπορίου .

Οι Βρετανικές αποικιοκρατικές διοικήσεις στρατολόγησαν πάνω από 30 εκατομμύρια ανθρώπους από την Ινδία ,τους οποίους έστελναν στο Τρινιντάντ ,στη Γουιάνα και άλλους στην Καραϊβική για να αντικαταστήσουν τους απελευθερωμένους σκλάβους στις φυτείες ζαχαροκάλαμου .

¹⁰⁴.Αναγκαστική σύμβαση εργασίας στις αποικίες ,σελ 278 ,Η υποχρεωτική εργασία στην Ινδία , Κίνα , Ιαπωνία στον μουσουλμανικό κόσμο και στην Ευρώπη ,σελ 281 – 284 , Πάπυρος Λαρούς – Μπριτάνικα , Τόμος 21^{ος}

¹⁰⁵.Η ανάπτυξη του τριγωνικού δουλεμπορίου ,σελ 285 Πάπυρος Λαρούς –Μπριτάνικα ,Τόμος 21^{ος} .

Άλλοι προσλήφθηκαν στις φυτείες , στα ορυχεία και στις κατασκευές σιδηροδρομικών γραμμών στη Μαλαισία και την Ανατολική Αφρική .

Το σύστημα της εξαναγκαστικής εργασίας με συμβόλαιο στην Ινδία παρουσιάζεται στα μέσα με τέλη του 19^{ου} αιώνα για τους εξαθλιωμένους εργάτες φυτειών εξαιτίας του λιμού από την αναγκαστική μείωση της καλλιέργειας ειδών διατροφής σε πολλές περιοχές με την αλλαγή του τύπου καλλιέργειας ,που επέβαλλε η Βρετανική αποικιοκρατία στη χώρα αυτή .

Το ίδιο φαινόμενο παρουσιάζεται στα μέσα με τέλη του 19^{ου} αιώνα στην Κίνα ως συνέπεια του υπερπληθυσμού που σφραγίζει τη δυναστεία των Μαντσού στη διακυβέρνηση της χώρας .

Συγκεκριμένα ο πληθυσμός λίγο πριν το 1850 πέρασε τα 300 εκατομμύρια άτομα .

Πρόκειται για τη μαζική υπερπόντια μετανάστευση σε αποικίες στην Καμπότζη και την Ιάβα, όπου ενήλικοι συνήθως άνδρες χωρίς επαγγελματική ειδίκευση κα μόρφωση ανυπεράσπιστοι κάτω από το καθεστώς της φτώχειας και της επιβίωσης γίνονται αντικείμενα εξαπάτησης , απαγωγής , και εξαναγκασμού για εκμετάλλευση της εργασίας με το σύστημα αυτό .

Κατά την περίοδο 1834 -1912 αυτού του είδους η καταναγκαστική εργασία αριθμούσε παγκοσμίως 1,4 εκατομμύρια εργάτες οι περισσότεροι από την Κίνα και την Ινδία .

II. Προπολεμική μετανάστευση .(Antebellum Migration)

1) Ενδοευρωπαϊκή μετανάστευση (Intereuropean Migration) .

Ο χαρακτήρας της ενδοευρωπαϊκής μετανάστευσης¹⁰⁶ την περίοδο αυτή διαμορφώνεται από δυο στοιχεία :

α) ανταλλαγές πληθυσμών με σκοπό να εξασφαλισθεί η εθνική ομοιογένεια των χωρών ,που επιτυγχάνεται ή πραγματώνεται από την έλλειψη εθνικών μειονοτήτων .

Οι αναγκαστικές μετακινήσεις πληθυσμών που επέβαλλαν οι διεθνείς συνθήκες του Νεϊγύ (1919) και της Λοζάννης (1923) αποτέλεσαν καίριας σημασίας γεγονότα στη διαμόρφωση και εξέλιξη της σύγχρονης Ελλάδας ,αφού εισέφεραν στη χώρα μας 1.250.000 άνθρωποι με πληθυσμό το 1920 ,περίπου 500.000 Έλληνες .

Ήδη από το 1918 γυναίκες προερχόμενες από τη Μικρά Ασία¹⁰⁷ που έρχονταν στην Αθήνα να βρουν κάποια απασχόληση αποτέλεσαν τις κύριες κατηγορίες πορνολόγησης του γυναικείου υλικού των οίκων ανοχής σε Αθήνα και Πειραιά .

Την περίοδο αυτή και κυρίως από το 1922 και μετά λόγω της Μικρασιατικής καταστροφής δημιουργήθηκε ένα πλεονάζον εργατικό δυναμικό που οδήγησε σε μαζική είσοδο προσφύγων στην Ελλάδα .Γυναίκες κυρίως μικρών ηλικιών ,ανάμεσά τους και ανήλικες αποτέλεσαν το απαραίτητο γυναικωρυχείο που θα στήριζε την ανάπτυξη της Τρούμπας .Η Τρούμπα που βρισκόταν στην καρδιά του λιμανιού του Πειραιά αποτέλεσε δημιούργημα σωματεμπόρων και αναπτύχθηκε για να υπηρετήσει τις πορνικές ανάγκες των πληρωμάτων των караβιών ,των χιλιάδων ναυτικών από τα καράβια που έδεναν στο λιμάνι του Πειραιά .Η περιοχή της Τρούμπας την περίοδο αυτή δε φιλοξένησε απλά μια τοπική αγορά της πορνείας ,αλλά αποτέλεσε καταφύγιο για όλο τον κόσμο που δούλευε τη νύχτα , για τον υπόκοσμο ,όλης της Μεσογείου .

Οι συνθήκες πορνολόγησης και ένταξης στην πορνεία τότε ήταν εξαιρετικές για τη δράση προαγωγών και σωματεμπόρων .

Όπως αναφέρεται σε σχετικό άρθρο ,στην εφημερίδα Ακρόπολη της εποχής εκείνης (21/3/1929) κατηγορίες σωματεμπόρων βρίσκονταν σε συνεργασία με διεθνείς οργανώσεις ,εισάγοντας κατά χιλιάδες γυναίκες από διάφορες χώρες προς εκμετάλλευση ,ιδίως από τις χώρες εκείνες που η φτώχεια τις εξανάγκαζε να δέχονται να ταξιδεύουν στο εξωτερικό για μια καλύτερη ζωή .

Στο χρονικό διάστημα από το 1922 έως το 1925 σπείρα σωματεμπόρων ντόπιων και ξένων είχε αναπτύξει τεράστια δράση συλλέγοντας γυναίκες δήθεν για εργασία (κυρίως ταπητουργική) σε ξένα εργοστάσια .

106.Λ. Μουσούρου, Μετανάστευση και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη, σελ 26-28 .

107.Γρ. Λάζος ,σελ 85 -105 , Πορνεία και διεθνική σωματεμπορία στην σύγχρονη Ελλάδα ,1.Η εκδιδόμενη.

Με την εξάπλωση αυτή χιλιάδες γυναικών ,ιδίως ανήλικα κορίτσια μεταφέρθηκαν στη Μασσαλία, την Αλεξάνδρεια , τη Βηρυτό ,το Πόρτ-Σάιντ και τη Νότια Αμερική.

Κατά την περίοδο μετά την μικρασιατική καταστροφή η Ελλάδα αποτέλεσε χώρα αποστολής εξαναγκαστικά εκδιδόμενων γυναικών ,μάλιστα το γεγονός της δράσης και ανάπτυξης της μεγαλοσωματεμπορίας στην Ελλάδα την περίοδο αυτή συζητήθηκε στην επιτροπή της Κοινωνίας των Εθνών .

β) Εκτεταμένες μετακινήσεις πληθυσμών μεταξύ όμορων χωρών για κάλυψη εποχικών αναγκών.

Η Γαλλία αποτελεί από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα χώρα υποδοχής μεταναστών που είναι τεχνίτες και εργάτες ,τους οποίους αναζητά κυρίως από το Μαγκρέμπ , τις Αφρικανικές Γαλλικές αποικίες , την Ινδοκίνα και την Κίνα .

Τέλη 19^{ου} αρχές 20^{ου} αιώνα το μεταναστευτικό ρεύμα προς τη Γαλλία εκσυγχρονίζεται με βιομηχανικούς εργάτες με προέλευση ιεραρχικά από την Ιταλία ,την Πολωνία ,την Ισπανία και τέλος το Βέλγιο .Εισρέουν επίσης πολιτικοί πρόσφυγες (Λευκορώσοι ,μετά το 1917 και Ισπανοί μετά το τέλος του εμφυλίου πολέμου,το 1938) .

Ανάμεσα στο διάστημα 1850 – 1914 η Γαλλία δέχτηκε τέσσερα εκατομμύρια τριακόσιες χιλιάδες μετανάστες ,ενώ την περίοδο του μεσοπολέμου τρία εκατομμύρια .

Η Ελλάδα κατά τη δεκαετία του 1930 ,συγκεκριμένα το διάστημα 1932 -1938 (για το οποίο υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία) διαμορφώνει μεταναστευτικές ροές με προορισμό : χώρες της Ευρώπης (101,000 άτομα) ,τη Μεσόγειο (89,000 άτομα) και τις Ηνωμένες Πολιτείες (30.000 άτομα) , ενώ ως χώρα υποδοχής δέχεται παλιννοστούντες ,Πόντιους από την πρώτη Σοβιετική Ένωση ,συνολικά 147.000 άτομα στη διάρκεια δυο περιόδων ,μεταξύ 1918-1930 και την περίοδο 1937 – 1939 , καθώς και από την Ευρώπη (83.000 άτομα) ,τις Μεσογειακές χώρες (46.000 άτομα) και τέλος τις Ηνωμένες Πολιτείες (18.000 άτομα) .

2) Υπερπόντια μετανάστευση (Ocean Migration) .

Η κύρια κατεύθυνση της διηπειρωτικής μετανάστευσης την προπολεμική περίοδο¹⁰⁸ είναι από την Ευρώπη προς την Αμερική ,ειδικότερα προς τη Βόρεια Αμερική .

Η υπερωκεάνια αυτή μετανάστευση υπήρξε η πλέον εντυπωσιακή από τα μεγάλα μεταναστευτικά ρεύματα της σύγχρονης εποχής , είχε διάρκεια 75 χρόνια ,από το 1840 έως το 1914 και αφορούσε μετακίνηση αγροτών προς γεωργικές αρχικά και βιομηχανικές αργότερα εργασίες .

Ο Dollot ,συνοψίζει σε τέσσερις βασικούς λόγους την τεράστια μετακίνηση προς την Αμερική της περιόδου αυτής .

* η διάδοση της πληροφορίας ότι στην Αμερική υπάρχουν απέραντες ακατοίκητες , ανεξερεύνητες ,ανεκμετάλλευτες εκτάσεις γης .

* η τεράστια πληθυσμιακή αύξηση της Ευρώπης (187 εκατομμύρια πληθυσμός το 1800 και 266 εκατομμύρια το 1850) .

* η ανάπτυξη των μεταφορικών μέσων .

* προσωπικοί , πολιτικοί ,οικονομικοί παράγοντες που διαφοροποιούνται από χώρα σε χώρα .

Τριανταπέντε εκατομμύρια Ευρωπαίοι συνολικά έφυγαν προς τις Ηνωμένες Πολιτείες¹⁰⁹ από το 1840 έως το 1914 με κυριότερες χώρες αποστολής την Ιρλανδία¹¹⁰ , Γερμανία , Ηνωμένο Βασίλειο, Ισπανία ,Αυστροουγγαρία και Ρωσία .

Το μεταναστευτικό ρεύμα προς την Αμερική ανακόπτεται από τις αρχές της δεκαετίας του 1920 λόγω της πολιτικής απαγόρευσης της χώρας με την επιβολή του συστήματος των ποσοστώσεων (1921-24) και της οικονομικής κρίσης το 1929 .

Έντονο μεταναστευτικό κύμα προς την Αμερική κυρίως αλλά και προς τον Καναδά αρχίζει την δεκαετία του 1880 .Ειδικότερα την περίοδο 1880 -1920 μεταναστεύουν 383.000 Έλληνες με κατεύθυνση κατά 95 % προς την Αμερική .

¹⁰⁸.Λ. Μουσούρου ,σχετικό σύγγραμμα ,σελ 28-33 .

¹⁰⁹. η πληθυσμιακή συγκρότηση της Αμερικής ,σελ 5747 – 5760 ,Η Ιστορία της Ανθρωπότητας Τόμος 16^{ος}

¹¹⁰.για τη μετανάστευση τον 19^{ου} αιώνα και ειδικά για την περίπτωση της Ιρλανδίας βλ επίσης σελ 5280-5281 στην Ιστορία της Ανθρωπότητας ,Τόμος 15^{ος}

Το 1/10 του πληθυσμού της Ελλάδας και το 1/5 του εργατικού δυναμικού της μεταναστεύει προς την Αμερική .

Αιχμή του μεταναστευτικού ρεύματος ήταν η περίοδος 1906 -1915 ,όπου μετανάστευσαν συνολικά 236.000 άτομα .

Το χρονικό διάστημα 1922 -1940 διαμορφώνεται μείωση της μετανάστευσης προς την Αμερική με κύρια αιτία την πολιτική των ποσοστώσεων .

Την περίοδο 1932-1939 υπάρχει μια αλλαγή της μεταναστευτικής κατεύθυνσης με διαμόρφωση της προτίμησης των Ελλήνων μεταναστών προς τις Ευρωπαϊκές χώρες (101.000 άτομα) τις Μεσογειακές χώρες και την Αίγυπτο (89.000 άτομα) ,ενώ ο αριθμός μεταναστών προς τις Ηνωμένες Πολιτείες ήταν περίπου 30.000 άτομα .

Σχετικά με τις συνθήκες ζωής των Ελλήνων στις Αμερικανικές πόλεις¹¹¹ τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, όταν διαμορφώθηκε το έντονο μεταναστευτικό ρεύμα προς την Αμερική (1900 -1920) γίνεται αναφορά στην εκμετάλλευση των παιδιών που δούλευαν ως πλανόδιοι πωλητές για λογαριασμό των «πατρόνων» τους ,οι οποίοι ήσαν κυρίως Έλληνες .

Τα παιδιά αυτά διέμεναν σε βρωμερά , ανθυγιεινά δωμάτια ,στα ίδια κτίρια που βρίσκονταν και οι στάβλοι των αλόγων ,σε μια ατμόσφαιρα αποπνικτική και δύσοσμη .Έμεναν νηστικά όλη τη μέρα τις περισσότερες φορές και έτρωγαν μόνο το βράδυ όταν επέστρεφαν στα δωμάτιά τους , μέσα στα οποία στοίβαζαν τα απούλητα φρούτα και λαχανικά της μέρας .

Τα πράγματα ήσαν ακόμη χειρότερα για τα παιδιά που δούλευαν σε στιλβωτήρια που έμεναν ανοιχτά και τις Κυριακές και τις αργίες .

Αυτά τα παιδιά κοιμόντουσαν μαζί τρία ή τέσσερα και ξυπνούσαν πολύ νωρίς το πρωί σε περίπτωση που η εργασία τους ήταν μακριά από τον τόπο διαμονής τους και δούλευαν έως αργά το βράδυ και ήταν αναγκασμένα μετά το τέλος του ωραρίου τους να συγυρίσουν το χώρο .

Η λέξη «πατρόνος» σημαίνει ιδιοκτήτης ,αφεντικό ή κύριος ,ένα άτομο που έχει νομική και ηθική ισχύ πάνω στους άλλους .

Το σύστημα ήταν διαδεδομένο ανάμεσα στους μετανάστες που είχαν λίγη ή καμία γνώση της αγγλικής γλώσσας .

Το σύστημα εκμετάλλευσης από τους «πατρόνους» είχε πρωτοεμφανιστεί από τους Ιταλούς αφέντες στη σιδηροδρομική βιομηχανία ,όπου οι «πατρόνοι» ήσαν εργολάβοι στους νεόφερτους που ήξεραν πολύ λίγο τη γλώσσα και τις συνθήκες εργασίας και στηρίζονταν σε αυτούς για εύρεση εργασίας .

Οι « πατρόνοι» εξασφάλιζαν δωμάτιο ή τροφή και συμφωνημένο ποσό ως μισθό ,οτιδήποτε επιπλέον ανήκε σε αυτούς .

Οι Έλληνες «αφεντικά» υιοθέτησαν και επέκτειναν το σύστημα των «πατρόνων» .Τα πρώτα θύματα ήταν κυρίως μικροπωλητές λουλουδιών και σε μικρότερη έκταση πωλητές φρούτων ή γλυκών στους δρόμους της Νέας Υόρκης .

Στην αρχή το σύστημα περιοριζόταν στους μεσήλικες Έλληνες μετανάστες ,αλλά μετά το 1900 επεκτάθηκε και συμπεριέλαβε αγόρια ηλικίας 14-20 χρόνων .Τα αγόρια έκλειναν συνήθως συμβόλαιο στη Ελλάδα που υπόγραφαν τα ίδια και οι γονείς τους ,λίγοι από τους οποίους ήξεραν το αληθινό νόημα της συμφωνίας .Ο «πατρόνος» πλήρωνε τη μετάβαση στην Αμερική , για το λόγο αυτόν ήταν υποχρεωμένοι να δουλεύουν για λογαριασμό του χρόνια ,αποτελούσε μια μορφή δουλείας με συμβόλαιο .

III. Μεταπολεμική μετανάστευση (After War Migration)

1) Υπερπόντια Μετανάστευση

Από το 1945 οι παραδοσιακές διεθνείς μεταναστεύσεις αλλάζουν¹¹² ως αποτέλεσμα του πολιτικού, οικονομικού αναβρασμού στον οποίον βρίσκεται ο κόσμος .

Η μεταπολεμική μετανάστευση διαφέρει από την προπολεμική σε δύο σημεία :

111. Η Ελληνική μετανάστευση στις Η.Π.Α 1900-1925 ιστότοπος :

[http:// www.auth.gr/virtualschool/1.2/praxis/Bovarou project.html](http://www.auth.gr/virtualschool/1.2/praxis/Bovarou_project.html)

112. Α. Μουσούρου ,σχετικό σύγγραμμα, σελ 34 -37 .

1^{ον}) Η Αυστραλία υποκαθιστά σταδιακά την Αμερική ως κύρια χώρα υπερπόντιων μεταναστών.
2^{ον}) διαμορφώνεται ένα έντονο μεταναστευτικό ρεύμα από την Ευρώπη προς την Αυστραλία με σημαντικό ρόλο την παρουσία των έγχρωμων μεταναστών (μεταξύ 1947 -1973 μεταναστεύουν 3.095.570 άτομα ,περισσότερο από το 80% του Ευρωπαϊκού πληθυσμού).

Η εκροή μεταναστών από την Ευρώπη αιτιολογείται από παράγοντες που σχετίζονται με :

α) τον υπερπληθυσμό της Μ. Βρετανίας .

β) την υψηλή γεννητικότητα των Κάτω Χωρών και της Ιταλίας .

γ) την αδυναμία των Γερμανών να επεκταθούν προς Ανατολάς και την απόθησή τους από τους Σλάβους .

Όλα αυτά σε συνδυασμό με την καταστροφή των Ευρωπαϊκών οικονομιών εξαιτίας του πολέμου .

Η Ελλάδα ,όπως ήταν φυσικό αποτέλεσε και αυτή χώρα αποστολής ,ειδικότερα μεταναστεύουν προς τις Ηνωμένες Πολιτείες 168,000 άτομα και προς την Αυστραλία¹¹³ 200.000 άτομα .

Κατά την δεκαετία του 1970 μεγάλος αριθμός τεχνικών μεταναστεύει στις χώρες ου Αραβικού κόσμου ,ιδιαίτερα στις χώρες του Κόλπου .

Κύριες μεταναστευτικές αιχμές για την χώρα μας αποτέλεσαν οι χρονικές περίοδοι 1962- 65 με ετήσιο αριθμό μεταναστών 106.000 άτομα και 1969 -1970 ,όπου μετανάστευσαν 92.000 άτομα.

2) Ενδοευρωπαϊκή μετανάστευση .

Κύριο χαρακτηριστικό της μεταπολεμικής μετανάστευσης είναι η ενδοευρωπαϊκή¹¹⁴ και δευτερευόντως η μετανάστευση από χώρες του Τρίτου Κόσμου προς την Ευρώπη .

Μεταξύ των ετών 1948 -1962 η Δυτική Ευρώπη υποφέρει από σημαντικά πλεονάζον εργατικό δυναμικό λόγω της εγκατάστασης προσφύγων και της καταστροφής εργοστασίων .

Η διπλή κατεύθυνση του μεταναστευτικού ρεύματος προς τη Δυτική Ευρώπη περιλαμβάνει δυο ροές :

1^{ον}) Το μεταναστευτικό κύμα που αποτελείται από τις χώρες της Κεντρο-Δυτικής Ευρώπης (με εξαίρεση την Ιρλανδία) και χώρες της Βόρειας Ευρώπης (με εξαίρεση την Φινλανδία) .

Κύριες χώρες υποδοχής είναι η Μ.Βρετανία , η Γαλλία , η Ολλανδία και το Βέλγιο .

Παράγοντες έλξης προς τις χώρες αυτές θεωρούνται : ο συνδυασμός κοινωνικών ,οικονομικών και δημογραφικών συνθηκών που επικρατούν σε αυτές .

Άλλοι παράγοντες έλξης θεωρούνται η μικρή γεωγραφική απόσταση ,οι διμερείς συμφωνίες των κρατών ,οι ιστορικές σχέσεις μεταξύ των χωρών και η αλυσιδωτή μετανάστευση .

2^{ον}) Η ζώνη από την οποία κινείται το μεταναστευτικό ρεύμα αποτελείται από χώρες της Νότιας Ευρώπης καθώς και από την Ιρλανδία και Φινλανδία .

Παράγοντες απόθησης για τις χώρες αυτές ήταν η φτώχεια , η ανεργία και η υπανάπτυξη .

Το χρονικό διάστημα 1955 -1977 μεταναστεύουν από την Ελλάδα ,λόγω των λιγοστών ευκαιριών απασχόλησης και του χαμηλού εισοδήματος , συνολικά 1.236.280 άτομα ,σε ποσοστό 61 % προς την Δυτική Ευρώπη και 84 % προς την Ομοσπονδιακή Γερμανία¹¹⁵ .

Η Ελλάδα ως χώρα αποστολής μεταναστών μεταπολεμικά έχει εισροές Ελλήνων κυρίως από την Αφρική λόγω της κατάρρευσης του αποικιακού καθεστώτος και της εσπευσμένης εγκατάλειψης (η περίπτωση των Ελλήνων που εγκαταλείπουν το Κονγκό την δεκαετία του '60 και την Αίγυπτο στα τέλη της δεκαετίας του '50 αρχές '60 ,εξαιτίας της αλλαγής καθεστώτος και της πολιτικής Νάσερ) .

Η περίοδος 1974- 1980 περιλαμβάνει κύρια νόμιμη μετανάστευση περίπου 30-40 χιλιάδων ατόμων .Η περίοδος της μεταπολίτευσης που ακολούθησε τη δικτατορία έως τα τέλη του '80 διαμόρφωσε μια κατάσταση ύφεσης και ηπιότητας στην πορνική αγορά (τόσο ως προσφορά όσο και ως ζήτηση) γεγονός που αποδίδεται κατά κύριο λόγο στην πολιτική ατμόσφαιρα και στην έντονη πολιτική κοινωνικοποίηση και ενδιαφέρον της περιόδου αυτής .

Το χρονικό διάστημα 1981-1988 παρατηρείται έντονο μεταναστευτικό ρεύμα προς την Ελλάδα με τη μορφή παράνομης μετανάστευσης περίπου 100.000 παράνομα απασχολούμενων Δυτικοευρωπαίων και Αφρασιατών .

113.Ο Ελληνισμός της Αυστραλίας ,εφημερίδα Καθημερινή ,ένθετο επτά ημέρες ,28/11/1993 .

114.Α. Μουσούρου ,σχετικό σύγγραμμα ,σελ 37 -50 .

115.Οι Έλληνες στην Γερμανία ,εφημερίδα Καθημερινή ,ένθετο επτά ημέρες ,13/12/1998 .

Οι αιτιολογικοί παράγοντες¹¹⁶ δεν ήταν οι ίδιοι για τους δυο αυτούς πληθυσμούς .Για τους Αφρασιάτες βασικοί παράγοντες θεωρήθηκαν :

- το χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης –εισοδήματος . Το εισόδημα δεν ξεπερνάει τα 500\$ κυμαίνεται από 100 έως 200 \$,η βρεφική θνησιμότητα είναι της τάξης του 200% ,ενώ ο Μέσος όρος ζωής τα 50 χρόνια .
- οι δημογραφικές πιέσεις ,ο διπλασιασμός του πληθυσμού κάθε τριάντα χρόνια .
- οι εκρηκτικές κοινωνικο-πολιτικές καταστάσεις (δικτατορίες-εμφύλιοι πόλεμοι).
- Απογοήτευση από έλλειψη οικονομικής μεταρρύθμισης μετά από εθνικο-απελευθερωτικούς αγώνες .
- Σχετική μείωση του αναλφαριθμητισμού ,εξάπλωση των Μέσων Επικοινωνίας ,οι δυνατότητες πληροφόρησης κλπ .

Οι αιτιολογικοί παράγοντες που σχετίζονται με τις μεταναστεύσεις των Δυτικοευρωπαίων είναι:

- αμφισβήτηση της αλλοτρίωσης στην εργασία για το σύγχρονο μορφωμένο άνθρωπο .
- νέες απόψεις περί του ελεύθερου χρόνου .
- το πέρασμα στον ρομαντισμό μετά την κοινωνική αμφισβήτηση και η Ελλάδα πρόσφερε φαινομενικά τουλάχιστον ευκαιρίες και δυνατότητες συνδυασμού εργασίας ,διακοπών και επικοινωνίας .

Η Ελλάδα από την άλλη πλευρά, ως χώρα υποδοχής χαρακτηρίζεται από την γεωπολιτική θέση και την αδυναμία ελέγχου εισόδου των μεταναστών ,σε συνδυασμό με τα διαρθρωτικά προβλήματα της Ελληνικής Οικονομίας και την παραοικονομία .

Στις αρχές της δεκαετίας του 1980 έλαβε χώρα η πρώτη εισαγωγή γυναικών από το εξωτερικό σε αξιολογή κλίμακα με σκοπό την προώθηση στην πορνεία .

Αλλοδαπές γυναίκες από τις Φιλιππίνες και την Πολωνία, στα πλαίσια διακρατικών σχέσεων αποστολής εργαζομένων που είχε συνάψει η Ελλάδα με τις δυο αυτές χώρες βάσει Νόμων , έρχονται στην Ελλάδα¹¹⁷ τις αρχές της δεκαετίας του '80 .

Την περίοδο 1980-1985 εργάζονταν στην Ελλάδα 3.100 γυναίκες από τις Φιλιππίνες ,ενώ για τη δεκαετία 1980-1990 εκτιμάται ότι εργάστηκαν συνολικά περίπου 15.000 γυναίκες από τις Φιλιππίνες και 12.000 γυναίκες από την Πολωνία .

Οι περισσότερες από αυτές τις γυναίκες εργάζονταν σε νοσοκομεία και ως υπηρετικό προσωπικό . Με τη χρήση διαφόρων μορφών εξαπάτησης με σκοπό την ένταξη τους στην πορνεία ,και βίας και εξαπάτησης για την εξασφάλιση της παραμονής τους στην πορνεία ,προωθήθηκαν συνολικά και εντάχθηκαν συνολικά περί τις 3.700 γυναίκες ,παράνομα εκδιδόμενες από τα δίκτυα της τοπικής μαστροπείας ,απ' αυτές 1.200 Φιλιππινέζες και Ταϊλανδέζες και 1.700 Πολωνές ,οι οποίες αμείβονταν τρεις έως έξι φορές περισσότερο από τις γυναίκες της ίδιας εθνικότητας που εργάζονταν σε άλλες απασχολήσεις στην Ελλάδα.

Τα δίκτυα¹¹⁸ της διεθνικής σωματεμπορίας προώθησαν και εξανάγκασαν σε πορνεία κατά την δεκαετία του '80 σχεδόν 1.750 αλλοδαπές γυναίκες (850 Πολωνές ,700 Ταϊλανδέζες και 180 Δομινικανές) σε πρωτόγνωρες για την Ελλάδα συνθήκες βίας και εξαναγκασμού .

Από τις αρχές της δεκαετίας του '90 η πρώτη φάση της εκμετάλλευσης αλλοδαπών γυναικών στην πορνεία και η πρώτη φάση της διεθνικής σωματεμπορίας και εξαναγκαστικής πορνείας πήρε τέλος. Τόσο οι γυναίκες από την Ταϊλάνδη και τις Φιλιππίνες όσο και οι γυναίκες από την Πολωνία έπαψαν να συνεισφέρουν στην στελέχωση του πορνικού δυναμικού .

Τα δίκτυα των διεθνικών σωματεμπόρων άρχισαν να προωθούν τις γυναίκες από την Πολωνία στην πορνική αγορά της Γερμανίας λόγω της αυξημένης ζήτησης πορνικών υπηρεσιών στη χώρα αυτή .

116. Σ. Σούλης , Το ξένο παράνομο εργατικό δυναμικό στην Ελλάδα ,σελ 443-449 .

117. Γρ. Λάζος , Η δεκαετία του 1980 –Εμφάνιση της εξαναγκαστικής πορνείας ,δημιουργία υποδομής ,σελ 109-197 ,Πορνεία και διεθνική σωματεμπορία στη σύγχρονη Ελλάδα 1.Η εκδιδόμενη .

118. για τη συμβολή των βασικών δικτύων διεθνικής σωματεμπορίας στο σχηματισμό του πληθυσμού των εξαναγκαστικά εκδιδομένων αλλοδαπών στην Ελλάδα , βλ Γρ. Λάζος σελ 231 – 254 στο Πορνεία και διεθνική σωματεμπορία στη σύγχρονη Ελλάδα , 1. Η Εκδιδόμενη.

IV. Η περίοδος 1989 -2000 .

1. Η σκοτεινή πλευρά των μεταναστευτικών ρευμάτων .

Η κατάρρευση του σοσιαλιστικού συγκεντρωτικού και απολυταρχικού καθεστώτος στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης που ξεκίνησε με την πολιτική της περεστρόικα το 1986 στην πρώην Σοβιετική Ένωση είχε σαν πρώτο αποτέλεσμα τη μετανάστευση προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Αμερικής διαφόρων τμημάτων εθνικοτήτων μέσα στην πρώην Σοβιετική Ένωση ,όπως Έλληνοπόντιους , Ρωσοεβραίους και Αρμένιους .

Η πτώση του τείχους του Βερολίνου στην Ανατολική Γερμανία ,τον Δεκέμβριο του 1989 αποτέλεσε το βασικό και πιο ουσιαστικό ξεκίνημα κοσμοϊστορικών κοινωνικών επαναστάσεων και πολιτικών αλλαγών στις χώρες του πρώην ανατολικού συνασπισμού (Ουγγαρία ,Πολωνία ,Τσεχοσλοβακία, Ρουμανία ,Βουλγαρία και Αλβανία),που διαμόρφωσε ένα πρώτο κύμα μεταναστεύσεων .

Γενικά , το 1989 ένα εκατομμύριο τριακόσιες χιλιάδες άνθρωποι μεταναστεύουν προς τη Δυτική Ευρώπη (βλέπε στο παράρτημα σχετικούς χάρτες¹¹⁹ με την κατάσταση που επικρατούσε στον κόσμο το 1990 ,πληθυσμιακά και οικονομικά ,καθώς και τα παγκοσμιοποιημένα μεταναστευτικά ρεύματα της δεκαετίας 1990).

Ειδικότερα ,80.000 άνθρωποι ζητούν άσυλο από την Πολωνία και την Γιουγκοσλαβία ,235.000 Ρωσοεβραίοι από την πρώην Σοβιετική Ένωση από τους οποίους 105.000 εγκαταστάθηκαν στο Ισραήλ και 14.000 στις Ηνωμένες Πολιτείες , 345.000 από την Ανατολική Γερμανία και 341.000 από άλλες χώρες του Ανατολικού μπλοκ .

Στις παραπάνω μεταναστευτικές κινήσεις έρχεται να προστεθεί ο αριθμός των αιτούντων από τον Τρίτο Κόσμο πολιτικό άσυλο προς την Ευρώπη ,που το έτος 1990 αριθμεί 440.000 ,ενώ το έτος 1983 δεν ξεπερνούσε τις 70.000 αιτήσεις .

Στην Ελλάδα ,την περίοδο 1988-1991 υπολογίζεται ότι απασχολούνται παράνομα στη χώρα πλέον των 300.000 ανθρώπων προερχόμενοι από την Δυτική Ευρώπη , Αφρασιατικές περιοχές ,την Πολωνία και την Αλβανία .Περί τα τέλη του 1989 καταγράφονται περί τους 20.000 Πόντιους μετανάστες από την πρώην Σοβιετική Ένωση ,εγκαταστημένοι στην περιοχή Μενίδι της Αττικής, ενώ στα τέλη του 1990 καταφθάνει σημαντικός αριθμός Βορειοηπειρωτών και ατόμων Αλβανικής υπηκοότητας .Το 1992 ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της Ελλάδας από ξένο εργατικό δυναμικό ανέρχεται σε 500.000 άτομα .

Η ανεξαρτησία των χωρών της Βαλτικής από το 1990 με πολυκομματικές εκλογές (Εσθονία , Λετονία ,Λιθουανία) και της Μολδαβίας καθώς και η ανεξαρτησία της Ουκρανίας με την πτώση της πρώην Σοβιετικής Ένωσης την ίδια χρονιά, διαμορφώνουν ένα δεύτερο κύμα αλυσιδωτών κοινωνικών εξελίξεων και βεβαίως μαζικές μετακινήσεις πληθυσμού από τις χώρες της Βαλτικής και πρώην Σοβιετικής Ένωσης προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και άλλες πρώην σοσιαλιστικές χώρες της Κεντροανατολικής Ευρώπης .

Η ανακήρυξη της αυτονομίας σε ανεξάρτητα κράτη το 1991 της Σλοβενίας και Κροατίας και κυρίως ο εμφύλιος πόλεμος που ξεσπά στην πρώην Γιουγκοσλαβία την περίοδο 1992-1995 (Βοσνία – Ερζεγοβίνη) ,οι συγκρούσεις στο Κοσσυφοπέδιο (1999),οι πολεμικές επιχειρήσεις του Ν.Α.Τ.Ο στη Σερβία την ίδια χρονιά ,αλλά και ο εμφύλιος στη Γεωργία έπαιξαν σημαντικό ρόλο και τροφοδότησαν σε μεγάλο βαθμό το σώμα του μεταναστευτικού (ορθότερα προσφυγικού¹²⁰) ρεύματος από τα Βαλκάνια προς τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης (βλέπε σχετικό χάρτη με τις εστίες πολέμου¹²¹ σε όλον τον κόσμο).Ειδικότερα επισημαίνονται οι μετακινήσεις πληθυσμών από την πρώην Γιουγκοσλαβία προς την Αλβανία και από την τελευταία προς την Ελλάδα χιλιάδων Βορειοηπειρωτών αλλά και Αλβανών .

119. βλ παράρτημα

120. πρόσφυγες ,οι απόκληροι του κόσμου ,εφημερίδα καθημερινή ,ένθετο επτά ημέρες ,18/6/1995,
- πρόσφυγες –μετανάστες 100 εκατομμύρια θύματα φτώχειας –πολέμου στον πλανήτη –βόμβα ή δώρο για την Ελλάδα; Ελευθεροτυπία, 12/6/1999
- μετανάστες και πρόσφυγες ,ειδική έκδοση εφημερίδα το Βήμα .16/6/1991.
- πρόσφυγες αναζητούν άσυλο ,σελ 92-93 , Το νέο πρόσωπο του κόσμου ,Ελευθεροτυπία,Le Monde Diplomatique .- κυκλώματα πορνείας εκμεταλλεύονται πρόσφυγες , Τα Νέα , 8-5-1999.

121. βλ παράρτημα

Κυριότεροι αιτιολογικοί παράγοντες¹²² που ευθύνονται για αυτήν τη μαζική μετανάστευση των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης και της Βαλκανικής θεωρούνται :

- η παρατεταμένη οικονομική και πολιτική κρίση ,
- οι εθνικιστικές και θρησκευτικές διαμάχες (επισημαίνεται ιδιαίτερα η ύπαρξη εθνοτήτων στις διάφορες χώρες , 6 για την Αλβανία , 7 για τη Βουλγαρία , 8 για την Τσεχοσλοβακία , 6 για την Ουγγαρία , 9 για την Γιουγκοσλαβία και τη Ρουμανία και 103 για την πρώην Σοβιετική Ένωση).
- οι εμφύλιες συρράξεις ,
- οι εκρηκτικές κοινωνικο-πολιτικές καταστάσεις .

Για τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης διαμορφώνονται επιπρόσθετοι παράγοντες που είναι :

- η ανάγκη εξασφάλισης πόρων επιβίωσης ,
- η αναζήτηση ελευθερίας ,
- η ικανοποίηση καταναλωτικών αναγκών ,
- η οικοδόμηση μιας νέας οργάνωσης της ζωής με διαφορετικές προοπτικές και σχέσεις καθημερινές στο χώρο διαμονής και εργασίας .

Τα στοιχεία του μεταναστευτικού ρεύματος που διαμορφώνονται προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά :

- αύξηση του αριθμού πολιτικών προσφύγων και των ανεπίσημων μεταναστών που είναι αποτέλεσμα της μεταναστευτικής πολιτικής της Ευρώπης και της υποβίβασης των συνθηκών ζωής στις πρώην Ανατολικές χώρες .
- αύξηση του αριθμού ασυνόδευτων γυναικών και ανήλικων μεταναστών που εισέρχονται στο εργατικό δυναμικό της κάθε χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης .
- αύξηση της σημασίας και του ρόλου που παίζει ο τομέας των υπηρεσιών τόσο με την ανάπτυξη της οικονομίας των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και για το μεταναστευτικό πληθυσμό .
- Χώρες που αποτελούσαν κύρια πηγή μετανάστευσης (Ελλάδα , Ιταλία) του πληθυσμού τους προς τις Βόρειοευρωπαϊκές χώρες μετατρέπονται σε χώρες υποδοχής μεταναστών από τον Τρίτο Κόσμο ,όπως για παράδειγμα η περίπτωση της Αφρικής το 1994 λόγω των βίαιων συγκρούσεων μεταξύ Ρουάντα και Μπουρούντι , ή τις πρώην σοσιαλιστικές χώρες της Ευρώπης,

Σε όλα αυτά τα στοιχεία πρέπει να προστεθούν :

- άτομα που διαβιούν στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την τρίμηνη τουριστική άδεια , ενώ απασχολούνται σε οικονομικές δραστηριότητες .
- άνθρωποι που περνάνε τα σύνορα χωρίς νόμιμες διαδικασίες και διατυπώσεις (παράνομοι μετανάστες) .
- αύξηση των εποχιακών μεταναστών που αν και δεν φαίνονται σαν μετανάστες λόγω της μικρής διάρκειας παραμονής τους στη χώρα υποδοχής , παρ' όλα αυτά αποτελούν μέρος της νέας μετανάστευσης .
- άτομα ενήλικα και των δυο φύλων ,κυρίως γυναίκες που προσφέρουν υπηρεσίες στη βιομηχανία του σεξ ,παρά τη θέλησή τους ,μέσα από την παράνομη κυρίως διακίνηση και εκμετάλλευσή τους από ειδικά οργανωμένα δίκτυα διεθνικής σωματεμπορίας .

122. Σ. Κονιόρδος ,οι μεταναστεύσεις από τρίτες χώρες προς την Ευρώπη στη δεκαετία του '90 ,σελ 457-459.Reasons for the increase in East –West trafficking of women, pages 11-13 στο Trafficking and prostitution: the growing exploitation of migrant women from central and eastern Europe, IOM , May 1995 .

Σταθερά μεταναστευτικά ρεύματα κατά τη διάρκεια κάποιας χρονικής περιόδου οδηγούν στην καθιέρωση των δικτύων μετανάστευσης, τα οποία συνδέουν τους μετανάστες από τις χώρες υποδοχής με τις χώρες προέλευσης.

Αυτά τα δίκτυα μειώνουν τις δαπάνες και τους κινδύνους μετανάστευσης και υποστηρίζουν ισχυρά τα μεταναστευτικά ρεύματα ακόμα κι' όταν αντικειμενικές δυνάμεις που προκαλούν τη μετανάστευση αποδυναμώνονται ή άλλοι παράγοντες την περιορίζουν (όπως για παράδειγμα η περιοριστική πολιτική μετανάστευσης). Η ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών ενημέρωσης και επικοινωνιών, τρόπων μεταφοράς χρημάτων και διακίνησης προσώπων, είναι παράγοντες που προωθούν την ανάπτυξη τέτοιων δικτύων. Για τις γυναίκες που μεταναστεύουν αυτά τα δίκτυα είναι ιδιαίτερα σημαντικά¹²³, δεδομένου ότι οι γυναίκες αναγκάζονται να χρησιμοποιούν τα άτυπα κανάλια μετανάστευσης.

Τέτοια δίκτυα σταματούν επίσης τη δυνατότητα των εθνικών κρατών να ελέγξουν τη μετανάστευση.

Η παρουσία γυναικών στα μεταναστευτικά ρεύματα¹²⁴ εξαρτάται από την οικονομική κατάσταση στις χώρες προέλευσης, τις δυνατότητες απασχόλησης στις χώρες υποδοχής και τους κοινωνικούς περιορισμούς που σχετίζονται με την ελευθερία κινήσεων των γυναικών.

Για παράδειγμα, όταν στις χώρες του Τρίτου Κόσμου η τεχνολογική ανάπτυξη στον γεωργικό τομέα εκτόπισε την εργασία της γυναίκας, η φτώχεια και η δημογραφική εξάπλωση έσπρωξε τις γυναίκες από την ύπαιθρο στις πόλεις. Σε πολλές περιπτώσεις η μετανάστευση στο κοντινότερο αστικό κέντρο ήταν ένας σταθμός για τη μετέπειτα μετανάστευση πέρα από τα σύνορα της χώρας. Οι κοινωνικοί περιορισμοί, από την άλλη πλευρά, ωθούν στη μετανάστευση κυρίως τις «περιθωριακές» γυναίκες (αποδιωγμένες χήρες, διαζευγμένες μητέρες, ανύπαντρες μητέρες κλπ) για τις οποίες συχνά η μόνη λύση μετά τη μετανάστευση φαίνεται να είναι η πορνεία.

Η οικιακή εργασία απορροφά την πλειονότητα των νεαρών γυναικών μεταναστών στις μεγάλες πόλεις της Λατινικής Αμερικής. Η πορνεία είναι επίσης πηγή εσόδων για πολυάριθμες κοπέλες: οι νεαρές πόρνες μόνο στη Βραζιλία υπολογίζονται σε 4,5 εκατομμύρια (1990). Στην Ασία, οι επιλογές είναι το πλανόδιο εμπόριο, η οικιακή εργασία, η πορνεία ή η κακοπληρωμένη απασχόληση σε εργοστάσια (υφαντουργεία, βιοτεχνίες ρούχων, ηλεκτρονικά) στις «ελεύθερες ζώνες».

Στην Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής οι γυναίκες μετανάστριες είναι τα πρώτα θύματα των βιομηχανικών αναδιαρθρώσεων: ποσοστά ανεργίας διπλάσια από εκείνα του αυτόχθονα πληθυσμού και η παράνομη εργασία είναι τα κύρια χαρακτηριστικά της εικόνας σε κάθε χώρα.

Η οικιακή εργασία είναι μια από τις κύριες «πόρτες εισόδου» στην Ιταλία, ενώ οι Πολωνέζες στη Γερμανία έχουν οργανωθεί από μόνες τους ως εναλλασσόμενες οικιακοί βοηθοί.

Στη βιομηχανία, εργάζονται ακριβώς στους τομείς όπου χρειάζονται φθηνά εργατικά χέρια για να αντιμετωπισθεί ο ανταγωνισμός, σε συνθήκες που δεν μπορεί ούτε να τις φαντασθεί κανείς.

Οι λόγοι της περιθωριοποίησης της γυναικείας μεταναστευτικής εργασίας εδράζονται στην αντικειμενική οικονομική σφαίρα. Μπορούν να εξηγηθούν κατ' αρχήν από το συγκεκριμένο χαρακτήρα της εργασίας τον οποίο οι γυναίκες μετανάστριες κάνουν και συνεπώς από το ρόλο τους στην οικονομία των κοινωνιών υποδοχής.

Ας εξετάσουμε τη θέση της γυναικείας μετανάστευσης στην διεθνή αγορά εργασίας¹²⁵.

Στις αγορές εργασίας των κυρίως βιομηχανικά αναπτυγμένων χωρών ισχύει και λειτουργεί ο κανόνας των συγκεκριμένων θέσεων απασχόλησης στη διεθνή κατανομή εργασίας ως αποτέλεσμα του διπλού διαχωρισμού –εθνικού και φυλετικού– των εργαζομένων. Μερικές συγκεκριμένες θέσεις εργασίας προορίζονται για τους μετανάστες. Μέσα σε αυτές τις θέσεις απασχόλησης διαμορφώνονται οι τυπικές μορφές της εργασίας των γυναικών μεταναστριών, αντιπροσωπεύοντας τα πιο προκατειλημμένα, άτυπα και εγκληματικά τμήματα της μεταναστευτικής εργασίας. Αυτές οι θέσεις περιλαμβάνουν κυρίως:

- προσφορά εργασίας στη βιομηχανία διασκέδασης –ψυχαγωγίας (χορεύτριες σε κέντρα, στριπτιζέζ κλπ).
- υπηρεσίες κοινού (βοηθητικό προσωπικό ξενοδοχείων, κέντρων διασκέδασης, κέντρων αισθητικής κλπ).

123. Elena Tiuriukanova, The recent features of migration development, International meeting of experts "Trafficking in women from E.Europe to Countries of E.U".

124. Mirjana Morokvasic, η μετανάστευση είναι γένους θηλυκού; στο μετανάστες και πρόσφυγες.

125. Elena Tiuriukanova, 2. Migrant women's labor as a major factor of discrimination, international meeting of experts, "Trafficking in women from E.Europe to Countries of E.U".

- Οικιακές υπηρεσίες (νοσοκόμες , οικιακές βοηθοί, βρεφοτροφοί, φροντιστές ηλικιωμένων κλπ).
- Σεξουαλικές υπηρεσίες .

Η περιθωριακή θέση των γυναικών μεταναστών συνδέεται κυρίως με το χαρακτήρα και την ιστορικά διαμορφωμένη θέση της γυναικείας εργασίας .Αυτές οι μορφές εργασίας των γυναικών μεταναστών δεν αναγνωρίστηκαν -και de facto δεν αναγνωρίζονται και τώρα ως ισότιμες κοινωνικά και οικονομικά με άλλες μορφές εργασίας .Σύμφωνα με τη γνωστή φεμινιστική άποψη ,μερικοί τύποι εργασίας παροχής υπηρεσιών μετατοπίζονται από την ιδιωτική σφαίρα δραστηριότητας στη δημόσια ,κρατώντας τη χαμηλή κοινωνική θέση που χαρακτηρίζει την ιδιωτική οικιακή εργασία .

Στις φτωχές οικογένειες οι οικιακές υπηρεσίες εκτελούνται ως κανόνας από τις γυναίκες μέλη της οικογένειας .Στις οικογένειες των μεσαίων τάξεων στις αναπτυγμένες κοινωνίες αυτού του είδους οι εργασίες εκτελούνται συχνά από γυναίκες του μεροκάματου –συνήθως μετανάστριες .

Στη διαδικασία των δομικών αλλαγών στα πρότυπα της γυναικείας απασχόλησης στις βιομηχανοποιημένες κοινωνίες, η εργασία των μεταναστριών από τις χώρες του Τρίτου Κόσμου μεταμορφώνεται σε ένα εργαλείο που βοηθάει στην υποστήριξη και ανάπτυξη του μοντέλου φυλετικής ισότητας στις κοινωνίες υποδοχής.

Η άποψη ότι η εργασία που συνήθως γίνεται από τις μετανάστριες αντιπροσωπεύει μία εργασία με το χαμηλότερο ποσοστό αμοιβής και γοήτρου στη σφαίρα της απασχόλησης ,μπορεί να επιβεβαιωθεί από τις αμοιβές των μεταναστριών σε σχέση με εκείνες των ανδρών

Σε σχετική δειγματοληπτική έρευνα διαπιστώνεται πως στην ομάδα των χαμηλόμισθων μεταναστών εργασίας (μέχρι 500 \$ ημερησίως) η αναλογία της αμειβόμενης εργασίας γυναικών και ανδρών είναι 3:1, ενώ στην ομάδα των υψηλά αμειβομένων μεταναστών (περισσότερο από 1.000 \$) αυτή η αναλογία αλλάζει στο αντίθετο 1 : 3 (δηλαδή μία γυναίκα για κάθε 3 άνδρες).

Η εμφανιζόμενη υποτίμηση των τύπων εργασίας στους οποίους οι μετανάστριες συμμετέχουν ,εκτός από τις αντικειμενικές οικονομικές διαστάσεις έχει επίσης και υποκειμενική έκφανση. Αυτή είναι μια αρνητική κοινωνική εικόνα των γυναικών μεταναστών –ένα είδος στίγματος –που βασίζεται στο στερεότυπο ότι αυτές συνήθως ασχολούνται με επαγγέλματα που δεν έχουν γόητρο, κοινωνικά κατακριτέα ,όπως για παράδειγμα η προσφορά σεξουαλικών υπηρεσιών.

Η ιδιομορφία της γυναικείας μεταναστευτικής εργασίας συνδέεται εκτός από την ύπαρξη των χαρακτηριστικών τομέων γυναικείας απασχόλησης ,που δεν προσδίδουν γόητρο στον χαρακτήρα της εργασίας, και με μερικά άλλα γεγονότα όπως .

- η ευελιξία των συνθηκών εργασίας ,οπότε καθίσταται δυσχερής η ρύθμισή τους στις συμβάσεις εργασίας.
- ο μεμονωμένος (μίσθωση με το κομμάτι) χαρακτήρας της εργασίας ,σε σύγκριση με την ομαδική εργασία των εργατών κατασκευής ,για παράδειγμα .
- κοινωνικο-δημογραφικά γνωρίσματα των μεταναστών (ωραία και πολύ νέα σε ηλικία ,ελλιπής εκπαίδευση).
- ισχυρά λανθάνοντα κίνητρα (γάμος ,μετανάστευση).

Με βάση όλα αυτά τα γεγονότα **η γυναικεία μετανάστευση , μπορεί να αναγνωρισθεί ως «ζώνη» υψηλών κινδύνων και μαζικών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων**¹²⁶ .

Το στίγμα ,που υπάρχει στη συνείδηση του κοινού σχετικά με την πορνεία μπορεί να αναφέρεται επίσης στις κοντινές με το σεξ εργασίες .Σύμφωνα με τα στοιχεία σχετικής ερευνητικής μελέτης το 26% των ερωτηθέντων θεωρεί πως αυτού του είδους οι εργασίες συμπεριλαμβάνουν την πορνεία και τη σεξουαλική εκμετάλλευση .Στην ερώτηση ,αν σημαίνει σεξουαλική εργασία η προσφορά εργασίας χορού από μαγαζάτορες ,η ύπαρξη κοριτσιών σε μπαρ ή κονσομασιόν η κατανομή των απαντήσεων δίνει το παρακάτω συμπέρασμα :

126. Ήρα Έμκε –Πουλοπούλου ,σελ 375 στο Παράνομη διακίνηση και εμπορία γυναικών και παιδιών στις χώρες της Ε.Ε .Η περίπτωση της Ελλάδας .

- πάντοτε 26
- συχνά 53
- μερικές φορές 18
- ποτέ -
- άρνηση απάντησης 3

Εξάλλου, σε έρευνα που πραγματοποίησε στην Ελλάδα το 1999 η Αδέσμευτη Κίνηση Γυναικών¹²⁷ για την εξαναγκαστική πορνεία των αλλοδαπών γυναικών στο ερώτημα «ποιο συνειρμό σας προκαλεί ο όρος αλλοδαπή γυναίκα;» το 16 % ταυτίζει την αλλοδαπή γυναίκα με επαγγέλματα χαμηλού κύρους (οικιακή βοηθό, εργαζόμενη σε μπαρ, ινστιτούτα, μαύρη εργασία) που μπορεί να έχει κάποια σύνδεση με το χαρακτηρισμό «πόρνη» που δίνει το 2 %.

Η ίδια έρευνα έδειξε πως το 93 % πιστεύει ότι οι αλλοδαπές εξαναγκάζονται να εκδίδονται, ενώ το 87% θεωρούν ότι το κάνουν για οικονομικούς λόγους και το 7 % γιατί το επιθυμούν.

Οι περιγραφείσες σφαίρες κινδύνου παρέχουν την πλειονότητα των ευκαιριών-δυνατοτήτων μετανάστευσης για τις γυναίκες από τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες.

Η πλειονότητα των εταιριών που προσφέρουν εργασία στο εξωτερικό για τις γυναίκες δεν αποκλείουν πραγματικά τις σεξουαλικές υπηρεσίες. Οι παράνομες εταιρείες προσφέρουν ανοικτά εργασία με προορισμό τις σεξουαλικές υπηρεσίες, ενώ οι νόμιμες προσφέρουν το ίδιο αλλά κάτω από «ταμπέλες» κρύβοντας την πραγματική προσφορά. Ως κανόνας, στις δημοσιευμένες αγγελίες για εργασία στο εξωτερικό που αφορούν υπηρεσίες ψυχαγωγίας αναγράφεται πως το «σεξ αποκλείεται». Εντούτοις στην πραγματικότητα αν η γυναίκα θέλει να εργαστεί έξω από το χώρο υπηρεσιών «προσωπικών σχέσεων» και να αποκλείσει τον τομέα των σεξουαλικών υπηρεσιών, το εύρος των πιθανών εναλλακτικών λύσεων απασχόλησης στενεύει δραματικά γι' αυτήν.

Στη διεθνή βιομηχανία μετανάστευσης οι γυναίκες έχουν διαδραματίσει ένα ρόλο φθηνών εργασιακών παροχών σε διάφορες υπηρεσίες, κατ' αρχήν σεξουαλικών και στενά σεξουαλικών υπηρεσιών, κατέχοντας τις πιο περιθωριακές θέσεις στην αγορά εργασίας των χωρών υποδοχής. Από εκτιμήσεις, υπάρχουν περίπου μισό εκατομμύριο πόρνες που εργάζονται στην Ευρώπη. (2001).

Στη Γερμανία και την Ιταλία τρεις στις τέσσερις πόρνες είναι επισκέπτες, στην Ολλανδία μία στις δύο. Σύμφωνα με δεδομένα του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (IOM) οι διακινητές της παράνομης μετανάστευσης κερδίζουν από 5 έως 7 δισεκατομμύρια \$ το χρόνο.

Σημαντικό μέρος αυτών των χρημάτων προέρχεται από το σεξουαλικό εμπόριο. Η διεθνής εγκληματική επιχείρηση για τη διακίνηση γυναικών από τη μια χώρα στην άλλη με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση είναι πολύ καλά οργανωμένη.

Η παράνομη μετανάστευση, η εμπορία και εκμετάλλευση ανθρώπων μέσα από την παράνομη διακίνησή τους αποτελούν την σκοτεινή πλευρά των μεταναστευτικών ροών.

Ειδικότερα, το φαινόμενο της παράνομης διακίνησης αλλά και εμπορίας ανθρώπων έχει διαμορφώσει στην πράξη μια νέα ανθρωπογεωγραφία στις μεταναστευτικές τάσεις.

Οι διεθνικοί σωματέμποροι, οι γνωστοί traffickers και οι λαθρέμποροι φαίνεται να αποτελούν εκείνους που πλέον προσδιορίζουν σε μεγάλο βαθμό την επιλογή της χώρας προορισμού και του δρομολογίου των μη νόμιμων μεταναστών.

Η «στροφή» των «νόμιμων χαμένων ελπίδων και ονείρων μιας καλύτερης ζωής» προς τους traffickers αντανakλά τη χρήση της τοπικής διαλέκτου, τοποθεσίες –κλειδιά και την ευρεία ικανότητα και ευελιξία που συμπίπτει με την απαγόρευση, μα συνάμα και την αδυναμία ελέγχου της μετανάστευσης στις περιφέρειες.

Παγκοσμίως 4 εκατομμύρια ετησίως (συμπεριλαμβανομένων άνω των 2 εκατομμυρίων γυναικών και παιδιών) είναι τα θύματα του trafficking και της λαθρομετανάστευσης, σύμφωνα με αναφορά –έκθεση¹²⁸ του J.Salt, από το τμήμα Γεωγραφικού Πανεπιστημίου Λονδίνου στα πλαίσια σχετικής μελέτης που εκπονήθηκε το 2002 για την αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης στην Ευρωπαϊκή και διεθνή μετανάστευση, για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου της Ευρώπης.

127. Ήρα Έμκε –Πουλοπούλου, σελ 381 στο Παράνομη διακίνηση και εμπορία γυναικών και παιδιών στις χώρες της Ε.Ε. Η περίπτωση της Ελλάδας.

128. John Salt, European International Migration : Evaluation of the Current Situation, European Population Papers Series NO 5, Council of Europe, March 2002

Στην ίδια αναφορά, ο αριθμός των θυμάτων της εμπορίας και εκμετάλλευσης και λαθρομετανάστευσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη ανέρχεται σε 300.000 γυναίκες κάθε χρόνο .

Όπως αναφέρεται στην έκθεση , «σπανίως είναι φανερό πώς μπορούν να αποκομισθούν τα δεδομένα, τα οποία γενικά βασίζονται σε υποθέσεις για την αναλογία μεταξύ εκείνων που συνελήφθησαν στα σύνορα και εκείνων που εισήλθαν απαρατήρητοι. Τα προβλήματα της χρήσης στατιστικής για ανάλυση της κλίμακας της παράνομης μετανάστευσης ,χρησιμοποιώντας το πέρασμα των συνόρων , έχουν να κάνουν με λίγες λεπτομέρειες λόγω του μικρού αριθμού ερευνών που αποπειρώνται να πραγματοποιηθούν .Δυο παραδείγματα μπορούν να είναι επιβεβαιωτικά .Συνεντεύξεις με συνοριακούς φύλακες και αξιωματικούς στην Ουγγαρία το 2000 διαπίστωσαν ότι εκτιμήσεις σχετικά με τον αριθμό των περιπτώσεων που αποκαλύφθηκαν ήσαν , πολλές και ποικίλες ακόμα και μέσα στους ίδιους τους οργανισμούς που είναι εξειδικευμένοι για τέτοιου είδους αναλύσεις απ' ότι προέκυπταν από τους συνοριοφύλακες. Σε υψηλότερο επίπεδο ,τρεις φαίνεται να παρουσιάζουν υψηλό βαθμό αισιοδοξίας ότι η πλειονότητα εκείνων που διασχίζουν τα σύνορα συλλαμβάνονται .Εντούτοις, η αισιοδοξία από τα υψηλά κλιμάκια προς τα κάτω στις επιχειρησιακές ομάδες δραματικά μειώνεται και αυτό γιατί οι ίδιες οι μονάδες ελέγχου αξιολογούν την αποτελεσματικότητά τους σε ποσοστό 10 % . Επίσης ,σε μελέτη που έγινε στην Ουκρανία το 2000 , διαπιστώνεται μια διαφορά των εκτιμήσεων μεταξύ εκείνων που συνελήφθησαν και κατέθεσαν και των αρχών που συμμετείχαν.

Οι αξιωματικοί και οι συνοριακοί φρουροί είπαν ότι λιγότερο από το 1% από εκείνους που προσπάθησαν να διασχίσουν παράνομα τα σύνορα το κατάφεραν ,αντιθέτως οι ίδιοι οι μετανάστες τοποθετούν το ποσοστό μεταξύ του 3,5 % .

Τα ίδια προβλήματα και δυσκολίες παρουσιάζονται στις προσπάθειες να εκτιμηθεί η παράνομη μετανάστευση .Το Υπουργείο Εσωτερικών Υποθέσεων της Ουκρανίας υπολόγιζε πως ο αριθμός των παράνομων αλλοδαπών ανέρχεται σε είκοσι με τριάντα χιλιάδες άτομα ,σε αντίθεση με κάποιους ειδικούς που είχαν πάρει συνεντεύξεις από συνοριοφύλακες και ισχυρίζονται, με βάση τις στατιστικές καταγραφές εισόδου –εξόδου ,μια πιο ρεαλιστική εικόνα που αγγίζει τους πεντακόσιους χιλιάδες με ένα εκατομμύριο παράνομα εισερχόμενους αλλοδαπούς .

Επιπλέον ένα πρόβλημα είναι τι πραγματικά μετριέται σε μια έρευνα .Το 2000 σχετικά με την παράνομη μετανάστευση από και προς την Ουγγαρία ως μονάδα μέτρησης για τη δημιουργία βάσης δεδομένων θεωρήθηκε το γεγονός της παράνομης διάβασης .

Στην περίπτωση αυτή πολύπλοκα γεγονότα μπορεί να εμφανισθούν για ένα και μοναδικό πρόσωπο, που συλλαμβάνεται στέλνεται πίσω , προσπαθεί ξανά να εισέλθει και συλλαμβάνεται πάλι τελικά . Κάποιος που απλά επέστρεψε στα σύνορα ή έφθασε σε ένα προσφυγικό καταυλισμό δεν καταγράφεται στη βάση δεδομένων ,ενώ κάποιος που συλλαμβάνεται από το συνοριακό φρουρό μιας γειτονικής χώρας και επιστρέφει καταγράφεται .

Είναι πολύ πιθανόν περιστατικά trafficking να έχουν υποτιμηθεί ως δεδομένα παράνομου συνοριακού περάσματος ,εφόσον η ανάμιξη ενός λαθρεμπόρου καταγράφεται εάν συλληφθεί ή εάν ένας μετανάστης παραδεχθεί πως είχε βοηθηθεί από λαθρέμπορο .

Ένα παράδειγμα υποτίμησης του φαινομένου της λαθρεμπορίας καταγράφεται από μια έρευνα της Juhasz ,όπου μόνο το 1/3 των μεταναστών που συνελήφθησαν από τις ασιατικές χώρες είχε καταγραφεί σαν να είχε λάβει οποιασδήποτε μορφής βοήθεια ,παρόλο που ήταν απίθανο να είχαν επαρκή γνώση της γλώσσας για να διασχίσουν τα σύνορα και γνώση επιλογής και χρήσης των περασμάτων με δικές τους δυνάμεις» .

2.Μεταναστευτικά ρεύματα στην Ευρώπη και τα Βαλκάνια και παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων (trafficking in Human being) .

Σύμφωνα με την έκθεση¹²⁹ του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης το 2001 για τα θύματα της παράνομης διακίνησης και εκμετάλλευσης ανθρώπων (trafficking in human being) οι κυριότερες χώρες προορισμού θυμάτων του trafficking είναι ,η Βοσνία –Ερζεγοβίνη , το Κόσοβο και η Ελλάδα ,ενώ οι χώρες από τις οποίες προέρχονται είναι πρωτίστως η Μολδαβία, η Ρουμανία ,η Βουλγαρία και η Ρωσία .

Όσον αφορά τη **Βοσνία –Ερζεγοβίνη**¹³⁰ η πλειονότητα των θυμάτων , γυναίκες από 13 έως 33 ετών με μέσο όρο ηλικίας τα 23 χρόνια και με ποσοστό ανήλικων θυμάτων κάτω του 5% , προέρχεται από τη Μολδαβία ,τη Ρουμανία και την Ουκρανία και σε μικρότερο βαθμό από τη Ρωσία ,το Καζακστάν ,τη Λευκορωσία και τη Σερβία .

Οι περισσότερες από τις γυναίκες με καταγωγή από την Ουκρανία και αρκετές από τη Μολδαβία ταξιδεύουν μέσα από την Ουγγαρία προτού εισέλθουν στην Γερμανία ,ενώ η πλειονότητα των γυναικών από τη Ρουμανία ταξιδεύει απευθείας προς τη Βοσνία –Ερζεγοβίνη .

Πολλές από τις γυναίκες πουλιούνται και αγοράζονται στο Βελιγράδι και προωθούνται λαθραία στη Βοσνία –Ερζεγοβίνη και ιδιαιτέρως στην περιοχή Μπρκό ,όπου και πουλιούνται ξανά .

Το Κόσοβο¹³¹ ως πρώην εμπόλεμη ζώνη έχει αποτελέσει μια ακμάζουσα τοποθεσία για την πραγματοποίηση παράνομης διακίνησης και σεξουαλικής εκμετάλλευσης γυναικών .

Διάφοροι παράγοντες εκεί όπως οι εύκολα προσπελάσιμες συνοριακές γραμμές της χώρας ,η ζήτηση γυναικών προερχόμενη από τους στρατιώτες της ειρηνευτικής δύναμης του Ο.Η.Ε και το βοηθητικό εργατικό δυναμικό ,η ανυπαρξία συστήματος ποινικής δικαιοσύνης προσφέρουν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για την απρόσκοπτη λειτουργία του trafficking .

Χώρες προέλευσης για το Κόσοβο θεωρούνται η Ουκρανία ,η Λευκορωσία ,η Μολδαβία ,η Βουλγαρία ,η Ρουμανία, η Αλβανία και η Ουγγαρία .

Η πλειονότητα των γυναικών από την Μολδαβία και Ρουμανία είναι ηλικίας από 18 έως 24 χρόνων με ένα ποσοστό 8 % σε ανήλικα θύματα ηλικίας 14-17 χρόνων .Οι περισσότερες από τις γυναίκες και τα παιδιά μεταφέρονται στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας όπου πουλιούνται σε Αλβανούς προαγωγούς για 1.000 -2.000 \$,οι οποίοι με τη σειρά τους τις προωθούν και τις εκμεταλλεύονται .

Το 1990 το Ρωσικό δίκτυο¹³² άρχισε την αποστολή γυναικών σε εκατοντάδες κλίμακες μέσα από νομιμοφανή και παράνομα κανάλια προώθησης προς την **Ελλάδα**¹³³ .

Ακολούθησε το δίκτυο της Ουκρανίας (επισημαίνεται πως η διαδικασία της στρατολόγησης γυναικών από την Ουκρανία άρχισε λίγο μετά την ανεξαρτησία της χώρας όπου, όπως αναφέρεται, περίπου 500.000 γυναίκες μεταφέρθηκαν προς τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης από τις οποίες , η μία στις πέντε ασχολείται στην πορνεία) ,με σχεδόν ταυτόχρονη παρουσία ενός τρίτου δικτύου από τη Βουλγαρία (αρχικά στη Φιλιππούπολη και μετά σε πόλεις της Νότιας Βουλγαρίας) .

129. βλ IOM “Victims of trafficking in the Balkans” , [www.iom.int/documents/publication/en/Balkan %51trafficking .pdf](http://www.iom.int/documents/publication/en/Balkan%51trafficking.pdf) – 20/11/2002 και εισήγηση Δ. Εσδρά στο μεταπτυχιακό σεμινάριο εγκληματολογίας

130.IOM trafficking in migrants No22 –Autumn 2000 , “ Focus on the Balkans”

www.iom.int/documents/publication/en/tm%5F22.pdf – 20./11/2002 .

131.Toronto Star Letter “ sex slaves in Kosovo” British Prison Soldiers (22 May 2000) Excerpt from a May 19 Report by the radio Free Europe /Radio Liberty

www.rferl.org/nca/features/2000/05/F.RU.000519123012.html – 15/12/2002 ,βλ επίσης άρθρο του Δ.Εσδρά για την εμπειρία στο Κόσοβο ,σελ 12-13 στο αφιέρωμα της εφημερίδας Ελευθεροτυπία.

132.Γρ. Λάζος , η συμβολή των βασικών δικτύων διεθνικής σωματεμπορίας στο σχηματισμό του πληθυσμού των εξαναγκαστικά εκδιδομένων αλλοδαπών , σελ 231-254 ,στο πορνεία και διεθνική σωματεμπορία στη σύγχρονη Ελλάδα 1,Η εκδιδόμενη

133.EMKE- POYLOPOULOS IPA , Ttrafficking in women and children : Greece ,a country of destination and transit, Institute for the study of the Greek Economy (IMEO) ,Greek society of demographic Studies (ΕΔΗΜ) , Athens, 2001,την εισήγηση του Διευθυντή Δημόσιας Ασφαλείας ,στο μεταπτυχιακό σεμινάριο εγκληματολογίας ,επίσης άρθρο του καθ. Γρ. Λάζου ,σελ 6-9 καθώς και των Γ Μαρνέλλου –Κ Κυριακόπουλου σελ 10-11 και του Δ. Εσδρά για την εμπειρία του ΔΟΜ στην Ελλάδα ,σελ 13 , στο σχετικό αφιέρωμα της εφημερίδας Ελευθεροτυπία ,τέλος τα άρθρα της Ν.Ε. Ρωμανίδου «Οι αλλοδαποί πρόσφυγες και μετανάστες ως θύματα» σελ 193-206 και της Μ. Κανταράκη « γυναίκες πρόσφυγες και μετανάστριες θύματα εξαναγκασμού σε πορνεία» ,σελ 581-588 .

Το 1991 κάνει την εμφάνισή του ένα ακόμη σχετικά αυτόνομο δίκτυο, το Αλβανικό δίκτυο . Και τα τέσσερα δίκτυα διεθνικής σωματεμπορίας δεν περιορίστηκαν στην προώθηση γυναικών μιας εθνικότητας ,αλλά πορνολόγησαν και προώθησαν στην εξαναγκαστική πορνεία στην Ελλάδα γυναίκες από διάφορες χώρες και εθνικότητες .

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας 1990-2000 υπήρξαν και περιπτώσεις προώθησης γυναικών εκτός αυτών των βασικών δικτύων ,από τη Γερμανία ,τη Βραζιλία , την Ουγγαρία και τη Σλοβακία , λίγες σε αριθμό και περιορισμένης χρονικής διάρκειας .

Το Ρωσικό δίκτυο με βασικά κέντρα τη Μόσχα και την Αγία Πετρούπολη ,προώθησε γυναίκες που ο κύριος όγκος τους προερχόταν από τη Ρωσία ,αλλά και από την Εσθονία ,Λιθουανία, Λευκορωσία και Λετονία και άτακτα γυναίκες και κορίτσια από το Αζερμπαϊτζάν ,τη Γεωργία, τη Κιργισία και τη Μολδαβία .

Το Ουκρανικό δίκτυο προώθησε στην εξαναγκαστική πορνεία στην Ελλάδα κατά τη δεκαετία του '90 αποκλειστικά Ουκρανές και σε μειονότητα Μολδαβές ,καθώς και σε μικρότερο αριθμό γυναίκες και κορίτσια από το Αζερμπαϊτζάν ,τη Γεωργία και την Κιργισία .

Από το 1994 άρχισαν να προωθούνται στην Ελλάδα ανήλικα κορίτσια κάτω των 13 ή 12 χρόνων από το Αζερμπαϊτζάν ,το Ουζμπεκιστάν και την Κιργισία .

Το Βαλκανικό δίκτυο διεθνικής σωματεμπορίας γυναικοδοτούσε την πορνική αγορά της Βόρειας Ελλάδας κυρίως με γυναίκες από τη Βουλγαρία , τη Ρουμανία και την Σλοβενία που εκδίδονταν για πρώτη φορά στην Ελλάδα ,μεταπωλούνταν ή μεταφέρονταν στην Ιταλία .

Το Αλβανικό δίκτυο διεθνικής σωματεμπορίας προωθούσε από το 1991 ως και το 1994 γυναίκες και ανήλικα κορίτσια αποκλειστικά από την Αλβανία .

Στην μελέτη των Λαζαρίδη –Ψημμένου¹³⁴ η οποία αναφέρεται στην σεξουαλική εκμετάλλευση γυναικών και κοριτσιών από την Αλβανία υπογραμμίζεται πως μερικά κορίτσια δεν είναι πάνω από την ηλικία των 12 χρόνων .Ενώ μερικές ενήλικες γυναίκες μεταναστεύουν για να εργαστούν στη βιομηχανία του σεξ ,άλλες στρατολογούνται ως μοντέλα ,αρτίστες και υποχρεώνονται να εκδίδονται .

Οι γυναίκες από την Αλβανία¹³⁵ στην Ελλάδα βρίσκονται στο κατώτερο σκαλοπάτι της κλίμακας της βιομηχανίας του σεξ ,γιατί θεωρούνται βρώμικες ,αμόρφωτες και φτηνές .Εκδίδονται στο δρόμο , αμείβονται ελάχιστα και εκτελούν τις πιο επικίνδυνες δραστηριότητες (σεξ χωρίς προφυλακτικό) .

Καθώς στην Αλβανία η πορνεία θεωρείται έγκλημα και πράξη ατιμωτική οι γυναίκες που εκδίδονται στην Ελλάδα ,αλλά και οπουδήποτε αλλού ,είναι αναγκασμένες να ζουν ανάμεσα σε δυο κόσμους ,που ούτε ο ένας ούτε ο άλλος τις αποδέχεται .

Από το 1995 στα πλαίσια της πολιτικής κρίσης και της εμπόλεμης κατάστασης στη Νότια Γιουγκοσλαβία άρχισαν να στρατολογούν γυναίκες Αλβανικής καταγωγής και ανήλικα κορίτσια που κατοικούσαν στο Κόσοβο και την Μακεδονία και να τις διοχετεύουν στην Αθήνα .

Ο ενεργός φορέας που έθεσε σε κίνηση τις αλλαγές στην πορνεία με την πορνολόγηση παιδιών είναι κυρίως οι Αλβανοί διεθνοσωματέμποροι και Έλληνες συνεργάτες τους .

Επιπλέον άρχισαν να αγοράζουν παιδιά ηλικίας 15 ή 14 χρόνων από διεθνοσωματέμπορους άλλων δικτύων ,για παράδειγμα το Ουκρανικό δίκτυο .

Τα παιδιά που εκδόθηκαν στην πορνεία στην Ελλάδα από τα τέλη του 1994 έως και τα τέλη του 1997 και στη συνέχεια μέχρι το 2000 προέρχονταν από την Ελλάδα (κυρίως τσιγγάνικης προέλευσης) τη νότια Βαλκανική (Κόσοβο , ΠΓΔΜ , Μακεδονία) τη Μέση Ανατολή και τη Δυτική Ασία .

Επίσης εντοπίστηκαν παιδιά από τη Μολδαβία ,τη Γεωργία , την Αρμενία ,το Αζερμπαϊτζάν , το Καζακστάν, το Ουζμπεκιστάν , το Ιράκ και το Πακιστάν .

Η σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών αφορούσε τα αστικά κέντρα ,κυρίως την Αθήνα και λιγότερο τη Θεσσαλονίκη .

134.Ηρα Έμκε –Πουλοπούλου ,σελ 384 στο Παράνομη διακίνηση και εμπορία γυναικών και παιδιών στις χώρες της Ε.Ε .Η περίπτωση της Ελλάδας ,

135.Ιορδ . Ψημμένος , Μετανάστευση από τα Βαλκάνια ,Κοινωνικός αποκλεισμός στην Αθήνα .

Η πορνική αγορά παιδιών που λειτούργησε παράλληλα και αυτόνομα από την ευρύτερη πορνική αγορά γνώρισε την κορύφωσή της για μια περίοδο περίπου 34 μηνών ,για το χρονικό διάστημα από το 1994 έως το 1997 .Εξάλλου ,σε ότι αφορά την ηλικία των ανήλικων που εκδίδονταν, και των δυο φύλων, αυτή ξεκινούσε από την ηλικία των 10 χρόνων .

Εκτός από την περίπτωση του εξαναγκασμού των ανηλίκων για παροχές σεξουαλικών υπηρεσιών, υπήρχαν και μάλιστα σε σημαντικό αριθμό εξαναγκαστικές πρακτικές για την υποχρεωτική εργασία τους ως επαίτες ,στην πλειονότητα τους αγόρια, (παιδιά των φαναριών) αλλά και ως πλανόδιων μικροπωλητών στο δρόμο ,σε κέντρα διασκέδασης ,μπαρ ,εστιατόρια κλπ.

Όπως αναφέρει ο καθηγητής Γ. Λάζος¹³⁶ στο βιβλίο του «Πορνεία και Διεθνική σωματεμπορία στη σύγχρονη Ελλάδα 1.Η εκδιδόμενη»,από το καλοκαίρι του 1997 η πορνεία των παιδιών σε αντίθεση με την ευρύτερη εξαναγκαστική πορνεία αρχίζει να καταρρέει ως δομή και ως τύπος, λόγω της περιορισμένης οικονομικής απόδοσης και εξαιτίας μιας σειράς άλλων παραγόντων .

Η **Βουλγαρία**¹³⁷ αποτελεί την κυριότερη χώρα από την οποία γίνεται εμπορία και εκμετάλλευση ντόπιων γυναικών με χώρα προορισμού την Πολωνία .

Το 1997 η Αστυνομία κατέγραψε 200 περιπτώσεις απόπειρας λαθρεμπορίου γυναικών με σκοπό την πορνεία προς την Δύση .

Η πόλη Σαντάσκι της Βουλγαρίας αποτελεί κέντρο συγκέντρωσης και προώθησης γυναικών ντόπιων και ξένων προς την Ιταλία ,Αυστρία και Ελλάδα .

Δεν είναι σπάνιες οι περιπτώσεις που οι προαγωγοί περνούν τις γυναίκες από τα σύνορα μέσα σε κοντέινερ ,με κίνδυνο να πάθουν ασφυξία ,εκμεταλλευόμενοι τους πλημμελείς ελέγχους στα τελωνεία .

Μεγάλος αριθμός περνά τα σύνορα από την κοιλάδα του Στρυμόνα ,τις χαράδρες του Μπέλες και της Ροδόπης ,αλλά και τα σύνορα Ελλάδας με την ΠΓΔΜ .

Στην Νότια Βουλγαρία ,στις πόλεις Σαντάσκι και Πετρίτσι γίνεται παζάρι γυναικών .Ιδιοκτήτες των νυκτερινών κέντρων από την Ελλάδα ή Αλβανοί απεσταλμένοι τους πληρώνουν τους μαστροπούς που τις έφεραν και περιμένουν την κατάλληλη στιγμή να περάσουν τα σύνορα .Στις όχθες του ποταμού Στρυμόνα και της Λίμνης Δοϊράνης διαδραματίζονται δραματικές ανθρώπινες ιστορίες με πρωταγωνιστές τους απάνθρωπους επαγγελματίες σωματέμπορους και τις γυναίκες-θύματα .

Ειδικότερα για την χώρα μας, σύμφωνα με επίσημη έκθεση¹³⁸ των Αρχών Ασφαλείας για την εμπορία γυναικών με σκοπό την σεξουαλική και οικονομική εκμετάλλευσή τους ανά την επικράτεια το έτος 1999 ,που δημοσιεύθηκε το 2000 , αναφέρεται μία περίπτωση στην Θεσσαλονίκη ,μία στην Ερέτρια ,μία στην Ξάνθη ,τρεις στην Δράμα ,μία στην Αττική και άλλες δυο χωρίς προσδιορισμό περιοχής .

Εξάλλου ,σε ότι αφορά τα κυκλώματα παράνομης διακίνησης σε βάρος αλλοδαπών γυναικών ανά τη χώρα για το ίδιο έτος η έκθεση αναφέρει 19 περιπτώσεις παράνομης διακίνησης γυναικών από τη Βουλγαρία με σημεία εισόδου την Ελληνοσκοπιανή Μεθόριο ,την Ελληνοβουλγαρική Μεθόριο και το Ορμένιο Έβρου, με κύριο σκοπό εισόδου στην πλειονότητα τη σεξουαλική εκμετάλλευση (17 περιπτώσεις) καθώς επίσης την κερδοσκοπία και την οικονομική εκμετάλλευση .

136.Γρ. Λάζος ,Η παραπορνεία παιδιών κάτω των δεκατριών ετών ,σελ 293- 308 ,στο Πορνεία και διεθνική σωματεμπορία στη σύγχρονη Ελλάδα 1. Η εκδιδόμενη .

137.Ηρα Έμκε –Πουλοπούλου , η φρικτή πραγματικότητα στις χώρες προέλευσης ,διέλευσης και υποδοχής, σελ 375 -376 ,οι μαστροποί και οι συνεργάτες τους ,σελ 390-397 στο παράνομη διακίνηση και εμπορία γυναικών και παιδιών στις χώρες της Ε.Ε .Η περίπτωση της Ελλάδας , Επίσης εισήγηση του δημοσιογράφου Τ. Τέλογλου στο μεταπτυχιακό σεμινάριο εγκληματολογίας ,επίσης στον ιστότοπο : <http://www.paralumun.com/issuesbulgaria.htm> . Φεβρουάριος , 2002 .

138. βλ στατιστικά στοιχεία για το έτος 1999 σελ 5-7 στο ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ : συνοπτική περιγραφή της γενικής κατάστασης στην Ελλάδα κατά το έτος 1999 , Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας , διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας ,Τμήμα 1° Αθήνα, Ιούνιος 2000

Ευρύτατη παρουσιάζεται η εμπορία και εκμετάλλευση γυναικών από και προς την **Ρουμανία**¹³⁹ με κυριότερες οδούς διακίνησης την Τουρκία ,την Κύπρο και την Ταϊλάνδη .

Άστεγα παιδιά αποτελούν αυξανόμενα θύματα εμπορίας και εκμετάλλευσης .όπου με ψεύτικες προσδοκίες ζωής και βία διοχετεύονται στην πορνεία στο Βερολίνο ,το Αμβούργο ,και την Ολλανδία .

Οι Ρουμάνες γυναίκες αποτελούν θύματα του trafficking σε μεγάλο βαθμό για την Αυστρία ,την Ιταλία ,την Βουλγαρία και την Ελλάδα .

Ειδικότερα για την χώρα μας, σύμφωνα με επίσημη έκθεση¹⁴⁰ που συνέταξαν οι Αρχές Ασφαλείας για την εμπορία γυναικών με σκοπό την σεξουαλική και οικονομική εκμετάλλευσή τους ανά την επικράτεια το έτος 1999 ,που δημοσιεύθηκε το 2000, εξιχνιάσθηκαν 6 περιπτώσεις εμπορίας και εκμετάλλευσης γυναικών από την Ρουμανία (δυο στη Θεσσαλονίκη ,μία στο Ηράκλειο Κρήτης, μια στην Αττική και δυο χωρίς προσδιορισμό) ,ενώ στην ίδια έκθεση αναφέρονται 29 περιπτώσεις γυναικών από τη Ρουμανία που εξιχνιάσθηκαν σε κύκλωμα παράνομης διακίνησης με σκοπό εισόδου την εργασία σε μπαρ (7) τη σεξουαλική εκμετάλλευση (11) και την κερδοσκοπία (8) , και με κύρια σημεία εισόδου την Ελληνοβουλγαρική και Ελληνοσκοπιανή μεθόριο .

Η **Αλβανία** αποτελεί την πιο σημαντική χώρα διαμετακόμισης από τα Βαλκάνια στην Ιταλία λόγω των λιμανιών Vlound – Duvnuds .

Περισσότερες από 8.000 κοπέλες από την Αλβανία εργάζονται ως πόρνες στην Ιταλία ,το 30 % κάτω από 18 χρόνων ,όπως ανακοινώθηκε σε σεμινάριο στην χώρα σχετικά με την διεθνή εμπορία και εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών ,με κύρια αιτία τη φτώχεια που επικρατεί στη χώρα .

Δίκτυα της Αλβανικής Μαφίας εμπορεύονται και εκμεταλλεύονται στην πορνεία εκατοντάδες παράνομους μετανάστες από την Αλβανία και την πρώην Γιουγκοσλαβία στην Αγγλία .

Από τα διαθέσιμα στοιχεία του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης σχετικά με τα θύματα trafficking στην Αλβανία πρόκειται για κοπέλες ηλικίας από 18-24 χρόνων ενώ ως χώρες προέλευσης αναφέρονται η Μολδαβία και η Ρουμανία .

Αναφορικά με την πρακτική που χρησιμοποιεί το Αλβανικό δίκτυο¹⁴¹ ,που θεωρείται από το πλέον σκληρό και απάνθρωπο στη μεταχείριση των θυμάτων trafficking , υπάρχει αναφορά πως στην Αλβανία υπάρχουν στρατόπεδα συγκέντρωσης¹⁴² όπου οι γυναίκες που στρατολογούνται βιάζονται, βασανίζονται και οι οικογένειές τους απειλούνται ,ώστε οι κοπέλες να μην φέρουν αντιρρήσεις και να υπακούσουν τυφλά τους προαγωγούς τους.

Σύμφωνα με την έκθεση της Ελληνικής Αστυνομίας¹⁴³ για την εμπορία ανθρώπων στη χώρα για τη χρονική περίοδο 1999 οι καταδιωκτικές Αρχές συνέλαβαν μια γυναίκα από την Αλβανία ηλικίας 15 χρόνων ,στην περιοχή των Χανίων της Κρήτης για σεξουαλική εκμετάλλευση ,ενώ δεν αναφέρονται κοπέλες Αλβανικής υπηκοότητας σε κυκλώματα παράνομης διακίνησης .

139.Λάζος , Το βαλκανικό δίκτυο ,σελ 243 -245 στο Πορνεία και διεθνική σωματεμπορία στη σύγχρονη Ελλάδα 1. Η εκδιδόμενη , βλ επίσης ιστοσελίδα <http://www.paralunmun.com/issuesromania.htm> -Φεβρουάριος 2002 .

140. όπως στην 136 υποσημείωση .

141. Γρ. Λάζος ,το αλβανικό δίκτυο ,σελ 245-247 στο Πορνεία και διεθνική σωματεμπορία στη σύγχρονη Ελλάδα 1. Η εκδιδόμενη.

142. Γρ. Λάζος ,το αλβανικό δίκτυο ,σελ 245-247 στο Πορνεία και διεθνική σωματεμπορία στη σύγχρονη Ελλάδα 1. Η εκδιδόμενη

143. Εμπορία ανθρώπων .Συνοπτική περιγραφή της γενικής κατάστασης στην Ελλάδα κατά το έτος 1999. Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας ,Ιούνιος 2000.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (European committee) αναφέρει πως 120.000 γυναίκες και παιδιά κάθε χρόνο είναι θύματα του trafficking στην Δυτική Ευρώπη¹⁴⁴, πολλά από τα οποία αγοράζονται και πουλιούνται με τη βία για σεξουαλική εκμετάλλευση, βασανίζονται, φυλακίζονται, βιάζονται και πολλές φορές δολοφονούνται.

Στην **Αυστρία** η εμπορία γυναικών έχει ως χώρες προέλευσης την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Το 1995 υπήρχαν 670 νόμιμα και 4.300 παράνομα εκδιδόμενες γυναίκες.

Από στατιστική έρευνα που έκανε ο Μη Κυβερνητικός Οργανισμός LEFO για θύματα του trafficking που βοηθήθηκαν το 2000, φαίνεται ότι τα περισσότερα θύματα προέρχονται από την Κεντρική και Νότια Ευρώπη, την Ρουμανία, την Σλοβακία και τη Δομινικανή Δημοκρατία.

Στο **Βέλγιο** οι τρεις κοινότητες της χώρας (η γαλλόφωνη, η Φλαμανδόφωνη και η περιφέρεια των Βρυξελλών) χορηγούν η καθεμία μια ιδιαίτερη θεώρηση διαβατηρίου σε «χορεύτριες με ειδικά επαγγελματικά προσόντα». Μετά τη λήξη του τριμήνου μετακομίζουν σε άλλη κοινότητα.

Η πορνεία και το εμπόριο γυναικών ανήκουν στο κύκλωμα του εγκλήματος όπως το εμπόριο ναρκωτικών και όπλων. Ο εκβιασμός και τα αντίποινα έχει καταστεί συνηθισμένο φαινόμενο σε αυτό το κύκλωμα. Οι πολιτικοί πρόσφυγες οδηγούνται σε ένα ειδικό κέντρο, αν υπάρχουν θέσεις, και ορισμένες φορές εγκαταλείπονται στο δρόμο. Στην είσοδο του κέντρου περιμένουν καθημερινά μεσάζοντες και άτομα που επιδιώκουν να τους στρατολογήσουν για παράνομη εργασία και πορνεία. Μελέτες δείχνουν ότι στο Βέλγιο, όπως άλλωστε και στην Ελβετία πολλές αναγκαστικά εκδιδόμενες γυναίκες εισέρχονται με άδεια εργασίας ως χορεύτριες και αρτίστες, αλλά οι μαστροποί ή οι ιδιοκτήτες λεσχών και μπαρ τις προτρέπουν ή τις υποχρεώνουν να εκδίδονται. Στην Αμβέρσα πάνω από το 50 % των αλλοδαπών γυναικών που εργάζονται στις κόκκινες βιτρίνες προέρχονται από την Αλβανία και το Κόσοβο. Το ποσοστό αυτό αυξήθηκε μετά τον πόλεμο στην Γιουγκοσλαβία. Όπως και στην Ολλανδία, Αλβανίδες που «εκπαιδεύτηκαν» στην Ελλάδα με ελληνικά πλαστά διαβατήρια «εργάζονται» στην Αμβέρσα.

Η κατάσταση μαζικής διακίνησης ελληνικών διαβατηρίων έχει ανησυχήσει ιδιαίτερα τις ελληνικές προξενικές αρχές και άλλες, τόσο στο Βέλγιο όσο και στην Ελλάδα.

Γυναίκες θύματα του trafficking, με βάση στοιχεία Μ.Κ.Ο υποδεικνύουν ότι κύρια χώρα προέλευσης είναι η Αλβανία καθώς επίσης η Μολδαβία, η Νιγηρία, η Ρωσία, η Ουκρανία και το Εκουαδόρ.

Ο Μη Κυβερνητικός Οργανισμός Pug –Asa υπολογίζει πως 50 % γυναίκες και παιδιά θύματα του trafficking προέρχονται από τη Δυτική Ευρώπη και μισά από αυτά από τα Βαλκάνια, το άλλο 50 % προέρχεται από την Αφρική, την Ασία και την Αμερική.

Αντίθετα ο Μ.Κ.Ο Espace –P εκτιμά πως μόνο ένα 10 % των θυμάτων προέρχεται από τη Δυτική Ευρώπη, από το οποίο το 1/3 εμπορεύονται στις Βρυξέλλες.

Παρά το γεγονός ότι οι τρεις Μ.Κ.Ο δίνουν δεδομένα με διαφορετικά κριτήρια και οι τρεις υποδεικνύουν ένα σημαντικό αριθμό θυμάτων εμπορίας από τα Βαλκάνια.

Στη **Γαλλία**, σύμφωνα με εγκληματολογικά στοιχεία από ανάκριση το 1999 διαπιστώνεται η ύπαρξη σχεδόν 4.500 εκδιδόμενων γυναικών από τις οποίες το 45% προέρχονταν από την Αφρική, το Μαγκρέπ και την Αμερική, το 35 % προέρχονταν από την Κεντρική και Δυτική Ευρώπη και το υπόλοιπο 50 % ήταν αυτόχθονες.

Στην **Γερμανία** μόνο οι Γερμανίδες εργάζονται νόμιμα στη βιομηχανία του σεξ. Ωστόσο, υπολογίζεται ότι το 75 % των εκδιδόμενων γυναικών είναι ξένες που εργάζονται παράνομα. ιδιοκτήτες μπαρ ή οίκων ανοχής κανονίζουν πλαστούς γάμους με περιθωριακά άτομα ή άνδρες που έχουν κάποια χρέη και τις γυναίκες που εκδίδονται γι' αυτούς ώστε να αποφεύγουν τα προβλήματα με τις αρχές. Οι γυναίκες βρίσκονται υπό επίβλεψη και σε απομόνωση. Αν θελήσουν να αμυνθούν και να αναφέρουν το γεγονός αντιμετωπίζουν απέλαση.

Υπολογίστηκε ότι το 90 % των ξένων γυναικών που εργάζονται σε οίκους ανοχής παράνομα όταν ανακαλύπτονται απελαύνονται, ενώ οι ιδιοκτήτες /διευθυντές σπάνια δικάζονται.

144. Ήρα Έμκε – Πουλοπούλου, βλ περιγραφή για τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης σελ 378- 380 στην ενότητα για τις συνθήκες ζωής και εργασίας των θυμάτων εμπορίας γυναικών και παιδιών στο ανάπτυτο επιστημονικής ημερίδας για την παράνομη διακίνηση και εμπορία γυναικών και παιδιών στις χώρες της Ε.Ε Η περίπτωση της Ελλάδας.

Σύμφωνα με υπάρχοντα δεδομένα για το trafficking στη Γερμανία ,δεν υπάρχει σημαντικός αριθμός γυναικών και παιδιών θυμάτων από τα Βαλκάνια .

Σημαντικός αριθμός θυμάτων γυναικών-παιδιών προέρχεται από τη Ουκρανία , την Πολωνία , την Ρωσία και την Λιθουανία .

Από 498 γυναίκες-θύματα που βοηθήθηκαν από Μ.Κ.Ο στη Γερμανία το 1999-2000 τα 42 άτομα προέρχονταν από τα Βαλκάνια .

Στην **Ιταλία** η πορνεία είναι επιχείρηση με ξένες γυναίκες .Σύμφωνα με εκτιμήσεις της ερευνήτριας G.Campari στο σύνολο των εκδιδομένων γυναικών της χώρας οι ξένες αποτελούσαν το 75-80 % και στο Μιλάνο το 80 % .

Άλλα στοιχεία δείχνουν ότι αυξήθηκε σημαντικά ο αριθμός των καταδικασθέντων για εμπορία γυναικών στην περίοδο 1990-1994 .

Οι περισσότερες ξένες που εκδίδονται σε διαμερίσματα στους δρόμους και σε δημόσια μέρη είναι Ρωσίδες , Κολομβιανές και Αργεντινές . Η κρυφή πορνεία ασκείται σε δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους ,ελέγχεται από πρακτορεία ή μαστροπούς οι περισσότερες εκδιδόμενες σε αυτούς τους χώρους προέρχονται από την Ανατολική Ευρώπη (Πολωνία , Ρουμανία ,Ουκρανία) και σε μικρότερους αριθμούς από τις Φιλιππίνες .

Με βάση τα τελευταία στοιχεία του 2000 ανάμεσα σε εκείνα τα θύματα trafficking που βοηθήθηκαν ,σύμφωνα με το άρθρο 18 του μεταναστευτικού νόμου (άνοιξη του 1988) με παροχή προστασίας ,το 50 % περίπου προέρχονται από την Νιγηρία και το 20 % από την Αλβανία .

Σημαντικοί χώροι προέλευσης καταγράφονται η Μολδαβία , η Ρουμανία και η Ουκρανία . Δεδομένα από τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης δείχνουν πως βασικές χώρες προέλευσης των θυμάτων είναι η Ρουμανία ,η Μολδαβία και ακολουθούν η Αλβανία ,η Νιγηρία ,η Ουκρανία. Εξάλλου , 34 από τους 87 ανήλικους που βοηθήθηκαν προέρχονταν από την Αλβανία με άλλες χώρες προέλευσης από την Μολδαβία (17) , Ρουμανία (15) ,Νιγηρία (13) και Ιταλία (2) .

Στην **Ολλανδία** η εμπορία γυναικών δεν είναι άγνωστο φαινόμενο ,αντιθέτως υπάρχουν πολλές χιλιάδες περιπτώσεις .

Οι γυναίκες που εισέρχονται από τις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης δεν χρειάζονται θεώρηση αλλά εισέρχονται με τουριστική visa διάρκειας 3 μηνών .Οι μισές περίπου προμηθεύονται από τους μαστροπούς πλαστά διαβατήρια με τη δικαιολογία να διευκολυνθεί η είσοδος και η εργασία στις χώρες υποδοχής ,αλλά στην πραγματικότητα για να μπορούν να τις ελέγχουν ,να τις έχουν υπό την «προστασία» τους .

Οι γυναίκες εργάζονται σε μεγάλες πόλεις και σε ιδιωτικές λέσχες ,σε επαρχιακές κοινοπόλεις και σε αγροτικές περιοχές .

Έρευνα που έγινε στην Ολλανδία το 1994 έδειξε ότι τα 2/3 των γυναικών είχαν προέλευση από την Ανατολική Ευρώπη και το 1/3 από τις αναπτυσσόμενες χώρες και ότι οι περισσότερες ήταν κάτω των 25 χρόνων και πολλές μόλις 15-18 χρόνων .

Μελέτη του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης αναφέρει ότι στην Ολλανδία οι γυναίκες από την Κεντρική Ευρώπη εισέρχονται νόμιμα ως τουρίστριες, ενώ οι γυναίκες από την Ανατολική Ευρώπη και τη Ρωσία παράνομα όπως συμβαίνει και με τα 2/3 των γυναικών από τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες .

Στο Άμστερνταμ εκδιδόμενες γυναίκες 18-25 ετών θύματα της Αλβανικής Μαφίας ,οι οποίες πέρασαν πρώτα από την Ελλάδα και έμαθαν ελληνικά ,εφοδιασμένες με πλαστά έγγραφα από τους μαστροπούς τους ,ισχυρίζονται ότι είναι Ελληνίδες ,παρά το γεγονός πως η προφορά τους μαρτυρεί το περί αντιθέτου .Δημιουργήθηκε όμως η εντύπωση ότι χώρα προέλευσης είναι η Ελλάδα .

Από τα θύματα του trafficking που αναγνωρίστηκαν το 1999 σχετικά λίγα προέρχονται από τα Βαλκάνια και όμορες χώρες (4 άτομα από την Αλβανία , 1 από την Γιουγκοσλαβία , 25 από τη Ρωσία και 24 από την Ουκρανία) .Η μεγαλύτερη ομάδα γυναικών θυμάτων προερχόταν από την Νιγηρία ,41 άτομα ,ενώ 21 άτομα από την Κίνα και 17 από την Πολωνία.

Αναγνωρίστηκαν επίσης θύματα από τις άλλες Ασιαφρικανικές χώρες καθώς και από την Αμερική.

Στην **Μ. Βρετανία** ,πιστεύεται πως τα θύματα του trafficking στο Λονδίνο έχουν ως χώρες προέλευσης την Αλβανία , το Κόσοβο ,χώρες της Βαλτικής και της Νοτιοανατολικής Ασίας Μαλαισία ,Φιλιππίνες ,Σιγκαπούρη ,Ταϊλάνδη) .

Στην περιοχή του Σόχο πιστεύεται πως το 80% των γυναικών που εργάζονται προέρχονται από την Αλβανία και το Κόσοβο .

Από έρευνα που έγινε το 1987 διαπιστώθηκε μια άλλη μορφή εμπορίας γυναικών με σκοπό τον γάμο .Εξάλλου , με βάση άρθρο της γνωστής εφημερίδας Independent το έτος 2000 ένα ποσοστό 80 % των γυναικών που εργάζονται στους οίκους ανοχής και τα Ινστιτούτα μασάζ είναι ξενικής προέλευσης ,πολλές από τις οποίες προέρχονται από την πρώην Σοβιετική Ένωση .

Στην **Ισπανία** , από στοιχεία της βασικής Μ.Κ.Ο υποστήριξης θυμάτων του trafficking φαίνεται ότι η Κολομβία είναι η πιο σημαντική χώρα από την Νότια Αμερική προέλευσης θυμάτων ,ενώ τα θύματα από την Κεντρική και Δυτική Ευρώπη προέρχονται από τη Ρωσία , Τσεχία και Ουκρανία και λιγότερα από τα Βαλκάνια (Γιουγκοσλαβία, Σλοβενία ,Κροατία) .

Την χρονική περίοδο από τον Ιανουάριο του 1999 έως τον Νοέμβριο του 2000 από τα 85 γυναίκες –θύματα του trafficking που υποστηρίχτηκαν τα 69 ήταν από την Νότια και Κεντρική Αμερική , ενώ από τα 21 θύματα υποστήριξης από την Ευρώπη τα 6 ήταν από την Ουκρανία , και τα υπόλοιπα από την Ρωσία, Ουκρανία και Λιθουανία .

Στο **Λουξεμβούργο** ,επίσημες πηγές ισχυρίζονται ότι δεν ισχύει trafficking .Πάντως το έτος 1999 εκδόθηκαν 868 θεωρήσεις κυρίως για καλλιτέχνιδες για κέντρα striptease ,δεδομένου ότι επίσημα πορνεία δεν λειτουργούν .

Φαίνεται ότι τα πρώτα θύματα γυναίκες και παιδιά προέρχονται από την Κεντροδυτική Ευρώπη, με κάποια από τα Βαλκάνια .

Σε αναφορά της Ευρωπαϊκής Αστυνομίας (Europol) ως χώρες προέλευσης των θυμάτων καταγράφονται η Βουλγαρία , το Ζαΐρ και η Γκάνα .

Στη **Σουηδία** ,με βάση αναφορά της Europol η προέλευση των θυμάτων του trafficking είναι η Δημοκρατία της Τσεχίας ,η Εσθονία και η Σλοβακία .

Στη **Φινλανδία** μετά από αναφορά Μ.Κ.Ο στο Ευρωπαϊκό συνέδριο που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες το 2002 για την αποτροπή και μάχη κατά του trafficking ,αναφέρθηκε πως η εμπορία και σεξουαλική εκμετάλλευση γυναικών στη χώρα περιλαμβάνει πορνογραφία, πορνεία, ψεύτικο γάμο ,στριπτήζ ,με χώρες προέλευσης από τη Δυτική Ρωσία ,τις χώρες της Βαλτικής και άλλες Σκανδιναβικές χώρες .

Τέλος , στη **Δανία** το 2000 υπήρχαν δυο βασικά δρομολόγια για λαθρεμπόριο προσώπων στη χώρα .Το ένα μέσω του αεροδρομίου ,το άλλο και πρωταρχικό δια μέσου της Γερμανίας ,όπου λίγο πριν τα σύνορα με τη χώρα επιβιβάζονται και μεταφέρονται στο εσωτερικό της δια μέσου των ακτοπλοϊκών γραμμών Putt garden-Rod by και Restock-Gedser ή κατά μήκος των συνόρων της Jutland.

Σε πολλές δικαστικές υποθέσεις αποκαλύφθηκε ότι γυναίκες –θύματα του trafficking προέρχονταν από τα Βαλτικά κράτη (κυρίως την Λετονία) και την Ασία (ειδικά την Ταϊλάνδη),οι οποίες εξωθήθηκαν στην πορνεία .

3.Διεθνή μεταναστευτικά ρεύματα και παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων .

Στη διεθνή διάσκεψη¹⁴⁵ για την εμπορία και εκμετάλλευση ανθρώπων που έγινε τον Μάρτιο του 2000 στην Μανίλα ,αναφέρθηκε ότι περίπου 250.000 γυναίκες και παιδιά στην Νοτιανατολική Ασία αγοράζονται και πουλιούνται ετησίως στην τιμή των 6.000-10.000 \$.

Στην Κίνα ¹⁴⁶οι αρμόδιες αρχές έδωσαν στη δημοσιότητα τον Σεπτέμβριο του 2000 στοιχεία για την πάταξη της εμπορίας ανθρώπων ,σύμφωνα με τα οποία οι αστυνομικές αρχές σε περίοδο έξι μηνών απελευθέρωσαν σ' όλη τη χώρα 110.000 γυναίκες και 13.000 παιδιά που απήχθησαν και κρατούνταν από οργανωμένες ομάδες για να μεταφερθούν και να πουληθούν σε χώρες της Δύσης .

145.Ευαγ. Στεργιούδης , στοιχεία από άρθρο του για το ρόλο της Europol στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων ,σελ 14 ,στο αφιέρωμα της εφημερίδας Ελευθεροτυπία .

146. ό.π

Οι παράνομοι μετανάστες έχουν να αντιμετωπίσουν από τη μια μεριά τη σκύλα των σκληρών νομοθετικών μέτρων των χωρών υποδοχής από τους ανεπιθύμητους ξένους και από την άλλη την Χάρυβδη των κυκλωμάτων του διεθνικού σωματεμπορίου που οργανώνουν τις υπηρεσίες μεταφοράς στους λαθρομετανάστες¹⁴⁷ και παράλληλα της πολυεπίπεδης εκμετάλλευσής τους , επειδή δεν είναι σε θέση να πληρώσουν τα έξοδα μεταφοράς τους .

Ο τραγικός θάνατος των 58 Κινέζων λαθρομεταναστών¹⁴⁸ στις 21/6/2000 που βρέθηκαν στην καρότσα ενός φορτηγού στο λιμάνι του Ντόβερ στην απεγνωσμένη προσπάθειά τους να φτάσουν στη Βρετανία ,δεν αποτελεί παρά την κορυφή του παγόβουνου στο μέγεθος και τη σοβαρότητα του προβλήματος .

Η τραγωδία του Ντόβερ επαναλαμβάνεται σχεδόν καθημερινά χωρίς μάρτυρες στην Αδριατική, στα στενά του Γιβραλτάρ ,στα σύνορα της Πολωνίας .

Εκτός από την Μ.Βρετανία μεγάλη αύξηση λαθρομεταναστών και θυμάτων του trafficking από την Ασία καταγράφει και η Γαλλία .

Οι Κινέζοι μάλιστα έχουν εφεύρει έναν πρωτότυπο τρόπο για την νομιμοποίησή τους :

την αντικατάσταση των νεκρών δηλαδή ,τη μεταβίβαση του διαβατηρίου του θανόντος σε έναν συμπατριώτη του .

Έχει υπολογιστεί (στοιχεία του 1999) πως 45 με 50 χιλιάδες γυναίκες και παιδιά πέφτουν θύματα της παράνομης διακίνησης και εκμετάλλευσης ανθρώπων σε είκοσι Πολιτείες της Αμερικής το λιγότερο ,με τις περισσότερες περιπτώσεις στην Ν.Υόρκη ,την Καλιφόρνια και την Φλόριντα.

Με βάση προσεγγιστικούς υπολογισμούς από κυβερνητικές και μη πηγές εκτιμάται πως τα περισσότερα θύματα προέρχονται από την Νοτιοανατολική Ασία ,τη Λατινική Αμερική ,την Κοινοπολιτεία Ανεξαρτήτων Κρατών¹⁴⁹ι την Ανατολική Ευρώπη .

Κύριες χώρες άντλησης θυμάτων παράνομης διακίνησης και εκμετάλλευσης θεωρούνται η Ταϊλάνδη ,το Βιετνάμ ,η Κίνα ,το Μεξικό ,η Ρωσία ,η Ουκρανία, και η Δημοκρατία της Τσεχίας. Κατά δεύτερο λόγο οι Φιλιππίνες , η Κορέα , η Μαλαισία , η Λιθουανία ,η Ουγγαρία ,η Πολωνία, η Βραζιλία και η Ονδούρα .

Παιδιά έχουν επίσης καταγραφεί ως θύματα trafficking σε εξαναγκαστικές συνθήκες εργασίας ως οικιακοί βοηθοί από την Αφρική και την Μέση Ανατολή .

Στον **Καναδά** η Βιετναμέζικη και Κινέζικη Μαφία εμπορεύονται και εκμεταλλεύονται γυναίκες από την Νοτιοανατολική Ασία .

Γραφεία πληρώνουν τους στρατολόγους μέχρι 8.000\$ τη γυναίκα ,οι οποίοι τις πωλούν στους προαγωγούς για 15.000\$.

Οι γυναίκες μπαίνουν στην πορνική αγορά με την απειλή και τη βία για 12 ώρες την ημέρα και μέχρι να ξεπληρώσουν το συμβόλαιο εργασίας δεν κερδίζουν τίποτα παρά ένα φιλοδώρημα .

Επίσης αρκετοί Κινέζοι που εισέρχονται παράνομα (το λιγότερο 15.000 την τελευταία δεκαετία) πληρώνοντας μεγάλα ποσά για την εισαγωγή τους στον Καναδά¹⁵⁰ναγκάζονται να εργασθούν με μισθούς μικρότερους απ' ότι ορίζει το κράτος για να ξεπληρώσουν το χρέος τους από τα συμβόλαια μεταφοράς που υπέγραψαν .

147. Καπετάνιοι της.....ντροπής ,Γ. Λινάρδου ,εφημερίδα Ελευθεροτυπία ,Το πέραςμα στη Μεσόγειο , εφημερίδα Το Βήμα ,Τα όνειρά τους βουλιάζουν στον Γουαδαλκιβίρ εφημερίδα Καθημερινή , 16/6/2002 , άρθρο Καθ .Κ. Τσουκαλά «από την εκμετάλλευση στον αποκλεισμό» ,Bruggeman ,Deputy Director Europol, Illegal immigration and trafficking in human beings seen as a security problem for Europe ,19/9/2002 , <http://www.belgium.iom.int/STOPconference/conference%20papers/20%20Bruggeman%20Brussels%20IOM> .

148. Πωλούνται άνθρωποι ,εφημερίδα Τα Νέα

149. Η Κοινοπολιτεία Ανεξαρτήτων Κρατών (ΚΑΚ) –Commonwealth of Independent States (CIS) περιλαμβάνει την Ρωσία ,Λευκορωσία ,Ουκρανία ,Μολδαβία ,Γεωργία ,Αρμενία ,Αζερμπαϊτζάν, Τουρκμενιστάν ,Ουζμπεκιστάν ,Τατζικιστάν ,Καζακιστάν ,Κιργιστάν .

150. Human Rights Report for Canada “Trafficking in Persons” 2000 , www.ncbuy.com/reference/country/humanrights.html?code=ca&sec=6f – 20/12/2002 .

Οι κύριες χώρες εμπορίας ανθρώπων στον Καναδά¹⁵¹ είναι αυτές της Ανατολικής Ασίας (Κίνα, Κορέα , Μαλαισία) ,χώρες της Αν. Ευρώπης (κυρίως Ρωσία) και της; Λατινικής Αμερικής Μεξικό ,Ονδούρα) και η Νότια Αφρική .

Σχετικά με το trafficking ανηλίκων αναφέρεται πως δίκτυο διακίνησης και εμπορίας ναρκωτικών χρησιμοποίησε εκατό παιδιά λαθρομετανάστες από την Ονδούρα για διακίνηση ναρκωτικών στο Βανκούβερ .

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών συγκαταλέγει το **Μεξικό**¹⁵² τη χώρα η οποία αποτελεί κέντρο διάθεσης μικρών παιδιών προς την Νότια Αμερική ,τα οποία πουλιούνται σε πλούσια άτοκα ζευγάρια απρόθυμα να αναμένουν τις διαδικασίες τεκνοθεσίας από τις υπηρεσίες της Πρόνοιας . Υπολογίζεται ότι 5.000 παιδιά στο Μεξικό (αρχές του 1998) είναι αναμειγμένα στην πορνεία, πορνογραφία και σεξοτουρισμό ,όπου αποτελεί μια από τις παραγωγούς χώρες παιδικού πορνό . Τον Σεπτέμβριο του 1997 έρευνα που έγινε για τη χώρα της **Γουατεμάλας**¹⁵³ διαπίστωσε στοιχεία και αποδείξεις για την εμπορία βρεφών από το Μεξικό που κλάπηκαν στην πόλη Chiapas, εισήλθαν στη Γουατεμάλα και διοχετεύτηκαν στην Ευρώπη ,το Ισραήλ και μερικά στην Αυστραλία .

Τα βρέφη αυτά προέρχονται μερικές φορές από ιερόδουλες και αναφέρεται πως περισσότερα από εννιακόσια βρέφη το 1996 εμπορεύθηκαν για τεκνοθεσίες διεθνώς .

Μισά από τα τεκνοθετημένα παιδιά πηγαίνουν σε Αμερικάνικες οικογένειες ,καθώς και στον Καναδά και την Ευρώπη .

Σε αναφορά του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (Δ.Ο.Μ) τον Μάιο του 1996 ,γυναίκες από την **Δομινικανή Δημοκρατία**¹⁵⁴ αποτέλεσαν θύματα trafficking για την Ισπανία ,Ιταλία, Αυστρία και τις Κάτω χώρες .

Σε ανάλογη έκθεση του Δ.Ο.Μ την ίδια χρονιά αναφέρονται 50.000 γυναίκες που ταξιδεύουν υπερατλαντικά στο βωμό της βιομηχανίας του σεξ και η χώρα αποτελεί την 4^η χώρα αποστολής γυναικών μετά την Ταϊλάνδη ,την Βραζιλία και τις Φιλιππίνες , Επίσης, στην ίδια έκθεση του Δ.Ο.Μ περίπου 10 % από τις 500 με 600 θεωρήσεις εξόδου κάθε χρόνο οδηγούν στα πορνεία της Ολλανδίας .

Κοινή μέθοδος της εμπορίας γυναικών για πορνεία στην Ελβετία είναι οι θεωρήσεις εισόδου για καλλιτεχνικές εργασίες .

Στην **Αυστραλία**¹⁵⁵ η πλειονότητα των γυναικών που εισέρχονται , κυρίως παρανόμως, για να ενταχθούν στη βιομηχανία του σεξ προέρχονται από την Νοτιοανατολική Ασία και δεσμεύονται με προφορικά συμβόλαια για να εργασθούν ως σεξβιτόρες ,αλλά εξαναγκάζονται να εκδοθούν στην πορνεία .

Οργανωμένα κυκλώματα trafficking δραστηριοποιούνται στο Ιράκ , και την Τουρκία που διακινούν και εκμεταλλεύονται ανθρώπους από την Τουρκία ,το Αφγανιστάν και άλλες χώρες της Μέσης Ανατολής

Ανάλογη είναι και η δράση του Κινέζικου συνδικάτου που διακινεί Κινέζους για οικονομικούς λόγους ή της Ρώσικης Μαφίας που δραστηριοποιείται με το trafficking γυναικών από τα κράτη της πρώην Σοβιετικής Ένωσης .

Η **Μαλαισία**¹⁵⁶ είναι η χώρα υποδοχής θυμάτων trafficking από την Ινδονησία , τις Φιλιππίνες , την Ταϊλάνδη ,την Κίνα ,την Ινδία , την Ταϊβάν ,την Σιγκαπούρη ,το Βιετνάμ τη Σρι-Λάνκα και το Λάος .Τα θύματα της εμπορίας και εκμετάλλευσης μπορούν να βρεθούν στην πορνική αγορά στο Χονγκ -Κονγκ και στην Αυστραλία .

151. βλ ιστότοπο www.Paralumun.com/issues/Canada.htm-Φεβρουάριος 2003 καθώς και State Department "Trafficking in Persons" ,Country Narratives ,Canada

152. <http://www.paralumun.com/issues/mexico.htm> – Φεβρουάριος 2003 .

153. <http://www.paralumun.com/issues/guatemala.htm> - Φεβρουάριος 2003 .

154. <http://www.paralumun.com/issues/dominican.htm> -Φεβρουάριος 2003 .

155. Rebecca Tailby "Organized crime and people smuggling /trafficking to Australia" May2001p3-4 , <http://www.aic.gov.au/publications/tandi/ti208.pdf>- Φεβρουάριος 2002 .

156. <http://www.paralumun.com/issues/malaysia.htm> - Φεβρουάριος 2003 .

Η **Ιαπωνία**¹⁵⁷ αποτελεί σημαντική χώρα προορισμού για τις γυναίκες θύματα του trafficking για σεξουαλική εκμετάλλευση προερχόμενες από την Νοτιοανατολική Ασία ,ειδικότερα από την Ταϊλάνδη και τις Φιλιππίνες και με υψηλούς ρυθμούς από την Κολομβία ,Ρωσία και τις υπόλοιπες χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης .

Επίσης άνδρες θύματα του trafficking για εκμετάλλευση φθηνής εργασίας προέρχονται κυρίως από την Κίνα και άλλες Ασιατικές χώρες .

Το πρόβλημα στην Ιαπωνία εστιάζεται στην παράνομη μετανάστευση ,γιατί η χώρα δέχεται ένα μικρό αριθμό νόμιμων μεταναστών ,

Για παράδειγμα το 1992 τα άτομα που απελάθηκαν από τη χώρα ήταν περίπου 3.500 ,ενώ το 1990 έφθασαν περίπου τα 9.000 άτομα

Εξαιτίας της σκληρής μεταναστευτικής πολιτικής στη χώρα όσοι ενδιαφέρονται να εισέλθουν σε αυτή αναγκάζονται να στραφούν στο οργανωμένο έγκλημα ,επιδιώκοντας με παράνομα μέσα την είσοδο και την εύρεση εργασίας .

Τέλος , η **Ινδία**¹⁵⁸ και το **Πακιστάν** αποτελούν τους κύριους προορισμούς παιδιών κάτω των 16 χρόνων θύματα του trafficking στην Νοτιοανατολική Ασία .Γυναίκες και παιδιά στέλνονται από την Ινδία σε χώρες της Μέσης Ανατολής καθημερινά .

V. Μεταναστευτικές τάσεις

1. Οι μεταναστευτικές τάσεις διεθνώς .

Πρώτα απ' όλα τα μεταναστευτικά ρεύματα¹⁵⁹ εισρέουν στις χώρες της Κεντροδυτικής Ευρώπης αυξημένα και διαφοροποιημένα .

Οι περισσότερες από τις χώρες αυτές αποτελούν τους κύριους προορισμούς των μεταναστών από την Ανατολή και Νότια (νέες ανεξάρτητες χώρες και την πρώην Γιουγκοσλαβία) .

Είναι πολύ πρώιμο να μιλήσει κανείς ότι τα ρεύματα στην περιφέρεια της Ευρώπης έχουν παγκοσμιοποιηθεί .

Εκτός από την Τσεχία και την Ουγγαρία οι οποίες παραμένουν εκτός των χωρών υποδοχής για ξένους από αρκετές διαφορετικές περιφέρειες, η μετανάστευση είναι συνήθως από τη Δυτική Ευρώπη και τις γειτονικές χώρες .

Οι μεταναστευτικές ισορροπίες στην Αλβανία ,Βουλγαρία , Πολωνία ,Ρουμανία τις χώρες της Βαλτικής ,τις νέες χώρες και την πρώην Γιουγκοσλαβία είναι ακόμα αρνητικές ,αν και ο αριθμός των ξένων που εγκαθίσταται εκεί έχει αυξητικές τάσεις .

Δεν είναι δυνατόν να τεθούν όρια στις μόνιμες και μεγάλης διάρκειας μετακινήσεις , γιατί η ομάδα των χωρών αυτών είναι λιγότερο καθορισμένη ως περιοχή εγκατάστασης απ' ότι ως περιοχή διαμετακόμισης εμπορίου και οικονομικής δραστηριότητας .

Μικρά διαστήματα μετανάστευσης είναι αρκετά κοινό φαινόμενο σ' έναν αριθμό χωρών και οι πολιτισμικοί –ιστορικοί δεσμοί σ' αυτές μπορούν να κάνουν αυτά τα μικρά διαστήματα μετακίνησης «φυσικά».

Αυτοί οι παράγοντες αποδεικνύουν πόσο σημαντικό είναι για τις κυβερνήσεις στην περιφέρεια να διασαφηνίσουν και να εναρμονίσουν την κατάσταση ανάμεσα στο μόνιμο ξένο πληθυσμό και τους οικονομικούς μετανάστες ,γεγονός το οποίο θα έκανε ευκολότερη την ομαλοποίηση των ρευμάτων .

157. State Department “trafficking in Persons Report” Country Narratives, Japan .and “Current situation of illegal firearms trafficking and human (women ,children and migrants) trafficking” 116th International Training Course p.218 Human Trafficking Resource Material Series No 58,
<http://www.unafei.or.jp/pdf/58-17pdf-> Φεβρουάριος 2003 .

158. <http://www.paralumun.com/issuesindia.htm> -Φεβρουάριος 2000.

159. Recent developments in Asian migration to OECD Countries ,pages 63-68 στο Trends in International migration ,annual report OECD ,2001,βλ επίσης το άρθρο Economic migrants or refugees? Trends in global migration ,(Caledon Institute of Social Policy) pages 1-50 , http://www.maytree.com/PDF_files/EMRproc.pdf. – Μάρτιος 2003

Τέτοιου είδους τροποποιήσεις (διευθετήσεις) απαιτούνται να εκληφθούν υπόψη από την Ευρωπαϊκή Ένωση .

Η βαθμιαία ανοδική πορεία των μεταναστευτικών ρευμάτων στην δεκαετία του '90 στις χώρες του Ο.Ο.Σ.Α (OECD) ήταν αποτέλεσμα των περιφερειακών συγκρούσεων και των περιορισμών που τέθηκαν σε άλλες μεταναστευτικές διόδους ,επιπλέον διαπιστώνεται αύξηση του αριθμού των αιτούντων άσυλο και προσφύγων σε μερικές Ευρωπαϊκές χώρες .(βλ πίνακα στο παράρτημα). Αύξηση της μετανάστευσης για εργασιακούς λόγους διαπιστώνεται την περίοδο 1997-2000 ως απάντηση στις οικονομικές πιέσεις των χωρών του Ο.Ο.Σ.Α ,αλλά και της στενότητας εργασίας σε άλλους τομείς .

Η επικράτηση της παράνομης μετανάστευσης καταδεικνύει καθαρά τις δυσκολίες που οι χώρες προέλευσης αντιμετωπίζουν στις προσπάθειές τους να ελέγξουν τα μεταναστευτικά ρεύματα .

Η Ασία για αρκετό καιρό αποτέλεσε μια από τις αρχικές πηγές μετανάστευσης προς τις χώρες του Ο.Ο.Σ.Α .

Οι πρόσφατες μεταναστευτικές κινήσεις από την περιφέρεια προς τις χώρες του Ο.Ο.Σ.Α χαρακτηρίστηκαν από δυο καθαρές τάσεις :

- από τη μια ένα ενισχυμένο παραδοσιακά σταθερό ρεύμα (Αμερική , Αυστραλία ,Καναδάς , Γαλλία , Μ. Βρετανία).
- από την άλλη μια διεύρυνση του εύρους των χωρών προορισμού .

Η μετανάστευση από την Κίνα αποτέλεσε μια σημαντική αρχική πηγή επίτασης ρεύματος μεταξύ τα 1984 και 1997 ,περίπου 600.000 κόσμος άφησε την επαρχία με κίνητρο το φόβο του Κινέζικου νόμου .

Η πλειονότητα εγκαταστάθηκε στον Καναδά , την Αυστραλία και την Αμερική .

Η μετανάστευση αυξήθηκε στον Καναδά ,μεταξύ 1993-1997 ,περισσότερες από τις μισές εισόδου ήταν από Ασιατικές χώρες .

Μεταξύ 1995 και 1998 οι έξι σημαντικότερες χώρες νέων μεταναστών ήσαν Ασιατικές (για παράδειγμα η Κίνα ,η Τάι-Πέ ,το Χονγκ –Κονγκ ,η Ινδία ,το Πακιστάν και οι Φιλιππίνες) ενώ το 1999 προστέθηκε και η Κορέα .

Ο μεταναστευτικός πληθυσμός της Ασίας (με την Μέση Ανατολή) αριθμούσε τον Μάρτιο του 2000 περίπου 7 εκατομμύρια ,αύξηση 40 % από το 1990 .

Το 1998, πέντε Ασιατικές χώρες (Κίνα , Ινδία , Φιλιππίνες , Βιετνάμ ,Κορέα) ήσαν από τις κορυφαίες πηγές χωρών για μόνιμους μετανάστες .

Παραδοσιακά ρεύματα από την Ασία επίσης εμφανίζονται στο Ηνωμένο Βασίλειο και σε μικρότερο βαθμό στη Γαλλία ,όπου η αναλογία των Ασιατών κατοίκων αυξήθηκε μεταξύ 1982-1990 από 4 % σε 6 % ,του συνολικού ξένου πληθυσμού ,με κύριες χώρες εκπροσώπησης τη Κολομβία ,το Βιετνάμ και το Λάος .Την ίδια περίοδο διπλασιάστηκε ο αριθμός των Ασιατών με Γαλλική υπηκοότητα .

Το 1993 μόνο το Βιετνάμ αναδεικνύεται στην κορυφή των δέκα χωρών προορισμού ,αν και από το 1995 παρουσιάζεται να μειώνεται η σημασία του για την Ιαπωνία ,καθώς και για την Κίνα από το 1997 .

Για το Ηνωμένο Βασίλειο ,οι κύριες πηγές προέλευσης είναι η Ινδία και το Πακιστάν , ακολουθούμενες από την Σρι Λάνκα με τους Ινδούς να αποτελούν τη δεύτερη μεγαλύτερη κοινότητα μετά από αυτήν των Ιρλανδών .

Η διαφοροποίηση του μεταναστευτικού ρεύματος από την Ασιατική Ήπειρο εξηγείται από τη διεύρυνση της ομάδας των χωρών προορισμού η οποία περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα Ευρωπαϊκών κρατών .

Το 1999 σε μόνιμο πληθυσμό 7,3 εκατομμύρια αλλοδαπών στο Ηνωμένο Βασίλειο η κατανομή σε Ασιατικό μεταναστευτικό πληθυσμό ήταν η παρακάτω :

85.400 Βιετναμέζοι , 55.100 από τη Σρι-Λάνκα , 42.900 από την Κίνα ,38.300 από το Πακιστάν, 34.900 από την Ταϊλάνδη και την Ινδία .

Το 1999 οι Ινδονήσιοι (αν και οι περισσότεροι κατέχουν την Ολλανδική υπηκοότητα) παραμένουν η μεγαλύτερη Ασιατική κοινότητα στην Ολλανδία ,ακολουθούμενη από την Κινέζικη.

Στη Δανία η μετανάστευση προέρχεται κυρίως από το Πακιστάν ,το Βιετνάμ ,τη Σρι-Λάνκα , όπως συμβαίνει και με την Νορβηγία .

Στην Φινλανδία ,τα μεταναστευτικά ρεύματα προέρχονται από την Μαλαισία , την Ινδία , το Βιετνάμ ,την Κίνα και το Μπαγκλαντές .

Στη Σουηδία τα κύρια ρεύματα είναι από την Ταϊλάνδη ,το Βιετνάμ και την Κίνα .

Στην Νότια Ευρώπη η Ασιατική μετανάστευση διαμορφώνεται κυρίως από τις Φιλιππίνες και την Κίνα .

Στην Ιταλία και την Ισπανία κυρίως γυναίκες συνδέονται με εργασίες οικιακής απασχόλησης – φροντίδας υγείας .

Το 1986 η Ιταλία είχε 65.000 μόνιμο αλλοδαπό πληθυσμό από την Ασία (μαζί και την Μέση Ανατολή) μέχρι το 1999 ,όπου ο αριθμός υπερτριπλασιάστηκε και βαίνει συνεχώς αυξανόμενος. Η κατανομή των χωρών αποστολής σε τάξη μεγέθους ήταν οι Φιλιππίνες , η Κίνα , η Σρι –Λάνκα και η Ινδία .

Εξάλλου στην Ισπανία η μεγαλύτερη Ασιατική κοινότητα είναι η Κίνα ,ακολουθούμενη από τις Φιλιππίνες και την Ινδία .

2.Μεταναστευτικές τάσεις στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη.

Δέκα και πλέον χρόνια μετά τις πολιτικές αλλαγές στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη¹⁶⁰ και μπορούμε να πούμε πως ακόμα δεχόμαστε αποθέματα μεταναστευτικού ρεύματος στην περιφέρεια Δεδομένου ότι ήδη από την 1^η Μαΐου του 2004 δέκα χώρες της Ανατολικής Ευρώπης αποτελούν επίσημα μέλη στην οικογένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Πολωνία ,Ουγγαρία, Τσεχία , Λιθουανία Λετονία ,Σλοβακία , Εσθονία, Σλοβενία , Κύπρος και Μάλτα) από εκεί που διαμόρφωναν μια ουδέτερη ζώνη στα όρια της Ε.Ε θα έχουν πλέον να παίξουν ένα διαφορετικό ρόλο με τη μετακίνηση των συνόρων ανατολικά .

Η ανάλυση είναι πολύπλοκη ,εξαιτίας της δυσκολίας συλλογής αξιόπιστων στοιχείων και δεδομένων που εξηγούνται από τις εκτεταμένες επιπτώσεις οικονομικού και διοικητικού ανασχηματισμού καθώς επίσης εξαιτίας της διαφοράς της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης στην περιφέρεια ,συμπεριλαμβανομένων της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και της Κοινοπολιτείας Ανεξαρτήτων Κρατών (Κ.Α.Κ) .

Αυτή η διαφορά αιτιολογεί ένα σημαντικό βαθμό μετακινήσεων σε φύση και κλίμακα ,εντός και προς την περιφέρεια .

Η ανάλυση αναδεικνύει έναν αριθμό μεταναστευτικών τάσεων όσον αφορά εξίσου κινήσεις από Ανατολή και Δύση και τα χαρακτηριστικά των ρευμάτων στο εσωτερικό .

Οι πολιτικοοικονομικές αλλαγές που το 1990 οδήγησαν σε αξιομεγέθεις μεταναστευτικές κινήσεις ,διαμορφώνουν τη πιθανότητα μιας μεγάλης διαβάθμισης μετακίνησης πληθυσμού .

Παρά το γεγονός ότι τα ρεύματα μετακινήσεων συνεχίζουν αξιοπαρατήρητα προς τη Δυτική Ευρώπη , θα μπορούσε να προκύψει για τις Κεντροανατολικές Ευρωπαϊκές χώρες το φαινόμενο να παρουσιασθούν στο προσκήνιο περισσότερο πολύπλοκων κινήσεων απ' ότι μια δυναμική κινήσεων ρεύματος προς την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Βόρεια Αμερική .

Μεταξύ 1990-1992 υπήρξαν σημαντικές μετακινήσεις εθνικών μειονοτήτων .Το άνοιγμα των συνόρων επίσης αύξησε τις μετακινήσεις από ενδιαφερόμενους για ασυλία που κορυφώθηκε μεταξύ 1992 -1993 .Εξάλλου η προσωρινή μετανάστευση έγινε πιο σημαντική απ' ότι η μόνιμη.

Το 1999 πολυάριθμοι πρόσφυγες από την πρώην Γιουγκοσλαβία μετακινήθηκαν προς την Γερμανία (88.000) ,Ελβετία , Αυστρία , Νορβηγία και Καναδά .

Πολλοί μετανάστες από το Κόσοβο επέστρεψαν στην πατρίδα τους ,μετά τη σύγκρουση ,σε μεγαλύτερο βαθμό απ' ότι οι πρόσφυγες από την Βοσνία –Ερζεγοβίνη ,μετά την συμφωνία του Dayton το 1995 .

Λαμβανομένου υπόψη ότι η μόνιμη μετανάστευση στις χώρες του Ο.Ο.Σ.Α είναι φθίνουσα , η προσωρινή εργασία εργατών αυξάνεται .

160. trends in migration flows in Central and Eastern Europe ,σελ 68-76 στο Trends in International migration , annual report OECD ,2001 επίσης Α.Γ . Καρασάβογλου Διεύθυνση της Ε.Ε προς Ανατολάς και αναμενόμενες μεταναστευτικές ροές ,σελ 5- 24 .

Οι μετακινήσεις για εργασία δεσπόζουν, διευκολυνόμενες από τις προϋποθέσεις μικρής παραμονής που δίνουν μερικά κράτη της Κεντρικής Ευρώπης αλλά και την ύπαρξη περιοχών ελεύθερου εμπορίου ,έτσι το 1999 οι Πολωνοί αποτελούν την πιο μεγάλη ομάδα εργαζόμενων στη Γερμανία (σχεδόν 200,000 εποχιακοί εργάτες) .

Πολλές προσωρινές εργασίες ανοίγονται από τα κράτη της Κεντρικής Ευρώπης μέσα στο πλαίσιο των διακυβερνητικών συμφωνιών για εποχιακή εργασία και συμβάσεων εργασίας .

Στην Ιταλία ,μεταξύ των εποχιακών εργατών δεσπόζουν Τσέχοι ,Σλοβάκοι ,και Πολωνοί . Στην Ελλάδα Αλβανοί και Βούλγαροι ,στην Φινλανδία ,Ρώσοι και Εσθονοί .

Τέτοιου είδους κινήσεις προσωρινής εργασίας διαμορφώνονται και διέπονται από συμφωνίες αμοιβαιότητας μεταξύ περιφερειών με τοπικούς δεσμούς και σχέσεις ,όπως για παράδειγμα μεταξύ Γερμανίας –Πολωνίας , Αυστρίας και Ουγγαρίας ,Σλοβακίας και Τσεχίας .

Τάση προς μετανάστευση μεγάλης διάρκειας είναι αξιοπαρατήρητη στις περισσότερες χώρες της περιφέρειας αλλά λίγες από αυτές έχουν ακόμη ένα θετικό ισοζύγιο .

Η μετανάστευση προς τις Κεντροευρωπαϊκές χώρες προέρχεται από τις γειτονικές χώρες και την ίδια στιγμή ρεύματα από την Δυτική Ευρώπη και τις γύρω περιοχές αναπτύσσονται .

Ένας αριθμός παραγόντων βοήθησε στην είσοδο και παραμονή νέων μεταναστών στις Κεντρικές και Ανατολικές Ευρωπαϊκές χώρες .

Στην Ουγγαρία πάνω από 15.000 αλλοδαποί εγκαταστάθηκαν σε μακροχρόνια βάση το 1999.

Από διαθέσιμες πληροφορίες ο αριθμός των νέων εκδιδόμενων αδειών εργασίας συνέχισε να αυξάνεται στην Ουγγαρία από το 1996 και έφτασε το 1999 στις 30.000 άδειες .

Στην Τσεχία (μετά την κορύφωση της περιόδου '95-'96 η προσωρινή μετανάστευση αλλοδαπών εργατών έφθινε συνεχώς λόγω της επιδείνωσης την αγορά εργασίας) ,και Πολωνία (από την οποία εκδόθηκαν περίπου 20.000 άδειες εργασίας το 1999) μόνιμες εισοδοί συμπεριλαμβανομένων των εθνικών επιστροφών το 1999 ήσαν αντίστοιχα 9.900 και 7.500 κατ' εκτίμηση .

Εξάλλου σύμφωνα με εκτιμήσεις του Υπουργείου εργασίας στην Πολωνία περίπου 100 με 150 χιλιάδες αλλοδαποί απασχολούνται λαθραία στον τομέα των κατασκευών .

Στη Βουλγαρία λίγο πάνω από 63.000 άνθρωποι πήραν άδεια μακράς παραμονής το 1999 και περίπου 39.000 άδεια μόνιμης παραμονής .

Το 1999 μεγάλες ποσότητες ρευμάτων από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη παρατηρούνται από τις γειτονικές χώρες . Για παράδειγμα στην Ουγγαρία ,6.000 Ρουμάνοι μαζί με 1.700 πολίτες της πρώην Γιουγκοσλαβίας και 1.000 περίπου Κινέζοι εγκαταστάθηκαν μόνιμα εκεί .

Επίσης ,στην Τσεχία βρίσκονται περίπου 25.000 εγκαταστημένοι Βιετναμέζοι ,οι περισσότεροι από το 1990 καθώς και 4.300 Κινέζοι .

Εθνικότητες από την Δυτική Ευρώπη (κυρίως Γερμανία ,Γαλλία , Ηνωμένο Βασίλειο και Ιταλία) καθώς και από τις Ηνωμένες Πολιτείες παρουσιάζονται να κατέχουν εργασίες με υψηλές δεξιότητες .

Για παράδειγμα η Τσεχία το 1999 είχε 6.100 Γερμανούς και 3.800 Αμερικανούς .Στη Ρουμανία 4.600 Ιταλοί και 2,700 Γερμανοί αποτελούν τις σημαντικότερες εκπροσωπούμενες πληθυσμιακές ομάδες .

Ένα τμήμα άνω του 11 % της εθνικότητας της Ε.Ε είναι στην Ουγγαρία και κοντά στο 15 % στην Πολωνία ,με 18% στην Βουλγαρία .

Το φαινόμενο της μεταναστευτικής διαμετακόμισης αποτελεί ένα σημαντικό θέμα για την Δυτική Ευρώπη . Η Γερμανία ,για την Πολωνία και Τσεχία ,η Ουγγαρία μαζί με την Αυστρία και η Βουλγαρία από την οποία μετανάστες βρίσκουν πρόσβαση στην Ελλάδα .

Η μεταναστευτική διαμετακόμιση ενθαρρύνει την ανάπτυξη της παράνομης μετανάστευσης και την παράνομη απασχόληση σε πολλές χώρες της Κεντρικής Ευρώπης .

Οι μετανάστες προέρχονται από γειτονικές χώρες όπως την Τουρκία, Αλβανία, πρώην Γιουγκοσλαβία , καθώς και από την Ασία (Ινδία, Ιράκ, Ιράν και Αφγανιστάν) .

Το 1999 η Ουγγαρία ανέφερε περίπου 11.000 απόπειρες παράνομης εγκατάλειψης της χώρας , πρωτίστως προς την κατεύθυνση της Αυστρίας και της Τσεχίας .

Η μάχη για την αντιμετώπιση της παράνομης εργασίας αποτελεί προτεραιότητα για τις κυβερνήσεις . Οι χώρες της Κεντρικής Ευρώπης εισηγούνται αυξανόμενες αυστηρές ρυθμίσεις . Αυτές περιλαμβάνουν ποινές σε εργοδότες που παράνομα προσλαμβάνουν αλλοδαπούς

(Τσεχία, Πολωνία, Ουγγαρία ,Λετονία) και επιθεωρήσεις από τα Υπουργεία Εργασίας και Εσωτερικών (Τσεχία –Πολωνία) .

Σε γενική διαπίστωση οι αλλοδαποί θεωρούνται περισσότερο ευάλωτοι στην ανεργία απ' ότι οι γηγενείς .Οι πηγές αυτής της μεγάλης ευθραυστότητας είναι πολλές .

Σε όλες σχεδόν τις χώρες του Ο.Ο.Σ.Α (εκτός της Ιταλίας ,Ουγγαρίας και Σλοβακίας) το εύρος της ανεργίας μεταξύ του αλλοδαπού πληθυσμού μη εντοπιότητας , είναι μεγαλύτερο απ' την αναλογία της εργατικής δύναμης για την οποία προσμετρώνται .

Η χειρότερη κατάσταση αφορούσε την Ολλανδία το 1999-2000 και είναι υπαρκτή στη Σουηδία, Φινλανδία, Βέλγιο , Δανία και Ελβετία στις οποίες η ανεργία μεταξύ αλλοδαπών είναι διπλάσια ή περισσότερη στο συνολικό εργατικό δυναμικό .

Η αναλογία της ανεργίας μεταξύ αλλοδαπών γυναικών είναι γενικά υψηλότερη από αυτή των ανδρών ομολόγων τους . Οι εξαιρέσεις αφορούν την Δανία, Γερμανία, Νορβηγία, Σλοβακία , Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο .

Η διαφοροποίηση μεταξύ του ποσοστού ανεργίας των αλλοδαπών ανδρών και των ομολόγων τους γηγενών είναι μεγαλύτερο απ' ότι εκείνο μεταξύ αλλοδαπών και γηγενών γυναικών

Στις χώρες της πρόσφατης μετανάστευσης προς την Νότια Ευρώπη (Ελλάδα ,Ιταλία, Πορτογαλία. Ισπανία) ,όπου δεσπόζει η μετανάστευση που σχετίζεται με την εργασία ,οι αλλοδαποί εμφανίζονται σε λιγότερα ποσοστά μακράς διάρκειας ανεργίας απ' ότι οι εθνικοί .

Οι διαφορές ανάμεσα στα ποσοστά ανεργίας των αλλοδαπών και των εθνικών και το γεγονός ότι αλλοδαποί επηρεάζονται σε διαφορετικού βαθμού ανεργία σχετίζονται με διάφορους παράγοντες όπως :

- αλλαγές στην οικονομική κατάσταση και στη φύση των θέσεων επαγγελματικής απασχόλησης των αλλοδαπών .
- εξάρτηση από τη δημογραφική σύνθεση του αλλοδαπού πληθυσμού και το μέγεθος του μεταναστευτικού κύματος .
- το γενικότερο παρουσιαστικό (profile) των ίδιων των μεταναστών όπως η ηλικία ,το φύλο,η εθνικότητα ,το επίπεδο εκπαίδευσης ,η εμπειρία και η επιμόρφωση ,η πλήρης γνώση της γλώσσας υποδοχής και η διάρκεια της παραμονής .

Ένα από τα χαρακτηριστικά των μεταναστευτικών ρευμάτων στην Ανατολική Ευρώπη , αποτελεί το φαινόμενο των εσωτερικών ρευμάτων στην περιφέρεια .ως αποτέλεσμα της απελευθέρωσης του εμπορίου το '90 και της αναδιάρθρωσης των συνόρων ,ενώ άλλοι εστιάζουν την προσοχή τους στην οικονομική διάσταση της μετακίνησης (ανεύρεση εργασίας , παράνομες μετακινήσεις) .

Θα πρέπει στο σημείο αυτό ιδιαίτερα να επισημανθεί η μετακίνηση εθνικών μειονοτήτων εντός της περιφέρειας ,όπως για παράδειγμα η περίπτωση της Ουγγαρίας ,που ανέφερε αύξηση το 1999, ιδιαίτερα για πληθυσμό από τη Ρουμανία και Ουκρανία ,γεγονός που μπορεί να συσχετισθεί με την ελευθερία εισόδου που είχε αναγγελθεί για την Ευρωπαϊκή Ένωση ,που αποτελούσε περιοριστικό παράγοντα για τις χώρες αυτές .

Επίσης μειονότητες τσιγγάνων εμφανίζονται στις περισσότερες χώρες και ρεύματα τόσο στη Δυτική Ευρώπη όσο και στην Κεντρική Ευρώπη ,μόλις τα σύνορα άνοιξαν .Για παράδειγμα η Φινλανδία είδε να αυξάνεται ο αριθμός των μεταναστών τσιγγάνων το 1999 (μετακινήθηκαν 1.500 από την Σλοβενία και 300 από την Πολωνία) .

Ένας αριθμός κρατών (Τσεχία , Σλοβακία , Βουλγαρία και Ουγγαρία) πραγματοποιούν δραστήρια προγράμματα για την κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση τους συχνά από χρηματοδότηση προγραμμάτων της Ε.Ε (PHARE) και του Συμβουλίου της Ευρώπης .

Οι μειονότητες αυτές συνήθως ζουν στις άκρες των μεγάλων πόλεων των χωρών υποδοχής ή σε χωριά όπου διαμένουν αποκλειστικά τσιγγάνοι (Βουλγαρία– Ρουμανία) .Οι μειονότητες αυτές είναι ιδιαίτερα επιρρεπείς σε μεταναστευτικές κινήσεις .

3. Συμπεράσματα και προβληματισμοί για το μέλλον .

Το πολιτικό σκηνικό που διαμορφώθηκε στις χώρες του πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού στην Ανατολική Ευρώπη και στις χώρες της Βαλκανικής από τα τέλη της δεκαετίας του 1990 πρόσφερε και προσφέρει μέχρι σήμερα ένα απέραντο ανθρώπινο μεταναστευτικό και προσφυγικό υλικό, ευάλωτο ,αδύναμο και ανυπεράσπιστο στην πάσης φύσεως εκμετάλλευσή¹⁶¹ του (δουλεία ,αγορά πορνείας , παιδική πορνεία , αναγκαστική εργασία ,αγοραπωλησία ανθρώπινων οργάνων) από οργανωμένα τοπικά αλλά κυρίως διεθνή δίκτυα σωματεμπορίας¹⁶² στενά συνδεδεμένα τις περισσότερες φορές με τα πρώτα .

Η εμπορία ανθρώπων , κυρίως γυναικών και παιδιών για τους λόγους που προηγούμενα επισημάνθηκαν , με σκοπό την εκμετάλλευσή τους σε κάθε μορφή έχει προσλάβει τεράστιες διαστάσεις την τελευταία δεκαετία ιδίως ,έχει εξελιχθεί στην πλέον προσοδοφόρα αυτόνομη εγκληματική βιομηχανία και συνδέεται τις περισσότερες φορές με άλλες εγκληματικές δραστηριότητες ή πράξεις όπως είναι το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος ,η διακίνηση ναρκωτικών ουσιών ,η διακίνηση όπλων ,η πλαστογράφηση εγγράφων κλπ ,ενώ υπολογίζεται ότι κατά το έτος 2000 προέκυψαν σε παγκόσμιο επίπεδο από τη δράση των συγκεκριμένων εγκληματικών δικτύων έσοδα ύψους 7 δισεκατομμυρίων € .

Το πρόβλημα της παράνομης διακίνησης και εκμετάλλευσής ανθρώπων αποτελεί ένα «αγκάθι» για την κοινωνία μας που θέλει να αυτοαποκαλείται πολιτισμένη νομικά και ηθικά και κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για άμεση , συλλογική και συντονισμένη δράση αντιμετώπισης του σε όλα τα επίπεδα .

Τέλος , θα επιχειρηθεί μια απόπειρα να τεθούν κάποια ερωτήματα και προβληματισμοί,¹⁶³ για περαιτέρω μελέτη και διερεύνηση, που απηχούν στην προσπάθεια που καταβλήθηκε για την προσέγγιση της σύνδεσης του μεταναστευτικού φαινομένου με την εμπορία και εκμετάλλευσή της ανθρώπινης ύπαρξης .

1^{ον}) Σε ποιο βαθμό η δημιουργία και κυρίως η επέκταση συστημάτων παγκόσμιας ενοποίησης και διοίκησης των εθνικών οικονομιών από υπερεθνικά συμβούλια θα επιδράσει στον μετασυσταλιστικό κόσμο της Ανατολικής Ευρώπης ,σε βαθμό να τον εξελίξει σε έναν κόσμο προσωρινότητας ,κερδοσκοπίας οικονομικής εκμετάλλευσής με αρνητικές συνέπειες κατ' επέκταση σε μακρο και μικροκοινωνιολογικό επίπεδο ;

2^{ον}) Τι ρόλο θα διαδραματίζουν οι νέες οικονομικές και πολιτικές κινήσεις ,όπως για παράδειγμα η επέκταση της παγκοσμιοποίησης της αγοράς ,η ανάπτυξη του τομέα των υπηρεσιών ,της μη τυπικής εργασίας ,της εργασίας στη βιομηχανία του σεξ ,της γενικότερης ελαστικοποίησης της οργάνωσης της οικονομικής δραστηριότητας στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ,στη δημιουργία και ανάπτυξη νέων μεταναστευτικών κινήσεων και ειδικά για χώρες αναπτυσσόμενες ή σε βαθιά οικονομική κρίση ,και σε ποιο βαθμό θα χρησιμοποιηθούν ως διέξοδος από την πλευρά των πολιτών τους ,διέξοδος με κάθε μέσο , με κάθε τίμημα (ηθικό ,πολιτισμικό και κυρίως ανθρωπολογικό) ;

161. βλ σχετικά άρθρα: Κορίτσια στον πόλεμο του 2000 ,Ο ιός της Κυριακής ,εφημερίδα Ελευθεροτυπία 6/4/1997,4 ½ βδομάδες -Ο τουρισμός του σεξ ,Ο ιός της Κυριακής ,εφημερίδα Ελευθεροτυπία , όργανα για πούλημα ,Εμπόριο μοσχευμάτων ,Ο ιός της Κυριακής ,εφημερίδα Ελευθεροτυπία ,δουλεμπόριο ανθρώπινων οργάνων ,εφημερίδα Ελευθεροτυπία ,28/6/2003, Σκλάβοι του 21^{ου} αιώνα ,σελ 40-67 Περιοδικό National Geographic Ελλάδα ,Andrew Purvis –Jian Stojaspal Δουλεμπόριο γυναικών στον 21^{ον} αιώνα ,σελ 26 ,εφημερίδα Καθημερινή .

162. για το θέμα της διεθνούς σωματεμπορίας και τα δίκτυα διακίνησης αναφέρεται διεξοδικά ο Καθ. Γρ.Λάζος στα βιβλία του που αναφέρονται στη βιβλιογραφία , βλ επίσης και σχετικό άρθρο Σωματέμποροι χωρίς σύνορα ,Ο Ιός της Κυριακής ,4/12/1994 .

163. Μ. Κονιόρδος ,Οι μεταναστεύσεις από τρίτες χώρες προς την Ευρώπη στη δεκαετία του '90 ,σελ 457-459 βλ επίσης το άρθρο του Μωϋσή Λίτση : Διεύρυνση ευκαιριών ,φόβων και μετακινήσεων , Οικονομική Ελευθεροτυπία, σελ 25, 30/4/2004

3^{ov}) Υποψήφιος μεταναστευτικές ομάδες ,όπως προηγούμενα ειπώθηκε ,τα δύομισι με τέσσερα εκατομμύρια αθίγγανων διεσπαρμένων σε όλη την Ανατολική Ευρώπη που αποτελούν υποκείμενα ξеноφοβίας και ρατσιστικών επιθέσεων ,τα 2 εκατομμύρια Ούγγρων της Ρουμανίας, οι εξακόσιες με επτακόσιες χιλιάδες Βούλγαροι Τούρκικης καταγωγή ,οι διακόσες πενήντα χιλιάδες Έλληνες της Αλβανίας βρίσκονται ante portas . Ποιος ενδέχεται να είναι ο όγκος πίεσης που μπορεί να ασκήσουν σε μεταναστευτικό φορτίο αυτές οι ομάδες ,αν οι προϋποθέσεις πάσης φύσεως στις χώρες που βρίσκονται εγκαταστημένοι μειώσουν τη λειτουργικότητά τους ,τους εξωθήσουν στα όρια αντοχής ;

4^{ov}) Οι θετικές εξελίξεις σε θέματα πολιτικών ελευθεριών στην Ανατολική Ευρώπη και η προσπάθεια οικονομικής ανάκαμψης μπορεί να λειτουργήσουν κατευναστικά ως προς τις μεταναστευτικές διαθέσεις των πληθυσμών αυτών .

Αν όμως επιδεινωθεί η κατάσταση της οικονομίας των χωρών αυτών θα πρέπει να αναμένεται τα προσεχή χρόνια μια έντονη μεταναστευτική ροή είτε με τη μορφή της πρόσκαιρης μετανάστευσης (συνδυασμός τουρισμού ,παράνομης ολιγόμηνης εργασίας) είτε μπορεί να λάβει χαρακτήρα μακρόχρονης και μόνιμης κατάστασης ,και

5^{ov}) σε ποιο βαθμό θα υπάρξει δυναμική δραστηριοποίηση, ενεργοποίηση , αντίδραση ,ακόμα και αντιπαράθεση των διεθνών Οργανισμών και Φορέων, των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων απέναντι σε Κυβερνήσεις και κράτη ώστε να διασφαλισθεί σε κάθε περίπτωση , η παγκόσμια ασφάλεια ,ειρήνη, και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ώστε τελικά να παύσει να οδηγείται η ανθρωπότητα σε πολεμικές επεμβάσεις ,συρράξεις ή συγκρούσεις και ως εκ τούτου να παύσουν να θεωρούνται οι μετανάστες και οι πρόσφυγες το διαχρονικό άλλοθι αυτών των κρίσεων με τις γνωστές συνέπειες ;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

A) Βιβλιογραφία .

- 1) Dreyfus F, Roland Marx, Raymond Puidevin, Γενική Ιστορία της Ευρώπης, Τόμος Ε΄, εκδ, Παπαζήση , Αθήνα, 1984.
- 2) Έμκε –Πουλοπούλου Ήρα, παράνομη διακίνηση και εμπορία γυναικών και παιδιών στις χώρες της Ε.Ε . Η περίπτωση της Ελλάδας ,Επιστημονική Επετηρίδα ,Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς ,2002
- 3) ΕΜΚΕ- ΡΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ ΙΡΑ , Ttrafficking in women and children : Greece ,a country of destination and transit, Institute for the study of the Greek Economy (IMEO) ,Greek society of demographic Studies (ΕΔΗΜ) , Athens, 2001 .
- 4) Λάζος Γρ, Πορνεία και Διεθνική Σωματεμπορία στη σύγχρονη Ελλάδα .1. Η εκδιδόμενη ,Εκδ Καστανιώτη, Αθήνα 2001.
- 5) Λάζος Γρ, Πορνεία και Διεθνική Σωματεμπορία στη σύγχρονη Ελλάδα 2.Ο πελάτης ,εκδ, Καστανιώτη , Αθήνα ,2002 .
- 6) Μαγγανάς Α, Τα εκδιδόμενα άτομα .πορνεία : παρέκκλιση ή παράβαση ; ,εκδ Παπαζήση ,Αθήνα ,1994
- 7) Μουσούρου Λ, Μετανάστευση και Μεταναστευτική Πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη, εκδ, Gutenberg.Αθήνα ,1991.
- 8) Μουσούρου Λ , Από τους Γκασταρμπάιτερ στο πνεύμα του Σένγκεν ,εκδ Gutenberg ,Αθήνα ,1993.
- 9) Μπάγκαβος Χ, Παπαδοπούλου Δ, Μεταναστευτικές Τάσεις και Ευρωπαϊκή Μεταναστευτική Πολιτική, Μελέτες του Ινστιτούτου Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, .
- 10) Ρούκουνas Ε, Διεθνής προστασία των Ανθρωπίνων δικαιωμάτων ,Εκδ «Εστία»,Αθήνα,1995.
- 11) Σάσκια Σάσεν ,Χωρίς έλεγχο; Η εθνική κυριαρχία, η μετανάστευση και η ιδιότητα του πολίτη την εποχή της παγκοσμιοποίησης, Εκδόσεις Μεταίχμιο ,2001
- 12) Ύπατη αρμοστέια των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες Οι πρόσφυγες του κόσμου 2000,Πενήντα χρόνια ανθρωπιστικής δράσης ,Ελληνικά Γράμματα ,2000
- 13) Φαρσεδάκης Ιακ , Στοιχεία Εγκληματολογίας ,εκδ Νομική Βιβλιοθήκη , Αθήνα ,1996
- 14) Φαρσεδάκης Ιακ , Η εγκληματολογική σκέψη ,εκδ Νομική Βιβλιοθήκη ,Αθήνα , 1990
- 15) Ψημμένος Ιορ, Μετανάστευση και εργασία στην Ευρώπη : Η δημιουργία νέων κοινωνικών χώρων , Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών ,Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής ,Αθήνα 1999 .
- 16) Ψημμένος Ιορ, Μετανάστευση από τα Βαλκάνια –Κοινωνικός αποκλεισμός στην Αθήνα , Παπαζήσης, Αθήνα, 1995 .
- 17) Όψεις της προστασίας των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων ,Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα δικαιώματα του ανθρώπου ,Εκδ Εστία ,Αθήνα ,1995

B) Εγκυκλοπαίδειες .

- 1) Ιστορία της ανθρωπότητας ,Ελληνική έκδοση ,Ελευθεροτυπία ,τόμοι 10^{ος} ,11^{ος} ,15^{ος} ,16^{ος} , 18^{ος} .
- 2) Οι Πόλεμοι του 20^{ου} αιώνα ,εκδ Καρακώτσογλου , Αθήνα ,2002 .
- 3) Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα ,Τόμος 21 ,εκδοτικός Οργανισμός Πάπυρος ,Αθήνα ,1984
- 4) The Cambridge Survey of world migration ,edited by Robin Cohen .
- 5) Το νέο πρόσωπο του Κόσμου ,Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία,LE MONDE diplomatique .
- 6) Παγκόσμιος Ιστορικός Άτλαντας ,TIMES BOOKS, Χαρ.Φιλιππίδης &Υιός Ατδ ,Λευκωσία-Κύπρος , 1994 .

Γ) Επιστημονικά Άρθρα

- 1) Έμκε –Πουλοπούλου Ήρα ,Μετανάστες και πρόσφυγες στην Ελλάδα ,1970-1990 ,Εκλογή Θεμάτων Κοινωνικής Πρόνοιας , Τεύχος 85-86 .
- 2) Κανταράκη Μ, Γυναίκες Πρόσφυγες και Μετανάστριες θύματα εξαναγκασμού στην πορνεία, ΕΚΚΕ, Ινστιτούτο Κοινωνικής Πολιτικής στο Κοινωνικό Πορτραίτο της Ελλάδας, 2001
- 3) Καρασαββόγλου Α.Γ , Διεύρυνση της Ε.Ε προς Ανατολάς και αναμενόμενες μεταναστευτικές Ροές , Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών ,τεύχος 34 ,Δεκέμβριος ,2002
- 4) Κονιόρδος Μ, Οι μεταναστεύσεις από Τρίτες χώρες προς την Ευρώπη στη Δεκαετία του 1990 Πρακτικά 3^{ου} Επιστημονικού Συνεδρίου Ιδρύματος Σάκη Καράγιωργα, 27-29 /11/1993 ,Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα ,Αθήνα ,1993 .
- 5) Παπαδημητρίου Εύθυμης, Μεταναστεύσεις και Ρατσισμός στην Ευρώπη ,Πρακτικά 3^{ου} Επιστημονικού Συνεδρίου Ιδρύματος Σάκη Καράγιωργα, 27-29 /11/1993 ,Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα , Αθήνα 1993 .
- 6) Ρωμανίδου Νάντια-Ελπίς ,Οι αλλοδαποί πρόσφυγες και μετανάστες ως θύματα ,ΕΚΚΕ Εγκληματίες και Θύματα στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα ,Ε.Κ.Κ.Ε , Αθήνα ,2000
- 7) Σούλης Σωτήρης ,Το ξένο παράνομο εργατικό δυναμικό στην Ελλάδα ,Πρακτικά 3^{ου} Επιστημονικού Συνεδρίου Ιδρύματος Σάκη Καράγιωργα, 27-29 /11/1993 ,Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα , Αθήνα ,1993.

Δ) Άρθρα Εφημερίδων - Περιοδικών

- 1) 20.000 αλλοδαπές κάθε χρόνο στην πορνεία, 30 ερωτήσεις Γρηγόρης Λάζος ,εφημερίδα Τα Νέα, 17/10/2001 .
- 2) Εμπορία ανθρώπων –δούλοι στην Ευρωπαϊκή Ένωση ,εφημερίδα Ελευθεροτυπία, τεύχος 111, 22/5/ 2001 .
- 3) Πωλούνται άνθρωποι .εφημερίδα Τα Νέα , 27/6/2000 .
- 4) Η Ευρώπη απέναντι στη μουσουλμανική κουλτούρα των μεταναστών ,εφημερίδα Ελευθεροτυπία , 30/4/2004 .

- 5) Το αίνιγμα της μετανάστευσης ,M artin Wolf, εφημερίδα Ημερησία /Financial times ,24-25/4/2004.
- 6) Ένα φρούριο η Ευρώπη , εφημερίδα Ελευθεροτυπία ,23/6/2002
- 7) Μετανάστες και πρόσφυγες ,Ειδική Έκδοση ,Εφημερίδα το Βήμα , 16/6/1991
- 8) Τα ζευγάρια των εθνών ,εφημερίδα Το Βήμα , 8/10/1995
- 9) Δύσκολη η ζωή ,σήμερα ,για τα μικτά ζευγάρια , εφημερίδα Ελευθεροτυπία ,21/5/1993.
- 10) Κ.Τσουκαλάς ,από την εκμετάλλευση στον αποκλεισμό ,εφημερίδα το Βήμα ,30/7/2002
- 11) Το πέραςμα στην Μεσόγειο, εφημερίδα το Βήμα ,2/8/1998 .
- 12) 200 εκατομμύρια οι σκλάβοι ,εφημερίδα Ελευθεροτυπία ,26/8/2000 .
- 13) Andrew Purvis, jian stojaspal ,Time ,δουλεμπόριο γυναικών στον 21^ο αιώνα ,εφημερίδα Καθημερινή ,11/3/2001.
- 14) Λινάρδου Γεωργία, Καπετάνιοι της ..ντροπής ,εφημερίδα Ελευθεροτυπία ,19/10/2003.
- 15) 4 ½ βδομάδες –ο τουρισμός του ΣΕΞ ,Ο ιός της Κυριακής ,εφημερίδα Ελευθεροτυπία ,1996.
- 16) Σκλάβοι του 21^{ου} αιώνα ,περιοδικό NATIONAL GEOGRAPHIC ΕΛΛΑΔΑ, Σεπτέμβριος,2003
- 17) Κορίτσια στον πόλεμο του 2000 ,Ο ιός της Κυριακής, εφημερίδα Ελευθεροτυπία, 6/4/1997.
- 18) Σωματέμποροι χωρίς σύνορα ,Ο ιός της Κυριακής ,εφημερίδα Ελευθεροτυπία, 4/12/1994
- 19) Όργανα για πούλημα ,εμπόριο μοσχευμάτων ,Ο ιός της Κυριακής , εφημερίδα Ελευθεροτυπία, 31/7/1994 .
- 20) Οι έλληνες στην Γερμανία , Εφημερίδα Καθημερινή ,ένθετο επτά ημέρες .13/12/1998.
- 21) Ο Ελληνισμός της Αυστραλίας , εφημερίδα Καθημερινή ,ένθετο επτά ημέρες , 28/11/1993 .
- 22) Πρόσφυγες ,οι απόκληροι του κόσμου , εφημερίδα Καθημερινή ,ένθετο επτά ημέρες ,18/6/1995.
- 23) Πρόσφυγες –μετανάστες , 100 εκατομμύρια θύματα φτώχειας –πολέμου στον πλανήτη –βόμβα ή δώρο για την Ελλάδα ; Εφημερίδα Ελευθεροτυπία, αφιέρωμα , 12/6/1999 .

Ε) εκθέσεις –εισηγήσεις - αναφορές υπηρεσιών –φορέων – Οργανώσεων κλπ .

- 1) Πρωτόκολλο για την Πρόληψη ,Καταστολή και Τιμωρία της Διακίνησης Προσώπων , ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών ,που συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος ,27/11/2000,Επίσημη Μετάφραση Υπουργείο Εξωτερικών Ελλάδος .
- 2) Trafficking ανθρώπων ,εισηγήσεις Λάζος Γρ , μεταπτυχιακό σεμινάριο εγκληματολογίας με θέμα την παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών , 8/11/2002 , 20/11/2002.18/12/2002,13/1/2003, 5/3/2003 .

- 3) Έγκλημα και εγκληματογόνοι παράγοντες ,Φαρσεδάκης Ιακ, εισηγήσεις στο μεταπτυχιακό σεμινάριο εγκληματολογίας με θέμα την παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών, 27/11/2002, 29/11/2002 .
- 4) Ο Ρόλος του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης στην Ελλάδα και διεθνώς απέναντι στο πρόβλημα του trafficking ανθρώπων ,Εσδράς Δ, εισήγηση στο μεταπτυχιακό σεμινάριο εγκληματολογίας με θέμα την παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων ,Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών , 4/12/2002.
- 5) Ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στο trafficking ανθρώπων ,η δράση διεθνώς και στην Ελλάδα (STOP NOW , ΚΕΔΕ ΚΛΠ) Βαρδαράματος Κ, εισήγηση στο μεταπτυχιακό σεμινάριο εγκληματολογίας με θέμα την παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων ,Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών,6/12/2002 .
- 6) Γυναικεία μετανάστευση και trafficking ,Ψημμένος Ιορδ ,εισήγηση μεταπτυχιακό σεμινάριο εγκληματολογίας με θέμα την παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων ,Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών,11/12/2002.
- 7) Το έγκλημα του trafficking , Μαγγανάς Α, εισήγηση στο μεταπτυχιακό σεμινάριο εγκληματολογίας με θέμα την παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών ,13/12/2002 .
- 8) Παράνομη διακίνηση –εμπορία ανθρώπων με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση (trafficking) – η δράση της Ελληνικής Αστυνομίας ,εισήγηση του Δ/ντή Ασφάλειας της Ελληνικής Αστυνομίας στα πλαίσια του μεταπτυχιακού σεμιναρίου Εγκληματολογίας με θέμα «Παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων»στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών ,16/12/2002
- 9) Παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων στην Ελλάδα και η δράση του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης , Γιαννέτου Κ, εισήγηση στο μεταπτυχιακό σεμινάριο εγκληματολογίας με θέμα την παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών , 22/1/2003 .
- 10) Το πρόβλημα του trafficking ανθρώπων από την πλευρά του Ερευνητικού Κέντρου Υποστήριξης Θυμάτων κακοποίησης και Κοινωνικού Αποκλεισμού (Ε.Κ.Υ.Θ.ΚΑ.Κ.Α) Μπιλανάκης Ν , εισήγηση στο μεταπτυχιακό σεμινάριο εγκληματολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών ,31/1/2003.
- 11) Εξαναγκαστική ή εθελοντική πορνεία ,Κωσταβάρα- Παπαρήγα .Κ ,εισήγηση στο μεταπτυχιακό σεμινάριο εγκληματολογίας για την παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών, 5/2/2003 .
- 12)Το trafficking ανθρώπων : Η δημοσιογραφική έρευνα . Τέλογλου Τ, εισήγηση στο μεταπτυχιακό σεμινάριο εγκληματολογίας με θέμα την Παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων ,Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών,10/2/2003 .

- 13) Η πορνεία στην Ελλάδα και οι σχέσεις της με το trafficking ανθρώπων ,Τζωρτζάτου ,Β εισήγηση στο μεταπτυχιακό σεμινάριο εγκληματολογίας για το trafficking ανθρώπων, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών, 19/ 2/2003.
- 14) Το θέμα της διαφθοράς ,εισήγηση Συρίγος Α ,Λέκτωρ Παντείου, εκπρόσωπος της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης Διεθνής Διαφάνεια .
- 15)Η Ευρώπη απέναντι στο trafficking ανθρώπων ,Στρατηγάκη ,εισήγηση στο μεταπτυχιακό σεμινάριο εγκληματολογίας για την παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων , Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών, 19/3/2003 .
- 16)Ο ρόλος και τα δικαιώματα της γυναίκας , Σιάνου Φ , εισήγηση στο μεταπτυχιακό σεμινάριο εγκληματολογίας για το trafficking ανθρώπων ,Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών , 28/3/03 .
- 17 Συνάντηση εμπειρογνομόνων σε Ευρωπαϊκό επίπεδο για την οικογενειακή βία και την παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση γυναικών ,Αθήνα 30-31/5/2003 .
- 18) Lazos Gr, Trafficking and forced prostitution in Greece , International Meeting of experts, “ Trafficking in women from East Europe to Countries of EU” , 20-30/6 -1/7/2001 , Ioannina ,Greece .
- 19)Tiuriukanova Elena , legitimizing migration space ,migrant women’s’ labor ,trafficking and illegal migration (problems in conjunction),international meeting of experts “trafficking in women from East Europe to Countries of EU” 29-30/6-1/7/2001,Ioannina, Greece .
- 20)Για τη σωματεμπορία γυναικών μεταναστών για εξαναγκαστική πορνεία στην Ελλάδα Υπόμνημα HUMAN RIGHTS WATCH .
- 21) Εμπορία Ανθρώπων -Συνοπτική περιγραφή της γενικής κατάστασης στην Ελλάδα κατά το έτος 1999,Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας ,Ελληνική Αστυνομία .
- 22) European International Migration : Evaluation of the current situation ,European population papers ,series No 5 ,John Salt ,migration research Unit, Department of Geography University College London ,March 2002 .
- 23) Ειδική έκθεση Συνηγόρου του Πολίτη σχετικά με τα προβλήματα εφαρμογής του Νόμου 2910/2001, έγγραφο της 21.12.2001 Άρ.πρωτ 2013 ,(www.synigoros.gr ,8/3/2004).
- 24) Νόμος 2910/2001 (ΦΕΚ91Α) «Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια. Κτήση της Ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις».

ΣΤ) Αρθρογραφία στο διαδίκτυο .

- 1) [http // www. auth.gr/ virtualschool/1.2/praxis /Bovarou project.html](http://www.auth.gr/virtualschool/1.2/praxis/Bovarouproject.html) (η Ελληνική μετανάστευση στις Η.Π.Α 1900-1925), Μάρτιος ,2003
- 2) [http : // www.belgium-iom.int/STOPconference/conference %20Papers/OSLO.pdf](http://www.belgium-iom.int/STOPconference/conference%20Papers/OSLO.pdf), Μάρτιος ,2003 .
- 3) [http: // www.europart.eu.int/ summifs/pdf/ser-pres_llpdf](http://www.europart.eu.int/summifs/pdf/ser-pres_llpdf) , Μάρτιος,2003 .

- 4) [http:// www.europart.eu.int/summets/pdf/sev1_elpdf](http://www.europart.eu.int/summets/pdf/sev1_elpdf), Μάρτιος, 2003.
- 5) [http:// www.eu.int/comm/justice_home/index_en.htm](http://www.eu.int/comm/justice_home/index_en.htm) μετανάστευση ,Μάρτιος 2003.
- 6) [http:// www.europart.eu.int/summets/pdf/ser1-elpdf](http://www.europart.eu.int/summets/pdf/ser1-elpdf) (Ευρωπαϊκό συμβούλιο Σεβίλλης), Μάρτιος ,2003 .
- 7) [http:// www.europa.eu.int/eur-lex/el/index.htm/](http://www.europa.eu.int/eur-lex/el/index.htm/) (Ευρωπαϊκή Νομοθεσία),Μάρτιος 2003.
- 8) [http:// www.paralumun.com /issuesbulgaria.htm](http://www.paralumun.com/issuesbulgaria.htm) (trafficking in Bulgaria),Μάρτιος, 2003.
- 9) [http:// www.paralumun.com/issuesromania.htm](http://www.paralumun.com/issuesromania.htm) (trafficking in Romania, Μάρτιος,2003.
- 10) [http:// www.maytree.com/PDF-files/EMRproc.pdf](http://www.maytree.com/PDF-files/EMRproc.pdf) trends in global migration, Μάρτιος,2003.
- 11) [http:// www.oecd.org/publications/e-book/8101131E.PDF .Trends](http://www.oecd.org/publications/e-book/8101131E.PDF.Trends) in international migration ,annual report -2001, Μάρτιος 2003.
- 12) [http://www.iom/publications/private /navbar.htm-13/11/2002](http://www.iom/publications/private/navbar.htm-13/11/2002) IOM «Migration information programme”trafficking and prostitution”may 1995 , Μάρτιος ,2003 .
- 13) Tampere European Council 15-16/10/2000 ,Presidency Conclusions ,[http: www.europart.eu.int/summits/tsm_en.htm#a](http://www.europart.eu.int/summits/tsm_en.htm#a) , Μάρτιος ,2003 .

Ηλεκτρονική αλληλογραφία & επικοινωνία: tamix@panteion.gr // 697.38.47.647
E mail address and communication : tamix@panteion.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η εργασία αποβλέπει στη διερεύνηση της συσχέτισης ,συνάφειας ,εκλεκτικής συγγένειας που μπορεί να υπάρχει ανάμεσα στις μεταναστευτικές ροές και την παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων .

Υπό το πρίσμα αυτής της προβληματικής επιδιώκει τη διερεύνηση και μελέτη επιμέρους ζητημάτων που αφορούν :

- τη σχέση του εγκληματικού φαινομένου της εκμετάλλευσης ανθρώπων με τη νόμιμη ή παράνομη μετανάστευση και τα προσφυγικά ρεύματα ,
- το ρόλο της μεταναστευτικής πολιτικής στη διαμόρφωση και συντήρηση του εγκληματικού φαινομένου της παράνομης διακίνησης και εκμετάλλευσης ανθρώπων ,
- τους αιτιολογικούς και ιδιαίτερα κυρίαρχους παράγοντες ,δημογραφικούς ,οικονομικούς ,κοινωνικούς, πολιτικούς ,προσωπικούς που συνδέουν τα μεταναστευτικά ρεύματα με την εμπορία και εκμετάλλευση ανθρώπων ,
- την κατανομή του φύλου και της ηλικίας στη διαμόρφωση των μεταναστευτικών ρευμάτων ,ιδιαίτερα πώς αυτές οι μεταβλητές συσχετίζονται με την παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση ανθρώπων
- τις συνέπειες από το trafficking ανθρώπων στις χώρες υποδοχής και προέλευσης , αλλά και στα ίδια τα θύματα της παράνομης διακίνησης και εκμετάλλευσης ,
- τις μελλοντικές προβλέψεις και εκτιμήσεις σε ό,τι αφορά την εξέλιξη και διαμόρφωση μεταναστευτικών ρευμάτων και τη σχέση με τους με το Trafficking ανθρώπων .

Το Α΄ μέρος της εργασίας επικεντρώνεται στις θεωρητικές προσεγγίσεις οικονομικές και κοινωνιολογικές που έχουν διατυπωθεί για να εξετάσουν το φαινόμενο της μετανάστευσης .

Το Β΄ μέρος της εργασίας διαπραγματεύεται το ρόλο και τη σχέση της μεταναστευτικής πολιτικής με το φαινόμενο της παράνομης διακίνησης και εκμετάλλευσης ανθρώπων .

Το Γ΄ Μέρος της εργασίας διερευνά τη σχέση ανάμεσα στα παγκόσμια μεταναστευτικά ρεύματα και την παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων .

Το πολιτικό σκηνικό που διαμορφώθηκε στις χώρες του πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού στην Ανατολική Ευρώπη και στις χώρες της Βαλκανικής από τα τέλη της δεκαετίας του 1990 πρόσφερε και προσφέρει μέχρι σήμερα ένα απέραντο ανθρώπινο μεταναστευτικό και προσφυγικό υλικό ,ευάλωτο ,αδύναμο και ανυπεράσπιστο στην πάσης φύσεως εκμετάλλευσή του (δουλεία ,αγορά πορνείας , παιδική πορνεία , αναγκαστική εργασία ,αγοραπωλησία ανθρώπινων οργάνων) από οργανωμένα τοπικά αλλά κυρίως διεθνή δίκτυα σωματεμπορίας στενά συνδεδεμένα τις περισσότερες φορές με τα πρώτα .

Η διακίνηση και εμπορία ανθρώπων ιδίως των γυναικών και των παιδιών αποτελεί η ίδια ως φαινόμενο εγκληματική δραστηριότητα ,προσβάλλοντας και καταρρακώνοντας ουσιαστικά ανθρώπινα και ατομικά θεμελιώδη κυριαρχικά δικαιώματα . Έχει προσλάβει τεράστιες διαστάσεις την τελευταία ιδίως δεκαετία και έχει ξελιχθεί στην πλέον προσοδοφόρα αυτόνομη εγκληματική βιομηχανία και συνδέεται τις περισσότερες φορές με άλλες εγκληματικές δραστηριότητες ή πράξεις όπως είναι το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος ,η διακίνηση ναρκωτικών ουσιών ,η διακίνηση όπλων ,η πλαστογράφηση εγγράφων κλπ ,ενώ υπολογίζεται ότι κατά το έτος 2000 προέκυψαν σε παγκόσμιο επίπεδο από τη δράση των συγκεκριμένων εγκληματικών δικτύων έσοδα ύψους 7 δισεκατομμυρίων € .

Το πρόβλημα εντοπίζεται σε έκταση και ένταση να αφορά κυρίως το γυναικείο πληθυσμό ιδιαίτερα τον νεανικό .Η περιοριστική πολιτική των χωρών υποδοχής πλήττει σε μεγάλο βαθμό την γυναικεία νόμιμη γεωγραφική και κοινωνική κινητικότητα ,υποκινεί και αυξάνει την παράνομη μετανάστευση και τη συνδέει με το διεθνικά οργανωμένο έγκλημα είτε αφορά τις γυναίκες που έχουν πρόθεση να εργασθούν σε υπηρεσίες κοντινές ή σχετικές με το σεξ είτε όχι.

Οι προοπτικές δείχνουν πως οι μεταναστευτικές κινήσεις, άρα και τα υποψήφια θύματα θα ενισχύονται και αυξάνονται στο μέλλον στο βαθμό που η αναγκαιότητα αντιμετώπισης των καθημερινών, τουλάχιστον, οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων των λαών δεν συναντά τις απαιτούμενες προσπάθειες των πολιτικών τους για άμεσες λύσεις .

Σημαντική όμως θέση κατέχει, στο πλαίσιο μιας παγκοσμιοποιημένης καθόλα πραγματικότητας και όχι μόνο οικονομίας , ο ρόλος που θα διαδραματίσουν οι κρατικοί ,διακυβερνητικοί και μη κυβερνητικοί οργανισμοί , με σκοπό να συγκρατήσουν και να συνδράμουν στο πρόβλημα ,που δεν είναι ούτε εθνικό ,ούτε περιφερειακό αλλά παγκόσμιο .

ΛΕΞΕΙΣ -ΚΛΕΙΔΙΑ : παράνομη διακίνηση ανθρώπων , μετανάστευση ,μεταναστευτική πολιτική ,μεταναστευτικά ρεύματα .

KEY –WORDS : Trafficking in human beings , immigration (illegal) , migratory policy , World Migratory flows

SUMMARY OF THE PAPER

« World Migratory flows and Trafficking in human beings »

Tamichtsis Ioannis

Aim of this paper is to be studied the relation that exists between the world migratory flows and the illegal traffic and exploitation of persons (trafficking in human beings).

The study of this relation determines also the importance of problem. It is formulated certain vital questions that they intend to help in the evolutionary process of work.

The core of main questions – key points in the study, it concerns in the ascertainment of relation between trafficking in human beings and immigration (illegal or legal), refugees' flows, migratory policy, causative factors and future forecasts and estimates for the relation between the two phenomena.

It is formulated the affair of work that concrete factors as the more general political and economic crisis in states, their unequal economic growth, the globalisation (in the economy of market, in the transports and communication), the social or martial conflicts shape the sources migratory and refugees' waves - corruptible and vulnerable human potential - from which profit the international organised crime in order to be activated in the criminal act of trafficking persons.

The introductive part closes with the conceptual determination of terms of subject of work that is to say with the analysis of significances immigration, migratory flows and illegal traffic and exploitation of persons.

In the first part of the paper are analyzed the theoretical approaches of significance of immigration by economic and sociological side.

In the second part of the paper are analyzed the relation and the role of migratory policy with the phenomenon of trafficked persons for this aim become initially a first approach in the significance, the forms and tendencies of migratory policy. More specifically are examined, migratory policy of countries of reception - mission, the migratory policy of Greece generally and specifically concerning trafficked persons, according to base new migratory law 2910/2001, the migratory policy of European Union provided, that in the frames this European political and economic institution is adopted and shaped a common policy of immigration for the 25 states towards all the other.

It is also examined and analyzed the frame of this policy in combination with the problems of the National Policies of Member States of E.U, while becomes report in the institutional frame that is in effect for the immigrants and for the policy of asylum.

The second part is completed with the study of migratory policy of States, in combination with International institutions and Organisations - as the International Organisation of Immigration, the Non Governmental Organisations, NGO's - in the role that plays in the creation and maintenance of trafficking in human beings, through the optics of feminine gender and is focused in the examination of feminine work, in the various sectors of employment and more specifically in the space of industry of amusement, (e.g sex –industry) that is directed in the countries of receiving immigrants.

The third part of the paper entitle the mainly subject that is to say, the relation between world migratory flows and trafficking in human beings.

It is diachronically examined the phenomenon of slavery system from the period of colonialism up to nowadays. More specifically, is presented the phenomenon of coercive work and coolie system was used by the big colonialist forces (Portugal, Spain, France, England).

It follows, the presentation of phenomena of trafficked persons in the frames of migratory flows pre-war period, refers in the sexual exploitation of women immigrants from the Asia Minor (the period of Asia Minor destruction) in Greece and Greeks in the beginning of 20th century in the American cities and post-war period, emphasizing in the relations of exploitation of alien women in the prostitution, in the beginning of decade 1980 in Greece.

In the fourth chapter of Third Part, is examined period 1989-2000, which constitutes substantially the dark side of migratory waves so much in International what in European level is.

It is the period, where changes that happen in political level in the former Communistic countries of Eastern Europe, shape an enormous migratory wave mainly to Western Europe. It constitutes the period of mass immigrations, but also refugees' waves by reason of the social and martial agitations took place in the decade 1990.(Yugoslavia, Bosnia-Herzegovina, Kosovo etc).

In this chapter, apart from above is examined and analyzed, particularly the reason for which the woman migratory work in the international market of economy moved in marginal frames and the ways with which the various criminal networks appropriate it, as well as the problem of statistical estimate in the detection and classification of incidents of trafficking in human beings by the Public Authorities of countries of reception. Then, is examined the transfer of population between countries of reception and origin, that are realised in Europe, in the Balkans, but also internationally and are connected with the problem of trafficked people. It follows the chapter concerns migratory tendencies shaped, in Europe (Central and Eastern) and internationally.

The paper ends with the conclusions and the general observations than can guide our thought for more further study of how migratory phenomenon could effect diversely in trafficking in human beings.

For the facilitation of lector is set in the annex of work map, tables and diagrams concern migratory flows from the 16th until 20th century as well as for the situation of world in 90s, in focus of worlds' war and refugees' populations in 1999 and in the arrangement of immunity in the countries of Western Europe during the period 1990-99.

Conclusions and thoughts for the future.

The political setting that was shaped in the countries of former socialism in Eastern Europe and in the Balkan countries from the end of decade 90s it offers and offers up to today an immense human migratory and refugee material, vulnerable, feeble and defenceless in all forms of exploitation (slavery, sex market, children's prostitution, forced work, transaction of human bodies) from locally but mainly international organised networks of prostitution. closely connected most of the time with the first ones

Human trafficking, mainly the exploitation of women and children it has engaged enormous dimensions the last decade especially, it has developed in profitable autonomous criminal industry and be connected most of the time with other criminal activities or action as it is laundry money, the trafficking of drugs, weapons' trafficking, the forgery of documents etc, while it is estimated that at year 2000 resulted in world level from the action of particular criminal networks incomes of 7 billions of €. The problem of human trafficking it characterized as a "thorn" for our society to be considered as civilized jurisprudence and morally and ding the bell of the danger for direct, collective and its coordinated action of confrontation in all the levels.

Finally, will be attempted to be placed certain questions and thoughts for further study and survey, which approach migratory flows to be linked with trafficking in human beings.

1st) In which degree the creation and mainly the extension of systems of world unification and administration of national economies from super national councils it will affect in post-socialism world of Eastern Europe to convert in a world of temporariness, profiteering. economic exploitation with negative consequences in macro – micro sociological level?

2 cond) Which role will play the new economic and political movements, for example the extension of globalisation of market, the growth of sector of services, the informal work, sex work, part job, in the countries of European Union, in the creation and growth of new migratory flows and specifically for developed countries or countries in deep economic crisis, and in which degree they will be used as outlet by the side of their citizens, outlet with each means, with every cost (moral, cultural and mainly anthropologic)?

3rd) Candidate migratory groups two and a half with four millions gypsies sparsed in all Eastern Europe they constitute subjects of xenophobia and racist attacks, the two millions Magyars of Romania, six hundred with seven hundred thousands Bulgarians Turkish origin, the two hundreds and fifty thousands Greeks of Albania they are found ante portas. What is probably the pressure that it can practise in migratory charge these groups, if the conditions of all nature in the countries that are found installed they decrease their functionalism, forced the limits of resistance?

4th) The positive developments on political issues, freedom in Eastern Europe and the effort of economic derogation it could be soothingly effect as for the migratory disposals of this populations.

If however become worsened economy situation of this countries it will be expected the following years an intensive migratory flow, with the form of precarious immigration (tourist and illegal part time job) or long-lasting and permanent situation, and finally.

5th) In which degree will exist dynamic activation, reaction, even controversy of international Organizations and Institutions, the N G .O 's against Governments and States , so that it is ensured in each case , the world safety , peace, and protection of human rights, in order that finally stop humanity lead to warfare or war conflicts something that drives immigrants and refugees be consisted the diachronic alibi of these crises with the known consequences ?

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΧΑΡΤΕΣ - ΠΙΝΑΚΕΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

(ενσωματωμένοι στο έντυπο υλικό μόνο)

